

Europeiska unionens officiella tidning

C 229

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

femtiofemte årgången

31 juli 2012

Informationsnummer

Innehållsförteckning

Sida

I Resolutioner, rekommendationer och yttranden

YTTRANDEN

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

481:a plenarsessionen den 23 och 24 maj 2012

2012/C 229/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Den digitala marknaden som en drivkraft för tillväxt" (förberedande yttrande)	1
2012/C 229/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Skatte- och finansparadis, ett hot mot EU:s inre marknad" (yttrande på eget initiativ)	7
2012/C 229/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Horisont 2020: Färdplaner för åldrande" (yttrande på eget initiativ)	13
2012/C 229/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "EESK:s utvärdering av uppföljningsrapporten för 2011 om EU:s strategi för hållbar utveckling" (yttrande på eget initiativ)	18

SV

Pris:
7 EUR

(forts. på nästa sida)

III Förberedande akter

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

481:a plenarsessionen den 23 och 24 maj 2012

2012/C 229/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Utarbetande av en marin strategi för Atlantområdet" – COM(2011) 782 final	24
2012/C 229/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om den fleråriga budgetramen för 2014–2020" – COM(2011) 398 final – 2011/0177 (APP) och "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – En budget för Europa 2020" – COM(2011) 500 final	32
2012/C 229/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Partnerskap inom forskning och innovation" – COM(2011) 572 final	39
2012/C 229/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Initiativ för socialt företagande – skapa förutsättningar för att främja sociala företag inom ramen för social ekonomi och innovation" – COM(2011) 682 final	44
2012/C 229/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Företaget är litet, världen stor – ett nytt partnerskap för att hjälpa små och medelstora företag utnyttja globala möjligheter" – COM(2011) 702 final	49
2012/C 229/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska fonder för socialt företagande" – COM(2011) 862 final – 2011/0418 (COD)	55
2012/C 229/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets beslut om antagande av ett kompletterande forskningsprogram för Iter-projektet (2014–2018)" – COM(2011) 931 final – 2011/0460 (NLE)	60
2012/C 229/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) och direktiv 2011/61/EU om förvaltare av alternativa investeringsfonder när det gäller alltför stor förlitan på kreditbetyg" – COM(2011) 746 final – 2011/0360 (COD)	64

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

481:A PLENARSESSIONEN DEN 23 OCH 24 MAJ 2012

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Den digitala marknaden som en drivkraft för tillväxt" (förberedande yttrande)

(2012/C 229/01)

Föredragande: **Laure BATUT**

Den 11 januari 2012 beslutade det danska ordförandeskapet att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Den digitala marknaden som en drivkraft för tillväxt"

(förberedande yttrande).

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 10 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 141 röster för, 7 röster emot och 5 nedlagda röster:

1. Inledning

1.1 Den digitala ekonomin ändrar på ett grundläggande sätt alla våra vanor och hela den sociala och ekonomiska strukturen i vårt samhälle. Säkerhet och driftskompatibilitet är helt avgörande. Den digitala agendan är ett av EU:s flaggskeppsinitiativ i Europa 2020-strategin. EESK har redan antagit ett stort antal yttranden om digitaliseringens konsekvenser ⁽¹⁾ för samhället.

1.2 Det danska ordförandeskapet, som inser vikten av denna fråga, har uppmanat EESK att granska vad som saknas för att göra den digitala marknaden till en drivkraft för tillväxt. Kommittén anser att man i alla diskussioner om den digitala ekonomin liksom i samråden och partnerskapen bör ta full hänsyn till den sociala och civila dialogen.

1.3 Den digitala marknaden ⁽²⁾ är inte ett självändamål. Digitaliseringen ska gynna ekonomin utan att hota framstegen på det ekonomiska, sociala, mänskliga och kulturella planet. Produktion och handel på internet och utvecklingen av den digitala ekonomin medför en förändring av arbetsmarknaden. EESK efterlyser **större synlighet, information** till näringslivsaktörer och till konsumenterna samt **relevanta garantier** för alla berörda parter.

1.4 Europa har halkat efter de stora utvecklarna och leverantörerna (USA) och de stora konstruktörerna (Asien). EU bör **omgående** genomföra hela sin digitala agenda och lägga om sin strategi för att hantera utmaningarna på kort sikt (såsom

⁽¹⁾ EESK:s viktigaste yttranden på området:

EUT C 318, 23.12.2006, s. 20, EGT C 157, 25.5.1998, s. 1, EUT C 376, 22.12.2011, s. 62, EESK:s yttrande EUT C 143, 22.5.2012, s. 69, EUT C 318, 29.10.2011, s. 99, EUT C 318, 29.10.2011, s. 105, EUT C 68, 6.3.2012, s. 28, EUT C 248, 25.8.2011, s. 144, EUT C 97, 28.4.2004, s. 21, EUT C 175, 27.7.2007, s. 91, EUT C 77, 31.3.2009, s. 60, EUT C 175, 28.7.2009, s. 8, EUT C 218, 11.9.2009, s. 36, EUT C 277, 17.11.2009, s. 85, EUT C 48, 15.2.2011, s. 72, EUT C 54, 19.2.2011, s. 58, EUT C 107, 6.4.2011, s. 44, EUT C 107, 6.4.2011, s. 53, EUT C 107, 6.4.2011, s. 58, EUT C 376, 22.12.2011, s. 92, EUT C 24, 28.1.2012, s. 40, EUT C 318, 29.10.2011, s. 9, EUT C 143, 22.5.2012, s. 120.

⁽²⁾ EUT C 175, 28.7.2009, s. 43.

immateriella rättigheter) och på lång sikt (en åldrande befolkning). EESK anser att man först och främst måste ha ambitionen att satsa på en intelligent ekonomi, ha ambitionen att lyfta fram Europeiska marknadsledande företag, ha ambitionen att lokalisera deras centrum för beslutsfattande och FoU i EU och se till att alla EU-medborgare får ta del av deras framgångar samt bygga upp ett förtroende, förbättra samtliga aktörers kapacitet, utveckla produktiviteten och inkludera digitaliseringen i strategin för hållbar tillväxt.

Samtliga nedanstående punkter innehåller rekommendationer från EESK:

2. Att utnyttja digitaliseringen för att få igång tillväxten

2.1 **Infrastrukturen** på detta område måste snabbt byggas ut i hela Europa, även i utomeuropeiska länder och territorier⁽³⁾. Operatörerna måste kunna garantera **en allmän tillgång**, även i isolerade områden. EESK ifrågasätter om meddelandet COM(2011) 942 om att öka tilltron till en inre e-marknad kommer att vara tillräckligt.

2.2 En grundläggande förutsättning är att **alla får tillgång⁽⁴⁾ till utrustning och programvara samt utbildning i hur denna används**. En fjärdedel av befolkningen har nått pensionsåldern, och denna ekonomiska styrka måste integreras. EESK anser att tillgängligheten måste prioriteras på dagordningen.

2.3 **IKT (informations- och kommunikationsteknik)** bör omfattas av bestämmelser som tagits fram i samarbete med näringslivet, små och medelstora företag och alla andra berörda parter inom det civila samhället⁽⁵⁾, i syfte att säkerställa fullständig interoperabilitet och kompatibilitet mellan alla applikationer och tjänster på området och skapa en politik för IKT-standardisering som stöd för EU:s övriga politikområden (Europaparlamentets resolution, 21.10.2010⁽⁶⁾, punkterna 69 och 72). EESK anser att de små och medelstora företag och samhällsaktörer som deltar i standardiseringen bör ges finansiellt stöd.

2.4 **Sammankopplingen av de europeiska näten** måste fullbordas i syfte att utvidga den digitala ekonomin och öka utbudet av varor och tjänster (EESK:s yttrande 490/2012 – TEN/469).

2.5 Kommittén anser att **driftskompatibiliteten** i utbudet måste säkerställas på EU-nivå. Genom **standardisering** kan europeiska intressenter få tillgång till nya internationella marknader.

2.6 Kommittén har redan tagit ställning för **ett neutralt och öppet internet⁽⁷⁾**.

2.7 Den inre marknaden måste erbjuda **fullständiga användargarantier** för att frigöra potentialen i efterfrågan genom användning av **fri och öppen programvara**.

2.8 EESK stöder utvecklingen av gemensamma standardgränssnitt.

2.9 EESK anser att det är avgörande att det finns ett fungerande **administrativt samarbete** mellan medlemsstaterna och att det skapas möjligheter för gränsöverskridande offentliga e-tjänster, som skulle kunna underlättas genom en generell användning av informationssystemet för den inre marknaden (IMI). Denna utveckling bör ske inom ramen för ett multilateralt styre i EU⁽⁸⁾.

2.10 **E-handeln driver på en harmonisering av de nationella momssatserna:** Detta skulle konkret kunna gynna såväl företag som konsumenter, så länge det inte utnyttjas som en förevändning att harmonisera satserna uppåt.

2.11 Man måste se till att operatörer och medborgare **enkelt kan hitta information** om sina rättigheter för att de ska kunna ha fullt förtroende när de handlar över gränserna.

2.12 Kommittén anser att man genom samråd och partnerskap måste **involvera företrädare för det civila samhället** (se Europa 2020-strategin om "Aktörer och det civila samhället") i utformningen av Europas digitala ekonomi. Med tanke på den digitala ekonomins tendens att förgrena sig när den alla delar av samhället. Alla projekt bör omfatta en digital och social dimension.

2.13 Digitaliseringen främjar en tjänsteekonomi som kan leda till en **avindustrialisering** eller till och med till att arbetstillfällen går förlorade i Europa. I jakten på nya marknader anser EESK att man bör kombinera innovation med tillverkning (konstruktörer) av teknik i Europa. De nystartade IKT-företagen måste ges möjlighet att ta tillvara sin potential för snabb tillväxt. Kommittén anser att det är hög tid att ifrågasätta varför förutsättningarna i EU inte främjar utvecklingen av stora europeiska internetleverantörer och stora europeiska webbplatser för försäljning som blir kända över hela världen.

2.14 **Utbildning och livslångt lärande** hjälper arbetstagare att hålla sig kvar på arbetsmarknaden. Digitaliseringen kan bidra till detta, särskilt när det gäller befolkningen i isolerade områden eller utsatta samhällsgrupper. IKT-utbildningar som ger kvalifikationer är nödvändiga för alla.

2.15 År 2015 kommer 95 % av alla **arbetstillfällen** att kräva **internetkunskaper**. De åtgärder som vidtas får inte leda till negativa konsekvenser på arbetsmarknaden, t.ex.

— arbetstagare som hela tiden tvingas arbeta under mycket stor tidspress och som utsätts för en närmast "polisitär" övervakning,

— distansarbete med dumpade löner, där man kringgår fackförbunden som medlare i sociala konflikter, vilket skadar både den enskilde och de kollektiva rättigheterna.

⁽³⁾ EUT C 44, 11.2.2011, s. 178.

⁽⁴⁾ EUT C 318, 29.10.2011, s. 9.

⁽⁵⁾ EUT C 376, 22.12.2011, s. 69.

⁽⁶⁾ EUT C 70 E, 8.3.2012, s. 56-57.

⁽⁷⁾ EUT C 24, 28.1.2012, s. 139.

⁽⁸⁾ EUT C 376, 22.12.2011, s. 92.

EESK anser att man på det digitala området, liksom inom alla andra områden, endast bör acceptera anständiga arbeten, eftersom detta kommer att öka den totala efterfrågan.

3. Att skapa tillväxt genom att bygga upp förtroendet för den digitala ekonomin

3.1 Grundläggande rättigheter

3.1.1 EESK vill bevara medborgarnas rättigheter och trygghet utan att minska friheten. EU kommer under 2012 att granska en helhetsstrategi för **internetsäkerhet**. Ett viktigt steg är inrättandet av Europeiska it-brottscentrumet, som ska ha inlett sitt arbete före utgången av 2013. **EESK anser också att EU bör främja utarbetandet av en kraftfull europeisk sökmotor av samma typ som Google.**

3.1.2 EESK håller på att utarbeta ett yttrande om skydd av personuppgifter, vilket är ett mycket viktigt område (COM(2012) 10 final). Kommittén har redan tagit ställning för rätten till radering⁽⁹⁾ och för internetanvändarnas rättigheter, i synnerhet när det gäller de yngsta användarna och utsatta befolkningsgrupper. Kommittén anser att kommissionens förslag bör antas så snart som möjligt och att hänsyn då bör tas till EESK:s synpunkter, trots det motstånd som detta redan väckt hos internetleverantörer utanför EU.

3.1.3 EESK förväntar sig att EU främjar innovation och **skyddar sina egna kreativa produkter**. Det krävs omgående ett EU-patent, som skulle innebära en möjlighet för den digitala inre marknaden.

3.2 Utveckling av e-handeln

3.2.1 Hindren för **utbudet av kommersiella varor** måste undanröjas och gränserna öppnas för yrkesverksamma och konsumenter så att de får tillgång till konkurrenskraftiga priser (http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/editions/cms6_en.htm).

3.2.2 Kommittén anser att **driftskompatibiliteten** i utbudet måste säkerställas på EU-nivå. Genom **standardisering** kan europeiska intressenter få tillgång till nya internationella marknader.

3.2.3 **Man måste omgående lösa de problem som finns vid e-handel genom att få bukt med diskrimineringen** utifrån nationalitet eller bostadsort och skapa en rättvis tillgång på samma villkor för alla.

3.2.4 Användarna måste enkelt kunna hitta information om sina rättigheter (COM(2011) 794 final) och ha möjlighet att försvara sig. Det är viktigt att det **skapas gemensamma informationspunkter på internet**. Kommittén⁽¹⁰⁾ är mycket positiv

till att kommissionen klargjort att ett sådant system inte kommer att frånta vare sig konsumenter eller näringsidkare rätten att söka rättelse i en domstol. Kommissionen bör i sitt direktiv 2000/31/EG införa intelligenta gränssnitt som t.ex. BATNA (*Best Alternative to a Negotiated Agreement*) för att inte halka efter när det gäller bestämmelser om "första generationen". Möjligheten för konsumenterna att hitta en **bra lösning på konflikter**⁽¹¹⁾ som uppstår i handelsförbindelser är viktig för att öka efterfrågan i e-handeln. Användarna bör ha tillgång till **tydlig och enkel information om sina rättigheter**. Alla typer av tvister på internet bör omfattas.

3.2.5 EU-lagstiftningen bör ge medborgarna samma **förtroende** för den digitala marknaden som de kan vänta sig i sina hemländer. Konsumenterna behöver få information om de möjligheter som marknaden erbjuder för att kunna fatta välgrundade beslut. En **konsumentguide för den digitala marknaden** skulle i detta syfte kunna ges stor spridning.

I samband med det pågående utarbetandet av direktiv 2011/942 uppmanar EESK myndigheterna i EU att vidta åtgärder när det gäller

- information till operatörer som tillhandahåller internetjänster och skydd av Internetanvändare,
- olämpliga betalnings- och leveranssystem,
- bekämpning av det alltför utbredda missbruket.

3.2.6 Genom ett mer utbrett införande av t.ex.

- säkra elektroniska signaturer,
- elektronisk tidsstämpling av operationer,
- driftskompatibilitet när det gäller systemen för elektroniska signaturer,
- ömsesidigt erkännande av certifieringsorgan (SSCD – "Secure Signature Creation Devices") och ackreditering av aktörer som utfärdar elektroniska certifieringar,
- systemet för konsumentskyddssamarbete och harmonisering av möjligheterna till prövning (direktiv 2011/83/EU och dokument COM(2012) 100 final),
- rapporten om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen,
- förordningen om konsumentskyddssamarbete

bör man kunna bygga upp ett förtroende för aktörerna.

⁽⁹⁾ EUT C 143, 22.5.2012, s. 120.

⁽¹⁰⁾ EUT C 162, 25.6.2008, s. 1.

⁽¹¹⁾ EESK:s yttrande 96/2012, Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om tvistlösning online vid konsumenttvister (ännu inte offentliggjort i EUT).

3.2.7 Kommittén ställer sig fortfarande positiv till att **grupp-talan väcks i syfte att erhålla skadestånd** när kollektiva rättigheter inte respekteras. Detta utgör ett komplement till det skydd som redan ges, både genom alternativa lösningar och i domstol⁽¹²⁾ (se direktiv 98/27/EG av den 19 maj 1998). Det är viktigt att rättvisa konkurrensvillkor kan garanteras på den inre marknaden (se ingressen till EUF-fördraget, fjärde stycket). Rätten till ett effektivt rättsmedel är en grundläggande rättighet i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (artikel 47).

3.2.8 Kommittén välkomnar kommissionens meddelande om en **uropeisk köplag**⁽¹³⁾. Konsumenterna behöver rättssäkerhet. EESK noterar med tillfredsställelse att kommissionen tagit fasta på kommitténs förslag om ett "andra system", även om två separata texter hade varit att föredra (en för avtal mellan företag och en för avtal mellan företag och konsumenter).

3.2.9 **Kommittén ser fram emot den agenda för Europas konsumenter** (COM(2011) 777 final/2) som kommissionen har aviserat, där man kommer att utvärdera hur den digitala revolutionen har påverkat konsumenternas beteende. Det är nödvändigt att skapa ett paneuropeiskt ramverk för elektronisk identifiering, autentisering och signatur för att e-handeln ska kunna fördubblas och stimulera tillväxten (se COM(2011) 942 final).

3.3 Säkra transaktioner

3.3.1 I syfte att **bekämpa piratkopiering och varumärkesförfalskning** kommer EU genom tullprogrammet Fiscus⁽¹⁴⁾ att inrätta kontroller på internet i hela EU. EESK anser att tullarna bör förstärkas både i fråga om personal och de kontroller som genomförs. Europeiska observatoriet för varumärkesförfalskning och piratkopiering skulle kunna få en mer framträdande roll och ges resurser som motsvarar utmaningarna för ekonomin och den allmänna säkerheten.

3.3.2 Lagstiftningen bör stödja myndigheter att inleda undersökningar utifrån misstänkta finansiella flöden på internet. Tullmyndigheterna kan ges i uppgift att skydda det immateriella kulturarvet i Europa och få en viktigare roll när det gäller att stödja små och medelstora företag med hjälp av databaser, t.ex. databasen om tillträde till marknaderna, exportrådgivningstjänsten eller den gemensamma nätportalen för information.

3.4 **Kommittén anser** att medborgarna bör få tillgång till **en stadga om styresmetoder och öppenhet**. Det krävs omgående en reglering av e-handeln, bland annat vad gäller e-betalningar samt betalningar utförda via mobiltelefon.

3.4.1 EESK anser att säkerheten i de nya digitala betalnings-sätten bör garanteras genom offentliga standarder. För närvarande är det bara privata aktörer (operatörer) som inför och

kontrollerar egna standarder och driftskompatibilitet. EESK anser att det vore ödesdigert att ge ett tredjeland möjlighet att kontrollera hela det finansiella flödet i Europa.

4. Förbättrad produktivitet och tillväxt för alla

4.1 Gynnsamma förutsättningar för tillväxt

4.1.1 Den digitala marknaden **behöver ett europeiskt styre** som är rättvist och som respekterar medborgarnas rättigheter. Efter 2015 bör den gemensamma kontaktpunkten för varor och tjänster kunna ge aktörer inom den europeiska ekonomin stöd. Företag på det digitala området måste följa principerna om företagets sociala ansvar och delta i den sociala dialogen.

4.1.2 Den digitala inre marknaden är fortfarande fragmenterad i nationella marknader. **En harmoniserad lagstiftning** skulle ge de ekonomiska aktörerna stordriftsfördelar. EESK anser att kommissionen bör skapa synergier i förvaltningen av sitt arbete för att bygga upp det kraftfulla ledarskap som behövs för att utveckla den digitala sektorn i hela EU och ta igen den eftersläpning som alla förseningar har lett till. EU måste snabbt skapa ett europeiskt "Silicon Valley" som kan samla den intelligen och det kapital från både privat och offentlig sektor som behövs för att framgångsrika samriskföretag ska startas.

4.1.3 EESK vill påminna om sitt yttrande om digital integration, där kommittén diskuterar hur man kan åtgärda den ojämlika tillgången till informations- och kommunikationsteknik. EU bör erkänna tillgången till infrastruktur och verktyg som en grundläggande rättighet och utnyttja **digitaliseringen** som ett integrationsverktyg.

4.2 Företagens roll i de "digitala" insatserna för tillväxt

4.2.1 Den digitala ekonomin bör inriktas på en snabb tillväxt av BNP, särskilt med hjälp av finansiering till nystartade företag. Ett visst amerikanskt företag som började som "start-up" värderas i dag till omkring 75 miljarder euro ... För att kunna **främja innovation** krävs ekonomiska modeller som baseras på kunskap och som ökar utbudet på internet.

4.2.2 Marknadens acceptans av nya tjänster är beroende av **små och medelstora företags kapacitet** att delta i den digitala ekonomin⁽¹⁵⁾ och vara kompatibla. De bör för detta få stöd till sina konkreta projekt. **EESK uppmanar ordförandeskapet att utvärdera** följande åtgärder:

— Upprättande av partnerskap mellan offentliga myndigheter i varje medlemsstat och de främsta IKT-aktörerna.

— Användningen av anslaget på 300 miljoner euro till företag som utvecklar energibesparande infrastruktur och intelligent teknik.

⁽¹²⁾ EUT C 162, 25.6.2008, s. 1.

⁽¹³⁾ EESK:s yttrande om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en gemensam europeisk köplag och Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om en gemensam europeisk köplag som underlättar transaktioner på den inre marknaden, EUT C 181, 21.6.2012, s. 75.

⁽¹⁴⁾ EESK:s yttrande, EUT C 143, 22.5.2012, s. 48.

⁽¹⁵⁾ EUT C 80, 3.4.2002, s. 67.

4.2.3 Elektroniska betalningar med kort och mobiltelefon: EU måste på detta område behålla samma ledande position som när det gäller chipkort, som har medfört en kraftig minskning av bedrägerier.

4.2.4 Sepa-projektet (*Single Euro Payments Area* – gemensamt eurobetalningsområde, förordning från februari 2012 om ersättning av nationella betalningar och autogireringar med europeiska sådana från och med den 1 februari 2014) omfattar de viktigaste instrumenten för betalning av mindre belopp. EESK anser att man bör harmonisera bankavgifterna mellan bankerna och medlemsstaterna. Konkurrensen bör inte hindra innovationen eller skapa ytterligare kostnader för konsumenten.

4.2.5 Det krävs ett lämpligt ramverk för att hjälpa små och medelstora företag att komma in på den digitala marknaden på samma sätt som på andra marknader.

4.2.6 a) På intern nivå:

4.2.6.1 EESK rekommenderar att man på EU-nivå fastställer **den digitala ekonomins omfattning** och att den omfattas av redovisningsnormerna. Man skulle i denna avgränsning kunna ta med digitala varor och varor som kan digitaliseras samt varor som är beroende av informations- och kommunikationsteknik.

4.2.6.2 Kommittén anser att företag i sin värdering bör ta med sina **digitala tillgångar**.

4.2.6.3 Mätningen av IKT-sektorns faktiska påverkan på företagen och det nationella välståndet bör baseras på kriterier som fastställts på europeisk nivå.

4.2.6.4 Införandet av en stadga för ett europeiskt privat aktiebolag (2008) ⁽¹⁶⁾ (lagstiftningsförslag COM(2008) 396 final) ger små och medelstora företag möjlighet att utvecklas genom att deras gränsöverskridande affärsverksamhet underlättas.

4.2.7 a) På extern nivå:

4.2.7.1 En gynnsam industrimiljö inverkar positivt på kunskapssamhället och främjar investeringar, gränsöverskridande användning av IKT och digital verksamhet. Il facilitate les investissements, l'usage transfrontalier des TIC et l'activité numérique. **Det största problemet för små och medelstora företag är emellertid den juridiska och tekniska fragmenteringen**, bristen på insyn och många gånger olämpliga leveransmetoder.

4.2.7.2 Framgångsrika modeller som DiSCwise från GD TREN (handlingsplan för godslogistik) skulle kunna inspirera andra företag för att skapa sysselsättning och tillväxt (intelligenta transporter).

4.2.7.3 Globalisering: För att bevara sin konkurrenskraft när det gäller produkter med högt mervärde måste EU skapa exportkonsortier, **kluster** som gynnar forskning och utveckling, som erkänns i medlemsstaterna för att gynna de små och medelstora företagens internationalisering (http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=4968).

4.2.8 Datormoln kan vara en hjälp för små och medelstora företag ⁽¹⁷⁾, under förutsättning att datasäkerheten, som innebär en stor utmaning för "jättarna" på området för internettjänster och internetleverantörer, verkligen kan garanteras. Europeiska kommissionen bör se till så att datormolnen gagnar de små och medelstora företagen och hjälpa dem att få tillgång till dessa moln (information, finansiering).

4.2.9 EU måste satsa mer på att informera företagen om deras möjligheter till **finansiering** och sprida tanken om **projektobligationer** ⁽¹⁸⁾.

4.2.9.1.1 EESK rekommenderar att man **underlättar investeringar i riskkapital** till förmån för forskare och innovativa företag (COM(2011) 702 final – "Företaget är litet, världen stor").

4.2.10 Kommittén rekommenderar att man tar fram en handledning om företagets tillgång till den gränsöverskridande digitala ekonomin.

4.3 Immateriella rättigheter

4.3.1 EESK anser att det är avgörande att EU skyddar sina kreativa intressen, som är en garanti för framtiden, både internt och externt. **Det kulturella undantaget** bör bevaras, eftersom det bidrar till mångfalden i Europa. De skyddsåtgärder som håller på att utarbetas bör inte utgöra ett hot mot detta till fördel för kreativa produkter från USA.

4.3.2 Internt fastställs numera skyddet av de immateriella rättigheterna i EU i artikel 118 i EUF-fördraget. De 27 medlemsstaterna kontrollerar emellertid användningen av internet på olika sätt.

4.3.3 Externt håller EU på att se över politiken för tillämpning av immateriella rättigheter i tredjeländer genom att integrera ett koncept om ömsesidighet och multilaterala förhandlingar, t.ex. när det gäller Acta (*Anti-Counterfeiting Trade Agreement*, separat från WTO, undertecknades av kommissionen och 22 medlemsstater i januari 2012).

4.3.4 Kommittén har antagit ett yttrande om immateriella rättigheter, där man rekommenderar att inte helt gå i riktning mot ett rent förmögenhetsbaserat och finansiellt system ⁽¹⁹⁾.

4.3.4.1 Inför kommissionens kommande lagstiftningsförslag (2012) betonar EESK att organisationer som företräder rättighetsinnehavarna och intressen på området måste rådfrågas ⁽²⁰⁾. Kommittén betonar vikten av insyn och kontroll när det gäller organisationer som förvaltar upphovsrätter och närstående rättigheter. Kommittén anser att beskattningen av privat kopiering är orättvis, eftersom sådan kopiering ingår i begreppet *fair use* (skäligt bruk). Man måste skilja på en privatperson som laddar ner för privat bruk och en person som bedriver en vinstgivande verksamhet baserat på förfälskning i stor skala. De kulturella industrierna bör inte bli pengamaskiner, lika lite som internet bör bli ett verktyg för att privatisera kulturen och vetenskapen.

⁽¹⁷⁾ EGT C 24, 28.1.2012, s. 40.

⁽¹⁸⁾ EUT C 143, 22.5.2012, s. 116 och EUT C 143, 22.5.2012, s. 134.

⁽¹⁹⁾ EUT C 68, 6.3.2012, s. 28.

⁽²⁰⁾ Se föregående fotnot.

⁽¹⁶⁾ EUT C 125, 27.5.2002, s. 100.

4.3.4.2 Europaparlamentet har mottagit en petition med över 2 miljoner namnunderskrifter (webbplatsen AVAAZ.org) som uppmanar till att försvara ett fritt och öppet internet och vägra att ratificera Acta. Det är viktigt att notera att exempelvis Kina, Ryssland, Brasilien och Indien, som många förfalskade varor kommer från, inte hör till de länder som har undertecknat Acta.

Kommittén anser sig inte ha blivit rådfrågad när det gäller det internationella **Acta-avtalet** ⁽²¹⁾. Om avtalet skulle träda i kraft uppmanar EESK kommissionen att se till att medborgarnas frihet och kreativa kapacitet skyddas.

4.3.5 Kommittén anser ⁽²²⁾ att införandet av en europeisk upphovsrättslag skulle kunna leda till klarhet avseende tillämplig skattelagstiftning i syfte att undvika en omläggning av den digitala handeln och dumpning, samtidigt som upphovsrätten skyddas.

4.4 Den offentliga sektorn

4.4.1 **Offentliga upphandlingar**, som motsvarar 20 % av BNP, behöver också bli säkra.

4.4.2 EESK anser att det är nödvändigt att **offentliga myndigheter** snabbt blir tillgängliga via internet genom säker elektronisk identifiering och säkra elektroniska signaturer för alla – privatpersoner, myndigheter och företag samt vid offentliga upphandlingar.

4.4.3 **Vad gäller den offentliga sektorn** genomför medlemsstaterna en ömsesidig utvärdering tillsammans med kommissionen för att genomföra tjänstedirektivet. Kommittén rekommenderar att **tjänstedirektivet** utvärderas utifrån vilka möjligheter som skapats för den digitala inre marknaden.

4.4.3.1 Kommittén är övertygad om att den digitala inre marknaden kan öka det offentliga utbudet genom den rättsliga säkerheten och tekniken: De besparingar som kan göras genom lösningar för intelligenta offentliga tjänster kan leda till heltäckande gränsöverskridande upphandlingar.

4.4.4 Kommissionens översyn av direktivet ⁽²³⁾ om **vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn** kan innebära förenklningar för företagen och för privatpersoner (se yttrandet TEN/478 som håller på att utarbetas).

5. Att göra den digitala marknaden till en drivkraft för hållbar tillväxt

5.1 För att skapa en hållbar social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft i EU krävs det kreativitet och innovation. Digitaliseringen är ett redskap, men också ett värde som inte kan reduceras till en ren handelsvara.

5.2 Kommittén anser att det saknas en särskilt utformad strategi som syftar till att säkerställa **den digitala inre marknadens hållbarhet**.

5.3 Det bör genomföras undersökningar för att mäta koldioxidavtrycket från företag som är verksamma på den digitala marknaden, där de expanderar. Kommittén anser att man genom intelligent teknik kan optimera den totala energiförbrukningen och på så sätt minska koldioxidutsläppen.

5.4 Digital utrustning måste vara koldioxidfri. **En miljövänlig hantering i Europa av avfall** från informationsbehandlingsystem (med en återvinning av sällsynta metaller) utgör en **viktig potentiell marknad** och skulle förhindra att tredjeländer förorenas.

5.5 Kommittén uppmanar ordförandeskapet att under 2012, som är Europaåret för **aktivt åldrande**, lyfta fram digitaliseringens potential till ökad produktivitet när det gäller vård och omsorg, särskilt mot bakgrund av den åldrande befolkningen: Äldre människor kan fortsätta att vara yrkesverksamma genom att betungande arbeten görs lättare, och digitaliseringen spelar rent generellt en viktig roll när det gäller kommunikation, motverkande av isolering, telemedicin, robotteknik och personlig säkerhet. Alla dessa områden innebär möjligheter att skapa nya marknader och nya sysselsättnings- och tillväxtformer.

5.6 **Rymdprojekten måste avslutas** för att EU ska kunna integrera sin digitala marknad. De medel som krävs måste avsättas. EESK beklagar att Galileo och GNSS ännu inte är klara att tas i drift, samtidigt som den amerikanska GPS-modellen används i hela Europa och övriga världen ⁽²⁴⁾.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽²¹⁾ EGT C 24, 28.1.2012, s. 139.

⁽²²⁾ EUT C 143, 22.5.2012, s. 69.

⁽²³⁾ Yttrande om Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2003/98/EG om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn, EUT C 191, 29.6.2012, s. 129.

⁽²⁴⁾ Se EESK:s yttrande om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om uppbyggnad och drift av de europeiska satellitnavigeringssystemen, EUT C 181, 21.6.2012, s. 179.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Skatte- och finansparadis, ett hot mot EU:s inre marknad" (yttrande på eget initiativ)

(2012/C 229/02)

Föredragande: **Edgardo Maria IOZIA**

Medföredragande: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Den 14 juli 2011 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Skatte- och finansparadis, ett hot mot EU:s inre marknad".

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 24 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 144 röster för, 30 röster emot och 13 nedlagda röster:

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 EU bör på alla möjliga sätt öka sitt engagemang i G20, OECD och FATF (Finansiella aktionsgruppen mot penningtvätt) för att snarast få bukt med ogenomskådliga skattejurisdiktioner och förplikta medlemsstaterna att bekämpa brottslighet som har sin grund i många av dessa.

1.2 De framsteg som har gjorts på skatteförvaltningsområdet i internationella forum, såsom OECD och G20, får inte hindra EU att tillämpa striktare regler för att göra det lättare att driva in kapital som flyttats utomlands via olaglig verksamhet som undergräver den inre marknaden.

1.3 EESK uppmanar EU-institutionerna att vidta åtgärder för att förhindra missbruk av hemvistprincipen genom fiktiva bostads- och ägarförhållanden som ger ägarna möjlighet att gömma sig bakom holdingföretag utan verksamhet eller skalbolag och på så sätt undvika att betala skatt i sina hemländer. Kommittén välkomnar kommissionens beslut att detta år lägga fram ett nytt förslag om skatte- och finansparadis, och hoppas att man kan övervinna vissa medlemsstaters motstånd mot en effektiv och genomgripande lösning på problemet med verksamhet som syftar till att undvika eller kringgå de nationella skattesystemen.

1.4 Kommissionen har offentliggjort ett förslag till direktiv (COM(2012) 85 final), där den för första gången lägger fram bestämmelser om frysning och förverkande av vinning av brott i EU. EESK rekommenderar starkt att man överväger att ta med skatterelaterade brott förknippade med utnyttjande av skatteparadis i direktivets bestämmelser. Förslaget ingår i ett bredare politiskt initiativ som syftar till att skydda den lagliga ekonomin mot kriminell infiltration och grundar sig på artiklarna 82.2 och 83.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

1.5 Skatteparadis är som bekant ett stort antal territorier – totalt 44 – som är rättsligt bundna till en suverän stat eller själva är suveräna stater. Även när de inte är suveräna stater åtnjuter de stor administrativ självständighet och använder ogenomskinliga system för skattebefrielse eller skattesänkningar med bristande information om ägarskap och härkomst för kapitalet samt om funktionen hos finansiella enheter och kommersiella bolag som är etablerade i området.

1.6 Kommittén anser det särskilt beklagligt och allvarligt att juridiska rådgivare och skatterådgivare samt vissa konsultföretag bland annat genom reklam erbjuder tjänster för att inrätta juridiska enheter för att utnyttja skatte- och finansparadis som ett sätt att kringgå de skyldigheter som åläggs företag i EU, särskilt vad gäller kravet på betalning av bolagsskatt och insyn i företagets verksamhet och finansiering.

1.7 Skatteparadiserna snedvrider den inre marknaden, och därför behövs kraftiga åtgärder från EU:s sida för att uppnå en rättvis beskattning, förhindra en destabiliserande ogenomskinlighet, skatteflykt och korruption med hjälp av skatteparadis. Man får inte utesluta att identifiera straffbara handlingar på detta område.

1.8 Alla hinder för automatiskt utbyte av bankuppgifter bör avlägsnas så att man lätt kan identifiera de personer som faktiskt genomför banktransaktioner och innehar bankkonton. Man bör kräva av multinationella företag att de utarbetar redovisningar land för land och preciserar omfattningen av sin verksamhet, antalet anställda och den vinst som gjorts i varje land.

1.9 Alla dessa åtgärder måste genomföras utan att man lägger hinder i vägen för eventuella framsteg som är en följd av globala initiativ som tas av internationella multilaterala organisationer, i synnerhet FN och OECD. Arbetet bör bygga på ett klimat av förtroende där målet är att lagarna ska vara likvärdiga och att man får nya och striktare internationella samarbetsnormer som gäller skatteparadis.

1.10 EESK efterlyser en samordnad strategi med de ledande länderna, i synnerhet USA, så att metoden för att reglera detta område blir så global som möjligt. Samtidigt upprepar kommittén att svårigheten att utforma en internationell handlingsplan inte på något sätt får bromsa eller fördröja EU:s åtgärder. De europeiska standarderna är bland de högsta i världen, till exempel de som fastställs i EU:s sparandedirektiv. "The Foreign Account Tax Compliance Act" (FATCA) utgör ett viktigt steg i USA:s ansträngningar att öka efterlevnaden av skattereglerna för amerikanska medborgare som har utländska finansiella instrument och konton. De amerikanska skattemyndigheterna kräver att utländska finansiella institutioner "automatiskt" tillhandahåller namnen på medborgare som har verksamhet i utlandet.

1.11 Bland de europeiska länderna har Belgien en mycket avancerad lagstiftning som grundar sig på principen om sekretess för en politik för bekämpning av brottslighet. Sekretessen fungerar som ett alibi som marginaliserar skatteagendan och utvecklingen av en politik som motverkar skatteundandragande!

1.12 Det är nödvändigt att utforma en integrerad politik för att sammanlänka de olika åtgärdsområdena. De internationella redovisningsstandarderna utformades för att skydda investerarnas och marknadens intressen: nu bör man också fokusera på medborgarnas intressen. Man måste omvärdera rollen för IASB (*International Accounting Standards Board*), som är en privat organisation, och dess uppgift att fastställa redovisningsregler, som bör vara mycket enklare och lättare att förstå.

1.13 EESK beklagar att alla aktörer inom rättsväsendet, ekonomi och polisen redan länge har varit medvetna om att de flesta fall av korruption genom offentliga medel, oegentligheter till skada för de offentliga finanserna med hjälp av skatteparadis, undanhållande av tillgångar med hjälp av bulvaner, penningtvätt och korruption bland offentliga tjänstemän skulle vara omöjliga att bekräfta om de nätverk som genomför dem inte kunde förlita sig på en teknisk och juridisk struktur som ger dem skydd i utbyte mot betydande fördelar och som i vissa fall till och med kan sluta i toppen av deras nätverk. Denna situation kräver att EU ingriper.

1.14 Kommittén stöder införandet av en samordnad strategi som skärper kampen mot skattebedrägerier, i synnerhet "olaglig praxis", och begränsar den fria etableringsrätten om det rör sig om skalbolag som enbart grundats av skattehänsyn.

2. Inledning

2.1 Skatteparadis är mötesplatser för höga chefer för världens ledande finans- och industribolag, det konstnärliga eller sociala jetsetet och mångmiljonärer som kombinerar affärer med nöje. De blandar sig med mer eller mindre obskyra personer, som använder samma ekonomiska resurser, som gör att de kan skaffa fram och använda kapital som förvärvat inte bara i strid med lagen, utan också genom ekonomisk brottslighet och kriminella handlingar – från mycket allvarliga brott såsom mord till utpressning, narkotikahandel och vapensmuggling, förfalskning, bedrägeri, kvinnohandel och olagliga hasardspelspel. Dessa områden kännetecknas av en gemensam uppsättning egenskaper, såsom ogenomskinlig verksamhet och en låg beskattningsnivå för utlänningar, som dessutom inte utövar någon verksamhet i området. På detta sätt skapas en skadlig konkurrens med en dold struktur, där den rättsliga statusen präglas av en total brist på insyn.

2.2 Frågan om skatteparadis bör analyseras utifrån tre centrala aspekter: skattereglerna och de möjligheter till skatteundandragande som de kan resultera i, införandet av kryphål i den finansiella lagstiftningen med åtföljande hot mot den finansiella stabiliteten och bristen på insyn i information, med följderna att skatteparadisen kan utnyttjas för kriminell verksamhet. Den gemensamma nämnaren för dessa aspekter, som övervakas av OECD, FSB och FATF, är informationens hemliga karaktär och svårigheten att få tillgång till information. Om bristen på insyn i informationen kunde avlägsnas eller begränsas kunde man avsevärt minska de problem och hot som skatteparadisen orsakar. Den debatt som pågår om standarderna i OECD bör fortsätta och ha som mål att minska bördan för skattemyndigheterna och domstolar. Den verkliga risken är att man kommer överens om för svaga och komplicerade standarder bara för att tillfredsställa den allmänna opinionen (*window dressing*). Den enklaste lösningen på problemet är automatiskt utbyte av information.

2.3 Fenomenet skatte- och finansparadis är ett led i kapitalismens historia och det finns exempel på det ända sedan senmedeltiden. Den franska revolutionen och den industriella revolutionen var en vändpunkt som påskyndade uppkomsten och utvecklingen av skatteparadis.

2.4 Efter det andra världskriget antog dock fenomenet enorma proportioner och spreds till alla delar av världen: Stillehavsområdet, Västindien och öarna i Atlanten, men också till små och mycket små europeiska stater. Det uppskattas att en miljon företag och dubbelt så många trustar har grundats i de så kallade skatte-, finans- och företagsparadisen bara i Europa. Enligt Raymond Baker, chef för organisationen Global Finance Integrity, har man bara på Brittiska Jungfruöarna registrerat 619 916 företag, vilket motsvarar 20 per invånare.

2.5 Den nuvarande ekonomiska situationen präglas av globaliseringen av handeln med varor och tjänster, kapitalets fria rörlighet och den massiva användningen av nya tekniker, även vid internationella finans- och handelstransaktioner. Trots att de flesta finansinstitut har en enhet för efterlevnad av regelverket, är bestämmelserna som reglerar den enorma mängd transaktioner som dagligen utförs otillräckliga.

2.6 EU:s inre marknad, de välmående finansiella och kommersiella marknaderna och den välordnade utvecklingen av en ekonomi som respekterar gemensamma regler för att skydda allmänintresset står inför enorma mängder pengar som gömts undan i tillmötesgående områden och länder och som skyddas av mycket starka intressen med stora möjligheter att korrumpas och muta hela offentliga förvaltningar och använda dem för sina egna syften.

2.7 Skatteparadisen skapar snedvridningar på både makroekonomisk och mikroekonomisk nivå. På makroekonomisk nivå kan de, vilket redan nämnts, utgöra ett hot mot finanssystemens stabilitet. Dessutom innebär möjligheten att kringgå eller undvika beskattning på reala och/eller finansiella investeringar att staternas inkomster minskar och oundvikligen måste återvinnas genom beskattning av arbetsinkomst. Skatteparadisen snedvrider därför en rättvis balans mellan beskattning av kapital och arbete. På mikroekonomisk nivå kan man notera en snedvridning mellan stora och små företag och mikroföretag. För dessa tre typer av aktörer blir chansen att utnyttja den möjlighet som skatteparadis erbjuder för skatteundandragande, eller åtminstone aggressiv skatteplanering, mindre ju mindre företaget är.

2.8 Under det första årtiondet av 2000-talet, till följd av de två katastrofer som inträffade i USA (de kriminella attentaten den 11 september 2001 i New York och Washington och den finansiella krisen som utlöstes av Lehman Brothers konkurs i september 2008), har det internationella samfundet stött åtgärder för att reglera de så kallade skatte- och finansparadisen.

3. Skatte- och finansparadis

3.1 De oönskade konsekvenserna av dessa system har i många fall lett till åtal som rör finansiering av internationell terrorism och organiserad brottslighet, skatteundandragande och penningtvätt, vilket bland annat har orsakat systemrisker på finansmarknaden och skadat den fria konkurrensens grundläggande principer.

3.2 Därför har man under de senaste åren, som redan nämnts, vidtagit åtgärder runt om i världen och beslutat att etablera strukturer och mekanismer som ett gemensamt svar på hoten mot staternas nationella säkerhet och medborgarnas välfärd.

Bland de olika beslut som fattats på internationell nivå utgör den överenskommelse som ingicks vid G20-toppmötet i London den 2 april 2009 möjligen en avgörande förändring i förhållande till tidigare strategier.

3.3 EESK stöder åtgärder för att bekämpa bedrägerier och annan olaglig verksamhet som skadar EU:s och medlemsstaternas ekonomiska intressen samt för att säkerställa ett administrativt samarbete genom utbyte av information i skattefrågor. Kommittén vill också att EU ska bemyndigas att inleda förhandlingar om ett avtal mellan EU och Schweiz för att bekämpa direkt skattebedrägeri och skatteundandragande och säkra ett administrativt samarbete genom utbyte av information i skattefrågor.

3.4 Efter G20-avtalet har man slutat använda den analys- och rekommendationsmetod som tidigare användes av de organ och forum som behandlar detta ämne, och man kräver nu ett fördömande av så kallade "icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner", bland annat alla skatte- och finansparadis. I det sammanhanget föreslås det unilaterala, bilaterala och multilaterala sanktioner och en gradvis upphävning av banksekretessen samt regelbunden publicering av förteckningar över de territorier som inte uppfyller kraven.

3.5 Genomförandet av dessa krav från G20 är emellertid mycket nedslående. Ett flertal orsaker har framförts som förklaring till detta.

3.6 Många områden har undgått att klassas som icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner eftersom de har undertecknat minst tolv bilaterala skatteavtal, som de har ingått med varandra (t.ex. avtalet mellan Liechtenstein och Monaco).

3.7 Kort sagt räcker det att garantera utbyte av information efter begäran från den myndighet som ska genomföra de relevanta (skattemässiga, rättsliga osv.) åtgärderna, utan att myndigheterna i det berörda territoriet kan invända mot det genom att åberopa nationens intresse, banksekretess eller andra liknande motiv.

3.8 I dessa fall är det klart att det bilaterala tillvägagångssättet är ineffektivt. Man bör därför koncentrera sig på att förbättra de internationella (multilaterala) och övernationella insatserna.

Detta bekräftas också i rapporten av den 4 oktober 2011 från organisationen Tax Justice Network, där det konstateras att nästan alla bilaterala avtal som ingåtts sedan 2009 är onödiga. Organisationen har därför utarbetat en indikator för skattemässig ogenomskinlighet som bygger på två kriterier: hinder för begäran om upplysningar från andra länders behöriga myndigheter samt inverkan på den globala finansmarknaden av jurisdiktioner som misstänks vara ogenomskinliga.

3.9 Så som påpekats i ett antal särskilda rapporter (t.ex. från Global Financial Integrity) har de olagliga kapitalrörelserna fortsatt att öka med över 10 % om året. Detta har katastrofala följder i och med att det bland annat förvärrar de stadsskuldskriser som drabbat många länder i världen, och i synnerhet vissa EU-medlemsstater.

3.10 Dessvärre är det bara EU som på detta område har utarbetat en trovärdig åtgärdsplan, som dock inte genomförs i tillräcklig utsträckning.

3.11 Ett belysande exempel på detta är genomförandet av direktiv 2003/48 om beskattning av inkomster från sparande i form av räntebetalningar till förmån för fysiska personer med hemvist i en annan medlemsstat.

3.12 Efter direktivets ikraftträdande har det visserligen inrättats system för automatiskt utbyte av skatteuppgifter mellan EU:s alla medlemsstater, och EU har främjat ingåendet av avtal med de fyra europeiska stater som tidigare betraktades som skatte- och finansparadis, nämligen Andorra, Liechtenstein, Furstendömet Monaco och San Marino.

3.13 Dessa europeiska länder samt Schweiz har dock olika band till EU, som gör att det är mycket komplicerat att genomföra avtalen. Till exempel Liechtenstein har anslutit sig till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet men är på privat- och handelsrättens område inte förpliktat att samarbeta på samma nivå med de behöriga förvaltningsmyndigheterna, eftersom det inte har undertecknat Lugano II-konventionen av den 30 oktober 2007 om domstols behörighet och om erkännande av domar på privaträttens och handelsrättens område.

3.14 Vi får hoppas att denna ändring av den juridiska statusen snart ger de önskade ändringarna, med tanke på ikraftträdandet av Lissabonfördraget som i artikel 8.2 i EU-fördraget och den därtill hörande förklaring nr 3 stöder etableringen av organiserade förbindelser med små grannländer.

3.15 Det idealiska instrumentet för att hantera denna fråga skulle utan tvivel vara ett multilateralt partnerskap för att integrera dessa icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner i ett naturligt geopolitiskt, rättsligt och ekonomiskt område.

3.16 På samma sätt har kommissionen fört fyra medlemsstater inför EU-domstolen för att de inte har genomfört direktiv 2005/60 om frysning av tillgångar.

3.17 För att främja en insats med en faktisk övernationell effekt bör EESK anta Europaparlamentets kraftfulla ståndpunkt i resolutionen från april 2011⁽¹⁾, som bland annat stöder en effektivare kamp mot ogenomskinlig information om gränsöverskridande finansiella transaktioner. Man kunde också införa ett anmälningssinstrument i stil med de strafflinndringar som finns på konkurrensområdet för att uppmuntra anmälning av sådana beteenden och ekonomiskt belöna anmälarna med en straffnedsättning.

3.18 För att komplettera ovannämnda åtgärd bör det i G20 omedelbart införas avtalade mekanismer för att korrigera de luckor i offshore-lagstiftningen genom vilka skattelagarna i världens viktigaste finanscenter kan kringgås.

3.19 Också inom EU:s strikta behörighetsram är det nödvändigt att snarast anta bindande ad hoc-regler i form av sekundärrätt, som bland annat omfattar bestämmelser som förbjuder varje fysisk och juridisk person som kontrollerar penningmedel eller enheter med hemvist i skatte- och finansparadis att ta emot offentliga medel.

3.20 OECD uppskattade år 2009 att mellan 1 700 och 11 000 miljarder dollar hade placerats i dessa paradis. OECD utarbetade en förteckning som G20 använde som utgångspunkt för en hård konfrontation med de länder som inte tillämpade någon eller bara några få av de internationella avtalen om genomskinlighet i bank- och skatteuppgifter.

3.21 OECD:s rapport utlöste en våg av protester, i synnerhet i Schweiz, Luxemburg och självklart Uruguay. Delaware-fallet i USA debatterades livligt.

3.22 Amerikanerna är mycket medvetna om att Delaware är ett slags skatteparadis. Nästan hälften av de företag som är börsnoterade på Wall Street och Nasdaq har sitt huvudsäte i den amerikanska vicepresidentens Joe Bidens hemstat. Där betalar de nämligen mindre lokala skatter och ingen skatt på vinst. Att denna lilla delstat söder om Pennsylvania erbjuder offshorebolag enorma fördelar och presenterar sig som ett alternativ till Caymanöarna eller Bermuda är det få som vet – förutom aktörerna inom sektorn. Vinsten i företag som är etablerade i Delaware anses på öppenhetsgrund tillhöra ägarna som, om de inte är amerikanska medborgare och om företagets verksamhet bedrivs utanför USA, inte är skattepliktiga i USA.

⁽¹⁾ Europaparlamentets resolution av den 6 april 2011 om skydd av Europeiska unionens ekonomiska intressen – Kampen mot bedrägerier – Årsrapport 2009 (2010/2247(INI)).

3.23 Penningtvätt, skatteundandragande och resurser till korruption eller till att avleda resurser till egna företag är de viktiga och mest utbredda drivkrafterna för dessa paradis. Från dem utgår angreppen på statsskulden i länder med svårigheter och stora kampanjer för att skydda den ovillkorliga fria rörligheten för kapital, som involverar media, politiska partier och representanter för institutioner.

3.24 En bristfällig skatteförvaltning främjar skattebedrägeri och skatteundandragande och har allvarliga följder på de nationella budgetarna och EU:s system för egna medel.

3.25 En stor del av de multinationella företagen är uppbyggda på ett sådant sätt att de kan dra fördel av möjligheterna till skatteundandragande i de olika jurisdiktioner som de verkar inom. Den olikartade beskattningen i de olika jurisdiktionerna gynnar stora, internationella eller väletablerade företag på bekostnad av små, nationella eller nyligen grundade företag. Strategierna för skatteundandragande strider mot principen om rättvis konkurrens och företagens ansvar. Dessutom används dessa territorier som verksamhetsbaser för organisationer och företag som lägger ut varor på den inre marknaden utan korrekta ursprungscertifikat och de garantier som EU kräver – till stor skada för konsumenternas intressen och ibland för folkhälsan. Ett system som missbrukas på detta sätt är internprissättning (*transfer pricing*), där priserna på transaktioner inom koncerner fastställs utifrån en bedömning av koncernens skattebehov i stället för normala marknadsförhållanden.

3.26 Multinationella företag har självfallet resurser till att offentliggöra rapporter för varje enskilt land om försäljning, avkastning, transaktioner inom koncernen, vinst före skatt och skatt, utan att detta belastar administrationen för mycket. Om denna information vore offentligt tillgänglig skulle det vara mycket tydligare vem som missbrukar internprissättning eller använder aggressiv skatteplanering.

3.27 Avsaknaden av skattekontroll eller svaga regler för tillsyn, ogenomskinlig information för identifiering av fysiska och juridiska personer eller andra juridiska eller administrativa omständigheter ger företag med verksamhet i dessa territorier en nästan total strafffrihet och oacceptabla konkurrensfördelar samt skydd mot åtgärder från tredjeländers rättsliga och administrativa myndigheter.

3.28 EESK fördömer uttryckligen skatteparadisens roll som platser som främjar och drar fördel av skatteflykt, skatteundandragande och kapitalflykt. EU måste förstärka sina insatser mot dessa fenomen och tillämpa konkreta sanktioner.

3.29 Dessa territorier har allvarlig negativ påverkan på den internationella handeln, de nationella budgetarna, säkerheten och den allmänna ordningen, samt på jämvikten i det finansiella

systemet, något som framgår av den kris som började 2008, och därför har världssamfundet tagit några blygsamma försök att identifiera och gradvis eliminera dem.

3.30 Resultaten av de gemensamma ansträngningarna i G20 och FN och av OECD-initiativen är fortfarande inte tillräckliga för att bemöta de utmaningar som skatteparadisen och utländska finanscentrum ger upphov till, och de bör följas upp med beslutsamma, effektiva och sammanhängande åtgärder.

3.31 Hittills har insatserna från bl.a. G20, FATF och OECD dock endast lättat på den tunga börda som orsakas av skatte- och finansparadisen.

3.32 Det är viktigt att identifiera de jurisdiktioner som inte samarbetar, utvärdera efterlevnaden av reglerna och vidta åtgärder med avskräckande effekt för att öka efterlevnaden av reglerna. EESK anser dessutom att OECD inte är ett lämpligt organ för att bekämpa skatteparadis och att den indikator som används för att avgöra om olika länder samarbetar måste förbättras genom att den ges ett kvalitativt värde. Dessutom bör OECD inte stryka länder från sin svarta lista bara för att de lovar att uppfylla principerna om informationsutbyte, utan att ge garantier för att de verkligen kommer att tillämpa dem.

3.33 Det finns tillräckliga indicier för att slå fast att finanskrisen delvis orsakades av komplexa och föga genomskinliga transaktioner utförda av aktörer med hemvist i jurisdiktioner som tillämpar skattesekretess, vilket får allvarliga följder för investerare och köpare av sådana finansiella produkter. Skatteparadisen tillåter finansinstitut att göra transaktioner utanför balansräkningen och att tillhandahålla komplexa finansiella produkter, som inte har bidragit till innovationen i finanssektorn men som orsakar finansiell instabilitet. Det finns tillräckliga bevis för att många utländska direktinvesteringar, särskilt i utvecklingsländer, härrör från skatteparadis.

3.34 EU känner naturligtvis till situationen och har med jämna mellanrum fördömt sådana regimer via olika institutionella myndigheter. Tyvärr har EU inte haft förmåga att främja ett övernationellt administrativt regelverk som skulle kunna bidra till att begränsa möjligheterna att undgå straff.

3.35 EU:s insatser har inriktats på avskaffandet av ungefär 100 skadliga skatteordningar i medlemsstaternas jurisdiktioner, där skattekontrollen är begränsad, eller i tredjeländer. I detta sammanhang antog kommissionen 2009 och 2010 två meddelanden och en uppförandekod för god förvaltning på skatteområdet. Det finns också tre gällande direktiv om medel som återvunnits från skatteundandragande, administrativt samarbete

och skatt på sparande (nu föremål för översyn). Klausuler om efterlevnad av god praxis och god förvaltning på skatteområdet är dessutom mycket vanliga i EU:s associerings-, handels- och samarbetsavtal med tredjeländer.

3.36 Mycket små framsteg har emellertid gjorts, eftersom det är medlemsstaterna som har behörighet att genomföra undersökningar och vidta sanktioner.

3.37 Enligt bankföretagen har den redan nämnda amerikanska lagstiftningen visat att ett ensidigt antagande av denna typ av åtgärder kan skapa problem för de finansiella instituten

på grund av att FATCA:s krav vad gäller uppgiftslämning, frysning och stängning av konton inte är förenliga med gemenskapslagstiftningen och/eller den interna lagstiftningen i det land där det finansiella institutet har sitt säte

3.38 Den 4 mars 2009 höll den dåvarande brittiska premiärministern ett viktigt tal i den amerikanska kongressen där han uppmanade sin allierade att engagera sig i en gemensam satsning på att skapa ett ekonomiskt system som regleras globalt och som syftar till att bekämpa användningen av finansiella system uteslutande för personlig vinning.

Bryssel den 24 maj 2012

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Horisont 2020: Färdplaner för åldrande" (yttrande på eget initiativ)

(2012/C 229/03)

Föredragande: **Renate HEINISCH**

Den 14 juli 2011 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Horisont 2020: färdplaner för åldrande"

(yttrande på eget initiativ).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 184 röster för, 3 röster emot och 4 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 För att klara de stora utmaningar och utnyttja de möjligheter för den framtida sociala och ekonomiska utvecklingen som är kopplade till de demografiska förändringarna måste EU:s medlemsstater under de kommande åren i större utsträckning vidta lämpliga åtgärder på olika nivåer och på en lång rad områden.

1.2 Samordnad forskning kan ge ett avgörande bidrag till lämpliga åtgärder på regional, nationell och europeisk nivå genom att tillhandahålla välunderbyggda planerings- och beslutsunderlag.

1.3 EESK ansluter sig utan förbehåll till det ofta ställda kravet på att europeisk forskning om åldrande och demografiska förändringar ska vara långsiktig, tvärvetenskaplig och gränsöverskridande eller åtminstone jämförbar.

1.4 En central förutsättning för europeisk spetsforskning är också tillräcklig infrastruktur och integrerad samordning av forskningsverksamheten. Det krävs också en central samordning när budgeten skapas och medlen fördelas. Kommittén rekommenderar därför att det inrättas ett europeiskt centrum för åldrandeforskning som skulle kunna stå för samordningen.

1.5 Färdplaner för utformning av långsiktiga forskningsprogram är användbara instrument för att fastställa prioriteringar för den framtida forskningen. I de nuvarande färdplanerna för åldrande och demografiska förändringar har man redan kartlagt viktiga aspekter som är relevanta för "Horisont 2020" ⁽¹⁾.

1.6 Kommittén välkomnar att "Hälsa, demografiska förändringar och välbefinnande" är en forskningsprioritet inom det prioriterade området "Samhällsutmaningar" i det åttonde ramprogrammet ⁽²⁾.

1.7 Utöver de aktuella forskningsprioriteter som anges i de nuvarande färdplanerna och "Horisont 2020" ser kommittén gärna att den framtida europeiska forskningen befattar sig med betydligt mer innovativa och kanske mer problematiska aspekter av åldrande och demografiska förändringar. Exempel på sådana aspekter är bibehållande av hälsan och rehabilitering, längre arbetsliv, kraven på ett liv med alltmer egen- och medansvar, lärande för ett långt liv, följderna av teknikens ökande betydelse inom olika delar av livet och de frågor som det europeiska samhället står inför med tanke på de demografiska, samhälleliga och tekniska förändringarna.

2. Motivering/allmänna kommentarer

2.1 För att klara de utmaningar och utnyttja de möjligheter som är kopplade till de demografiska förändringarna kommer man under de kommande åren att ha stort behov av välunderbyggda planerings- och beslutsunderlag för vägvisande åtgärder. Sådana underlag skapas särskilt genom lämplig forskning. Resultaten från tidigare års europeiska forskningsprogram såsom det femte, sjätte och sjunde ramprogrammet för forskning ⁽³⁾, det gemensamma programmet för it-stöd i hemmet ⁽⁴⁾ (AAL JP) ⁽⁵⁾, ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation ⁽⁶⁾ och verksamheten inom ERA-Net har redan tydligt bevisat nytan av forskning. Forskning kan därmed ge ett avgörande bidrag till hanteringen av de demografiska förändringarna och utnyttjandet av deras positiva möjligheter på regional, nationell och europeisk nivå.

⁽²⁾ Se fotnot 1.

⁽³⁾ EGT L 26, 1.2.1999, s. 1, EGT L 232, 29.8.2002, s. 1 och EUT L 412, 30.12.2006, s. 1 samt EUT C 65, 17.3.2006, s. 9.

⁽⁴⁾ <http://www.aal-europe.eu>.

⁽⁵⁾ Se <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1726&format=HTML&aged=1&language=SV>.

⁽⁶⁾ EUT L 310, 9.11.2006, s. 15 och EUT C 65, 17.3.2006, s. 22.

⁽¹⁾ COM(2011) 809 final.

2.2 Färdplaner är användbara för utformningen av långsiktiga forskningsprogram. De lämpar sig för att visa på möjliga framtida utvecklingsvägar eller scenarier, fästa uppmärksamheten på nödvändiga sektorsövergripande kopplingar, kartlägga relevanta samarbetspartner och aktörer, utforska politiska handlingsutrymmen och finansieringsmöjligheter samt utarbeta strategier för genomförande av processer och resultat.

2.3 Forskningsrelaterade färdplaner har under de senaste åren tagits fram och använts på många områden. Av de många nuvarande nationella och internationella planerna nämns här bara några få som exempel: Schweiz färdplan för forskningsinfrastruktur⁽⁷⁾, det tyska förbundsministeriet för utbildning och forsknings projekt "Färdplan för miljöteknik 2020"⁽⁸⁾, de amerikanska republikanernas färdplan för Amerikas framtid⁽⁹⁾, ERA-färdplanerna för utveckling av energieffektiva byggnader⁽¹⁰⁾ och forskningsfärdplanen från VPH-FET (Virtual Physiological Human-Future and Emerging Technologies)⁽¹¹⁾.

2.4 Färdplaner för framtida forskning och innovation inom åldrande och demografiska förändringar har främst tagits fram för hälsoaspekter i vidaste bemärkelse. Till dessa hör bl.a. färdplanerna från de europeiska projekten "Future BNCI: Future Directions in Brain/Neuronal Computer Interaction (BNCI) Research (2010-2011)", "Diamap: Road Map for Diabetes Research in Europe (2008-2010)", "Roamer: A Roadmap for Mental Health Research in Europe (2011-2014)" och "WhyWeAge: A road map for molecular biogerontology (2008-2010)"⁽¹²⁾, men också nationella färdplaner såsom färdplanen för den tyska förbundsregeringens hälsoforskningsprogram⁽¹³⁾.

2.5 Även i färdplanerna på området åldrande och demografiska förändringar som har en bredare tematisk inriktning, nämligen planerna inom de europeiska projekten "Futurage – A Road Map for Ageing Research"⁽¹⁴⁾ och "Braid: Bridging Research in Ageing and ICT Development (2010-2012)"⁽¹⁵⁾, anges hälsoaspekter som forskningsprioriteter. I Futurage-färdplanen nämns tre hälsorelaterade prioriteringar: "Healthy Ageing for More Life in Years", "Maintaining and Regaining Mental Capacity" och "Biogerontology: from Mechanisms to Interventions"⁽¹⁶⁾. I Braid-projektet finns prioriteringen "Health and Care in Life".

⁽⁷⁾ Schweizerische Eidgenossenschaft, Eidgenössisches Departement des Innern EDI, Staatssekretariat für Bildung und Forschung SBF, Ressort Nationale Forschung, 2011: Schweizer Roadmap für Forschungsinfrastrukturen. Finns på www.sbf.admin.ch/RoadmapForschungsinfrastrukturen_d.pdf.

⁽⁸⁾ Schippl, J. et al.: Roadmap Umwelttechnologien 2020 – Endbericht. Karlsruhe: Forschungszentrum Karlsruhe 2009 (Wissenschaftliche Berichte FZKA 7519).

⁽⁹⁾ <http://www.roadmap.republicans.budget.house.gov>.

⁽¹⁰⁾ <http://www.era-cobuild.eu>.

⁽¹¹⁾ https://www.biomedtown.org/biomed_town/VPHFET.

⁽¹²⁾ <http://future-bnci.org>, <http://www.diamap.eu>, <http://www.roamer-mh.org>, <http://www.whyyeage.eu>.

⁽¹³⁾ Gesundheitsforschungsrat (GFR) des Bundesministeriums für Bildung und Forschung (Hrsg.) (2007): Roadmap für das Gesundheitsforschungsprogramm der Bundesregierung. Bonn/Berlin: BMBF.

⁽¹⁴⁾ <http://futurage.group.shef.ac.uk/road-map.html>.

⁽¹⁵⁾ <http://www.braidproject.eu>.

⁽¹⁶⁾ The Future of Ageing Research in Europe. A Road Map.

2.6 Kommissionen vill genom offentlig-privata och offentlig-offentliga partnerskap⁽¹⁷⁾ tillhandahålla ytterligare instrument för hantering av de aktuella samhällsutmaningarna⁽¹⁸⁾. Till de gemensamma initiativen hör i synnerhet de europeiska innovationspartnerskapen, bl.a. det europeiska innovationspartnerskapet för aktivt och hälsosamt åldrande⁽¹⁹⁾, den digitala agendan för Europa⁽²⁰⁾, initiativet för gemensam programplanering "längre liv, bättre livskvalitet – den demografiska förändringens möjligheter och utmaningar"⁽²¹⁾ och det planerade programmet Horisont 2020⁽²²⁾.

2.7 Trots dessa nödvändiga och viktiga initiativ till forsknings- och innovationspartnerskap finns det fortfarande ett stort behov av ytterligare forskningsverksamhet. Världen, samhället, tekniken, medicinen och de åldrande människorna förändras hela tiden. Därför behövs ständigt ny forskning så att man genom lämpliga (politiska) åtgärder kan anpassa sig till de nya omständigheterna i god tid och inte behöver släpa efter i utvecklingshänseende.

2.8 EESK välkomnar därför kommissionens stöd för initiativ till gemensam programplanering och för utarbetande av färdplaner för framtida forskning inom åldrande och demografiska förändringar⁽²³⁾ samt den planerade forskningsprioriteten "Hälsa, demografiska förändringar och välbefinnande" inom det prioriterade området "Samhällsutmaningar" i "Horisont 2020"⁽²⁴⁾.

3. Särskilda kommentarer

3.1 Nödvändig infrastruktur

3.1.1 Det har sedan länge ställts krav på att den europeiska forskningen bör vara långsiktig, tvärvetenskaplig och gränsöverskridande eller åtminstone jämförbar⁽²⁵⁾. Dessa krav kan utan förbehåll godtas och upprepas här. Det säger sig självt att man vid jämförande forskning måste ta hänsyn till de relevanta strukturella förutsättningarna.

3.1.2 I forskning på området åldrande krävs dessutom medverkan av alla aktörer som ägnar sig åt detta tema. Till dem hör forskare inom natur-, livs- och samhällsvetenskaperna, ingenjörer och formgivare, producenter och tjänsteleverantörer, politiska beslutsfattare, arkitekter, stads- och trafikplanerare, företrädare för näringslivet och det civila samhället och inte minst de

⁽¹⁷⁾ Exempel på offentlig-offentliga partnerskap är ERA-Net och ERA-Net Plus, artikel 185-initiativen och den gemensamma programplaneringen. Exempel på offentlig-privata partnerskap inom forskning och innovation är de gemensamt teknikiniciativet och framtidens internet.

⁽¹⁸⁾ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén (COM(2011) 572 final, 21.9.2011).

⁽¹⁹⁾ Se IP/10/1288.

⁽²⁰⁾ Se IP/10/581, MEMO/10/199 och MEMO/10/200.

⁽²¹⁾ Se <http://www.jp-demographic.eu>.

⁽²²⁾ MEMO-11-435.

⁽²³⁾ Se bl.a. EUT C 132, 3.5.2011, s. 39 om COM(2010) 546 final.

⁽²⁴⁾ COM(2011) 809 final.

⁽²⁵⁾ Se bl.a. EUT C 74, 23.3.2005, s. 44.

åldrande människorna själva. Kommittén välkomnar därför den planerade hopslagningen av olika europeiska stödinstrument (ERA-Net, ERA-Net Plus, Innova och Pro Inno) till ett flexibla ERA-Net-instrument för att förenkla relevanta aktörers deltagande.

3.1.3 En central förutsättning för europeisk spetsforskning i ett europeiskt forskningsområde är tillräcklig infrastruktur och integrerad samordning av forskningsverksamheten. Det krävs också en central samordning när budgeten skapas och medlen fördelas. Detta gör på intet sätt forskningsverksamhet på nationell nivå överflödigt. Man bör dock sträva efter största möjliga kompatibilitet mellan de enskilda nationella forskningsaktiviteterna för att möjliggöra en jämförande analys och utvärdering av resultaten. Kommittén rekommenderar därför att det inrättas ett europeiskt centrum för åldrandeforskning som skulle kunna stå för samordningen.

3.2 Ytterligare behov av forskning

3.2.1 Utöver de nämnda allmänna kraven kan man urskilja ämnesområden som måste undersökas i större utsträckning i framtiden. För närvarande upplever vi inte bara tidigare aldrig skådade demografiska förändringar utan även en teknisk utveckling som varaktigt kan förändra det sociala livet, hälso- och sjukvården och vårt förhållande till naturen.

3.2.2 Bibehållande av hälsan

Ett första stort forskningsområde bör omfatta alla frågor som rör temat bibehållande av hälsan, eftersom fysisk och psykisk hälsa är en förutsättning för att äldre ska kunna leva ett aktivt liv med egenansvar. Relevanta forskningsfrågor är t.ex. följande:

- Hur kan människor redan från barndomen motiveras till en hälsosam livsstil?
- Vilka strategier krävs för att uppnå ett riktat stöd till och utbyggnad av förebyggande åtgärder?
- Vilka typer av behandling och rehabilitering har i en internationell jämförelse visat sig ge särskilt goda resultat? Inom vilka områden finns det eftersläpning eller behov av ytterligare forskning och utveckling?
- Hur kan patientkompetensen förbättras?
- Hur kan gränsöverskridande hot mot hälsan, sällsynta sjukdomar och kroniska sjukdomar, demens och andra neurodegenerativa sjukdomar förebyggas eller åtminstone upptäckas och behandlas i ett tidigare skede?
- Ytterligare forskning behövs när det gäller läkemedels effekt och deras interaktion hos äldre, särskilt äldre kvinnor. Hittills har läkemedel främst provats på yngre människor, medan det framför allt är äldre som använder dem.

— Vi bör framhålla den roll som kronisk smärta spelar för äldres hälsotillstånd, och särskilt undersöka hur smärtor/bristande välbefinnande kan begränsas bland EU:s äldre invånare.

— Alkohol- och narkotikamissbruk hos äldre, missbrukets orsaker och dess fysiska, psykiska och sociala konsekvenser är också ett område där det hittills inte finns mycket forskning.

3.2.3 Ett längre aktivt arbetsliv

Ett längre arbetsliv kommer att bli oundvikligt med tanke på de strukturella förändringarna i befolkningens ålderssammansättning och den ökande förväntade livslängden. Detta leder till bl.a. följande forskningsfrågor:

- Hur ställer sig arbetstagarna till en mer flexibel pensionsålder? Vad ligger bakom de enskilda personernas inställning (t.ex. typen av arbete, välfärdsförutsättningarna, de regionala förhållandena)?
- Hur ska de utbildnings- och preventionsrelaterade ramvillkoren se ut för att möjliggöra eller skapa ökad flexibilitet? Vilka erfarenheter från de enskilda länderna kan utnyttjas?
- Hur kan arbetsplatserna utformas, arbetstiderna organiseras och arbetsbelastningen minskas för att ge arbetstagarna möjlighet till ett längre aktivt arbetsliv? Vilken roll kan tekniska innovationer spela i detta sammanhang?
- Vilka möjligheter till främjande av civilsamhälleligt engagemang utnyttjas i företagen eller skulle kunna utnyttjas för att främja civilsamhälleligt engagemang redan under tiden som förvärvsarbetande? Vilka erfarenheter har gjorts i de enskilda länderna?

3.2.4 Ett självständigt liv med egen- och medansvar

På grund av den minskande andelen yngre människor i befolkningen kommer äldre människors möjligheter till personligt stöd att minska. I framtiden kommer äldre därför i större utsträckning att själva behöva ta ansvar för att bevara sin självständighet och sitt samhällsdeltagande. Forskningsfrågor som hör samman med detta är bl.a. följande:

- Hur ser man på äldre människors egenansvar i de olika länderna, och vilka konsekvenser får detta för det systematiska stärkandet och främjandet av en lämplig livsstil?
- Hur ser man på äldre människors medansvar (för t.ex. de efterkommande generationerna och miljön) i de olika länderna, och vilka konsekvenser får detta? Hur organiserar sig äldre människor själva, och hur organiserar de utbudet för sin generation och efterkommande generationer? Hur engagerar de sig för sina medmänniskor, för sitt grannskap och för miljön?

- Vilka former av kommunalt stöd kan främja denna egenorganisation? Detta bör också undersökas i strukturellt jämförbara (kommunala, regionala) sammanhang.
- I allmänhet bör man i olika, strukturellt jämförbara sammanhang (t.ex. i stads- och landsbygdsområden i olika länder) undersöka hur kommunerna kan främja en aktiv och ansvarsfull livsstil för äldre, t.ex. genom en lämplig stads-, bostads- och transportpolitik för människor i alla åldrar.
- Hur kan man skapa och stödja "omsorgsgemenskaper" som ett uttryck för delat ansvar? Hur samarbetar redan nu familjer, frivilliga och yrkesverksamma när det gäller vård (av t.ex. människor med en kronisk fysisk sjukdom eller demens)? Hur kan användningen av tekniska stödsystem hjälpa sådana gemenskaper? Hur tar företagen hänsyn till deras behov? Vilka former av delat ansvar finns i de enskilda länderna? Hur passar omsorgsgemenskaperna in i ländernas socialpolitik och kommunernas sociala (struktur)planering?
- Vilka boendeformer och levnadssätt har – i internationell jämförelse – visat sig fungera bra för äldre människor, särskilt för mycket gamla människor som bor ensamma eller för demenssjuka, och kan överföras?

3.2.5 Utbildning

Det anses numera vara självklart att ett åldrande samhälle kräver livslångt lärande av alla. Detta leder till t.ex. följande forskningsfrågor:

- Hur kan livslångt lärande bli lärande för ett långt liv?
- Vilka möjligheter till lärande behöver en åldrande befolkning utöver yrkesinriktad fortbildning? Hur ska sådana möjligheter vara utformade för att uppmuntra till aktivt lärande?
- Vilket särskilt utbildningsutbud behövs för människor som engagerar sig ideellt?
- Vilken betydelse har estetisk utbildning för bevarandet av kognitiv och emotionell plasticitet och kreativitet hos äldre? Vilka slutsatser kan man dra av en internationell jämförelse av sådana möjligheter till utbildning?
- Vilken roll spelar olika läroanstalter (universitet, folkhögskolor osv.) för att förbättra olika färdigheter, t.ex. hantering av ny teknik, frivilligarbete, omsorg samt förmedling av sociala kunskaper eller fackkunskaper?

3.2.6 Teknikens ökande betydelse inom alla delar av livet

Ett område som knappt har undersökts är de långsiktiga konsekvenserna av teknikens ökande betydelse inom alla delar av samhället och behovet av att använda tekniska system för att stödja samhällsdeltagande och ett självständigt, aktivt liv för äldre. Det finns ett stort behov av forskning om t.ex. följande frågor:

- Vilka tekniska, organisatoriska, utformningsmässiga och acceptansfrämjande åtgärder krävs för att potentialen hos fjärrövervakning, telehälsa och telerehabilitering ska kunna utnyttjas på ett effektivt och etiskt sätt för att förbättra hälso- och sjukvården?
- Vilka organisatoriska, rättsliga, uppgiftsskyddstekniska och etiska krav innebär ett heltäckande införande av sådana system för organisationen och regleringen på kommunal, regional, nationell och europeisk nivå?
- Vilka långsiktiga konsekvenser har den ökade användningen av tekniska system på förhållandet mellan äldre och deras anhöriga, mellan patienter och läkare och mellan vårdbehövande och informella eller professionella vårdare?
- Tämmligen outforskade är också de psykologiska, sociala och etiska följderna av den alltmer omfattande implantationen av sensorer och andra tekniska hjälpmedel i den mänskliga kroppen. Vilka konsekvenser har dessa möjligheter för de berörda personernas självbild och identitet, å ena sidan, och samhällets syn på sjukdom, hälsa och funktionshinder, å andra sidan?

Ett annat område där det saknas forskning är hur man tekniskt – men ändå känslomässigt stödjande – kan bidra till ett värdigt slut på livet med hjälp av t.ex. musik och belysning.

3.2.7 Framtidens europeiska samhälle

Ett sista forskningsområde bör omfatta alla frågor som har att göra med aktuella och framtida förändringar av de europeiska samhällena. Relevanta forskningsfrågor rör bl.a. synen på äldre, de kulturella skillnaderna, de olika erfarenheterna och de befintliga ojämlikheterna i fråga om levnadsförhållanden i Europa.

- Vilken syn på aktivt åldrande och ålderdom finns i de olika europeiska länderna mot bakgrund av de demografiska förändringarna? Hur kan utbytet mellan länderna främja utvecklingen av en realistisk snarare än stereotyp syn på äldre?
- Hur åldras människorna i de olika kulturer som i allt större mångfald finns i medlemsstaterna? Vilken betydelse har ålderdom, sjukdom och död i respektive kultur? Hur kan utbytet av erfarenheter organiseras och bidra till ömsesidig förståelse och berikning?

- Vilken betydelse har musik och bildkonst för åldrandeprocessen i olika kulturer? Vilka är konsekvenserna, och hur kan positiva konsekvenser göras användbara för andra?
- Hur kan man överbrygga de allt större skillnaderna i erfarenheter mellan och inom generationerna till följd av den ökande förväntade livslängden och de snabba samhälleliga och tekniska förändringarna? Hur kan man under dessa omständigheter möjliggöra ömsesidig förståelse och ömsesidigt lärande?
- Liknande frågor kan ställas beträffande den befintliga – delvis till och med växande – ojämlikheten i fråga om levnadsförhållanden mellan och inom de europeiska länderna.
- En annan outredd fråga är hur hanteringen av döden, som skiljer sig åt mellan länderna, påverkar de enskilda åldrande människorna och samhället i stort. Särskilt i ett åldrande samhälle bör denna fråga och de möjliga konsekvenserna inte ignoreras.

Bryssel den 23 maj 2012

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "EESK:s utvärdering av uppföljningsrapporten för 2011 om EU:s strategi för hållbar utveckling" (yttrande på eget initiativ)

(2012/C 229/04)

Föredragande: **Stefano PALMIERI**

Vid sin plenarsession den 25 oktober 2011 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativytrande om

"EESK:s utvärdering av uppföljningsrapporten för 2011 om EU:s strategi för hållbar utveckling".

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 138 röster för, 9 röster emot och 12 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) anser att Eurostats uppföljningsrapport (2011 *monitoring report of the EU sustainable development strategy*) är ett användbart och viktigt verktyg när det gäller följande:

- Att få en överblick över de framsteg som hittills uppnåtts avseende målen i EU:s strategi för hållbar utveckling.
- Att se över och förbättra målen, insatserna och åtgärderna i denna strategi och finslipa de befintliga metoder och verktyg som används för att mäta hållbar utveckling.
- Att hantera de nya utmaningar som framför allt beror på den globala ekonomiska och finansiella krisens inverkan på strategin för hållbar utveckling.

1.2 EESK beklagar att kommissionen inte har utarbetat någon rapport om genomförandet av EU:s strategi för hållbar utveckling och uppmanar kommissionen och EU:s övriga institutioner att kommentera resultaten i Eurostats rapport, som är en integrerad del av denna strategi och ett grundläggande verktyg när det gäller att göra en politisk utvärdering av de åtgärder som hittills har vidtagits och fastställa riktlinjer för framtiden.

1.3 EESK anser att det krävs ett mer effektivt politiskt åtagande för att uppnå målen i strategin, till att börja med i själva arbetet med att korrekt bedöma tillståndet för den hållbara utvecklingen. Effektiviteten av de politiska åtgärder som vidtagits för att främja hållbarhet måste bedömas ur såväl vetenskaplig som politisk synvinkel.

1.4 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén upprepar därför att stimulansåtgärderna och utlåtandena när det gäller dessa frågor bör beaktas inom dess observationsgrupp för hållbar utveckling, för att ge det civila samhället en röst. För en

effektiv övergång till en mer hållbar utvecklingsmodell krävs demokratiska processer som ökar allmänhetens kunskap om och delaktighet i beslutsprocesserna genom en utveckling av strukturerna för dialog mellan det civila samhället och de politiskt ansvariga.

1.5 EESK betonar vikten av att stärka förbindelserna mellan strategin för hållbar utveckling och andra viktiga politiska EU-initiativ. Eftersom hållbar utveckling är ett övergripande och omfattande begrepp måste det vara nära knutet till alla de andra politiska prioriteringarna (social jämlikhet, kampen mot fattigdom och arbetslöshet, social rättvisa, effektiv användning av resurser, skyddet av naturkapital, social sammanhållning och utvecklingssamarbete).

1.5.1 Det är särskilt viktigt att stärka förbindelserna mellan EU:s olika politiska initiativ i just detta skede. Den globala ekonomiska krisens allvarliga konsekvenser innebär att det är nödvändigt att dra en skiljelinje mellan den nuvarande globala konjunkturons effekter och utvecklingen av grundläggande, strukturerade och långsiktiga strategier för hållbar utveckling.

1.5.2 EESK anser i synnerhet att bättre samordning och integrering mellan EU:s strategi för hållbar utveckling och Europa 2020-strategin är nödvändig för att kunna se till att åtgärderna i den sistnämnda strategin verkligen inriktas på en mer hållbar utveckling. Genom att analysera och undersöka de nya indikatorerna blir det möjligt att bedöma effektiviteten i de åtgärder som vidtas för att främja hållbara konsumtions- och produktionsmodeller och stödja övervakningsprocessen i Europa 2020-strategin.

1.6 EESK anser att den sociala dimensionen av hållbar utveckling bör stärkas, främst med tanke på de följder som den ekonomiska krisen har haft på det sociala området – särskilt i form av ökad arbetslöshet, bristande jämlikhet och risken för social utestängning – som i högre grad drabbar de mest sårbara grupperna, som har en långsiktig negativ inverkan på människors levnadsvillkor och som leder till att man vidtar färre åtgärder för att skydda miljön.

1.7 EESK stöder helhjärtat främjandet av en ekonomisk utveckling som både garanterar ekonomisk tillväxt och motverkar negativa konsekvenser för miljön, och där de viktiga principerna om jämlikhet, samarbete och social rättvisa beaktas (som konceptet hållbar utveckling grundar sig på).

1.7.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén stöder begreppet grön tillväxt och utvecklingen av en grön ekonomi som ska genomföras inom ramen för en långsiktig hållbar utveckling samtidigt som man minskar skillnaderna och ojämlikheterna vid övergången till en utvecklingsmodell med låga koldioxidutsläpp ⁽¹⁾.

1.7.2 EESK välkomnar därför Internationella arbetsorganisationens (ILO) rekommendationer om gröna arbetsplatser, vars syfte är att garantera arbetstagarna rimliga arbetsvillkor och arbetstillfällen av hög kvalitet under övergången till en grön ekonomi, så att den typ av sociala skillnader som har uppstått under andra övergångar undviks.

1.8 Vid övergången till hållbar utveckling är det av största vikt att ökade satsningar görs på forskning och innovation, framför allt på energiområdet, så att en utvecklingsmodell som i högre grad grundar sig på förnybara energikällor och är mindre beroende av fossila bränslen främjas. Satsningarna är även viktiga för att minska ekonomins energiintensitet och för de positiva externa effekter på tillväxten och sysselsättningen som kan skapas tack vare ökad sysselsättning och främjandet av en konkurrenskraftig ekonomi.

1.9 Utöver forskning och teknisk innovation av hög kvalitet har även utbildning en grundläggande roll, eftersom den gör det lättare för det civila samhället att övergå till en ny utvecklingsmodell genom att skapa lämpliga verktyg för att man ska kunna ta sig an de utmaningar som en ny utvecklingsmodell innebär. Utbildning är även ett medel för förändring.

1.10 Att utforma lämpliga metoder för att öka kunskaperna och främja utbildning i fråga om hållbar utveckling är därför ett mycket viktigt mål som måste vara förenligt med genomförandet av effektivare parametrar för att mäta framstegen mot ökad hållbarhet.

1.11 Man bör framför allt följa EESK:s förslag och stödja utarbetandet av nya indikatorer för att mäta ekonomiska framsteg som inte bygger på BNP ⁽²⁾ och i analyserna kombinera kvantitativa aspekter med kvalitativa aspekter. Man bör också vara öppen för en sammanställning av de sociala aktörernas uppfattning om och bedömning av hållbarhetsfrågor.

1.12 Det krävs en gemensam process för experter, politiska och sociala aktörer och det civila samhället för att skapa en ny politisk och social kultur och en utvecklingsmodell där de tre områdena ekonomi, samhälle och miljö förenas. Denna modell ska utgöra grunden för konceptet kvalitet och hållbarhet på det mänskliga planet.

2. Inledning

2.1 I Eurostats aktuella uppföljningsrapport (2011 monitoring report of the EU sustainable development strategy) beskrivs EU:s strategi för hållbar utveckling för 2011, och det ges en detaljerad bild av läget i unionens medlemsstater under de två år som präglats av krisen. Rapporten gör det därmed möjligt att kritiskt granska såväl de stora förändringarna i våra samhällen som diskussionen om huruvida en övergång till en ekonomi med låga koldioxidutsläpp kan skapa förutsättningar för att komma ur konjunkturedgången, främja ökad produktivitet och motverka den minskade sysselsättningen.

2.2 EESK fungerar som en bro mellan EU:s institutioner och det civila samhället och avser därför att bidra till den diskussion som ovannämnda rapport har gett upphov till genom att göra det möjligt för de institutioner som företräder EU-medborgarna att delta i bedömningen av relevanta frågor och projekt på vägen mot en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling.

2.3 Syftet med detta yttrande är också att bygga vidare på de yttranden som EESK tidigare har utarbetat inför FN:s konferens om hållbar utveckling (UN Conference on Sustainable Development – UNCSD) som äger rum i Rio de Janeiro (Rio + 20) i juni 2012.

2.3.1 Yttrandet är ett bidrag från det civila samhället till förhandlingarna på Rio + 20-toppmötet, i synnerhet när det gäller en av de två mest centrala utmaningarna för toppmötet: den institutionella ramen för hållbar utveckling.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Analysen av uppgifterna i rapporten för 2011 visar att den rådande globala konjunkturen har haft en större inverkan på vissa av de resultat som har uppnåtts när det gäller målen i EU:s strategi för hållbar utveckling än genomförandet av strukturerade och långsiktiga strategier för att uppnå en hållbar utveckling. Arbetet med att analysera och komma till rätta med skillnaderna mellan medlemsstaterna när det gäller uppnåendet av dessa mål bör prioriteras.

3.1.1 Rapporten visar att följande **framsteg** har uppnåtts sedan år 2000:

⁽¹⁾ EESK:s yttrande om "EESK:s ståndpunkt vad gäller förberedelserna inför Förenta nationernas konferens om hållbar utveckling (Rio + 20)", EUT C 143, 22.5.2012, s. 39.

⁽²⁾ EESK:s yttrande om "Bortom BNP – Det civila samhällets roll i valet av kompletterande indikatorer", EUT C 181, 21.6.2012, s. 14.

— Antalet personer som riskerar att drabbas av fattigdom och social utestängning har minskat (andelen arbetstagare som löper risk att drabbas av fattigdom har dock ökat).

- Den förväntade livslängden har ökat och den allmänna folkhälsan har förbättrats (det finns emellertid fortfarande ojämlikheter när det gäller tillgången till hälso- och sjukvård).
- Växthusgaserna har minskat och användningen av förnybara energikällor har ökat.
- Förekomsten och mångfalden av vanliga fåglar har stabiliserats, vilket är ett bra mått på de naturliga systemens mångfald och balans.

3.1.2 Rapporten visar att **utvecklingen har varit negativ** när det gäller följande:

- Efterfrågan på material har ökat, trots att utvecklingen när det gäller resursproduktiviteten har varit positiv.
- Äldre arbetstagares förvärvsfrekvens har visserligen ökat, men målet för 2010 har ännu inte uppnåtts.
- Fiskefångsterna överskrider gränserna för hållbart utnyttjande av fiskbestånden.
- Man har endast lyckats uppnå en relativ frikoppling av ekonomisk tillväxt och energiförbrukning inom transport, och på området gods- och persontransporter har det inte skett någon övergång till transportsätt med mindre miljöpåverkan.
- Målet att 0,56 % av bruttonationalinkomsten skulle avsättas för offentligt bistånd 2010 uppnåddes inte.

3.2 När det gäller krisens gynnsamma/ogynnsamma effekter på utvecklingen, som beskrivs i Eurostats rapport, kan det konstateras att minskningen av växthusgaser beror på att energianvändningen har blivit mer effektiv samtidigt som användningen av bränslen med låga koldioxidutsläpp har ökat, samt att krisens konjunkturdämpande effekter också har haft en betydelse.

3.2.1 Energi, som är en förutsättning för all ekonomisk verksamhet, förefaller vara den variabel som är närmast knuten till den ekonomiska tillväxten, vilket framgår av att nedgången i BNP har lett till en minskad energiförbrukning. Det är därför nödvändigt att vidta ytterligare åtgärder för att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöbelastning genom att i sin tur bryta sambandet mellan skapandet av välfärd och energiförbrukning.

3.3 Eurostats rapport visar slutligen att Europeiska unionen har gjort betydande framsteg på vägen mot en miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling. Trots detta är EU:s ekonomi fortfarande energi- och koldioxidintensiv, och man bör därför intensifiera arbetet med att genomföra genomgripande strukturella ändringar för att oberoende av den rådande globala konjunkturen uppnå en långsiktig övergång.

4. Särskilda kommentarer

4.1 I analysen av de indikatorer som används för att mäta den **socioekonomiska utvecklingen** mellan 2000 och 2011 blir den globala ekonomiska krisens effekter särskilt tydliga. Detta märks i synnerhet när det gäller *BNP, investeringar och arbetsproduktiviteten*.

4.1.1 Utvecklingen har varit negativ när det gäller *arbetslöshet* och *sysselsättning*, och siffrorna i fråga om ungdomsarbetslöshet är särskilt oroväckande. Det finns emellertid positiva tecken, t.ex. *hushållens sparande* som har ökat till följd av krisen, *ökade satsningar på forskning och utveckling* och en förbättring av *energiintensiteten*, där det har skett en absolut frikoppling.

4.1.2 På området socioekonomisk utveckling mäts framstegen när det gäller att skapa ett samhälle som bygger på en innovativ och miljöeffektiv ekonomi och som erbjuder en hög levnadsstandard. Den ekonomiska krisen har haft en negativ inverkan på uppnåendet av dessa mål. Utvecklingen av en grönare ekonomi kan emellertid få en stark hävstångseffekt när det gäller att komma till rätta med konjunkturedgången och bidra till en återhämtning i fråga om produktivitet och sysselsättning.

4.2 Analysen av de framsteg som har uppnåtts i fråga om **modellerna för hållbar produktion och konsumtion** ger motstridiga uppgifter. Trots att EU har blivit mer effektivt när det gäller *användningen av resurser* har *efterfrågan på material* fortsatt att öka. På energiområdet ökar *elförbrukningen* samtidigt som *den slutliga energiförbrukningen* har minskat. Produktionen av *färdigt avfall* har ökat samtidigt som mängden *icke-mineralavfall* har minskat och *återvinningen* har ökat. Dessutom har *antalet bilar* fortsatt att öka medan *utsläppen av föroreningar* har minskat, vilket till stor del beror på att det har skett en nedgång inom transportsektorn och på att antalet motorer med högre prestanda har ökat.

4.2.1 Den motsägelsefulla bild som indikatorerna ger visar att det trots de framsteg som har uppnåtts krävs ytterligare åtgärder för att lyckas bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och användning av resurser och respektera ekosystemens kapacitet. Dessutom är det mycket viktigt att betrakta konsumtion och produktion som två faktorer som är beroende av varandra, och att främja ett livscykelperspektiv när det gäller produkter. Det vore därför lämpligt att investera mer i åtgärder för att öka medvetenheten och gynna produktions- och konsumtionsmodeller som är mer ansvarsfulla ur miljösynpunkt.

4.3 De indikatorer som rör **den sociala integrationen** visar att trenden till stor del har varit positiv genom att *riskerna att drabbas av fattigdom och social utestängning* har minskat. Samtidigt har risken att drabbas av fattigdom för personer i åldrarna 25–49 ökat, och det har även skett en mindre ökning av ungdomsarbetslösheten för personer i åldrarna 18–24. Minskningsar har emellertid skett när det gäller följande: *fattigdom, inkomstskillnader, långtidsarbetslöshet* och *lönegapet mellan könen*.

4.3.1 Utvecklingen har varit negativ på följande områden: *Andelen fattiga arbetstagare har ökat, och målet när det gäller deltagandet i livslångt lärande för 2010 har inte uppnåtts. Dessutom måste andelen unga som lämnar skolan i förtid kraftigt minskas.*

4.3.2 Även om den bild som ges i Eurostats rapport är relativt positiv måste resultaten förbättras när det gäller unga som lämnar skolan i förtid och det livslånga lärandet. *Risken att drabbas av fattigdom drabbar i hög grad lågutbildade personer. Undervisning och utbildning har en avgörande roll när det gäller att främja sysselsättningsmöjligheter som är kopplade till utvecklingen av en grön ekonomi. Denna ekonomi innebär att det krävs ny miljöeffektiv teknik och omskolning för att anpassa arbetstagarnas kunskaper till de tekniska innovationerna. Utbildning är därför grundläggande både när det gäller att främja ungas integration på arbetsmarknaden och tillgodose behoven hos de befintliga arbetstagarna. Dessutom innebär de förändringar som pågår att det uppstår nya krav som måste uppfyllas.*

4.4 Analysen av **de demografiska förändringarna** visar att det har skett stora förbättringar när det gäller äldre arbetstagares förvärvsfrekvens, den förväntade livslängden över 65 år och minskningen av risken att drabbas av fattigdom för personer över 65 år.

4.4.1 Parallellt med dessa förbättringar har dock välfärdsutgifter och statsskulder ökat i kvantitativ och kvalitativ bemärkelse. De demografiska förändringarna, framför allt de allt lägre födelsetalen och den ökade förväntade livslängden samt den obalans mellan generationer som detta ger upphov till, innebär att det krävs åtgärder för att skapa ett inkluderande samhälle där de offentliga utgifterna ligger på hållbara nivåer och där välfärdsutgifterna anpassas till olika behov. Det förefaller som om behoven i fråga om pensioner, hälsa och långtidsvård kommer att öka.

4.5 Analysen av **folkhälsan** tyder på att det har skett förbättringar, vilket har lett till ökad livslängd och förbättrad hälsa. *Den förväntade livslängden ökar, antalet dödsfall på grund av kroniska sjukdomar minskar, liksom antalet självmord. Dessutom har framställningen av giftiga kemiska ämnen, antalet allvarliga arbetsplatsolyckor och exponeringen för buller minskat. Trots dessa positiva resultat råder det fortfarande stora skillnader när det gäller olika samhällsgruppers tillgång till vård.*

4.5.1 Begreppet folkhälsa omfattar olika sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter av utvecklingen (*hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, finansiering av medicinsk behandling, exponering för föroreningar osv.*), och utgör en av de viktigaste utmaningarna i EU:s strategi för hållbar utveckling. Denna utmaning kräver stora insatser för att åstadkomma ett analytiskt och integrerat tillvägagångssätt för att förena de tre områden som hållbarheten omfattar, men som oftast beaktas vart och ett för sig.

4.6 Analysen av de indikatorer som rör **klimatförändringen och energi** visar att det har skett en del betydande förbättringar. Den ekonomiska krisen har emellertid fortfarande en mycket stor inverkan på grund av det nära sambandet mellan energi och ekonomisk tillväxt. Följande positiva förändringar kan konstateras: minskningen av *växthusgasutsläpp*, som innebär att EU närmar sig målet om att minska utsläppen med 20 % till år 2020 och målen i Kyotoprotokollet till år 2012, ökningen av *användningen av energi från förnybara källor*, som innebär att målet om att 20 % av den energi som krävs för att täcka den interna bruttoförbrukningen ska komma från förnybara källor kan uppnås till år 2020, och ökningen av *användningen av förnybara energikällor inom transportsektorn*. Dessutom har *efterfrågan på energi* minskat.

4.6.1 Följande negativa förändringar kan emellertid konstateras: Det ökade beroendet av *importerad energi* mellan åren 2000–2009, det faktum att målet om att 21 % av *elproduktionen* ska utgå från förnybara energikällor inte har uppnåtts, samt de blygsamma framstegen när det gäller *kraftvärme* och *skatteväxlingen från skatt på arbete till skatt på användning av resurser*.

4.6.1.1 Produktionen och förbrukningen av energi är det som bidrar mest till koldioxidutsläppen och den globala miljöpåverkan. Det är därför ytterst viktigt med *tekniska innovationer på energiområdet*. Dessutom kan utvecklingen av förnybara energislag och energieffektivitet, förutom att motverka växthusgasutsläppen, leda till positiva ekonomiska och sociala effekter i form av ny verksamhet som skapar arbetstillfällen och som uppfyller såväl kravet på att skydda miljön som kraven på ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning.

4.6.1.2 Det är därför viktigt att se till att den ekonomiska krisen inte äventyrar processen med att införa en grön ekonomi, en process som är särskilt sårbar under den rådande konjunkturnedgången.

4.7 De förändringar som har skett i fråga om **hållbar transport** är även de i viss mån kopplade till den ekonomiska krisens konsekvenser. Det minskade antalet transporter är en anledning till minskningen av *trafikolyckorna, växthusgasutsläppen och energiförbrukningen*. Detta har lett till en frikoppling, som dock endast är relativ.

4.7.1 När det gäller positiva trender kan det konstateras att såväl *koldioxidutsläpp från nya bilar* som *utsläpp i luften* har minskat. I fråga om negativa trender kan det emellertid konstateras att det i fråga om *godstransporter* och *persontransporter* inte har skett någon övergång till transportsätt med mindre miljöpåverkan.

4.7.1.1 Transportsektorn är komplex och påverkas i hög grad av andra faktorer, såsom livsstil och kulturella konsumtionsmönster. Transportsektorn är i detta avseende ett exempel

på att en effektiv kamp mot klimatförändringen inte kan inskränkas till politiska åtgärder och tekniska val. Det är även viktigt att medborgarna genomför förändringar i sin vardag.

4.8 De insatser som har genomförts för att skydda **naturresurserna** har haft vissa positiva resultat, men viktiga åtgärder måste fortfarande vidtas. Även om förekomsten och mångfalden av många vanliga fåglar har förblivit stabil fortgår överexploateringen av fiskbestånden ⁽³⁾. Antalet områden som utsetts till naturvårdsområden ökar, men samtidigt fortsätter städerna att växa, vilket har en negativ inverkan på jordbruksområden och delvis naturliga områden.

4.8.1 Naturresurserna är inte enbart en viktig förutsättning för utvecklingen av produktionen och konsumtionen, utan också för balansen i ekosystemet. Obalans kan få oåterkalleliga effekter för hela planeten. Därför behövs det omfattande åtgärder för att stoppa miljöförstörelsen, genom att skydda jordens naturkapital och den biologiska mångfalden.

4.8.2 Det är angeläget att åtgärda de brister som finns i fråga om miljöindikatorer och införa andra indikatorer för att ge en bättre bild av läget när det gäller biologiska resurser och de samhällsvinster, i dag och i framtiden, som ett fungerande ekosystem kan ge.

4.9 Utvecklingen av det **globala partnerskapet** sedan 2000 har varit positiv trots att krisen har haft en negativ inverkan på handelsflödet (genom ökningen av importen från utvecklingsländer och minskningen av EU:s jordbruksstöd), finansieringen av hållbar utveckling och förvaltningen av naturresurser.

4.9.1 Samtidigt har ökningen av den andel av bruttonationalinkomsten som används till offentligt bistånd till utvecklingsländer varit låg, vilket innebär att det mål som ställts upp för 2010 inte har kunnat uppnås. Dessutom har skillnaderna mellan EU:s och utvecklingsländernas koldioxidutsläpp minskat i och med att utsläppen från de sistnämnda har ökat samtidigt som utsläppen inom unionen har minskat.

4.9.2 Det **globala partnerskapet** är en grundläggande dimension inom EU:s strategi för hållbar utveckling. Att bekämpa den utbredda fattigdomen, bristande jämlikhet och resursbristen

i mindre utvecklade länder och utvecklingsländer är viktiga utmaningar när det gäller hållbar utveckling. Detta innebär att man måste hjälpa de fattigaste länderna att hålla jämna steg med övergången till hållbarhet och hantera den globala befolkningsökningen, den förväntade förbättringen av levnadsstandarden och den ökade förbrukningen av råvaror.

4.10 De indikatorer som används för att mäta **god samhällsstyrning** visar på såväl positiva som negativa trender. Följande positiva resultat kan konstateras: a) Det har skett en betydande minskning av antalet överträdelse av EU:s lagstiftning på nationell nivå, b) införlivandet av EU-direktiv mellan åren 2007 och 2009 var högre än målet på 98,5 %, c) tillgången till e-förvaltning och dess grundläggande offentliga tjänster har ökat, liksom medborgarnas användning av dessa, d) hälften av de intervjuade medborgarna uppger att de har förtroende för Europaparlamentet. Följande negativa resultat kan konstateras: e) Valdeltagandet vid val till nationella parlamentet och Europaparlamentet har minskat, och valdeltagandet vid det sistnämnda valet var lägre än valdeltagandet vid nationella val (skillnaden var större än 20 % i samtliga 27 medlemsländer, och i endast ett land var resultatet det motsatta), f) skatteväxlingen, som innebär att en större del av skatteintäkterna ska komma från miljöskatter har inte genomförts i tillräcklig utsträckning.

4.10.1 Begreppet samhällsstyrning är nära knutet till hållbar utveckling och till bekräftelsen av principen om social jämlikhet och jämlikhet mellan generationerna, dvs. att dagens generationer ska tillvarata framtida generationers intressen när de ingår överenskommelser. Utvecklingen av ett demokratiskt samhälle är en nödvändig förutsättning för god samhällsstyrning, och såväl ekonomiska aktörer, arbetsmarknadens parter som det civila samhället måste delta fullt ut genom att man finjusterar strukturerna för dialoger mellan medborgarna och de politiskt ansvariga.

4.11 EESK anser att det civila samhällets delaktighet och engagemang är ytterst viktiga för att uppnå ytterligare framsteg när det gäller förverkligandet av hållbar utveckling och stärkandet av EU:s strategi på detta område. För att säkerställa det civila samhällets deltagande och ge det möjlighet att bidra till uppnåendet av hållbar utveckling är det nödvändigt att förbättra tillgången till kunskap och information om de frågor som är kopplade till hållbarhet.

4.12 För att kommunikationen ska blir mer effektiv är det även nödvändigt att införa effektivare parametrar för att mäta de framsteg som uppnås i fråga om förverkligandet av hållbar utveckling. Framför allt bör man följa EESK:s förslag och stödja utarbetandet av nya indikatorer för att mäta ekonomiska framsteg som inte bygger på BNP ⁽⁴⁾, så att en bedömning av miljö-kvalitet och social kvalitet kan göras parallellt med den ekonomiska bedömningen. Det är även nödvändigt att i analyserna kombinera kvantitativa aspekter med kvalitativa aspekter och eventuellt också inkludera en sammanställning av de sociala aktörernas uppfattning om och bedömning av hållbarhetsfrågor.

⁽³⁾ EESK:s yttrande "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter", EUT C 181, 21.6.2012, s. 183.

⁽⁴⁾ EESK:s yttrande "Bortom BNP – Det civila samhällets roll i valet av kompletterande indikatorer", EUT C 181, 21.6.2012, s. 14.

4.13 Utvecklingen av ett lämpligt *informationssystem*, som handlar om mer än enbart kunskap, är en del av beslutsprocessen och den politiska processen och utgör grunden för ett system för sociala preferenser. Därför är det viktigt att experter, politiska och sociala aktörer och det civila samhället aktivt deltar i diskussionen om de sociala och miljömässiga framstegens betydelse och i det därav följande sökandet efter nya indikatorer och tolkningsinstrument, genom ett demokratiskt deltagande i beslutsfattandet.

4.14 EESK noterar också avsaknaden av en rapport om framtidsperspektiven mot bakgrund av Eurostats arbete och begär klargöranden när det gäller hur utvecklingen av framtida politik och tendenser ska införlivas i såväl kommissionens som medlemsstaternas arbete.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

481:A PLENARSESSIONEN DEN 23 OCH 24 MAJ 2012

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Utarbetande av en marin strategi för Atlantområdet”

COM(2011) 782 final

(2012/C 229/05)

Föredragande: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Den 13 juli 2011 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

”En marin strategi för Atlantområdet”.

Den 21 november 2011 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Utarbetande av en marin strategi för Atlantområdet”

COM(2011) 782 final.

Den 6 december 2011 gav Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs presidium facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning i uppdrag att utarbeta ett yttrande på eget initiativ i ärendet.

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 7 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 24 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 151 röster för, 2 röster emot och 5 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 Den europeiska Atlantkusten, som är Europas port mot väster, bör inta en mer central roll för att undvika risken att den avlägsnar sig från Europas politiska och ekonomiska centrum. Via Atlanten knyter Europa ekonomiska och politiska band med Amerika och Afrika.

1.2 Den atlantiska makroregionen omfattar regioner och öar längs kusterna i Irland, Storbritannien, Frankrike, Spanien och Portugal. Island, som förhandlar om EU-medlemskap, Norge,

som tillhör Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), samt Grönland och Färöarna bör också knytas till denna region. Även om Nordsjöregionerna har gemensamma intressen i Atlantområdet kommer de eventuellt i framtiden att utforma en särskild strategi.

1.3 Det europeiska Atlantområdet har en lång tradition av politiskt samarbete som syftar till att genomföra åtgärder av gemensamt intresse via projekt som ingår i transnationella EU-program. I detta samarbete deltar såväl de regionala myndigheterna som det civila samhället.

1.4 EESK ser positivt på Europeiska kommissionens förslag om Atlanten inom ramen för den integrerade havspolitik: både stöden till de nya framväxande branscherna och den nya impulsen till de traditionella branscherna som ett led i en hållbar utveckling.

1.5 EESK föreslår dock ett mer ambitiöst grepp: En makroregional strategi som utöver havsdimensionen också omfattar den territoriella dimensionen och som bygger på erfarenheterna från Östersjöregionen och Donauregionen.

1.6 EESK:s förslag ansluter sig till Europaparlamentets ståndpunkt och till synpunkterna inom de regionala myndigheter som ingår i kommissionen för Atlantbågen och inom de ekonomiska och sociala råden i det transnationella atlantiska nätverket samt bland många aktörer i det civila samhället (arbetsgivare, fackföreningar, handelskammare, städer osv.).

1.7 EESK anser att det atlantiska forum som planeras i den marina strategin för Atlantområdet utgör ett första steg mot att omvandla den marina strategin för Atlantområdet till en makroregional strategi. Forumet kommer att utnyttja de samlade erfarenheterna vid utarbetande, uppföljning och utvärdering av de maritima frågorna för att omvandla sig till det framtida makroregionala forumet, som ska definiera de strategiska handlingsriktlinjerna och de prioriterade projekten för territoriell sammanhållning i Atlantregionerna.

1.8 EESK, som deltar i det atlantiska forumets ledarskapsgrupp, har föreslagit att det transnationella atlantiska nätverket av ekonomiska och sociala råd också ska medverka i forumet, eftersom det består av aktörer på gräsrotsnivå som är oundgängliga när det gäller att kartlägga och genomföra projekt. För att handlingsplanen ska bli framgångsrik bör de viktigaste sociala och regionala aktörerna delta i dess utarbetande.

1.9 Den atlantiska makroregionens prioriterade mål bör ingå bland Europa 2020-strategins bärande teman. EESK anser att Atlantstrategin är mycket viktig, inte bara för de direkt berörda regionerna utan för hela Europeiska unionen.

1.10 Atlantstrategin bör ingå i både sektorspolitiken och sammanhållningspolitiken. EESK föreslår därför att man överskrider begränsningarna i de "tre nejen" så att de makroregionala strategierna i framtiden har adekvat lagstiftning, riktad finansiering och den administrativa organisation som krävs.

2. De makroregionala strategierna i EU: nya instrument för samarbete och territoriell sammanhållning

2.1 Europeiska kommissionen lade i juni 2009 fram EU:s strategi för Östersjöområdet ⁽¹⁾ som främjar territoriellt samarbete och definierar en flersektoriell och integrerad strategisk

geografisk ram utifrån olika specifika mål för att lösa gemensamma problem. Sedan dess har man inlett strategin för Donauregionen ⁽²⁾.

2.2 Kommissionen definierar makroregioner som ett område som omfattar ett antal administrativa regioner med tillräckligt många gemensamma problemställningar för att motivera ett enda strategiskt synsätt ⁽³⁾. Makroregioner definieras på funktionsnivå utifrån en geografisk grundval.

2.3 De administrativa, rättsliga och finansiella villkoren bygger på de "tre nejen": nej till extra finansiering, nej till nya förvaltningsstrukturer och nej till ny lagstiftning. Även om det var det villkor som medlemsstaterna framförde i rådet är EESK inte enig om dessa begränsningar.

2.4 I strategin för Östersjöområdet deltar åtta EU-länder och tre grannländer.

2.5 År 2011 lanserade EU strategin för Donauregionen, med medverkan av åtta EU-länder och sex länder utanför EU ⁽⁴⁾.

2.6 Den första funktionsanalysen av Östersjöstrategin ⁽⁵⁾ visar att den är ett tillfredsställande instrument för att förbättra det makroregionala samarbetet och ta itu med de utmaningar och möjligheter som överskrider den regionala och nationella nivån samt att den är ett mycket värdefullt instrument för målet om territoriell sammanhållning och Europa 2020-strategin.

2.7 EESK håller med om att denna typ av instrument bör utvidgas till andra makroregioner som kan tillföra ett mervärde.

2.8 Lissabonfördraget, som vid sidan av ekonomisk och social sammanhållning fastställer målet om territoriell sammanhållning, utgör en drivkraft för de makroregionala strategierna.

2.9 Den territoriella agendan 2020 ⁽⁶⁾, som antogs i maj 2011 i Gödöllő, fastställer en innovativ och platsbaserad ansats (*place-based approach*) som tar hänsyn till de befintliga makroregionala strategierna.

⁽²⁾ Meddelande från Europeiska kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Europeiska unionens strategi för Donauregionen, COM(2010) 715 final.

⁽³⁾ Se punkt 1 ovan.

⁽⁴⁾ Se yttranden från EESK om EU:s strategi för Donauregionen, EUT C 48, 15.2.2011, s. 2, och EUT C 248, 25.8.2011, s. 81.

⁽⁵⁾ Rapport från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om genomförandet av EU-strategin för Östersjöregionen (COM (2011) 381 final).

⁽⁶⁾ Europeiska unionens territoriella agenda: På väg mot ett inkluderande, smart och hållbart Europa med olika regioner, 19 maj 2011.

⁽¹⁾ Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: EU:s strategi för Östersjöområdet (10 juni 2009), COM(2009) 248 final.

2.10 Sammanhållningspolitiken är det grundläggande instrumentet för att gripa sig an utmaningarna för EU:s territoriella politik och främja makroregionernas interna utveckling.

2.11 Arbetet med att fastställa EU:s nya fleråriga finansieringsram och sammanhållningspolitiken för perioden 2014–2020 har redan påbörjats.

2.12 Det territoriella samarbetet utgör fortfarande ett mål inom sammanhållningspolitiken, vilket bör öka dess budgetanslag. Det kommer att bygga på en förordning och uttryckligen omfatta nya former av territoriellt samarbete i form av anpassad respons på makroregionala utmaningar ⁽⁷⁾.

3. Atlantregionen

3.1 Det europeiska Atlantområdet (bilaga I) utgör ett omfattande geografiskt område som sträcker sig från nord till syd med Atlanten som grundläggande förbindelseled. Den atlantiska makroregionen omfattar regioner och öar längs kusterna i Irland, Storbritannien, Frankrike, Spanien och Portugal. Island, som har inlett förhandlingar om EU-medlemskap, och Norge, som tillhör EES, är också intresserade parter, liksom Färöarna och Grönland.

3.2 Regionens belägenhet i västra delen av den europeiska kontinenten och dess öppenhet mot havet har under århundraden utgjort en viktig faktor för dess dynamik och välbefinnande.

3.3 Den marina dimensionen utgör ett väsentligt inslag i detta område, vars gemensamma ekonomiska, tekniska och kulturella arv omfattar aktiviteter som fiske, varvsindustri, metallindustri, ingenjörsverksamhet, forskning och vetenskap, hamnar, handel och havstransporter.

3.4 Den europeiska Atlantkusten ligger långt bort från Europas ekonomiska och politiska centrum. Till det ska läggas svårillgänglighet, bristfälliga infrastrukturer för transport, energi och kommunikationer mellan Atlantregionerna inbördes och med de mest välbefinnande områdena i Europa.

3.4.1 De flesta Atlantregionerna har en inkomst under EU-genomsnittet och några regioner omfattas av sammanhållningspolitikens *konvergensmål* (bilaga II).

3.4.2 Situationen är på väg att förvärras eftersom de traditionella Atlantaktiviteterna genomgår en betydande tillbakagång, med en fiskerisektor som har för stor kapacitet och som drastiskt har minskat arbetskraften och fångsterna, nedgången för varven och en underutnyttjad havs- och hamntransport.

3.5 Den andra sidan av myntet är att Atlanten har värdefulla, fortfarande outnyttjade resurser som kan utgöra en källa till välbefinnande, ekonomisk diversifiering, fler arbetstillfällen och förbättring av miljön, till exempel förnybar havsenergi, resurser under havsbotten, marin bioteknik, fritidsaktiviteter till havs och turism.

3.6 Enligt EESK består Atlantområdet av många olikartade territorier med sina egna utvecklingsproblem och vars enhet och särdrag har sina rötter i deras maritima karaktär och öppenhet mot världen samt i deras bristfälliga förbindelser med Europas ekonomiska och politiska centra.

4. Meddelandet "Utarbetande av en marin strategi för Atlantområdet"

4.1 På Europaparlamentets och rådets begäran offentliggjorde Europeiska kommissionen den 21 november meddelandet "Utarbetande av en marin strategi för Atlantområdet" ⁽⁸⁾.

4.2 Med det överordnade målet att skapa hållbar sysselsättning och tillväxt behandlar **strategin** utmaningarna och möjligheterna för Atlantområdet, som samlas under fem ämnesområden:

4.2.1 **Genomförande av ekosystemansatsen**, som innebär att verksamhet i Atlanten ska bedrivas på ett sätt som ger ett friskt och produktivt ekosystem. Strategin fokuserar på att främja tre områden: fiskeri, vattenbruk och system för observation.

4.2.2 **Minskning av EU:s koldioxidavtryck** med fokus på tre aspekter: vindkraftsenergi till havs, havsenergi och havstransporter.

4.2.3 Hållbart utnyttjandet av **naturreсурserna på Atlantens havsbotten** är inriktat på att främja hållbarhet, forskning och kunskap.

4.2.4 Beredskap för att bemöta **hot och katastrofer**, oavsett om de orsakas genom olyckor eller naturkatastrofer, och för att förbättra säkerheten och samordningen.

4.2.5 En **socialt integrerande tillväxt**, eftersom många lokalsamhällen behöver skapa nya arbetstillfällen i förbindelse med nya ekonomiska verksamheter på områden där den traditionella sysselsättningen minskar.

4.3 **EU:s instrument** utgör en strategisk kombination av EU:s finansiella och rättsliga instrument.

⁽⁷⁾ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om särskilda bestämmelser för stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden till målet Europeiskt territoriellt samarbete, COM (2011) 611 final.

⁽⁸⁾ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Utarbetande av en marin strategi för Atlantområdet, 21.11.2011, COM(2011) 782 final.

4.4 Genomförande av strategin: En handlingsplan kommer att antas i slutet av 2013.

4.4.1 Följande verktyg kommer att användas: politiskt samarbete, riktade åtgärder inom ramen för befintliga avtal och strukturer samt rättsliga och finansiella instrument.

4.4.2 Det kommer att inrättas ett **atlantiskt forum** som medlemsstaterna, Europaparlamentet, de regionala myndigheterna, det civila samhället och företrädarna för befintliga och nya industrier kommer att bidra till genom sitt deltagande. Forumet, som inleder sitt arbete 2012 och upplöses 2013, kommer att innefatta tematiska workshops och en tankesmedja.

5. Allmänna kommentarer

5.1 EESK ser positivt på initiativet från Europeiska kommissionen, som föreslår en strategi för Atlanten inom EU:s integrerade havspolitik. Den integrerade havspolitiken utgör en gemensam ram för all sektorspolitik med påverkan på havet och syftar till att undvika bristande samstämmighet och effektivitet.

5.2 EESK anser att en konkret tillämpning av den integrerade havspolitiken i Atlantområdet kommer att möjliggöra ett nytt synsätt för att utarbeta havsrelaterade åtgärder och utnyttja de möjligheter som Atlanten har för den ekonomiska och sociala utvecklingen.

5.3 EESK stöder det synsätt som strategin är baserad på: både stöden till de nya framväxande branscherna och den nya impulsen till de traditionella branscherna som ett led i en hållbar utveckling.

5.4 Kommittén anser att förnybar havsenergi bör få största möjliga politiska och ekonomiska stöd från EU-institutionerna, eftersom det gör det möjligt att minska koldioxidavtrycket i Europa och utveckla en mycket viktig ekonomisk och industriell verksamhet som är större än verksamheten kring hamnarna i närheten av vindkraftverken.

5.5 Strategin ska fungera som en drivkraft för forskning, teknisk utveckling och produktion inom havsenergiindustrin samt inom relaterad industri och logistiksystem i Atlantregionerna. Detta kommer att möjliggöra en diversifiering av näringslivet och en omställning inom branscher på tillbakagång.

5.6 Denna kapacitet gäller inte bara vindkraftverk på betongfundament utan också flytande vindkraftverk.

5.7 Vågor och tidvatten utgör en ekonomisk energiresurs med stor potential eftersom dessa resurser i Atlanten hör till de bästa på global nivå. EESK föreslår att man inom strategin för Atlanten ökar stödet till forskning och utveckling av dessa aktiviteter.

5.8 Förnybara energikällor till havs kräver en förbindelse mellan de viktigaste produktions- och konsumtionscentren. Nätanslutningarna mellan dessa centra är avgörande för att kunna utnyttja havets energipotential, och det behövs därför maritima energinät som är sammankopplade med landbaserade nät.

5.9 Varvsindustrin är också en traditionell näring i Atlantregionerna som förtjänar stöd, men utifrån nya grundvalar. Konstruktionen av tekniskt avancerade och miljövänligare fartyg som uppfyller de strikta reglerna för utsläpps- och föroreningsnivåer samt de olika båtar som är knutna till marin vindkraftsenergi är nya framtidssektorer för varven längs Atlantkusten.

5.10 Att många samhällen vid Atlantkusten är avlägset belägna, särskilt öar, gör det nödvändigt att använda de nya kommunikationsteknologierna för att utveckla innovativa ekonomiska verksamheter samt att etablera nät och kontakt med marknaderna.

5.11 EESK föreslår att man stärker åtgärderna för att främja en socialt integrerande tillväxt i Atlantregionerna. Utbildning för framför allt ungdomar är ytterst viktigt. Man måste säkerställa överföring av kunskaper och färdigheter mellan generationerna. Det behövs ett fördjupat samarbete mellan universitet, företag och högskolor och gymnasieskolor. Dialogen mellan arbetsmarknadens parter bör också förstärkas.

5.12 Fiskeri är en sektor som har förlorat många arbetstillfällen de senaste årtiondena. EESK anser därför att de kustsamhällen som traditionellt ägnar sig åt denna verksamhet kräver diversifieringsåtgärder och stöd till nya verksamheter. Småskaligt kustfiske, skaldjursfiske och vattenbruk utgör de mest hållbara verksamheterna som är av grundläggande betydelse för den ekonomiska och sociala utvecklingen i vissa kustregioner och har stor kulturell betydelse.

5.13 EESK föreslår att man ökar användningen av varutransporter till havs och minskar vägtransporterna. Man bör främja höghastighetssjövägarna, vilket kräver att man förbättrar systemen för intermodalitet mellan hamnar och järnvägar.

5.14 En rad olyckor har visat att säkerheten vid katastrofer och hot utgör en stor utmaning. Det bör installeras anordningar och system som kan höja beredskapen och säkerheten. EESK föreslår att Europeiska sjösäkerhetsbyrån ska få en viktigare roll och att man ska förbättra samordningen mellan medlemsstaterna samt införa adekvat lagstiftning för att undvika de nuvarande riskerna.

5.15 Strategin för Atlanten är en möjlighet för de berörda regionerna. EESK föreslår att man går mycket ambitiöst till väga för att mobilisera alla resurser.

5.16 Det **atlantiska forumet** måste på ett lämpligt sätt uppmuntra alla berörda parter att delta i den strategiska utvecklingen av Atlanten. Det är mycket viktigt att de regionala myndigheterna och det civila samhällets organisationer deltar vid sidan om medlemsstaterna och EU:s institutioner.

5.17 EESK, som deltar i atlantiska forumets ledarskapsgrupp, har föreslagit att det transnationella atlantiska nätverket av ekonomiska och sociala råd ska medverka i forumet, eftersom det består av aktörer på gräsrotsnivå som är oundgängliga när det gäller att identifiera och genomföra projekt. För att handlingsplanen ska bli en framgång bör de viktigaste sociala och regionala aktörerna delta i dess utarbetande.

5.18 Forumet kan spela en viktig roll i övervakningen och utvärderingen av genomförandet av handlingsplanen och strategin, och därför är det beklagligt att kommissionen planerar att upplösa forumet just när genomförandet av projekten går in i den operativa fasen. Kommittén föreslår att det atlantiska forumet ska förbli aktivt även efter det att handlingsplanen har utarbetats.

6. Det atlantiska samarbetet: transnationella samarbetsnätverk och samarbetsprojekt

6.1 För att främja en balanserad utveckling inom EU har man skapat nätverk av regioner i Irland, Storbritannien, Frankrike, Spanien och Portugal, av städer och aktörer inom det civila samhället i dessa regioner: ekonomiska och sociala råd, handelskammare, fackföreningar, arbetsgivarorganisationer, organisationer inom den sociala ekonomin, icke-statliga organisationer, universitet etc.

6.2 *Kommissionen för Atlantbågen*⁽⁹⁾ är en av de sex geografiska kommissionerna inom *Konferensen för perifera kustregioner i Europa*. Den omfattar 24 regioner vid Atlantkusten. Det är ett politiskt forum om regionala intressen som uppmuntrar transnationellt atlantiskt samarbete genom gemensamma projekt. Dessutom arbetar städer längs Atlantkusten med liknande målsättningar inom ramen för *konferensen för Atlantbågens städer*⁽¹⁰⁾.

6.3 Det transnationella atlantiska nätverket⁽¹¹⁾ av ekonomiska och sociala aktörer inrättades 2003. I detta nätverk deltar ekonomiska och sociala råd och liknande organ ifrån Storbritanniens, Frankrikes, Spaniens och Portugals Atlantkust i en samarbetsplattform för det civila samhället i Atlantområdet. Dess mål är att främja samarbete och ge impulser till politiska strategier som, inom ramen för den europeiska integrationen, inverkar positivt på utvecklingen i regionerna längs Atlantkusten genom att öka konkurrenskraften och den sociala och territoriella sammanhållningen samt motverka de nackdelar som det geografiska läget medför.

⁽⁹⁾ <http://arcatlantique.org>.

⁽¹⁰⁾ <http://www.atlanticcities.eu>.

⁽¹¹⁾ Welsh Economic Forum, Conseils Économiques, Sociaux et Environnementaux Régionaux de Basse-Normandie, Bretagne, Pays de la Loire, Poitou-Charentes, Aquitaine, Centre et Limousin; Consejos Económicos y Sociales de País Vasco, Cantabria, Asturias, Galicia y Canarias; Instituto de Soldadura e Qualidade de Lisboa, USAL-GARVE.

6.4 Det transnationella atlantiska nätverket har utarbetat flera olika studier och förslag på områdena innovation, tekniköverföring och intermodalitet vid godstransporter, med särskilt fokus på transporter till sjöss, hamnar och deras kringliggande områden, samt sjösäkerhet i Atlantområdet. Nätverket har på senare tid arbetat med frågor som rör utvecklingen av förnybar havsenergi och den europeiska strategin för Atlanten.

6.5 Det finns även andra atlantiska nätverk såsom *Atlantbågens jordbrukskammare*(AC3A), samt andra nätverk inom universitetsvärlden. Sedan 2007 medverkar företrädare för alla dessa nätverk i *Kommissionen för Atlantbågens samordningskommitté*, en gemensam plattform för diskussioner om frågor av strategisk karaktär för Atlantområdet.

6.6 Samarbetet inleddes 1989 genom Interreg. Under den nuvarande programperioden håller man på att utarbeta omfattande projekt av integrerande karaktär med inriktning på transporter samt inrättandet av ett atlantiskt kluster för förnybar havsenergi.

6.7 EESK ställer sig bakom de berörda aktörernas synpunkt att det atlantiska samarbetet har påverkats negativt av de generella begränsningarna av det transnationella territoriella samarbetet, frånvaron av en strategisk vision, bristande samordning mellan olika projekt, samt den därav följande förlusten av samverkans effekter och uppsplittringen av icke-operativa projekt⁽¹²⁾.

6.8 EESK anser att detta dynamiska och diversifierade samarbete mellan aktörer från Atlantområdet utgör en mycket stabil grund för genomförandet av nya samarbetsåtgärder med högre ambitioner och en starkare strategisk dimension.

7. EESK:s förslag: en makroregional strategi för Atlantområdet

7.1 EESK anser att en makroregional strategi är ett lämpligt instrument för Atlantområdet. Genom att främja utvecklingen av den atlantiska makroregionen på basis av en omfattande strategi kommer man att ge Atlantområdet ett bättre utgångsläge i förhållande till EU:s och Europa 2020-strategins målsättningar.

7.2 Rådet har uppmanat medlemsstaterna och kommissionen att driva arbetet med de nuvarande makroregionala strategierna vidare och att överväga genomförandet av andra strategier i framtiden.

7.3 EESK anser att målet om territoriell balans i EU motiverar genomförandet av en makroregional strategi i Atlantområdet som gör det möjligt att ta itu med de transnationella utmaningarna i detta område. Situationen för Atlantbågen i västra Europa bör ses i ett nytt ljus med tanke på den inverkan som de två nuvarande makroregionala strategierna har haft på regionerna i norra och centrala Europa.

⁽¹²⁾ *Schéma de Développement de l'Espace Atlantique (SDEA)*, Kommissionen för Atlantbågen-Konferensen för perifera kustregioner i Europa.

7.4 Mot bakgrund av utarbetandet av den fleråriga budgetramen för perioden 2014–2020 och utformningen av de politiska strategierna under den nya perioden är det nu rätt tid att fatta lämpliga beslut.

7.5 En makroregional strategi innebär en möjlighet att dra nytta av de rika och omfattande samlade erfarenheterna av samarbete och att göra ett kvalitativt genombrott när det gäller införandet av mer komplexa och ambitiösa samarbetsformer: den atlantiska regionen behöver utarbeta gemensamma storskaliga projekt, men detta är inte möjligt med de nuvarande instrumenten.

7.6 Den maritima atlantiska dimensionen omfattar många av Atlantområdets utmaningar och möjligheter, men EESK, som är övertygad om att sambandet mellan hav och land har en avgörande betydelse, föreslår att man inte bara ska inkludera den maritima dimensionen utan även den territoriella. Det är på land som man förvaltar och utvecklar de områden som ligger närmast havet, och utan dessa är det omöjligt att dra nytta av den maritima potentialen. Områdena längs kusten måste vara aktiva och dynamiska, och man måste skapa samverkans effekter som möjliggör en enhetlig utveckling av kustregionerna som helhet.

7.7 Europaparlamentet har också uttalat sig till förmån för en makroregional strategi som omfattar både maritima och regionala aspekter i Atlantområdet ⁽¹³⁾.

8. Struktur och tematiska pelare

8.1 EESK rekommenderar att man använder ett system liknande Östersjöstrategins:

8.1.1 Ett tydligt och handlingsorienterat strategiskt dokument som omfattar de tematiska pelarna.

8.1.2 En handlingsplan med prioriterade åtgärder som utvecklar de tematiska pelarna och flaggskeppsprojekten.

8.1.3 EESK anser att det är nödvändigt att införa system för utvärdering av strategins framsteg, eftersom det handlar om en dynamisk och nydanande process som bör omfatta mekanismer för övervakning, utvärdering och översyn.

8.2 EESK föreslår att Europa 2020-strategins tematiska pelare ska utgöra grunden för den makroregionala strategin för Atlantregionen. På så sätt kommer det tematiska innehållet och de sektorsspecifika strategierna att sammanlänkas på ett integrerat sätt.

8.3 Den internationella dimensionen

8.3.1 Island och Norge är två europeiska länder som också tillhör Atlantregionen, och de bör i likhet med Grönland och Färöarna delta i den makroregionala strategin. Det kan också

vara intressant för medlemsstaterna i Nordsjöregionen att införa en makroregional strategi för detta område.

8.3.2 Atlantens geopolitiska betydelse, de historiska och kulturella kopplingarna samt de tidigare erfarenheterna av samarbete måste beaktas i en makroregional atlantisk strategi. Den transatlantiska dimensionen är avgörande eftersom EU har strategiska förbindelser med USA, Centralamerika, Sydamerika och Afrika.

8.4 Hållbar tillväxt

8.4.1 Atlantregionen behöver ett mer hållbart transportsystem som minskar beroendet av vägtransporter, eftersom dessa släpper ut mer koldioxid än andra transporter. Trafiken bör omdirigeras till sjöss genom att man främjar sjötransporter: sjömotorvägar och hamnknutpunkter på land, där transporter med tåg bör prioriteras. Detta medför krav på planering av hamnområden, förbindelser mellan hamnar och städer samt transportnät och transportplattformar rent generellt. Sjösäkerhet och samarbete när det gäller förebyggande av och insatser vid katastrofer bör ingå.

8.4.2 Det finns ett nära samband till havsmiljöns hållbarhet, som är mycket känslig för de påfrestningar som människornas olika verksamheter innebär, även när det gäller spridning av markföroreningar samt vattendrag som mynnar i Atlanten.

8.4.3 När det gäller kustområdenas hållbarhet och integrerade förvaltning bör man inte bara koncentrera sig på föroreningarna och den ekonomiska verksamheten i dessa områden, utan även på den starkt koncentrerade stadsutvecklingen till våra kuster samt förhållandet mellan kust och inland.

8.4.4 Man bör inkludera åtgärder för anpassning till och förebyggande av klimatförändringen och dess återverkningar i bebyggda och obebyggda kustområden.

8.4.5 Atlantområdet har en stor potential när det gäller förnybar energi och skulle kunna utgöra en enorm källa till ren och inhemsk energi, som dock fortfarande inte har utvecklats.

8.5 Smart tillväxt

8.5.1 Atlantens färdvägar i nord-sydlig riktning och vidare förbindelser med marknaderna i Central- och Östeuropa utgör en mycket viktig faktor ur konkurrenssynpunkt, och man bör främja deras tillgänglighet genom att skapa en atlantisk hamn- och järnvägskorridor. Flygförbindelserna i Atlantområdet är också otillräckliga.

8.5.2 Användningen av Atlantens resurser, t.ex. förnybar havsenergi, marin bioteknik eller andra tillgångar på havsbotten innebär en möjlighet till blomstrande och mycket innovativa ekonomiska sektorer som kan skapa ekonomiska vinster och nya arbetstillfällen.

⁽¹³⁾ Europaparlamentets resolution av den 9 mars 2011 om EU-strategin för Atlantområdet.

8.5.3 Dessa politiska strategier kommer att kräva en betydande mobilisering av ekonomiska, sociala, vetenskapliga, tekniska och finansiella aktörer. Man kommer att behöva utarbeta målsättningar på områden såsom infrastruktur, industri, utbildning, forskning, utveckling och innovation, samarbete mellan universitet, tekniska institut och företag, samt utveckling av kluster.

8.5.4 Forskningen på området avancerade miljörelaterade system och tekniker håller på att bana väg för nya strategier och nya horisonter för traditionella verksamheter i Atlantområdet som nu befinner sig på nedgång, t.ex. fisket och varvsindustrin. Fartygssektorn är mycket kraftfull och deltar i utvecklingsstrategierna.

8.5.5 Båtturism och semesterresor har en stark ställning som bör utvecklas ännu mer, och man bör i detta sammanhang fokusera både på områdets naturvärden och på dess kulturarv. Turismen ger upphov till ekonomisk verksamhet och nya arbetstillfällen, och bidrar dessutom till utvecklingen av en atlantisk och europeisk identitet.

8.6 Tillväxt för alla

8.6.1 Strategin för Atlanten bör omfatta en betydande social dimension. Den ekonomiska utvecklingen och skapandet av nya arbetstillfällen bör bidra till att öka livskvaliteten för befolkningen i Atlantområdet, samt förebygga att människor flyttar ifrån detta område.

8.6.2 De regionala myndigheterna bör främja dialogen med arbetsmarknadens parter och uppmuntra arbetsmarknadens parter och företrädare för det civila samhället att delta.

8.6.3 Man bör satsa på att förbättra utbildningen på området hav och sjöfart samt samarbetet mellan universitet och utbildningscentrum.

8.6.4 Informationstekniken behöver utvecklas ännu mer och förbindelserna måste förbättras, framför allt i Atlantområdets mest avlägsna delar.

8.6.5 När det gäller den territoriella sammanhållningen måste man ur ett integrerat perspektiv ta hänsyn till situationen för små byar i kustområdena, öar, städer, storstadsområden och landsbygdssamhällen.

9. Styresformer och finansiering

9.1 Enligt EESK innehåller fördraget många artiklar som kan utgöra rättslig grund, bl.a. artiklarna 174–178 (sammanhållning), 38 och 39 (jordbruk och fiskeri), 90–100 (transport), 170–171 (europeiska transportnät), 173 (industri), 191–193 (miljö), 194 (energi), 195 (turism) och 349 (de yttersta randområdena).

9.2 Strategin måste ha en europeisk karaktär och den måste utarbetas av kommissionen, godkännas av rådet och parlamentet samt stödjas av EESK och ReK. Det krävs ett starkt engagemang från medlemsstaterna i Atlantområdet för att strategin ska kunna genomföras.

9.3 Den måste genomföras på basis av en omfattande samråds- och dialogprocess med deltagande av alla berörda parter på nationell, regional och lokal nivå, och såväl den institutionella sfären som det organiserade civila samhället måste företrädas.

9.4 Det är viktigt att engagera olika aktörer som endast kan mobiliseras genom en modell med flernivåstyre som omfattar alla dessa aktörer och gör det lättare för dem att delta och bidra på ett balanserat och strukturerat sätt.

9.5 Med hänsyn till erfarenheterna från Östersjöområdet och Donauregionen anser EESK att man bör stryka den begränsande "tre nej-regeln", för i framtiden kommer man att behöva förfoga över nya rättsliga, administrativa och finansiella instrument för att kunna göra de makroregionala strategierna till en framgång.

9.6 Europeiska kommissionens roll bör vara att underlätta och samordna åtgärderna.

9.7 Man bör utse en högnivågrupp bestående av företrädare för medlemsstaterna, kommissionen, Europaparlamentet, EESK och ReK.

9.8 Kontaktpunkterna i var och en av de fem berörda medlemsstaterna kommer att ansvara för samordningen av de nationella åtgärderna inom ramen för strategin.

9.9 Samordnarna för de prioriterade områdena och samordnarna för projekten kan komma från statliga, regionala eller lokala organ.

9.10 EESK vill betona vikten av det atlantiska forumet, som med flernivåstyre som utgångspunkt kommer att sammanträda och utgöra en kanal för deltagande och bidrag från alla berörda parter, inte bara i samband med utarbetandet utan också under strategins övervaknings-, utvärderings- och översynsprocess. Regionala myndigheter och organisationer från det civila samhället bör delta i det atlantiska forumet: företag, fackföreningar, företrädare för den sociala ekonomin, universitet, tekniska institut och andra aktörer bör delta aktivt i forumets verksamhet.

9.11 Principen "nej till extra finansiering" innebär att de sammanhållningspolitiska fonderna är den makroregionala strategins viktigaste finansieringskälla, men enligt EESK:s bedömning kommer det i framtiden att vara nödvändigt att förfoga över specifika medel.

9.12 EESK anser att de fonder som används för närvarande har ett antal begränsningar när det gäller finansieringen av vissa strategiska projekt. Man måste utöka finansieringsinstrumenten genom att också använda de EU-fonder som är kopplade till sektorsspecifika politiska strategier.

9.13 Europeiska investeringsbanken kan också bidra till finansieringen av konkreta projekt. Nationella, regionala och lokala resurser bör användas till samfinansiering av projekten, liksom offentlig-privata partnerskap.

9.14 För närvarande håller man på att utforma den fleråriga ramen för EU-finansiering och reformera EU:s regionalpolitik, och detta är ett lämpligt tillfälle för att säkerställa att regleringen av fonderna gör det möjligt att finansiera de makroregionala strategierna.

9.15 För att åtgärderna och projekten inom ramen för den makroregionala strategin för Atlanten ska kunna omfattas av programplaneringen under programperioden 2014–2020 vore det lämpligt att fatta beslut under 2013, så att den makroregionala strategin är operativ när den nya programperioden inleds.

Bryssel den 24 maj 2012

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om den fleråriga budgetramen för 2014–2020"

COM(2011) 398 final – 2011/0177 (APP)

och "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – En budget för Europa 2020"

COM(2011) 500 final

(2012/C 229/06)

Föredragande: **Stefano PALMIERI**

Medföredragande: **Jacek KRAWCZYK**

Den 29 juni 2011 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén – En budget för Europa 2020"

COM(2011) 500 final.

Den 19 oktober 2011 beslutade rådet att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets förordning om den fleråriga budgetramen för 2014–2020"

COM(2011) 398 final – 2011/0177 (APP)

och

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – En budget för Europa 2020"

COM(2011) 500 final.

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 7 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 24 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 165 röster för, 9 röster emot och 5 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) förstår kommissionens försök att nå en balans i den nya fleråriga budgetramen mellan två motsatta krav i en komplex social, ekonomisk och politisk kontext. Det ena kravet gäller vissa medlemsstaters önskan att på grund av krisen begränsa de offentliga medel som står till förfogande, vilket ofrånkomligen kommer att fortsätta att påverka debatten och innehållet i det slutliga avtalet. Det andra kravet gäller behovet att på ett lämpligt och effektivt sätt hantera de stora utmaningar som EU står inför som ett resultat av Lissabonfördraget och Europa 2020-strategin.

1.2 Europa är i svårigheter på grund av såväl den akuta finansiella och ekonomiska krisen som avsaknaden av samordnade insatser mot krisen från medlemsstaternas sida. Detta kan leda till att EU:s funktion och till och med hela framtid kan ifrågasättas.

1.3 EESK har redan i tidigare yttranden påpekat, och vi upprepar det här – i linje med Europaparlamentet och Regionkommittén – att det på grund av EU:s stora utmaningar inte bara är

önskvärt utan också nödvändigt att öka storleken på EU:s budget i syfte att stimulera den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen. EESK stöder budskapet att det behövs mer (och bättre) Europa, inte mindre. Däremot skulle en frysning av den fleråriga budgetramen i reala termer till nuvarande nivå innebära att man inte kommer att kunna hantera en stor del av de utmaningar som EU står inför under de kommande åren.

1.4 Kommissionens förslag förefaller därför alltför inriktat på att upprätthålla status quo, i fråga både om de avsatta medlen och om budgetens struktur, vilket resulterar i en obalans mellan omfattningen och karaktären av EU:s nya utmaningar och de tillgängliga resurserna, eller med andra ord mellan Europas ambitioner och medlen för att uppnå dem.

1.5 Dessutom anser kommittén att debatten om översynen av EU:s budget bör inriktas på hur effektiv den är i förhållande till EU som politiskt projekt, som nu på allvar ifrågasätts på grund av krisen. Utvärderingen av den fleråriga budgetramen bör baseras på i hur hög grad den ger EU de medel som behövs

för att uppnå de strategiska prioriteringarna utan att öka skat-tebördan för medborgarna och företagen, dvs. dess möjlighet att ge mervärde⁽¹⁾ på europeisk nivå så att EU-medborgarna delar bördan jämnt.

1.6 Ser man på detaljerna i förslaget stöder kommittén att man förbättrar och förenklar EU:s budgetstruktur i syfte att väsentligt minska frågorna om rättvist återflöde och horisontell rättvisa mellan medlemsstaterna och i stället fokusera på att effektivt uppnå EU:s strategiska mål.

1.7 En viktig nyhet på intäktsidan är förslaget att införa ett nytt system med egna medel genom ett ändrat momsaserat medel och en skatt på finansiella transaktioner. EESK har redan uttalat sitt stöd för en återgång till den ursprungliga andan i Romfördraget⁽²⁾ för att kunna ge EU en verklig ekonomisk självständighet.

1.7.1 Kommittén stöder förslaget att ändra de egna medlen baserade på moms i den mån det kan bidra till att utveckla EU:s inre marknad för att undvika ekonomiska snedvridningar i medlemsstaterna. Vi framhåller dock att kommissionens förslag inte innehåller tydliga uppgifter om ändringarna av momssystemet och inte heller om vad det rent ekonomiskt kommer att innebära för de olika medlemsstaterna. Kommittén instämmer i att det behövs en skatt på finansiella transaktioner på global nivå, men anser att införandet av en skatt på finansiella transaktioner på europeisk nivå skulle göra det möjligt (med hjälp av en minimiskattesats för alla medlemsstater) att öka den finansiella sektorns bidrag till EU:s och medlemsstaternas budgetar och minska den ekonomiska volatiliteten som beror på rent spekulativa transaktioner.

1.8 För att uppnå målen i Europa 2020-strategin behövs mycket större resurser än vad som fastställs i den fleråriga budgetramen. EESK rekommenderar därför att man undersöker möjligheten att skapa innovativa finansiella instrument för att täcka dessa investeringar (projektobligationer), dock först efter en grundlig utvärdering av de eventuella följderna och av möjligheten att överföra risken till den offentliga sektorn.

1.9 På utgiftssidan kräver kommissionens prioriteringar olika åtgärder som bara kan genomföras på EU-nivå, vilket skapar just det europeiska "mervärde" som innebär att en euro som spenderas på EU-nivå är mer effektiv än en euro som spenderas på nationell nivå. Det handlar om "europeiska kollektiva nyttigheter", som inte kan tillhandahållas effektivt på nationell nivå (på grund av marknadsbrister eller avsaknad av stordriftsfördelar), och som därför kräver ett effektivt ingripande av EU.

⁽¹⁾ "The value resulting from an EU intervention which is additional to the value that would have been otherwise created by Member State action alone", COM(2010) 700 final; SEC(2011) 867 final.

⁽²⁾ Artikel 201.

1.10 I detta sammanhang välkomnar kommittén reformen av den gemensamma jordbrukspolitik, som syftar till att säkra en effektiv europeisk jordbruksmodell och ett verkligt mervärde för EU. Kommittén har redan uttryckt och upprepar här sin övertygelse att den gemensamma jordbrukspolitik – tillsammans med den gemensamma fiskeripolitik – bör utformas på ett sätt som stärker sambandet mellan jordbruk, skogsbruk och fiske å ena sidan och miljöskydd och hållbart utnyttjande av naturresurser å andra sidan. Detta kommer att bidra till att främja god miljöpraxis utan att försumma stödet till jordbrukares och fiskares ekonomiska livskraft och konkurrenskraft i en tid som kännetecknas av kraftiga prissvängningar för råvaror.

1.11 När det gäller systemet med direktstöd understryker EESK att målet att harmonisera konkurrensvillkoren för europeiska jordbrukare och stärka integrationen av de nya medlemsstaterna måste uppnås på basis av en noggrann bedömning av de eventuella följderna i alla medlemsstater. För att undvika en snedvridning av konkurrensen och risken för åtföljande sociala konsekvenser måste man se till att stödnivån inte i någon medlemsstat underskrider 90 % av genomsnittet i EU-27 för direkta stöd vid utgången av budgetperioden 2014–2020.

1.12 Artikel 174 i Lissabonfördraget bör vara den vägledande principen för den framtida sammanhållningspolitiken: "Unionen ska ... sträva efter att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna."

1.13 Sammanhållningspolitikens fokus på några få viktiga EU-prioriteringar förefaller övertygande, men EESK motsätter sig att man tillämpar makroekonomiska villkor för utbetalning av medel från sammanhållningspolitiken. Kommittén anser desutom att införandet av den nya kategorin "övergångsregioner" för att ersätta infasnings- och utfasningssystemet inte får ha negativa konsekvenser för resurserna till de mindre utvecklade regionerna, och att Sammanhållningsfonden inte får användas på fel sätt för andra än de ursprungliga syftena. I undantagsfall kan dock återstående medel från programperioden 2007–2013 användas för att finansiera en europeisk tillväxtplan som EU lägger fram. Detsamma kan göras med medlen från följande programperiod 2014–2020 under en begränsad tidsperiod, t.ex. de första tre åren.

1.14 För att faktiskt uppnå målen i den nya fleråriga budgetramen anser EESK att EU:s budget måste vara föredömlig, effektiv, ändamålsenlig och öppen så att den vinner EU-medborgarnas förtroende och gör det lätt för dem att se fördelarna med EU och kostnaderna för uteblivna åtgärder på EU-nivå. Det är mot denna bakgrund som kommittén betonar behovet av att inrätta eller genomföra system för övervakning av resultaten av EU:s samtliga politikområden i syfte att bedöma deras sociala, ekonomiska och regionala effekt.

1.15 EESK ser kommissionens förslag som en utgångspunkt för de pågående förhandlingarna och åtar sig att från och med nu, utifrån rekommendationerna i detta yttrande, övervaka och bidra till att förslaget kan omsättas i lagstiftningsändringar.

2. Kommissionens förslag till flerårig budgetram för 2014–2020

2.1 Detta yttrande gäller förslaget till rådets förordning COM(2011) 398 final, som omsätter kommissionens meddelande "En budget för Europa 2020" (COM(2011) 500 final) av den 29 juni 2011 i lagstiftning genom att fastställa den fleråriga budgetramen för 2014–2020.

2.2 Totalt sett omfattar den fleråriga budgetramen 1 025 miljarder euro, vilket motsvarar 1,05 % av EU:s bruttonationalinkomst (BNI), samt ytterligare 58,5 miljarder som tillkommer för andra utgifter som inte ingår i den fleråriga budgetramen (Europeiska utvecklingsfonden och Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter). Det totala beloppet är nästan detsamma – borträknat inflationen – som för den fleråriga budgetramen för föregående period (2007–2013), som fastställdes till 994 miljarder.

2.3 Ändringarna på utgiftssidan är följande:

- Förenkling genom ett mindre antal program och mål i syfte att minska den administrativa bördan för stödmottagarna och underlätta konsekvensanalyserna.
- En minskning av resurserna för strukturfonderna (Eruf, ESF och Sammanhållningsfonden) som – oräknat Fonden för ett sammanlänkat Europa – går från 355 till 336 miljarder genom införandet av den nya kategorin "övergångsregioner" för att ersätta det nuvarande infasnings- och utfasningssystemet.
- Skapandet av både en gemensam strategisk ram för strukturfonderna och för landsbygdsutveckling och fiske, samt Horisont 2020, som omfattar forskning och innovation och där Europeiska institutet för innovation och teknik får en central roll.
- Den nya Fonden för ett sammanlänkat Europa för transporter i stor skala, energi och informations- och kommunikationsteknik (40 miljarder + 10 miljarder från Sammanhållningsfonden).
- Lanseringen av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken och en liten minskning såväl av dess procentuella andel av den totala budgeten (60 miljarder om året) och i reala termer⁽³⁾, samt en närmare koppling till miljövänlig utveckling och strävan efter större flexibilitet.

⁽³⁾ Det nominella belopp som anslås till den gemensamma jordbrukspolitiken blir inte mindre utan förblir detsamma under hela programperioden, vilket i reala termer dock innebär att det minskar jämfört med 2012.

- En ökning av medlen för forskning och innovation och för allmän utbildning och yrkesinriktad utbildning.

2.4 På inkomstsidan föreslås en gradvis övergång från en budget som domineras av bidrag som bygger på bruttonationalinkomsten (BNI) till en förenklad budget som bygger på faktiska egna medel och reviderade korrigeringsmekanismer. Kommissionen föreslår i synnerhet att man avskaffar de egna medlen från mervärdesskatt i sin nuvarande form och i stället senast 2018 inför ett system för egna medel som bygger på en skatt på finansiella transaktioner och en ny mervärdesskatt som skulle öka harmoniseringen av de olika nationella systemen och eliminera undantag.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Kommissionens försöker helt klart nå en jämvikt i den nya fleråriga budgetramen i en särskilt svår tid vad gäller EU:s funktion och framtid, både på grund av den finansiella och ekonomiska krisen i Europa och avsaknaden av samordnade politiska insatser från medlemsstaternas sida. Det handlar om en balans mellan två motstridiga och tungt vägande behov: å ena sidan behovet av åtstramningar på grund av krisen och den därav följande önskan att skära ner de offentliga utgifterna, vilket ofrånkomligen kommer att fortsätta att påverka debatten och innehållet i det slutliga avtalet, och å andra sidan behovet av att ställa tillräcklig finansiering till förfogande för att effektivt ta itu med de stora utmaningar som EU står inför.

3.2 Därför måste kommissionens förslag *En budget för Europa 2020* ses mot bakgrund av den aktuella ekonomiska och politiska situationen. Varje debatt om hur EU:s budget ska se ut måste ta hänsyn till frågan om vilken roll den europeiska integrationen ska spela i dag, för att göra det möjligt att hantera de nya utmaningarna i en föränderlig värld, men man måste också förstå medlemsstaternas verkliga avsikter med att erkänna och säkra denna roll för EU.

3.2.1 De mödosamma förhandlingar som ledde fram till den fleråriga budgetramen för 2007–2013 samt svårigheterna med att anta EU:s budget för 2011 och skrivelsen till kommissionens ordförande José Manuel Barroso från regeringscheferna i nio medlemsstater sommaren 2011⁽⁴⁾ antyder att ett stort antal länder skulle önska att EU:s ekonomiska åtagande blir så litet som möjligt, vilket – också denna gång – torde innebära känsliga och komplexa förhandlingar.

3.3 I en tid då utmaningarna för EU blir allt större både i antal och omfattning (den ekonomiska, finansiella och sociala krisen, konkurrenskraften, klimatförändringarna osv.) förefaller kommissionens förslag dock överdrivet inriktat på att upprätthålla status quo. Det tycks därför råda obalans mellan å ena sidan den omfattning och karaktär som EU:s nya utmaningar har och å andra sidan de tillgängliga resurserna, eller med andra ord mellan Europas ambitioner och medlen för att uppnå dem.

⁽⁴⁾ www.euractiv.com/euro-finance/eu-countries-call-slim-eu-budget-news-507532.

3.4 EESK har redan framhållit⁽⁵⁾, och upprepar här, att en ökning av EU:s budget inte bara är önskvärd utan nödvändig, med tanke på omfattningen av de nya utmaningarna, som måste hanteras gemensamt: "Översynen av EU:s budget handlar inte bara om siffror. Budgetöversynen är framför allt ett verktyg för att genomföra ett politiskt projekt. För närvarande har EU inte tillräckliga budgetmedel för att fullfölja vare sig sin politiska strategi eller sina åtaganden inom ramen för det nya Lissabon-fördraget."

3.4.1 Vi erinrar här om Europaparlamentets ståndpunkt om att lösningen på krisen och utmaningarna för EU måste vara mer och inte mindre Europa. Enligt Europaparlamentet skulle en frysning av den fleråriga budgetramen i reala termer till nuvarande nivå – såsom kommissionen föreslår – innebära att man inte kommer att kunna hantera en stor del av de utmaningar som EU står inför under de kommande åren. Därför har parlamentet begärt att medlen i nästa fleråriga budgetram ökas med 5 % och att rådet – om det inte följer denna begäran – anger vilka politiska prioriteringar och program som ska falla bort under perioden 2014–2020, trots deras dokumenterade europeiska mervärde⁽⁶⁾.

3.4.2 Regionkommittén har uttalat sig i samma linje och anser att "den föreslagna finansieringsnivån därför bör ses som ett absolut minimum för vad som krävs för att nå de ambitiösa mål för EU som medlemsstaterna har enats om" och att "man måste förändra synsättet, särskilt inom de nationella finansdepartementen, så att EU:s kärnverksamhet uppfattas som en investering och inte en kostnad"⁽⁷⁾.

3.4.3 De ändringar som införts i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt innebär att fastställandet av den fleråriga budgetramen för 2014–2020 inte uteslutande är kommissionens och medlemsstaternas regeringars ansvar, eftersom Europaparlamentet nu har större inflytande för att skapa större demokratiskt ansvarstagande. I denna nya kontext öppnar sig möjligheter för det civila samhället – och därmed i synnerhet för EESK – att övervaka förberedelsen av den nya fleråriga budgetramen och aktivt delta i debatten i nära samarbete med Europaparlamentet.

3.5 Därför åtar sig EESK att övervaka och bidra till de förhandlingar om kommissionens förslag som ska leda till konkreta lagstiftningsändringar. Den fleråriga budgetramen ska ge EU de medel som behövs för att genomföra prioriteringarna utan att öka skattebördan för medborgarna och företagen, och det är ur detta perspektiv som den ska bedömas.

3.6 Ett starkare fokus på resultaten ska alltså leda till att uppmärksamheten flyttas från formell efterlevnad av bestämmelser, vad gäller utgifternas omfattning, till en egentlig kontroll av

kvaliteten och effektiviteten i användningen av medlen och uppnåendet av resultat, i synnerhet vad gäller sammanhållningspolitiken och den gemensamma jordbrukspolitik. Detta ändrade synsätt, som uttrycks i idén om att *öka mervärdet av EU:s utgifter*, kräver följaktligen en sammanhängande strategi både vad gäller förvaltning och kontroll.

3.7 Det bör noteras att även om EU:s budget bara utgör ca 1 % av EU:s BNI, så har det ändå under perioden 2007–2013 rört sig om en stor fördelning av medel till investeringar som, om de används väl, kan fungera som en viktig hävstång för den ekonomiska tillväxten i EU. Av denna anledning hoppas kommittén på starkare synergier mellan EU:s budget och de nationella budgetarna vid genomförandet av de stora europeiska strategiska målen.

3.8 EESK anser att det är mycket viktigt att arbetet med att fastställa den fleråriga budgetramen för 2014–2020 vinner förtroende och trovärdighet bland Europas invånare och samtidigt identifierar fördelarna med Europa och kostnaderna för utblivna åtgärder på EU-nivå. För detta krävs att EU:s budget

— förvaltas väl och inte medför överdrivna administrativa kostnader,

— är effektiv när det gäller besparingar i förhållande till den nuvarande budgetramen,

— är effektiv när det gäller att uppnå fastställda mål och åstadkomma tydlig påverkan på de europeiska invånarnas liv,

— är tydlig och möjlig att kontrollera vad gäller kostnader, resurser och uppnådda resultat,

— strävar efter att uppfylla EU-principerna om solidaritet, sund konkurrens och konkurrenskraft.

3.9 För att man ska kunna diskutera giltigheten av kommissionens förslag menar EESK att det måste bli föremål för en utvärdering som gör att man kan identifiera

— dess europeiska mervärde och de riktiga strategiska prioriteringarna,

— förmågan att möta de utmaningar som krisen innebär genom att styra Europa i riktning mot en solidarisk utvecklingsstrategi i en situation där tendensen i medlemsstaterna är att göra nedskärningar i de nationella offentliga utgifterna.

3.9.1 När det gäller det europeiska mervärdet identifieras i kommissionens förslag viktiga prioriteringar som endast kan

⁽⁵⁾ EUT C 248, 25.8.2011, s. 75.

⁽⁶⁾ Europaparlamentets resolution INI/2010/2211 av den 8 juni 2011 om "Investerings i framtiden: en ny flerårig budgetram för ett konkurrenskraftigt och hållbart Europa för alla".

⁽⁷⁾ Yttrande från Regionkommittén om "Ny flerårig budgetram efter 2013", EUT C 54, 23.2.2012, s. 40.

realiseras med lösningar på EU-nivå. Det handlar om de prioriteringar som kan betraktas som ett *gemensamt europeiskt intresse*: insatsområden där en euro som satsas på EU-nivå är mer effektiv än en som satsas på nationell nivå.

3.9.2 Områden av gemensamt europeiskt intresse är t.ex. forskning och utveckling, ett gemensamt försvar, livsmedels-säkerhet, immigration och asylrätt, kampen mot klimatförändringarna, investeringar i alleuropeisk infrastruktur på områdena energi, kommunikation och inre marknaden (som ännu inte är fullbordad). I förhållande till budgetramen för 2007–2013 har budgetanslagen till dessa strategiska områden ökat betydligt i budgetramen för 2014–2020, trots budgettätstramningarna.

3.9.3 EESK erkänner att kommissionens förslag innehåller viktiga nyheter, men vill ändå påpeka att ingen debatt har förts om dessa prioriteringar. Det finns därför en risk för att EU:s budget inte direkt kan lösa de problem som den rådande ekonomiska och finansiella krisen medför och även fortsättningsvis kommer att vara utsatt för påtryckningar från särskilda intressegrupper.

3.10 Det är mot denna känsliga bakgrund som EESK hävdar⁽⁸⁾ att EU:s budgetpolitik måste utformas på ett sådant sätt att det avspeglar det grundläggande valet mellan federalism och ett mellanstatligt system och därmed den grad av integration som eftersträvas. I synnerhet står principen om rättvist återflöde (*fair return*) till medlemsstaterna, som är baserad på bokföring av finansiella resurser i förhållande till nationell BNP, i strid med EU-fördragets formulering och anda.

3.10.1 Det nuvarande intäktssystemet, som bygger på bidrag från medlemsstaterna, är invecklat och ogenomskinligt, vilket försvagar den demokratiska kontrollen över systemet. Det bidrar inte heller till att lyfta fram att europeisk integration är målet. Det belopp som betalas till EU uppfattas som ytterligare en börda på de nationella budgetarna, och därför begränsas de resurser som ställs till EU-politikens förfogande. Systemet uppfyller inte behovet av att skapa ett direkt band mellan EU och dess invånare.

3.11 I stället menar EESK⁽⁹⁾ att intäkter och kostnader i EU-budgeten under det nya systemet måste kopplas till arbetet med att genomföra EU:s politiska strategi och till de åtaganden som följer av Lissabonfördraget, men utan att den samlade skattebördan för invånare och företag ökar. Man måste se till att medlemsstaterna behandlas lika, och systemet måste vara öppnare, enklare och mer begripligt för invånarna.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Med den nya fleråriga budgetramen föreslår kommissionen en omfattande förändring av finansieringen av EU-budgeten. Förändringen bygger främst på en förstärkning av den

finansiella autonomin genom att det införs ett nytt system för egna medel som kan säkerställa en rättvisare behandling av medlemsstaterna. Med det nya förslaget äger ett paradigmskifte rum: EU bryter beroendet av bidrag från medlemsstaterna för att gradvis gå i riktning mot finansiell självständighet.

4.1.1 I centrum för förslaget till ett nytt system för egna medel står en momsreform och ett införande av en skatt på finansiella transaktioner. Om detta system träder i kraft innebär det att det skapas bättre balans i EU:s budget – 40 % av intäkterna skulle komma från nya egna medel, 20 % från traditionella egna medel och 40 % från medlemsstaternas bidrag baserat på BNI⁽¹⁰⁾. Fördelen med det nya systemet är att medlemsstaternas regeringar inte längre i lika hög grad kommer att uppfatta de nationella bidragen som en skatt på deras produkt och som de kan begära ett rättvist återflöde för, varefter balansen mätt i ekonomiska termer skulle vara återupprättad.

4.1.2 Kommittén stöder⁽¹¹⁾ förslaget att ersätta den nuvarande, inte längre ändamålsenliga momsintäkten med en ny, i den mån den kan bidra till att utveckla EU:s inre marknad för att undvika ekonomiska snedvridningar i medlemsstaterna. Vi framhåller dock att kommissionens förslag inte innehåller tydliga uppgifter om ändringarna av momssystemet och inte heller om vad det rent ekonomiskt kommer att innebära för de olika medlemsstaterna. Vi menar också att det nya momssystemet måste kompletteras med åtgärder som syftar till att undanröja momsbedrägerier.

4.1.3 Även om kommissionens förslag fortfarande är föremål för diskussion, innehåller det en intressant nyhet, nämligen en skatt på finansiella transaktioner. EESK har välkomnat införandet av en skatt på finansiella transaktioner på europeisk nivå, men samtidigt hävdar att en sådan skatt måste införas på världsnivå⁽¹²⁾. EESK understryker att man måste hantera de makro- och mikroekonomiska konsekvenserna av tillämpningen av skatten på finansiella transaktioner mycket noggrant, och vi efterlyser därför en fortlöpande övervakning och en efterföljande årlig utvärdering av effekterna av denna skatt.

4.1.4 Minst tre mål skulle kunna uppnås med hjälp av skatten på finansiella transaktioner:

— Öka den finansiella sektorns bidrag till EU:s budget och de nationella budgetarna (man har beräknat att skatten skulle kunna ge omkring 57 miljarder euro)⁽¹³⁾.

⁽⁸⁾ EESK:s yttrande om "Systemet för Europeiska unionens egna medel", EUT C 181, 21.6.2012, s. 45.

⁽⁹⁾ EUT C 248, 25.8.2011, s. 75.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 510 final, s. 5. I nuläget utgör medlemsstaternas bidrag baserat på BNI 70 % av de samlade intäkterna till EU:s budget, de traditionella egna medlen (tullavgifter och avgifter på socker) utgör 14,1 %, mervärdesskatten 11,2 %, och övriga intäkter (överskott från tidigare år) 4,7 % (SEC(2011) 876 final).

⁽¹¹⁾ EESK:s yttrande om "Systemet för Europeiska unionens egna medel", EUT C 181, 21.6.2012, s. 45.

⁽¹²⁾ EESK:s yttrande om "Förslag till rådets direktiv om ett gemensamt system för en skatt på finansiella transaktioner och om ändring av direktiv 2008/7/EG", EUT C 181, 21.6.2012, s. 55.

⁽¹³⁾ SEC(2011) 1103 final.

— Ändra praxis bland finansaktörerna genom att minska högfrekvens-/låglåts-handeln (*high frequency and low latency trading*), som i EU:s medlemsstater utgör mellan 13 % och 40 % av den samlade handeln ⁽¹⁴⁾.

— Fastställa en minimiskattesats för alla medlemsstater.

4.1.5 Även reformen av korrigeringsmekanismerna och införandet av schablonbelopp i stället för de nuvarande mekanismerna bidrar till den förenkling och större öppenhet som eftersträvas, inte minst eftersom de ekonomiska villkoren i medlemsstaterna nu är helt annorlunda i jämförelse med när systemet infördes 1984. Som EESK tidigare har framhållit ⁽¹⁵⁾ finns det dock fortfarande behov av att tydligare klargöra effekterna av en sådan reform, eftersom det i nuläget inte är klart vilka belopp det är fråga om och inte heller hur man ska kunna jämföra det föreslagna systemet med det aktuella läget.

4.2 EESK ställer sig mycket positiv till förbättringen av EU-budgetens struktur, som innebär att bördan fördelas lika på EU:s invånare. Därigenom kan diskussionerna om rättvist återflöde och horisontell rättvisa mellan medlemsstaterna begränsas betydligt, och i stället kan man koncentrera sig på en utvärdering av hur effektiva och verksamma EU-utgifterna är (mätt i hur de uppfyller EU-invånarnas och företagens behov och om de uppnådda vinsterna är i proportion till utgifterna). Kommittén beklagar dock återigen ⁽¹⁶⁾ att kommissionens förslag enbart fokuserar på budgetens interna struktur och inte utnyttjar införandet av nya egna medel för att lösa det grundläggande problemet med storleken på budgeten, som ska fungera som ett verktyg för EU:s politiska projekt och ambitioner.

4.3 Som Europaparlamentet har framhållit är EU:s budget i grund och botten investeringar som kan aktivera ytterligare resurser från offentliga och privata källor ⁽¹⁷⁾. Mot denna bakgrund anser EESK att man – för att klara av EU-budgetens kvantitativa och lagstiftningsrelaterade begränsningar – borde experimentera med någon form av projektobligationer för specifika infrastruktur- och utbildningsprojekt ⁽¹⁸⁾, i linje med Europa 2020-initiativet om projektobligationer som lanserats av kommissionen ⁽¹⁹⁾.

4.3.1 Projektobligationer borde kunna få betydande hävtångseffekter för den ekonomiska utvecklingen i Europa genom de spridningseffekter de skulle få på andra områden och som i nuläget omöjliggörs på grund av den bristande budgetflexibiliteten i medlemsstaterna, som kämpar med effekterna av den ekonomiska krisen och med att uppfylla kraven i stabilitets- och tillväxtpakten.

⁽¹⁴⁾ Europeiska kommissionen, 8 december 2010, offentligt samråd på temat: *Review of the Markets in Financial Instrument Directive (MiFID)* ("Översynen av direktivet om marknader för finansiella instrument (MiFID-direktivet)", GD Inre marknaden och tjänster. SEC(2011) 1226 final.

⁽¹⁵⁾ EESK:s yttrande om "Systemet för Europeiska unionens egna medel", EUT C 181, 21.6.2012, s. 45.

⁽¹⁶⁾ EESK:s yttrande om "Systemet för Europeiska unionens egna medel", EUT C 181, 21.6.2012, s. 45.

⁽¹⁷⁾ Europaparlamentets resolution, se ovan.

⁽¹⁸⁾ Haug, J. m.fl., anförut arbete, kap. 4.

⁽¹⁹⁾ http://ec.europa.eu/economy_finance/consultation/index_en.htm.

4.3.2 Kommittén framhåller dock att det krävs en grundlig utvärdering av potentiella innovativa finansieringsformer utanför den fleråriga budgetramen, eftersom erfarenheterna av offentlig-privata partnerskap visar att det är möjligt att överföra risken till den offentliga sektorn ⁽²⁰⁾.

4.4 I kommissionens förslag ifrågasätts inte EU:s största utgiftsposter, nämligen sammanhållningspolitiken och den gemensamma jordbrukspolitik. Däremot läggs – mot bakgrund av Europa 2020-strategin – tonvikt på nya argument för att säkerställa god och effektiv utgiftspolitik och ett mervärde från befintliga utgiftsinstrument.

4.4.1 EESK välkomnar reformen av den gemensamma jordbrukspolitik, som syftar till att justera jordbrukspolitikens andel av den totala EU-budgeten och stärka kopplingen mellan EU-utgifter och de kollektiva nyttigheter som produceras i jordbrukssektorn, något som kommissionen efterlyste i sitt dokument *Den gemensamma jordbrukspolitik mot 2020* ⁽²¹⁾. I den nuvarande situationen med knappa resurser bör den gemensamma jordbrukspolitik och den gemensamma fiskeripolitiken värderas i förhållande till de mål och uppgifter som anges i Lissabonfördraget: förbättring av miljöns kvalitet (biologisk mångfald, vatten, mark, luft), landskapsvård, levande landsbygd, djurskydd, livsmedelssäkerhet och hållbara livsmedel ⁽²²⁾.

4.4.2 EESK har tidigare framfört ⁽²³⁾ att jordbruk, skogsbruk och fiske är mycket viktiga för miljöskydd och hållbar förvaltning av naturresurser. Kommittén välkomnar därför kommissionens strategi om en grönare gemensam jordbrukspolitik, men framhåller att man måste vara särskilt uppmärksam på att reformprocessen inte stör målen och finansieringsmekanismerna för den gemensamma jordbrukspolitik och dess stöd till aktörerna i försörjningskedjan i jordbruks-, livsmedels- och miljösektorerna.

4.4.3 Kommittén är oroad över kommissionens försök att minska den gemensamma jordbrukspolitikens andel av budgeten genom att ge andra instrument – t.ex. Europeiska socialfonden och Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter – nya uppgifter kopplade till jordbruk och livsmedel.

4.4.4 EESK anser att målet att harmonisera konkurrensvillkoren för europeiska jordbrukare och stärka integrationen av de nya medlemsstaterna, genom systemet med direktstöd, måste uppnås på basis av en noggrann bedömning av de eventuella följderna i alla medlemsstater. Kommittén framhåller att det är viktigt att sträva mot att överbrygga skillnaderna i nivån på det stöd som jordbrukare i olika medlemsstater får. EESK har redan tidigare ⁽²⁴⁾ rekommenderat en omfördelning av de nationella

⁽²⁰⁾ EUT C 143, 22.5.2012, s. 134.

⁽²¹⁾ COM(2010) 672 final.

⁽²²⁾ Hart K. – Baldock D. (red.): *What Tools for the European Agricultural Policy to Encourage the Provision of Public Goods*, Europaparlamentet, juli 2011.

⁽²³⁾ EUT C 132, 3.5.2011, s. 63.

⁽²⁴⁾ EESK:s yttrande om "Den gemensamma jordbrukspolitik mot 2020", EUT C 191, 29.6.2012, s. 116.

anslagen till direktstöd på grundval av objektiva, icke-diskriminerande kriterier och en lämplig övergångsperiod för den planerade rättvisa anpassningen när man överger principen om tidigare referensvärden – så att ingen stat ligger under 90 % av genomsnittet i EU:s 27 medlemsstater i fråga om direktstöd vid utgången av budgetramen 2014–2020.

4.4.5 Enligt EESK måste den nya fleråriga budgetramen säkerställa att den gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma fiskeripolitiken kan tillhandahålla följande:

- Tryggad livsmedelsförsörjning.
- En konkurrenskraftig och innovativ jordbruks- och livsmedelssektor.
- Lönsamhet i jordbruk och fiske.
- En tillräcklig inkomst för europeiska jordbrukare och fiskare.

Mot bakgrund av de mycket volatila priserna på jordbruksprodukter kommer det genom dessa insatser att bli möjligt att lyfta fram båda sidorna av den gemensamma jordbrukspolitiken: God miljöpraxis främjas samtidigt som jordbruksföretagens ekonomiska livskraft och konkurrenskraft stöds, vilket är en återgång till dess ursprungliga uppgift, som är att producera hälsosamma, näringsrika livsmedel i tillräcklig omfattning och till rimliga priser för EU:s invånare.

4.5 Samma krav på effektivitet måste ställas på de projekt som finansieras via sammanhållningspolitiken. Denna politik är fortfarande avgörande för att förbättra integrationen av de nya medlemsstaterna och ska – som framhävs i Barca-rapporten ⁽²⁵⁾ – fokusera på några få viktiga EU-prioriteringar, vars sociala, ekonomiska och territoriella effekter noggrant bör utvärderas med hjälp av förhandsanalyser, löpande analyser och efterhandsanalyser. Dessa analyser får dock aldrig öka den administrativa bördan.

4.5.1 EESK motsätter sig dock att man inför makroekonomiska villkor för utbetalningen av medel från sammanhållningspolitiken, för att inte pålägga medlemsstaterna ytterligare bördor

i en svår social och ekonomisk situation. Kommittén anser också att införandet av den nya kategorin "övergångsregioner" för att ersätta infasnings- och utfasningssystemet inte får innebära att det blir mindre medel tillgängliga för de mindre utvecklade regionerna. Kommittén ställer sig bakom förslaget om Fonden för ett sammanlänkat Europa, men understryker att instrumentet inte bör tilldelas ca 10 miljarder euro från Sammanhållningsfonden, eftersom fonden inte otillbörligen ska användas för andra syften än de ursprungliga.

4.6 Artikel 174 i Lissabonfördraget bör vara den vägledande principen för den framtida sammanhållningspolitiken: "Unionen ska ... sträva efter att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna."

Därför

- bör de sammanhållningspolitiska investeringarna garanteras och breddas med fokus på konvergensmålet,
- kommer, för medlemsstater som hade en negativ genomsnittlig BNP-tillväxt under perioden 2007–2009 och som uppvisar en god utnyttjandegrad under den innevarande perioden, taet för sammanhållningspolitiken att sättas på minst samma nivå som för den innevarande perioden.

4.7 Kommittén önskar att övervakningen av resultaten av EU:s olika politikområden stärks, i synnerhet när det gäller den gemensamma jordbrukspolitiken och sammanhållningsfonderna, med tanke på deras andel av den totala budgeten, för att göra det möjligt att bedöma effektiviteten av EU:s utgifter och förmågan att uppnå de stora mål som EU själv har fastställt, med början i Europa 2020-strategin ⁽²⁶⁾. Detta kan bland annat ske med hjälp av en kombination av sanktioner om de fastställda riktmärkena inte nås och finansiella incitament för de medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten.

4.7.1 I detta sammanhang önskar EESK att de lokala och regionala myndigheterna stöds och involveras i högre grad på nationell och europeisk nivå, så att de får de bästa möjligheterna att använda och genomföra program som finansieras via sammanhållningspolitiken och den gemensamma jordbrukspolitiken med hjälp av lämpliga fortbildningsprogram om EU:s förfaranden för programplanering, stödåtgärder, övervakning och utvärdering.

Bryssel den 24 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽²⁵⁾ F. Barca (red.): *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations*, rapport från GD Regionalpolitik, 2009.

⁽²⁶⁾ N. Chambon och E. Rubio: *In search of "the best value for money": analyzing current ideas and proposals to enhance the performance of CAP and cohesion spending; workshop "The post 2013 financial perspectives: Re-thinking EU finances in times of crisis"*, Torino, 7–8 juli 2011.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Partnerskap inom forskning och innovation"

COM(2011) 572 final

(2012/C 229/07)

Föredragande: **Renate HEINISCH**

Den 21 september 2011 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Partnerskap inom forskning och innovation"

COM(2011) 572 final.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 191 röster för, 2 röster emot och 7 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK instämmer i kommissionens uppfattning att partnerskap erbjuder många fördelar, och att deras potential skulle kunna utnyttjas bättre. Kommittén välkomnar därför kommissionens initiativ att inom ramen för flaggskeppsinitiativet Innovationsunionen inrätta och främja europeiska innovationspartnerskap (EIP) i syfte att göra den europeiska FoU-cykeln mer effektiv och korta ned tiden från innovation till marknad.

1.2 För att säkerställa långsiktiga partnerskap med hållbar verkan måste ramvillkor skapas som gör det möjligt att hantera utmaningarna vad gäller ledningsstruktur, finansiering och genomförande.

1.3 En grundförutsättning är att partnerskapen är enkla, flexibla, inkluderande och öppna, att styrgrupperna är representativa och balanserade och att förhållandet mellan de befintliga initiativen och instrumenten klargörs från början.

1.4 EESK betonar vikten av sociala innovationer som nyckelinstrument för inrättandet av en innovationsvänlig miljö som kan motivera företag, den offentliga sektorn, arbetsmarknadsparterna och övriga organisationer i det civila samhället till samarbete så att deras innovationsförmåga och effektivitet ökar.

1.5 Om partnerskapsbegreppet ska kunna vidareutvecklas krävs ett klargörande och en fortlöpande utvärdering av förhållandet mellan de europeiska innovationspartnerskapen och andra politiska initiativ (punkt 2.3.2 i meddelandet).

1.6 Det nödvändiga främjandet av ett samordnat genomförande och en samordnad finansiering av europeiska och nationella program för att mer effektivt kunna hantera de utmaningar som samhället står inför (punkterna 3.1.3 och 3.3.3 i

meddelandet) bör omfatta nationella administrativa förfaranden, stödriktlinjer och finansieringsvillkor i medlemsstaterna.

1.7 Kommittén rekommenderar också att man samlar de befintliga resurserna på ett bättre sätt, att man ordnar de olika möjligheterna till (sam-)finansiering på ett översiktligare, tydligare och mer tematiskt sätt, att de används målinriktat och att man centralt och systematiskt informerar om detta.

1.8 Kommittén rekommenderar dessutom att man involverar alla aktörer och initiativ på nationell och europeisk nivå som kan bidra till lämpliga, regelbundna uppföljningsåtgärder och till att partnerskapen och deras resultat blir långsiktigt hållbara.

1.9 Möjligheterna att engagera tredjeländer i FoU-partnerskap bör fortsätta stödjas för att öka Europas dragningskraft för globala aktörer.

1.10 På grundval av de hittillsvarande erfarenheterna av partnerskap bör man klargöra åtagandenas form och omfattning för att å ena sidan skapa flexibilitet, öppenhet och innovationsförmåga, och å andra sidan trygga långsiktiga och stabila partnerskap och hållbara effekter.

1.11 För att spara mänskliga, tidsmässiga och finansiella resurser bör man i framtiden eftersträva större effektivitet. Detta förutsätter att åtgärderna samordnas bättre, utvärderas regelbundet och genomförs konsekvent.

1.12 En stark koppling till aktörer på nationell, regional och kommunal nivå bör eftersträvas för att kunna beakta den nationella och regionala särarten. Samtidigt får man inte tappa den globala dimensionen av de aktuella utmaningarna ur sikte.

2. Kommissionens meddelande

2.1 Kommissionens meddelande om partnerskap inom forskning och innovation (FoI) ⁽¹⁾ handlar om hur man optimerar användningen av de befintliga FoI-resurserna för att kunna skapa ett europeiskt område för forskningsverksamhet fram till 2014 och förverkliga innovationsunionen, den digitala agendan och andra flaggskeppsinitiativ inom Europa 2020-strategin ⁽²⁾, också mot bakgrund av den aktuella ekonomiska och finansiella krisen.

2.2 I sitt meddelande återvänder kommissionen till partnerskapskonceptet, vars betydelse som metod för kraftsamling framhölls av kommissionen i meddelandet om Innovationsunionen från oktober 2010 ⁽³⁾. Genom partnerskap kan man föra samman olika offentliga aktörer på europeisk och nationell nivå i offentlig-offentliga partnerskap och offentlig-privata partnerskap ⁽⁴⁾ för att bidra till att möta de stora samhällsutmaningarna och stärka Europas konkurrenskraft.

2.3 För att utveckla en gemensam syn på hur partnerskap inom forskning och innovation kan bidra till en smart och hållbar tillväxt i Europa har olika partnerskapsmodeller utvecklats och prövats inom sjunde ramprogrammet för forskning, ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation, det europeiska området för forskningsverksamhet och innovationsunionens politiska ram.

2.4 Sammantaget drar kommissionen slutsatsen att partnerskap erbjuder många fördelar, och att deras potential skulle kunna utnyttjas bättre.

2.5 De europeiska innovationspartnerskapen kan erbjuda en övergripande ram för de olika partnerskapsmodellerna genom att de för samman alla viktiga aktörer i FoI-cykeln, omfattar både utbuds- och efterfrågesidan och främjar det politiska engagemanget för de åtgärder man kommit överens om. Partnerskap är dessutom ett effektivt sätt att stärka de små och medelstora företagens engagemang i forskning och innovation.

2.6 Partnerskapen är emellertid ingenting som "sköter sig självt". För att skapa långsiktiga partnerskap med hållbara effekter måste man skapa ramvillkor som gör det möjligt att hantera de utmaningar som partnerskapen medför vad gäller ledningsstruktur, finansiering och genomförande.

⁽¹⁾ COM(2011) 572 final, 21.9.2011.

⁽²⁾ COM(2010) 546 final. Se även IP/10/225. Det tioåriga uppföljningsprogrammet till Lissabonstrategin antogs av Europeiska rådet i juni 2010. Målet är smart och hållbar tillväxt för alla med bättre samordning mellan de nationella och europeiska ekonomierna.

⁽³⁾ COM(2010) 546 final; Se även EESK:s yttrande, EUT C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽⁴⁾ Som exempel på offentlig-offentliga partnerskap nämns bl.a. ERANET och ERA-NET Plus, artikel 185-initiativ och den gemensamma programplaneringen. Till de offentlig-privata partnerskapen inom forskning och innovation hör de gemensamma teknikinitiativen och framtidens internet.

2.7 Resultaten från olika partnerskap har redan gjort det möjligt att dra viktiga slutsatser vad gäller utformningen av partnerskap, och möjliga lösningar för de tidigare nämnda utmaningarna har utvecklats ⁽⁵⁾.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Den demografiska utvecklingen, klimatförändringarna och den omvandling inom industrin, i ekonomin och på arbetsmarknaden som globaliseringen orsakar är de största utmaningarna för den framtida utvecklingen i EU:s medlemsstater. För att klara av dessa utmaningar krävs gemensamma ansträngningar, deltagande från alla potentiella aktörer och en central samordning av lämpliga åtgärder. Det krävs samverkan mellan forskning, vetenskaps- och teknikbaserade innovationer samt sociala innovationer för att ta itu med utmaningarna.

3.2 Central samordning krävs också för gemensam användning av resurser, upprättande av en lämplig budget och fördelning av medlen för att de möjligheter som också är kopplade till den demografiska utvecklingen och de globala utmaningarna ska kunna utnyttjas effektivt för forskning och innovation.

3.3 EESK välkomnar därför helhjärtat kommissionens initiativ att inom ramen för flaggskeppsinitiativet Innovationsunionen ⁽⁶⁾ inrätta och främja europeiska innovationspartnerskap (EIP) i syfte att göra den europeiska FoI-cykeln mer effektiv och korta ned tiden från innovation till marknad ⁽⁷⁾.

3.4 Analysen av sjunde ramprogrammet för forskning ⁽⁸⁾, ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation ⁽⁹⁾, det europeiska området för forskningsverksamhet ⁽¹⁰⁾, innovationsunionens politiska ram ⁽¹¹⁾, och det europeiska pilotpartnerskapet för aktivt och hälsosamt åldrande har redan gjort det möjligt att dra de första slutsatserna om hur partnerskapen bör utformas ⁽¹²⁾.

3.5 Till slutsatserna hör att partnerskapen bör vara enkla, flexibla, inkluderande och öppna, att styrgrupperna bör vara representativa och balanserade och att förhållandet mellan befintliga initiativ och instrument bör klargöras redan från början. Dessutom behöver partnerskapen tydliga ramvillkor när det gäller struktur, finansiering och förfaranden för att kunna utvecklas långsiktigt och stabilt.

⁽⁵⁾ Se kommissionens arbetsdokument SEC(2011) 1028 final av den 1.9.2011.

⁽⁶⁾ COM(2010) 546 final, 6.10.2010.

⁽⁷⁾ COM(2011) 572 final, 21.9.2011.

⁽⁸⁾ EUT L 412, 30.12.2006, s. 1 och EUT C 65, 17.3.2006, s. 9.

⁽⁹⁾ EUT L 310, 9.11.2006, s. 15 och EUT C 65, 17.3.2006, s. 22.

⁽¹⁰⁾ COM(2000) 6 final och EGT C 204, 18.7.2000, s. 70.

⁽¹¹⁾ Se fotnot 6.

⁽¹²⁾ Se kommissionens arbetsdokument SEC(2011) 1028 final av den 1.9.2011.

3.6 EESK värdesätter och stöder kommissionens ansträngningar att vidareutveckla dessa slutsatser till konkreta förslag och riktlinjer samt integrera relevanta aspekter i programmet Horisont 2020. De förslag som beskrivs i meddelandet är enligt kommitténs mening nödvändiga, men måste kompletteras.

4. Särskilda kommentarer till kommissionens förslag

4.1 De europeiska innovationspartnerskapens (EIP) mål

4.1.1 Kommittén välkomnar och stöder det mål som kommissionen formulerar i meddelandet, nämligen att genom EIP koppla samman de beprövade verktygen på utbudssidan (forskning och teknik) med dem på efterfrågesidan (t.ex. användare, myndigheter och standardisering) (punkt 2.3.1). Kommittén stöder kommissionens ståndpunkt att EIP kan föra samman centrala aktörer på nationell och regional nivå, från den offentliga sektorn och det civila samhället, och öka utbytet dem emellan och på så sätt optimera instrumenten, öka synergieffekterna, föra samman resurser, främja innovationer – särskilt sociala innovationer som nya affärsmodeller⁽¹³⁾ – och stärka det politiska engagemanget.

4.1.2 Kommittén understryker i detta sammanhang betydelsen av kommissionens förslag, som bygger på slutsatserna i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar om pilotpartnerskapet för aktivt och hälsosamt åldrande och andra partnerskap⁽¹⁴⁾. De visar tydligt att det krävs klara ramvillkor för ledningsstrukturerna och för genomförandet och finansieringen för att FoI-partnerskapen ska kunna utvecklas långsiktigt och effektivt.

4.2 Vidareutveckling av partnerskapstanken

4.2.1 För vidareutvecklingen av partnerskapstanken anser kommittén att följande punkter är särskilt viktiga och föreslår vissa kompletteringar:

4.2.2 Förtydligande av förhållandet mellan EIP och andra politiska initiativ (punkt 2.3.2 i meddelandet): Detta förhållande bör fortlöpa ses över och förtydligas, särskilt när det gäller nya EIP.

4.2.3 Deltagande av alla aktörer som kan bidra till lämpliga, regelbundna uppföljningsåtgärder (punkt 2.3.2): Detta förutsätter att de olika aktörernas respektive roller och behov i innovationsprocessen kartläggs och beaktas. Det är lika viktigt att det också går att avsluta åtgärder, antingen för att målet är uppnått eller för att åtgärden under genomförandets gång visat sig inte vara ändamålsenlig.

4.2.4 Främjande av ett samordnat genomförande och en samordnad finansiering av europeiska och nationella program för att mer effektivt kunna hantera de utmaningar som samhället står inför (punkt 3.1.3): Till detta hör enligt kommittén också största möjliga anpassning av nationella stödriktlinjer

och finansieringsvillkor. Vikten av att medlemsstaterna stämmer av sina administrativa processer mot varandra har kommissionen redan nämnt i meddelandet (punkt 3.3.3).

4.3 Befintliga partnerskap inom forskning och innovation

4.3.1 Partnerskapsmodeller har utvecklats och prövats i sjunde ramprogrammet för forskning, ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation, det europeiska området för forskningsverksamhet och innovationsunionens politiska ram⁽¹⁵⁾.

4.3.2 Till de nuvarande gemensamma initiativen hör i synnerhet det europeiska innovationspartnerskapet för aktivt och hälsosamt åldrande⁽¹⁶⁾, den digitala agendan för Europa⁽¹⁷⁾, programplaneringsinitiativet "Längre liv, bättre livskvalitet – den demografiska förändringens möjligheter och utmaningar"⁽¹⁸⁾ samt det planerade programmet Horisont 2020⁽¹⁹⁾.

4.3.3 Viktiga aktörer och initiativ på nationell och europeisk nivå måste delta för att undvika en fragmentering av marknaden och dubbelarbete. FoI-partnerskap, eller åtminstone samverkans-effekter, kan exempelvis skapas med utgångspunkt i "Europaåret för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna (2012)"⁽²⁰⁾, WHO:s "Age-friendly Environments Programme" (programmet för äldrevänliga miljöer)⁽²¹⁾ och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning⁽²²⁾.

4.3.4 På samma sätt bör relevanta förarbeten från andra aktörer på nationell och europeisk nivå beaktas i ökad utsträckning. Hit hör till exempel olika program och initiativ från GD Hälso- och konsumentfrågor, Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT)⁽²³⁾ och Institute for Prospective Technology Studies (IPTS)⁽²⁴⁾.

4.3.5 Dessutom betonar EESK partnerskapens betydelse för att öka Europas dragningskraft som global partner på området forskning och innovation. Genom den ökade storleken och omfattningen ökar partnerskapen effektiviteten och ändamålsenligheten i forskningsinvesteringar för globala aktörer i Europa⁽²⁵⁾. EESK uppmuntrar en vidareutveckling av partnerskaps-samarbetet i denna riktning.

⁽¹⁵⁾ Se fotnot 4. Ett relevant exempel på ett offentlig-offentligt partnerskap är initiativet för it-stöd i hemmet (*Ambient Assisted Living*), med en budget på mer än 600 miljoner euro. Ett konkret exempel på ett offentlig-privat partnerskap är de gemensamma teknikiniciativen Artemis (inbyggda datasystem).

⁽¹⁶⁾ Se IP/10/1288.

⁽¹⁷⁾ Se IP/10/581, MEMO/10/199 och MEMO/10/200.

⁽¹⁸⁾ Se <http://www.jp-demographic.eu>.

⁽¹⁹⁾ Ramprogrammet för forskning och innovation 2014–2020. MEMO-11-435. Se även utkast till yttrande INT/614-615-616-631 om "Horisont 2020", föredragande: Gerd Wolf.

⁽²⁰⁾ Se <http://europa.eu/ey2012/>.

⁽²¹⁾ Se http://www.who.int/ageing/age_friendly_cities/.

⁽²²⁾ Se <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=150>.

⁽²³⁾ Se <http://eit.europa.eu>.

⁽²⁴⁾ Se <http://ipts.jrc.ec.europa.eu>.

⁽²⁵⁾ Två exempel kan nämnas: Som ett resultat av det gemensamma programplaneringsinitiativet om neurodegenerativa sjukdomar har Kanada ändrat fokus på sin forskningsverksamhet på området mot större samordning med Europa och ingår nu som partner i en pilotåtgärd för spetskompetenscentrum. Indien är intresserat av att aktivt delta i det gemensamma programplaneringsinitiativet om vatten.

⁽¹³⁾ EUT C 132, 3.5 2011, s. 22.

⁽¹⁴⁾ SEC(2011) 1028 final.

4.3.6 Centralt för livskraften i partnerskapen på området forskning och innovation är, vid sidan av de strukturella ramvillkoren, en vägledande och hållbar gemensam vision. Vid sidan av alla potentiella aktörer, företrädare för det civila samhället och för de äldre måste man enligt EESK:s uppfattning också i synnerhet involvera arbetsmarknadsparterna samt ungdomar eller deras företrädare i partnerskapen för att säkra deras aktiva stöd för hållbar utveckling och hållbart genomförande.

4.3.7 Innovationer uppstår inte nödvändigtvis som ett resultat av en linjär process, utan genom nätverksarbete och sammankoppling av sektorer, system och koncept. Till de faktorer som oftast bidrar till bl.a. tjänsterelaterade innovationer hör samhälleliga strukturförändringar, nya kundbehov och företagens reaktioner på dessa förändringar. Sådana faktorer måste beaktas, särskilt när det gäller sociala innovationer.

4.4 Ytterligare kompletterande förslag

4.4.1 Finansiering och genomförande – punkt 3.2 i kommissionens meddelande

4.4.1.1 För att skapa långsiktiga partnerskap krävs tillförlitliga finansieringsramar. Kommissionens förslag om en förenkling och samordning av befintliga finansieringsinstrument på europeisk och nationell nivå är i detta avseende mycket värdefulla och bör absolut följas upp.

4.4.1.2 Kommittén skulle gärna se att man ordnar de olika möjligheterna till (sam-)finansiering på ett översiktligare, tydligare och mer tematiskt sätt för att skapa en solid grund för planeringen och genomförandet av initiativen. Kommittén rekommenderar därför att man samlar de befintliga resurserna på ett bättre sätt, att de används målinriktat och att man centralt och systematiskt informerar om detta.

4.4.2 Klargörande av åtagandena i de framtida partnerskapen

De hittillsvarande partnerskapen sträcker sig med avseende på åtagandena från allt från lösa samarbeten om bestämda teman med bindande men tidsmässigt och finansiellt begränsade åtaganden från de enskilda parterna, till långsiktiga åtaganden från alla aktörer som deltar i ett partnerskap. Med tanke på Horisont 2020-programmet bör man på grundval av de hittillsvarande erfarenheterna av partnerskap klargöra åtagandenas form och omfattning för att å ena sidan skapa flexibilitet, öppenhet och innovationsförmåga, och å andra sidan trygga långsiktiga och stabila partnerskap och hållbara effekter.

4.4.3 Genomförande

Tyngdpunkten i ett FoI-partnerskap bör ligga på ett snabbt och konsekvent genomförande av de åtgärder som bedöms som lämpliga. Av det skälet bör samverkan mellan vetenskap och

praxis och strategier för användarinriktning och deltagande stärkas i innovationspartnerskap. För att inte i onödan spilla dyrbar tid och mänskliga och finansiella resurser bör man i framtiden eftersträva större effektivitet, och åtgärder bör samordnas bättre, utvärderas fortlöpande mot fastställda kriterier och genomföras konsekvent.

4.4.4 Produkter som skyddas av immateriell äganderätt

När flera aktörer deltar i ett projekt eller ett partnerskap är frågan om immateriell äganderätt till det som utvecklas gemensamt en viktig aspekt. Också för de framtida innovationspartnerskapen måste man skapa rättvisa lösningar på denna fråga från första början så att alla deltagare, även de slutanvändare som deltar, får en lämplig del av stödmedlen och eventuella senare vinster.

4.4.5 Regional förankring

Partnerskapen måste alltid genomföras och utprovas i en konkret kontext. En nära koppling till aktörer på nationell, regional och kommunal nivå och beaktande av den nationella och regionala särarten är därför av största vikt eftersom förutsättningarna skiljer sig mycket åt såväl inom medlemsländerna som mellan dem. Samtidigt får man inte tappa den globala dimensionen av de aktuella utmaningarna ur sikte.

4.4.6 Exempel på bästa lösningar

4.4.6.1 Information om befintliga framgångsrika partnerskap bör samlas in och spridas för användning som modeller för lyckade partnerskap. EESK föreslår att man kompletterar de nuvarande metoderna för spridning av sådan information, till exempel Cordis-webbplatsen, med en egen webbportal eller årliga evenemang med utmärkelser för de mest framgångsrika partnerskapen.

4.4.6.2 Det kan också vara värdefullt att kartlägga orsakerna till att partnerskap har misslyckats så att man kan dra lärdomar av det. Kommittén rekommenderar därför att man samlar in och aktivt sprider information om både goda exempel och misslyckanden samt deras respektive förutsättningar.

4.4.7 Innehållsmässig precisering av begrepp

4.4.7.1 Begreppen "innovation", "forskning" och "partnerskap" definieras inte inledningsvis. I kommissionens meddelande definieras viktiga ramvillkor för "partnerskap" ⁽²⁶⁾, och begreppet "innovation" förtydligas i olika meddelanden och ståndpunktsdokument ⁽²⁷⁾, men vad forskningen ska syssla med i framtiden förklaras fortfarande i stor utsträckning bara vagt eller i form av exempel. Mot bakgrund av den demografiska utvecklingen och de globala samhällsutmaningarna krävs emellertid högkvalitativ grundforskning.

⁽²⁶⁾ Se bl.a. IP/11/1059 och MEMO/11/623 av den 21.9.2011.

⁽²⁷⁾ COM(2010) 546 final. Se även EUT C 132, 3.5.2011, s. 39.

4.4.7.2 En diskussion om detta skulle gå utanför ramen för detta yttrande. EESK utarbetar för närvarande ett yttrande på eget initiativ i frågan: "Åttonde ramprogrammet för forskning och utveckling: färdplaner för åldrande" ⁽²⁸⁾.

4.4.8 Bättre utnyttjande av möjligheterna

Just befolkningens åldrande är ett bra exempel på hur den medicinskekniska forskningen och utvecklingen framgångsrikt samverkar med sociala framsteg. Genom att samla alla tillgängliga intellektuella, finansiella och praktiska resurser kan vi också i framtiden utveckla en enorm kapacitet att hantera de aktuella utmaningarna.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

⁽²⁸⁾ "Horisont 2020: färdplaner för åldrande" (yttrande på eget initiativ) Se sidan 13 i detta nummer i EUT (CESE 1290/2012).

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Initiativ för socialt företagande – skapa förutsättningar för att främja sociala företag inom ramen för social ekonomi och innovation"

COM(2011) 682 final

(2012/C 229/08)

Föredragande: **Giuseppe GUERINI**

Den 25 oktober 2011 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Initiativ för socialt företagande – Skapa förutsättningar för att främja sociala företag inom ramen för social ekonomi och innovation"

COM(2011) 682 final.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 193 röster för, 4 röster emot och 8 nedlagda röster:

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) välkomnar kommissionens initiativ. Meddelandet, som innehåller elva nyckelåtgärder, kommer mycket lägligt. Vi konstaterar också med tillfredsställelse att kommissionen har tagit till sig vissa punkter från vårt förberedande yttrande ⁽¹⁾ om socialt företagande.

1.2 EESK anser att de sociala företagen bör främjas mot bakgrund av den centrala roll de kan spela som drivkraft för social innovation, både genom att införa nya metoder för tillhandahållande av tjänster och åtgärder som syftar till att förbättra människors livskvalitet, och genom att främja utvecklingen av nya produkter för att tillgodose nya behov i samhället. Kommittén vill särskilt framhålla den enorma potential som det sociala företagandet har när det gäller att öka tillträdet till arbetsmarknaden och förbättra arbetsförhållandena, särskilt för kvinnor och ungdomar, men även när det gäller andra mindre gynnade kategorier av arbetstagare.

1.3 Kommissionens initiativ är ett utmärkt tillfälle att stödja initiativ som bidrar till att klargöra den terminologi som används (och undvika överlappningar mellan följande begrepp: *social economy* (social ekonomi), *social business* (socialt företagande), *social enterprise* (socialt företag) och *social entrepreneurship* (socialt entreprenörskap)). Detta kommer att bidra till att konsolidera målen och avsikten med initiativet och göra det mer effektivt. Kommittén rekommenderar därför att EU-institutionerna konsekvent ska använda uttrycket "sociala företag" både i sina politiska förslag och i sin kommunikation.

1.4 EESK välkomnar kommissionens åtgärd när det gäller att ta fram instrument för att öka kunskaperna om sektorn och göra det sociala företagandet mer synligt. Vi ställer oss bakom målet att utarbeta initiativ som kan hjälpa de sociala företagen att stärka sin företagarkapacitet och professionalism och sitt nätverksbyggande, vilket kan öka deras bidrag till en smart och hållbar tillväxt för alla.

1.5 Kommittén välkomnar också varmt och stöder kommissionens mål när det gäller att förbättra tillgången till finansiering samt regelverket. Beträffande dessa båda mål vill vi framhålla att ett gynnsamt ekonomiskt och rättsligt klimat är mycket viktigt för att det sociala företagandet ska kunna utvecklas.

1.6 Kommittén ställer sig positiv till uppmaningen i meddelandet om initiativ för att underlätta för sociala företag att få tillgång till offentlig upphandling.

1.7 EESK uppmanar medlemsstaterna att utarbeta nationella ramar för att främja det sociala företagandets tillväxt och utveckling och samtidigt beakta de viktigaste områdena med målet att säkra stöd och utveckling. Man bör särskilt vidta åtgärder för att göra det möjligt för den enskilda medlemsstaten att införa skattelättnader på kvarhållna vinstmedel i syfte att främja konsolideringen av de sociala företagens egna kapital.

⁽¹⁾ EUT C 24, 28.1.2012, s. 1.

1.8 För att bättre stödja de åtgärder som föreslås i meddelandet bör man utvärdera de resultat och fördelar som det sociala företagandet genererar.

2. Inledning

2.1 Under de senaste åren har det sociala företagandet fått en allt större betydelse inom den ekonomiska politiken och sammanhållningspolitiken. En rad olika initiativ har genomförts och främjats av olika organisationer. Kommittén har själv utarbetat några initiativyttranden som detta dokument bygger på och är i linje med. Här ska särskilt nämnas yttrandet om "Olika företagsformer" ⁽²⁾ från 2009 och det viktiga, nyligen framlagda förberedande yttrandet om "Socialt entreprenörskap och socialt företagande" ⁽³⁾, som utarbetats på begäran av kommissionen som ett bidrag till utarbetandet av initiativet om socialt entreprenörskap. I detta yttrande anges vissa nyckelområden för det sociala företagandets utveckling och tillväxt.

2.2 Under årens lopp har man i Europa och annorstädes byggt upp ett gediget akademiskt och vetenskapligt kunnande i frågor som rör socialt företagande, något som även inspirerat EU:s institutioner.

2.3 Här är det viktigt att hänvisa till Europaparlamentets resolution av den 19 februari 2009 om den sociala ekonomin (2008/2250(INI)), liksom uppmaningen "From Words to Action: European Scholars in Support of Social Economy Enterprises" från 400 europeiska universitetslärare, som Europaparlamentet uppmärksammade den 13 oktober 2010 med deltagande av kommissionsledamöterna Michel Barnier och Antonio Tajani.

2.4 Begreppet "socialt entreprenörskap" har efterhand fått en vidare betydelse, allteftersom det används i allt fler sammanhang. Från början användes det för att beteckna affärsverksamhet som utövades av ideella organisationer i syfte att generera en vinst som kunde återinvesteras i den egna verksamheten. Det är viktigt att bibehålla begreppet socialt företagande i denna betydelse och undvika att förväxla det med "företagens sociala ansvar" (*Corporate Social Responsibility*). Denna punkt bör betonas i EU-institutionernas framtida initiativ på detta område.

3. Definition av sociala företag

3.1 Den definition av sociala företag som föreslås i meddelandet om initiativet för socialt företagande utgör ett positivt steg mot ett erkännande av denna organisationsforms specifika karaktär, och det bör vara denna beskrivning EU-institutionerna använder som referens. Den omfattar nämligen de tre nyckeldimensioner som är utmärkande för ett socialt företag: det sociala syftet, den kommersiella verksamheten och en deltagarbaserad organisationsstruktur. EESK poängterar att samma beskrivning bör användas i förslaget till förordning om europeiska fonder för socialt företagande.

⁽²⁾ EUT C 318, 23.12.2009, s. 22.

⁽³⁾ EUT C 24, 28.1.2012, s. 1.

3.2 Det är också viktigt att minnas att kommissionen själv i förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens program för social förändring och social innovation anger en rad kriterier som sociala företag ska uppfylla och som kommittén helt instämmer i.

3.3 Liksom kommissionen anser vi att det inte bör finnas en normativ definition av sociala företag, eftersom det på nationell nivå finns olika bestämmelser som bör respekteras för att säkra att begreppet socialt företag inte missbrukas.

3.4 EESK tar tillfället i akt att påminna om sitt nyligen antagna förberedande yttrande om socialt entreprenörskap och socialt företagande, som innehåller följande beskrivning av sociala företag:

— Har primärt sociala ändamål före vinständamål och är av samhällsnyttig karaktär i medlemmarnas eller mer generellt i allmänhetens intresse.

— Är företrädesvis icke-vinstdrivande och överskottet återinvesteras i verksamheten och går inte till privata aktieinnehavare eller ägare.

— Finns i en mångfald av juridiska former och affärsmodeller (t.ex. kooperativ, ömsesidiga bolag, frivilligorganisationer, stiftelser, vinst- eller icke-vinstdrivande företag). Är ofta hybrider av flera juridiska former och ändrar i vissa fall form efter behov.

— Är ekonomiska aktörer som producerar varor och tjänster (ofta allmännyttiga), i många fall med starka inslag av social innovation.

— Arbetar som (en eller flera) oberoende enheter, med hög grad av delaktighet och medbestämmande (personal, användare, medlemmar), styrning och demokrati (antingen representativ eller öppen).

— Har ofta sina rötter i det organiserade civila samhället.

3.5 Vad gäller dessa särdrag är det viktigt att understryka följande utmärkande faktorer:

— Det bör fastställas i stadgan att **verksamheten drivs utan vinstsyfte**, och det bör finnas ett krav på att vinster och driftsöverskott ska användas för att finansiera den verksamhet som ska utföras enligt stadgan eller för att öka det egna kapitalet genom att överföra överskottet till en fond som inte kan delas mellan ägarna vare sig under företagets livstid eller om det upplöses. I ett socialt företag får vinster, driftsöverskott, medel och reservkapital inte utdelas direkt till förvaltare, partner, deltagare, arbetstagare eller medarbetare.

Denna begränsning gäller givetvis även indirekt utdelning, till exempel genom att förvaltare och arbetstagare får en ersättning som överstiger den som utbetalas på andra företag som är verksamma inom samma eller snarlika sektorer på liknande villkor. På samma sätt bör ersättning från de finansiella instrumenten begränsas och inte överstiga en fastställd procentsats för att garantera en adekvat kapitalisering av de sociala företagen.

— **Fokus på det gemensamma bästa och allmänintresset i samhället.** Sociala företag definieras ofta på basis av två olika kriterier: dels det samhällsorienterade syftet, som omfattar det allmänna intresset i lokalsamhället eller i vissa särskilda samhällsgrupper som av olika orsaker bedöms vara "särskilt utsatta", dels – och framför allt – det slags varor eller tjänster som tillhandahålls i enlighet med företagets syfte.

— **Främjande av social sammanhållning** med hjälp av varor och tjänster som tillhandahålls i enlighet med målet om större ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

4. Synpunkter på kommissionens förslag

4.1 I meddelandet betonas olika aspekter som handlar om hur man ska förbättra tillgången till finansiering (3.1), synligheten för det sociala företagandet (3.2) och de rättsliga ramarna (3.3).

4.2 Vad gäller frågan om hur man ska förbättra tillgången till finansiering ställer sig EESK bakom kommissionens utvärdering av de sociala företagens behov av finansiering, eftersom man har kunnat konstatera att både kreditinstitutet och de myndigheter som förvaltar det offentliga kreditstödet saknar lämpliga instrument för att utvärdera de sociala företagens kreditvärdighet. Ofta undervärderar de nämligen de sociala företagens affärsvärde och ekonomiska bärkraft.

4.3 För att göra det sociala företagandets fördelar mer synliga måste man först och främst mäta de sociala resultaten, som skiljer sig från de rent ekonomiska resultaten. Därför vill kommittén betona vikten av att ha tillgång till instrument som gör det möjligt att utvärdera och främja det sociala företagandets inverkan och sociala effektivitet.

4.4 Praxis i fråga om socialt ansvar spelar en avgörande roll för organisationerna inom den sociala ekonomin. Det finns flera instrument som kan användas för att mäta ett företags resultat på det sociala planet, och de har framför allt utvecklats av mer välstrukturerade organisationer. Instrument som även är lämpliga att använda av småskaliga aktörer bör dock också studeras och användas som modell. Kommissionen bör låta genomföra en studie med syftet att jämföra de befintliga modellerna, uppmuntra användningen av dessa system samt främja utvecklingen av ett system eller en gemensam europeisk uppförandekodex som kan användas av ett stort antal sociala företag av varierande karaktär.

4.5 För att öka tilliten till och förtroendet för de sociala företagen är det viktigt att skapa förtroende för det sociala företagandet genom att jämföra de sociala "certifieringssystemen" i hela EU. Därför anser EESK att man, i enlighet med kommissionens förslag under nyckelåtgärd 6, skulle kunna skapa en offentlig certifieringsdatabas för att jämföra olika modeller för mätning av sociala resultat och utvärdering av hur de nuvarande metoderna tillämpas.

4.6 EESK ser det som positivt att man har för avsikt att förbättra de rättsliga ramarna för det sociala företagandet i Europa (nyckelåtgärd 9) genom en förenkling av förordningen om stadgan för europeiska kooperativa föreningar och ett eventuellt införande av en stadga för europeiska stiftelser. En bättre rättslig ram för det sociala företagandet skulle dessutom kunna dra nytta av riktlinjer för införandet av stadgor för de välgörenhets- och frivillighetsorganisationer som ofta tar det första initiativet till inrättandet av sociala företag. Därför uppmanar EESK rådet och parlamentet att vidta åtgärder för att anta dessa förslag till förordning.

4.7 Kommittén välkomnar att kommissionen i detta meddelande åtar sig att inleda en granskning av situationen för ömsesidiga företag i samtliga medlemsstater, och då framför allt titta på deras gränsöverskridande verksamhet. Att man på nytt intresserar sig för och värdesätter systemet med ömsesidiga företag som ett instrument för socialt skydd är utan tvivel en viktig förutsättning för upprätthållandet av ett välfärdssystem som omfattar alla.

4.8 Stöd till socialt företagande kan uppmuntra berörda parter att delta och främja medborgardeltagande genom självorganiserade stödorganisationer som kan leda till efterfrågeaggregering och nya erfarenheter av ömsesidiga stödformer.

4.9 Socialt företagande med inriktning på arbetsmarknadsintegration kan, om man gör tillräckliga satsningar, vara ett långsiktigt instrument för en aktiv sysselsättningspolitik och hjälpa utsatta människor att etablera sig på arbetsmarknaden. I dessa tider av sysselsättningskris kan denna möjlighet vara avgörande för den som har hamnat utanför arbetsmarknaden.

4.10 Arbetstagarbaserat deltagande kan vara en viktig hävstång när det gäller att ta itu med vissa kriser inom industrin, och man skulle kunna införa modeller för hur anställda kan förvärva företag genom att slå sig samman i olika former av sociala företag.

4.11 Det sociala företagandet spelar en avgörande roll som motor för den sociala innovationen. Erfarenheterna av sociala kooperativ som ett instrument för inslussning på arbetsmarknaden är ett tydligt exempel, men, oavsett den rättsliga formen uppstår social innovation också till följd av nya metoder för tillhandahållande av tjänster och skapandet av nya innovativa produkter och tjänster för att tillfredsställa nya behov i samhället. EU-institutionerna bör därför gå konsekvent till väga och samordna åtgärderna på områdena socialt företagande, innovation och social förändring.

4.12 De organisationer som arbetar för att skapa och utveckla nätverk mellan sociala företag genom att uppmuntra dem att delta i partnerskap och företagsammanslutningar med andra sociala företag kan vara mycket värdefulla när det gäller att främja innovationen. Därför är det viktigt att kommissionen i nyckelåtgärd 5 föreslår åtgärder för att gynna sammanslutningar och nätverk av sociala företag som främjar utbytet av bästa praxis, stordriftsfördelar och gemensamma tjänster (utbildning, projektering, administration etc.).

4.13 EESK välkomnar kommissionens förslag om att utveckla instrument för att höja kunskapsnivån inom sektorn och göra det sociala företagandet mer synligt (nyckelåtgärderna 5, 6, 8). En större medvetenhet om denna företagandemodells potential skulle bidra till att främja ett mer intensivt samarbete mellan sociala företag och traditionella företag.

4.14 Det är viktigt att utveckla initiativ som hjälper de sociala företagen att stärka sin företagandekapacitet och professionalism samt främjar upprättandet av kompetensnätverk. Det är i detta sammanhang lämpligt att främja plattformar för utbyte av bästa praxis, t.ex. för att göra de sociala företagen mer internationellt orienterade.

4.15 Kommissionen bör betrakta det som en prioriterad uppgift att jämföra de nya juridiska former för sociala företag som är på väg att växa fram, och genomföra en undersökning av detta fenomen. Subsidiariteten måste dock vara den ledande principen, eftersom de nationella modellerna eventuellt kan kräva rättsliga ramar som bygger på olika nationella förhållanden och traditioner.

4.16 Det är viktigt att uppmuntra de offentliga förvaltningarna att bli mer lyhörda för subsidiaritetsprincipen, att föra en politik med riktade incitament och att sträva efter att utveckla företagssammanslutningars initiativ, som har visat sig vara avgörande för de sociala företagens tillväxt.

4.17 Incitamentpolitiken får inte snedvrida konkurrensprincipen utan måste erkänna de sociala företagens särdrag, som inte får missbrukas för att uppnå fördelar.

4.18 När det gäller utarbetandet av instrument för att förbättra finansieringen bör EESK kartlägga och sprida de innovativa strategierna i medlemsstaterna. Det vore värdefullt att lyfta fram de strategier som syftar till att stärka de specifikt företagsrelaterade aspekterna:

— instrument för att garantera lån till sociala företag (t.ex. ömsediga garantinätverk eller offentliga garantifonder),

— kapitaliseringsinstrument för sociala investeringar på medellång och lång sikt (etiska fonder, sociala innovationsfonder, fonder för socialt riskkapital),

— rättsliga åtgärder eller skatteåtgärder för att stödja kapitaliseringen av sociala företag och för att uppmuntra eller underlätta olika aktörers deltagande.

4.19 Man bör särskilt uppmärksamma hybridformer av investeringar som är mer anpassade till socialt företagande eftersom de i sin bedömning kombinerar element av solidarisk art och element av finansiell art. Det är också viktigt att man vid sidan om de sociala företagen värderar bästa praxis inom de banker och kreditinstitut som har en utpräglat kollektiv och deltagarbaserad karaktär, t.ex. kooperativa kreditbanker och banker med en etisk och social policy.

4.20 Även om det är väsentligt att stödja mikrokrediter (nyckelåtgärd 2) är det viktigt att göra en distinktion mellan å ena sidan mikrokrediternas värdefulla sociala funktion, som utgör ett kraftfullt verktyg för individer att ta sig ur fattigdomsfällan, och instrumenten för företagsutveckling, som oundvikligen är mer komplexa och strukturerade. I själva verket gör vissa sociala företag investeringar som uppgår till hundratusentals euro, som inte skulle kunna stödjas av mikrokrediter.

4.21 EESK välkomnar de möjligheter att stödja social innovation, entreprenörskap och företag som medges i de nya strukturfondsprogrammen, som föreslås i nyckelåtgärderna 3 och 4 samt i initiativet för socialt företagande. Kommittén betonar att dessa områden måste betraktas som prioriterade av medlemsstaterna i deras nationella reformprogram så att de kan införas i Europeiska socialfondens nästa programplaneringsperiod. Dessutom skulle också det föreslagna programmet för social förändring och social innovation göra det möjligt att underlätta ytterligare stöd för att stärka de sociala företagens kapacitet och finansiering.

4.22 EESK välkomnar nyckelåtgärd 1 (fonder för socialt företagande) men påpekar att det är nödvändigt att behålla samma beskrivning som i initiativet för socialt företagande. Denna fond måste betraktas som en bland många typer av investeringsinstrument som riktar sig till sociala företag.

4.23 Det är väsentligt att se över den planerade minimiordningen för sociala företag (nyckelåtgärd 11) och göra den mindre restriktiv, särskilt när det gäller sociala företag som främjar integration på arbetsmarknaden, även i de fall när de offentliga stöden beviljas direkt till företaget och inte till arbetstagarna. Motiveringen till denna synpunkt finner man bland annat i exemplet "Big Society Fund" i Storbritannien, som har medfinansierats med en betydande andel offentliga medel som kommissionen inte har betraktat som statligt stöd på grund av initiativets uppenbara sociala värde.

4.24 Kommittén välkomnar avsikten att underlätta de sociala företagens tillgång till offentlig upphandling (nyckelåtgärd 10). Kommissionen har under de senaste åren spelat en avgörande

roll genom att bidra till att främja sociala klausuler i offentliga upphandlingar. Under det senaste årtiondet har EU-institutionerna visat prov på en större mottaglighet för social sammanhållning och hållbar utveckling. De är mycket medvetna om att den ekonomiska tillväxten måste främja miljömässig hållbarhet och social sammanhållning.

4.25 Kommissionen bör fortsätta i denna riktning och beslutsamt stödja sociala och miljömässiga kriterier vid offentlig upphandling och kartlägga och sprida de bästa modellerna – bland medlemsstaterna – som tar hänsyn till sociala och miljömässiga aspekter vid tilldelningen av kontrakt. För övrigt har EU-domstolen i sin rättspraxis erkänt betydelsen av sådana bestämmelser.

4.26 EESK välkomnar kommissionens nyckelåtgärd 6 om att skapa en offentlig certifieringsdatabas och göra det lättare att jämföra systemen. Kommissionen ska dessutom genomföra en undersökning av sådana system för att hitta synergier och dela

med sig av lärdomarna. I detta förberedande dokument har EESK uppmärksamhet behovet av jämförbar och samlad statistik för forskning och data om sociala företag. Kommissionen och Eurostat bör spela en central roll när det gäller att underlätta för människor i EU att lära av varandra.

4.27 Vi ser positivt på förslaget om att skapa en enda plattform för tillgång till data (nyckelåtgärd 8) och det bör kompletteras med liknande initiativ i medlemsstaterna för att säkerställa kompatibilitet och synergieffekter.

4.28 Kommissionen har en central roll när det gäller att bevara stödet till socialt företagande på den politiska dagordningen och säkerställa att sådana företag beaktas på ett konsekvent sätt. Därför är förslaget om att skapa en rådgivande grupp om socialt företagande som ska undersöka framstegen för de åtgärder som planeras i meddelandet viktigt. Liknande strukturer bör också främjas i medlemsstaterna.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Företaget är litet, världen stor – ett nytt partnerskap för att hjälpa små och medelstora företag utnyttja globala möjligheter"

COM(2011) 702 final

(2012/C 229/09)

Föredragande: **Ivan VOLEŠ**

Den 9 november 2011 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Företaget är litet, världen stor – ett nytt partnerskap för att hjälpa små och medelstora företag utnyttja globala möjligheter"

COM(2011) 702 final.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 maj 2012.

Vid sin 481:e plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 195 röster för, 2 röster emot och 7 nedlagda röster:

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 Att ta till vara de europeiska små och medelstora företagens potential att ta sig in på marknaderna utanför EU, framför allt de marknader som har en snabb tillväxt, kan utgöra en viktig faktor för tillväxt och sysselsättning. Därför bör de små och medelstora företagens internationalisering ingå i all EU-politik som rör små och medelstora företag.

1.2 Internationaliseringen omfattar ett stort antal verksamheter, t.ex. export, import, utländska direktinvesteringar, underentreprenad, tekniskt samarbete m.m. Kommittén beklagar att kommissionens meddelande i huvudsak begränsar sig till att behandla stöd till exportörer och investerare.

1.3 Med tanke på det nära sambandet mellan internationalisering och innovation rekommenderar kommittén att man gör de nya programmen Horisont 2020 och Cosme mer tillgängliga och användarvänliga för de små och medelstora företagen. För att stödja internationaliseringen bör man även använda Europeiska socialfonden.

1.4 EU:s internationaliseringsstöd bör ta hänsyn till det stöd som ges på nationell nivå. Överlappningar bör undvikas, och man bör i stället se till att EU:s stöd utgör ett komplement på de områden där EU har behörighet, nämligen avreglering av marknader, slutande av bilaterala och multilaterala avtal, undanröjande av hinder, tillhandahållande av information på tullområdet, skydd av immateriella rättigheter, investeringsskydd, standardisering, regleringar, offentlig upphandling, kampen mot korruption osv.

1.5 EESK vill uppmana till en ökad samordning mellan kommissionens generaldirektorat, rådet, Europeiska utrikestjänsten, Europaparlamentet och nätverket av nationella företrädare för

små och medelstora företag och anser att de bör bedriva en enhetlig internationaliseringspolitik.

1.6 Den nätportal som föreslås kan uppfylla sin roll under förutsättning att den omfattar samtliga tillgängliga informationskällor, att den länkas till de nationella portalerna och att den i framtiden tillhandahåller grundläggande information på samtliga officiella EU-språk.

1.7 EESK vill fästa uppmärksamheten på att de möjligheter som nätverket *Enterprise Europe* erbjuder inte utnyttjas fullt ut, och vi ställer sig positiva till förslaget att ändra dess ledningsstruktur. Vi vill gärna se att de organisationer som företräder företagen medverkar i förvaltningen av detta nätverk.

1.8 Man bör skapa en nära koppling mellan EU:s stöd till små och medelstora företags inträde på marknaderna utanför EU å ena sidan, och de små och medelstora företagens gränsöverskridande verksamhet på inre marknaden å andra sidan, eftersom det i huvudsak är just här som de små och medelstora företagen förvärvar sina erfarenheter av utländska marknader. Denna politik borde även inbegripa stöd till de små och medelstora företagens inträde på inre marknaden och insatser för att övervinna de svårigheter som utgör ett hinder för dem.

1.9 En av de största svagheter i de nuvarande europeiska och nationella stödbestämmelserna är att de små och medelstora företagen knappt har kännedom om att de existerar, att de har svårt att hitta relevant information, att de inte förstår språket samt att det är svårt att få tillgång till konkreta anvisningar om hur de ska gå till väga. EESK rekommenderar i sammanhanget att man i första hand inbegriper de små och medelstora företagens paraplyorganisationer i informationsinsatserna.

1.10 En viktig förutsättning för de små och medelstora företagens internationalisering är tillgången till finansiering, särskilt i kristider. Det är därför som EESK vill uppmana kommissionen att skapa nya finansieringsinstrument till stöd för små och medelstora företags internationalisering, t.ex. exportkreditgarantier, försäkring av internationell verksamhet och god tillgång till lån via garanterade kreditkort.

1.11 Kommittén efterlyser enhetligare bestämmelser för olika regionala program, t.ex. *East Invest*, *AL Invest*, *MedInvest* m.fl., eftersom det skulle göra det enklare att använda dem för de små och medelstora företagen. Vi vill även att den nuvarande bestämmelsen om att endast små och medelstora företag i partnerländerna kan få stöd för deltagande i programmets åtgärder ses över.

1.12 EESK föreslår en rad konkreta åtgärder som med fördel skulle kunna komplettera de befintliga stöden på EU-nivå, t.ex. att införa ett europeiskt exportpris till små och medelstora företag, att dra nytta av EU-omfattande insatser som t.ex. det europeiska företagspriset, att göra reklam för internationalisering av små och medelstora företag under veckan för små och medelstora företag, att inrätta och förvalta en databas över stödgivares bästa praxis och att nylansera initiativ för samarbete mellan företag som *Europartnerskap* eller *Interprise*.

1.13 EESK stöder idén att sammankalla ett årligt forum för att utvärdera resultaten av internationaliseringen, och vi vill föreslå att detta forum görs till en permanent plattform där arbetsmarknadsparterna liksom övriga berörda aktörer, inklusive EESK, kan medverka aktivt.

1.14 EESK rekommenderar att man utöver de prioriterade geografiska områden som valts ut (BRIK-länderna) även fokuserar på andra tillväxtmarknader som Gulfstaterna och länderna i Sydostasien m.fl.

2. Sammanfattning av kommissionens dokument

2.1 Europeiska unionen behöver hitta nya källor till tillväxt och sysselsättning. De stora marknaderna utanför EU, som Kina, Indien, Ryssland och Brasilien, uppvisar hög tillväxttakt och intressanta möjligheter för EU:s företag. Stödet till små och medelstora företags verksamhet utanför EU är därför ett sätt att förbättra EU:s konkurrenskraft, i linje med Europa 2020-strategin och andra dokument ⁽¹⁾.

2.2 I november 2011 offentliggjorde kommissionen meddelandet "Företaget är litet, världen stor – ett nytt partnerskap för att hjälpa små och medelstora företag utnyttja globala möjligheter" ⁽²⁾, där man föreslog en fullständig översyn på EU-nivå av

systemet för internationaliseringsstöd till små och medelstora företag i syfte att bygga ut det och göra det effektivare och mer öppet för insyn.

2.3 Även om 25 % av de små och medelstora företagen i EU har exporterat på den inre marknaden under de senaste tre åren, är för närvarande bara 13 % av EU:s små och medelstora företag internationellt verksamma utanför EU. Det visar att det finns tydliga outnyttjade expansionsmöjligheter i länderna utanför EU, t.ex. för företag med innovativ tillverkning och inom den kreativa sektorn.

2.4 Kommissionen fastställer de mål som den vill uppnå – nämligen att förse små och medelstora företag med lättillgänglig information, förbättra samstämmigheten mellan stödaktiviteterna, göra dem mer kostnadseffektiva, fylla igen de luckor som finns i de stödtjänster som den offentliga och privata sektorn tillhandahåller på nationell nivå samt ge lika tillgång för små och medelstora företag från samtliga EU:s medlemsstater.

2.5 För att uppnå dessa mål vill kommissionen framför allt använda sig av följande instrument: förse de små och medelstora företagen med direkt information, ge tjänster åt små och medelstora företag på prioriterade marknader en europeisk dimension, stödja kluster och nätverk, rationalisera nya aktiviteter på prioriterade marknader med respekt för tre principer: komplementaritet, hållbarhet och effektivt utnyttjande av offentliga medel genom användning av specifika, mätbara, uppnåeliga, relevanta och tidsbestämda mål (SMART – *specific, measurable, achievable, relevant, timed*). Kommissionen fastställer geografiska prioriteringar enligt tydliga kriterier. Internationaliseringen av små och medelstora företag bör även vara ett led i övrig EU-politik.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Kommittén välkomnar kommissionens meddelande, och vi ställer oss bakom de flesta analyserna och slutsatserna. Vi kan konstatera att meddelandet fokuserar mer på mekanismerna för tilldelning av stöd än på omfattningen och målen. Vi vill erinra om våra yttranden, där vi nyligen tagit ställning till frågan om de små och medelstora företagens internationalisering: "Översyn av småföretagsakten för Europa" ⁽³⁾, "Hur kan man stödja små och medelstora företag i anpassningen till globala marknadsförändringar?" ⁽⁴⁾ och "Den europeiska industripolitikens externa dimension" ⁽⁵⁾.

3.2 EESK håller med om att politiken till stöd för små och medelstora företags inträde på marknaderna i länderna utanför EU bör ingå i EU:s konkurrensstrategi, Europa 2020-strategin och övrig EU-politik, och vi vill lyfta fram behovet av att samordna dessa politikområden och se till att de gynnar de små och medelstora företagens internationalisering.

⁽¹⁾ Se meddelandena om en integrerad industripolitik, COM(2010) 614 final, översynen av småföretagsakten för Europa, COM(2011) 78 final, handelspolitiken, COM (2010) 612 final och inre marknadsakten, COM(2010) 608 final.

⁽²⁾ Se COM(2011) 702 final, 9.11.2011.

⁽³⁾ EUT C 376, 22.12.2011, s. 51.

⁽⁴⁾ EUT C 255, 22.9.2010, s. 24.

⁽⁵⁾ EUT C 218, 23.7.2011, s. 25.

3.3 Kommittén beklagar att kommissionens meddelande nästan uteslutande handlar om stöd till dem som bedriver direktexport till länder utanför EU. Internationaliseringen inbegriper export, import, utländska direktinvesteringar, tekniskt samarbete, underentreprenad och annan verksamhet, där de små och medelstora företagen deltar i den värdeskapande kedjan.

3.4 Stödet till information och utbildning bör även omfatta andra internationaliseringsaspekter, så att de kan komma största möjliga antal användare till godo, och samtidigt bör man klart urskilja de olika företagskategoriernas behov, beroende på storlek och erfarenhet av utlandsverksamhet.

3.5 Mot bakgrund av den statistik som offentliggjorts⁽⁶⁾ bör man göra en realistisk bedömning av det potentiella antalet små och medelstora företag som kan tänkas delta i internationaliseringsverksamheten, med hänsyn till att en betydande andel små och medelstora företag endast inriktar sig på att tillgodose de lokala marknadsbehoven genom smärre tjänster, hantverksproduktion för lokala behov osv.

3.6 EESK vill understryka att man fortlöpande och konsekvent bör verka för att skapa en företagsmiljö som gynnar de små och medelstora företagen. Framför allt handlar det om att minska den administrativa bördan och den överflödiga regleringen, som hotar de europeiska företagens konkurrenskraft på marknaderna utanför EU, och avlägsna alla hinder för små och medelstora företag att delta i internationaliseringen.

3.7 Innovation stimulerar internationaliseringen av företagen – och samtidigt kan internationaliseringen förbättra företagens resultat⁽⁷⁾. Under EU:s gällande fleråriga budgetram utnyttjar de små och medelstora företagen endast 15 % av de ekonomiska resurser som finns tillgängliga via det sjunde ramprogrammets delprogram "Samarbete"⁽⁸⁾. De nya programmen Horisont 2020, Cosme och den fjärde pelaren i Europeiska socialfonden ger stora möjligheter att genom innovation bidra till ökad konkurrenskraft och på så vis skapa bättre förutsättningar för de europeiska små och medelstora företagens internationalisering – och följaktligen även för en större tillväxt och fler arbetstillfällen. Man bör emellertid se till att de små och medelstora företagen har kännedom om dessa program, att de kan få tillgång till dem och att programmen administrativt sett görs mindre invecklade.

⁽⁶⁾ Se EIM:s undersökning, s. 5. De små och medelstora företagen svarar för 25 % av exporten från EU-27, cirka hälften avser marknader utanför EU (13 %); de små och medelstora företagen står för 29 % av importen till EU-27, och även här kommer hälften från marknader utanför EU (14 %). 7 % av de små och medelstora företagen i EU-27 deltar i samarbeten med en utländsk partner på området teknik, 7 % är underleverantörer till en utländsk partner, 7 % har utländska underleverantörer och 2 % är verksamma på området utländska direktinvesteringar.

⁽⁷⁾ Resultattavla över de små och medelstora företagens prestanda. Kan de små och medelstora företagen skapa fler och bättre jobb? EIM, november 2011, s. 77.

⁽⁸⁾ Rapport om de små och medelstora företagens deltagande i genomförandet av 7:e ramprogrammet 2007–2011, Europeiska kommissionen, januari 2012.

3.8 För att stöden till de små och medelstora företagens internationalisering ska bli effektiva krävs det nya strategier från leverantörernas sida, på både europeisk och nationell nivå, och en övergång från "paketerbjudanden" och standardiserade tjänster till "skräddarsydda" tjänster som är målinriktade, proaktiva och anpassade, och som tar hänsyn till verksamhetssektor, livscykel, resurstillgång, konkurrensposition och företagets interna förhållanden, t.ex. språkkunskaper och kunskap om den lokala kulturen och det lokala företagsklimatet⁽⁹⁾.

3.9 Entreprenörskap syftar till att uppnå vinst och tillväxt och att öka sin marknadsandel. Dessa mål kan uppfyllas genom inträde på utländska marknader, men ett sådant inträde kröns inte alltid med framgång. Även om 50 % av de små och medelstora företag som är verksamma i utlandet ökar sin omsättning, är det inte fallet för resterande 50 %. Det stöd som ges syftar till att i största möjliga utsträckning minska riskerna för misstag på grund av bristande information och erfarenhet.

3.10 Internationaliseringsstödet till de små och medelstora företagen hör till medlemsstaternas behörighetsområde, och de erbjuder ett stort antal stödprogram, över 300, med både offentliga och privata resurser⁽¹⁰⁾. Därför bör man mycket noga utvärdera det mervärde som nya EU-stöd kan ge i syfte att undvika dubbleringar och överlappningar med befintliga stöd. Av denna anledning vore det lämpligt att de nationella organ som stöder de små och medelstora företagens internationalisering regelbundet utbyter information och samordnar sin verksamhet med behöriga avdelningar inom kommissionen.

3.11 EU:s bidrag bör i första hand syfta till att öppna upp marknader, underlätta tillgången till dem, ingå bilaterala och multilaterala avtal, undanröja tariffära och icke-tariffära hinder, tillhandahålla information (med hjälp av marknadstillträdesdatabasen), framför allt på specifika och allmänna områden när det gäller skyddet av industriella rättigheter, standardiseringar, tullavgifter, administrativa export- och importhandlingar, regleringar, hälso-, växt- och veterinärskydd, kampen mot korruption samt offentlig upphandling. EU bör fortlöpande ställa krav på att partnerländerna ska erkänna medlemsstaternas nationella intyg, som erkänts på inre marknaden, och därmed förhindra att vissa av unionens medlemsstater diskrimineras.

3.12 EU-stödet bör även användas för att skapa lika villkor för verksamheten i små och medelstora företag från mindre och nyare medlemsstater, som inte har möjlighet att finnas representerade på marknaderna utanför EU.

⁽⁹⁾ Fabio Antoldi, "Can European SMEs really intercept the international paths of fast growth?", bidrag till Europaparlamentets seminarium den 24 januari 2012, s. 31.

⁽¹⁰⁾ EIM Study: "Opportunities for the internationalization of European SMEs," final report, p.30.

3.13 Principen om partnerskap mellan offentliga institutioner och organ som företräder företag (handelskammare, sammanslutningar för att ta tillvara små och medelstora företags intressen, företagar- och branschorganisationer) bör respekteras fullt ut. Medverkan av arbetsmarknadsparterna, särskilt på lokal och regional nivå, bör bidra till att identifiera vilken politik och vilka resurser som krävs för att stödja de små och medelstora företagens internationalisering och till att övervaka att de används på rätt sätt. Partnerskapsprincipen bör respektera de nationella intressena och de olika formerna av stöd samt den fria konkurrensen mellan företagen och stödgivarna. Offentliga organ i medlemsstaterna bör inte tillhandahålla tjänster för internationalisering som konkurrerar med organisationer som representerar företagarna.

3.14 EESK beklagar att det i meddelandet saknas förslag för att förbättra samordningen och få till stånd en enhetlig styrning av denna internationaliseringsstrategi på EU-nivå. Befogenheterna hos Europeiska kommissionens generaldirektorat (näringsliv, handel, inre marknaden, utveckling och samarbete, skatter och tullar osv.) avgränsas inte tydligt när det gäller internationaliseringen av de små och medelstora företagen. Man bör desutom förbättra samarbetet mellan nämnda kommissionsdirektorat och Europeiska utrikestjänsten å ena sidan, och rådet, nätverket av nationella företrädare för små och medelstora företag, Europaparlamentet, medlemsstaternas diplomatiska representation i länderna utanför EU och andra organ som bidrar till internationaliseringspolitikens utformning och genomförande å andra sidan.

4. Särskilda kommentarer och rekommendationer avseende kommissionens förslag

4.1 Den föreslagna utvärderingen av den aktuella situationen bör framför allt syfta till att bedöma hur effektiva EU:s befintliga stödåtgärder och stödinstrument är, lyfta fram de luckor som finns i de nationella stödsystemen och komplettera dem med EU-insatser.

4.2 I samband med inrättandet av en ny europeisk informationsportal bör man mycket noga överväga kostnaderna, och man bör utgå från följande principer:

- Det får inte röra sig om en dubblering av befintliga nationella källor.
- Portalen bör sammanlänka befintliga informationskällor, både europeiska och nationella, så att de blir lätt tillgängliga från en enda plats.
- Gemensamma uppgifter från europeiska källor bör tillhandahållas på de officiella språken.

— Uppgifter från EU:s egna källor bör syfta till att kartlägga och avlägsna hinder för marknadstillträde, redogöra för tullbestämmelser, certifieringsförfaranden, bestämmelser på hälso-, växt och veterinärområdet, investeringsincitament och investeringsskydd, skydd av immateriella rättigheter, offentlig upphandling osv.

— De små och medelstora företagen bör informeras om de aspekter i OECD:s riktlinjer för multinationella företag som även berör dem ⁽¹⁾.

— Man bör ta hänsyn till de behov som finns hos samtliga internationaliseringsaktörer: exportörer, importörer, investerare och underleverantörer samt till de olika sektorernas särdrag.

4.3 EESK beklagar avsaknaden av åtgärder för att stödja e-handeln, som annars skulle kunna bli ett viktigt område för de små och medelstora företagens internationalisering. I detta avseende är det nödvändigt att uppfylla EU:s mål när det gäller Internet via bredband och framför allt att se till att det finns täckning i landsbygdsområden och avlägset belägna områden, vilket skulle göra det lättare för de små och medelstora företagen att få tillgång till den information de behöver för att kunna bedriva internationell verksamhet.

4.4 EESK uppskattar bidragen från nätverket *Enterprise Europe* i syfte att utveckla kontakter och handelsrelationer mellan EU:s företag i vissa länder, även om vi anser att man skulle kunna dra ännu större nytta av detta nätverks potential, något som flertalet europeiska små och medelstora företags knapphändiga information om nätverkets existens vittnar om. Nätverkets tjänster bör i största möjliga utsträckning bygga på de små och medelstora företagens faktiska önskemål och behov. I många regioner deltar de företagsorganisationer som företräder de små och medelstora företagen inte i detta nätverk. Därför vill EESK understryka behovet av att ge det en ny ledningsstruktur, och vi vill uppmana de företagsorganisationer som står de små och medelstora företagen närmast att delta i nätverkets förvaltning.

4.5 EU:s stöd till små och medelstora företags inträde på marknaderna utanför EU bör även inbegripa olika former av stöd till små och medelstora företag på inre marknaden och undanröja de hinder som fortfarande står i vägen för att de till fullo ska kunna utnyttja de möjligheter som inre marknaden ger. Vanligtvis inleder de små och medelstora företagen sin internationella handelsverksamhet på inre marknaden, innan de utvidgar den till att omfatta länder utanför EU.

4.6 Samtliga undersökningar och studier visar att de små och medelstora företagen har mycket knapphändig information om

⁽¹⁾ OECD:s riktlinjer för multinationella företag, 2000.

de stöd och program som finns tillgängliga. De europeiska och nationella institutionerna bör använda ett enkelt och lättförståeligt språk som är anpassat till de små och medelstora företagens särdrag. EESK rekommenderar att man utarbetar en kortfattad och tydlig handledning som gör det möjligt att orientera sig i stödlabyrinten, samt att EU-institutionerna förbättrar sin information om de befintliga stöden. Man bör framför allt involvera de organisationer som företräder de små och medelstora företagens intressen, t.ex. handelskammare, branschorganisationer och sammanslutningar av små och medelstora företag, i spridningen av information och kunskap om stöden, och tilldela dem det finansiella stöd som de behöver för att tillhandahålla nödvändig rådgivning.

4.7 Mot bakgrund av kommissionens handlingsplan⁽¹²⁾ skulle EESK vilja se att man förbättrar de små och medelstora företagens tillgång till finansiering, eftersom det är en viktig förutsättning för en eventuell internationalisering, särskilt under den pågående ekonomiska och finansiella krisen i EU. EESK vill därför uppmana kommissionen att skapa nya finansieringsinstrument till stöd för små och medelstora företags internationalisering, t.ex. garantier om exportfinansiering, försäkring av internationell verksamhet och eventuellt tillgång till lån via garanterade kreditkort⁽¹³⁾.

4.8 Till skillnad från befintliga program, t.ex. *East Invest*, *AL Invest* och andra, bör de nya programmen med inriktning på en särskild region i världen etableras med identiska finansiella och administrativa bestämmelser. Kommittén ber kommissionen att se över de nuvarande bestämmelserna om att endast små och medelstora företag i partnerländerna kan få stöd för deltagande i programmets åtgärder. Programmen bör även göra det lättare för små och medelstora företag i medlemsstaterna att delta i utformningen genom att stödet till ersättning för initialkostnaderna i anslutning till medverkan i dessa program utvidgas.

4.9 EESK välkomnar kommissionens insatser för att göra det möjligt för de små och medelstora företagen i de medlemsstater som inte är representerade på de viktigaste marknaderna utanför EU att få tillgång till stöd eller information från EU:s andra medlemsstater. Vi vill emellertid framhålla att det är en mycket svår uppgift att fastställa formerna för ett sådant samarbete. Det är viktigt att det anges om de tjänster som finansieras med en viss medlemsstats offentliga medel kan användas av små och medelstora företag från andra medlemsstater.

4.10 Detta hinder skulle kunna övervinnas genom att man successivt inrättar centrum för stöd till små och medelstora företags handel med de viktigaste partnerländerna. Man bör direkt involvera de organisationer som företräder de små och medelstora företagen i beslut om centrumens verksamhets omfattning och utformning. EESK rekommenderar att man ger de organisationer som företräder små och medelstora företag på

både nationell och europeisk nivå det finansiella stöd som krävs för att de ska kunna ge information om sina tjänster.

4.11 EESK uppmanar det organiserade civila samhället (dvs. arbetsgivare, fackföreningar, konsumenter, sammanslutningar av små och medelstora företag osv.), inklusive EESK och organisationer som Eurochambres, UEAPME, Business Europe, ekonomiska och sociala råd och eventuellt europeiska branschorganisationer på de områden som är viktigast för internationaliseringen, att delta i ett årligt forum för att utvärdera internationaliseringen av de små och medelstora företagen. Detta forum bör ta formen av en permanent samordningsplattform, som bland annat följer upp tilldelningen av betydande resurser till olika program och stödåtgärder och undersöker deras effektivitet mot bakgrund av tydliga kriterier.

4.12 EESK föreslår att man inrättar ett europeiskt pris för bästa exportör bland de små och medelstora företagen, som ska delas ut varje år i samband med forumet.

4.13 För att sprida kunskap om lyckad verksamhet som bedrivits av de offentliga myndigheterna på internationaliseringsområdet skulle man på ett mer synligt sätt kunna använda Regionkommitténs europeiska företagspris och pris för bästa företagarregion i Europa.

Veckan för små och medelstora företag, som anordnas årligen, bör inbegripa kampanjer för internationalisering och ett utbyte av bästa praxis på området mellan medlemsstaterna.

EESK efterlyser att man inrättar och förvaltar en databas över de bästa erfarenheterna på internationaliseringsområdet bland europeiska handelskammare, sammanslutningar av små och medelstora företag samt branschorganisationer. Vi ser gärna att dessa erfarenheter ges en målinriktad spridning med hjälp av de organisationer som företräder de små och medelstora företagen.

4.14 EESK rekommenderar att man återupptar insatserna för att matcha samman företag på EU-nivå. Detta har redan tidigare visat sig vara en god metod som har gynnat ett stort antal små och medelstora företag i kandidatländerna i anslutning till deras internationalisering (genom Europartnerskap eller Interprise).

4.15 När det gäller den geografiska inriktningen på de små och medelstora företagens internationalisering stöder EESK fokuseringen på BRIK-länderna, som genomgår en stark ekonomisk tillväxt, men vi rekommenderar en utvidgning till tillväxtmarknader som Gulfstaterna och länderna i Sydostasien m.fl. EESK rekommenderar även att man fastställer prioriteringar för de olika sektorerna som kan ligga till grund för de små och medelstora företagens internationalisering.

⁽¹²⁾ Se "En åtgärdsplan för att förbättra små och medelstora företags tillgång till finansiering", COM(2011) 870 final.

⁽¹³⁾ Jfr "Szechenyi-kortet" i Ungern, som gör det möjligt för små och medelstora företag att utnyttja kredit utan kompletterande säkerhet, och som garanteras av staten: www.iapmei.pt/conferencia/1_Laslo_Krisan.ppt.

4.16 EESK rekommenderar att man i större utsträckning involverar "företrädarna för de små och medelstora företagen", i de medlemsstater där de är aktiva, i de små och medelstora företagens internationalisering, och internationaliseringen bör även utgöra en av de grundläggande prioriteringarna för den nationella politiken till stöd för de små och medelstora företagen.

Bryssel den 23 maj 2012

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska fonder för socialt företagande"

COM(2011) 862 final – 2011/0418 (COD)

(2012/C 229/10)

Föredragande: **Ariane RODERT**

Rådet och Europaparlamentet beslutade den 20 januari 2012 respektive den 17 januari 2012 att i enlighet med artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska fonder för socialt företagande"

COM(2011) 862 final – 2011/0418 (COD).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 april 2012.

Vid sin 481:e plenarsession den 23-24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 194 röster för, 1 röst emot och 9 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar Europeiska kommissionens förslag till förordning om europeiska fonder för socialt företagande för att reglera framväxten av denna typ av fonder genom att skapa tydlighet och trygghet för samtliga parter samtidigt som gränsöverskridande kapitalanskaffning kan underlättas.

1.2 Socialt företagande är en växande sektor som bidrar väsentligt till Europa 2020-strategins målpuppfyllnad. EESK välkomnar att kommissionen uppmärksammar och vill skapa stöd för utveckling och tillväxt av detsamma.

1.3 Bättre tillgång till anpassat kapital för socialt företagande är ett prioriteringsområde. Dock vill EESK betona att detta initiativ bör ses som endast ett av flera välbehövliga, speciellt anpassade finansinstrument som fortfarande måste utvecklas.

1.4 EESK uppmanar kommissionen att snarare än mynta en ny beskrivning av socialt företagande fortsättningsvis använda den redan existerande beskrivningen i "Initiativ för socialt företagande". Framför allt bör skillnaden i förordningens tillåtelse av vinstutdelning till ägare justeras och förtydligas. Detta för att tydligt markera det sociala företagandets särställning i förhållande till företag med strikt vinstmaximerande syften men även fondens inriktning i förhållande till andra typer av mer traditionella riskkapitalfonder.

1.5 Vissa av de föreslagna egenkapitalinstrumenten riskerar enligt EESK att få ett begränsat inflytande på investeringar i socialt företagande, då strukturen i de föreslagna investeringsinstrumenten förutsätter ett ägande vilket i många fall är

motstridigt i förhållande till de rättsliga former många sociala företag verkar inom. För dessa rättsliga former är snarare de långsiktiga lånen som föreslås eller utrymmet för "varje annan typ av deläggande" som instrument de mest intressanta att utveckla ytterligare.

1.6 Även andra särdrag inom socialt företagande bör beaktas. Man bör t.ex. ta hänsyn till avyttring av innehav i verksamheter med sårbara grupper, inflytande på de sociala företagens värdering av sitt oberoende, deras speciella styrmodeller, behovet av långsiktiga snarare än kortsiktiga investeringar och lägre avkastningsmöjligheter.

1.7 För att få större genomslagskraft på socialt företagande bör man överväga att se denna typ av fond som en del i en hybridkapitallösning, som är den mest lämpliga formen av finansiering av socialt företagande. Hybridkapitalet blandar bidrag med långsiktiga, "tålmodiga" lån och andra instrument, där ett offentligt ägande eller garanti säkerställer långsiktighet och hållbarhet. Även samverkan med andra former av privat kapital som bidrag och donationer bör beaktas, samt mer lämpliga former av ägande i "portföljföretagen" (förordningens benämning på investeringsobjekten, dvs. de sociala företagen) såsom ägande utan rösträtt.

1.8 Förordningen föreslår att denna nya fond i ett första skede riktas till professionella investerare och förmögna privatpersoner med en minimiinvestering på 100 000 euro. EESK vill dock betona att denna typ av fonder på sikt och under säkra former bör öppnas för mindre investeringar och till allmänheten.

1.9 Största utmaningen i detta förslag är behovet av att mäta och rapportera de sociala effekter och den samhällspåverkan som portföljföretagen producerar. EESK rekommenderar en gemensam studie och arbete på EU-nivå som utgångspunkt, medan kriterier och indikationer tas fram på nationell nivå efter verksamhetens form, inriktning och syfte i samverkan med samtliga berörda aktörer.

1.10 Kommissionens befogenhet att anta delegerade akter i syfte att definiera centrala begrepp bör träda i kraft snarast och anta formen av ett brett och öppet samråd med representanter för berörda aktörer, dvs. fondbolag, investerare och sociala företag.

1.11 Program för investeringsberedskap och andra former av kapacitetsbyggande för samtliga parter bör lanseras för att bygga upp förtroende och gemensamt fungerande strukturer särskilt anpassade till denna typ av fond med inriktning på socialt företagande.

2. Inledning

2.1 Kommissionen har i inremarknadsakten ⁽¹⁾ förbundit sig att vidta ett flertal åtgärder för att stödja utvecklingen och tillväxten av socialt företagande i Europa. Förslaget om en europeisk rättslig ram för fonder för socialt företagande är en av dessa åtgärder, som också lyfts fram som en nyckelåtgärd i "Initiativ för socialt företagande" ⁽²⁾.

2.2 Sociala företag är en framväxande sektor i EU, och uppskattningar tyder på att sociala investeringar ökar snabbt och utvecklas till en marknad långt över 100 miljarder euro ⁽³⁾, vilket understryker potentialen i denna växande sektor. Att säkerställa att denna sektor fortsätter att växa är ett värdefullt bidrag till målen i Europa 2020-strategin. Dock är de rättsliga kraven på EU-nivå och nationell nivå inte skraddarsydda för att underlätta kapitalanskaffning till dessa typer av företag. Detta var något som EESK tydligt påpekade i det förberedande yttrandet om socialt entreprenörskap och socialt företagande INT/589 ⁽⁴⁾.

2.3 Syftet med förslaget till förordning om europeiska fonder för socialt företagande (härefter förordningen) är att fastställa enhetliga regler och krav för de fondföretag som vill använda namnet "Europeisk fond för socialt företagande". Förordningen fastställer regler för dessa fonder i syfte att bygga förtroende, trygghet och tillit hos investerare, samt stödja framväxten av socialt företagande genom att öka effektiviteten i medelsanskaff-

ning från privata investerare. Förslaget föregicks av ett offentligt samråd samt en konsekvensanalys under 2011.

2.4 Detta yttrande identifierar prioriteringsområden och innehåller rekommendationer till förtydliganden som måste beaktas för att förslaget om europeiska fonder för socialt företagande ska få det resultat som eftersträvas.

3. EESK:s kommentarer till förslaget till förordning

3.1 Kapitel I, Syfte, tillämpningsområde och definition

3.1.1 EESK välkomnar att kommissionen vill synliggöra och stödja socialt företagande i Europa och att tillgång till kapital för utveckling och tillväxt ses som ett prioriteringsområde. EESK anser att initiativet till förordningen kan underlätta den privata kapitalanskaffningen för delar av sociala företag/entreprenörskap, och att det är ett behövligt initiativ tillsammans med övriga förslag i initiativet för socialt företagande där behovet av andra finansieringslösningar även omnämns.

3.1.2 Kapital är grundläggande för framväxten av ett ökat socialt företagande, men p.g.a. sin form är vissa delar av det kapital som beskrivs i förordningen speciellt svåra att tillgängliggöra för det sociala företaget, främst de som ingår i den sociala ekonomin. Denna förordning bör därför ses som en av flera behövliga åtgärder för förbättrad tillgång till utvecklingskapital för socialt företagande.

3.1.3 Av de investeringsinstrument som nämns i förordningen (artikel 3.1 c) bör tyngdpunkten läggas på låneinstrument som lågräntelån, s.k. tålmodiga lån (eng. patient capital). Detta då egenkapitalinstrumenten kan vara svårare för vissa aktörer att tillgodogöra sig. Många sociala företag i Europa är ägda av sina medlemmar, partners, stiftelser eller ideella föreningar, vilket i många fall försvårar ett externt ägande. Andra mer lämpliga former av ägande, som redan finns i vissa medlemsstater – exempelvis vissa typer av aktier utan rösträtt som fritt kan överlätas och olika former av skuldlösningar – bör betraktas som värdepapper och andra finansiella tillgångar i sociala företag. Även skatteförmåner bör undersökas närmare som en del av avkastningsmodellen.

3.1.4 De investeringsinstrument som avses i förordningen (artikel 3.1 c v) bör i högre grad inriktas på instrument som brukar användas i sociala företag och som är bättre lämpade för deras verksamhetsform. Exempel på detta är aktierelaterade värdepapper, speciella initiativ inom finanssektorn (kooperativa banker ⁽⁵⁾, etiska och sociala banker ⁽⁶⁾, kommersiella banker med sociala program ⁽⁷⁾), innovativa instrument som

⁽¹⁾ COM(2011) 206 final.

⁽²⁾ COM(2011) 682 final.

⁽³⁾ Se J.P. Morgan om investeringseffekter i *An Emerging Asset Class*, 2011.

⁽⁴⁾ EUT C 24, 28.1.2012, s. 1.

⁽⁵⁾ www.eurocoopbanks.coop.

⁽⁶⁾ www.triodos.be.

⁽⁷⁾ www.bancaprossima.com, <https://www.unicredit.it/it/chisiamo/per-le-imprese/per-il-non-profit/universo-non-profit.html> och www.ubibanca.com/page/ubi-comunita.

"Social Impact Bonds" ⁽⁸⁾ samt förmånliga skattefinansierade lösningar. Dessa och andra finansiella tillgångar kan användas som en del av det s.k. hybridkapital som kan betraktas som typiskt för sociala företag.

3.1.5 Offentligt ägande in i dessa fonder, i bl.a. "fund of fund"-lösningar eller pensionsfonder, bör uppmuntras som en garanti för långsiktighet i investeringarna. Däremot vill EESK betona vikten av att inte blanda ett offentligt åtagande med strukturfondsmedlen som har andra politiska syften.

3.1.6 I definitionen av godkänt portföljföretag, som är förordningens benämning på de sociala företagen, nämns en begränsning på årsomsättning på högst 50 miljoner euro (artikel 3 d). Detta tak bör övervägas att tas bort, då det snarare hämmar ambitionen att växa. Ett tak på denna nivå skulle desutom exkludera vissa branscher av det sociala företagandet, som exempelvis vård och omsorg samt sociala bostäder.

3.1.7 EESK bedömer att det är centralt att definitionen av socialt entreprenörskap och socialt företagande bibehålls i enlighet med den i initiativet för socialt företagande. I förordningen föreslås en något justerad definition av de s.k. godkända sociala portföljföretagen (artikel 3.1 d). Skillnaden är bl.a. beskrivningen av verksamheten (artikel 3.1 d i). Här anser EESK att en bättre beskrivning är ändamålsparagrafen, eftersom socialt företagande är en komplex sektor med skilda verksamheter.

3.1.8 Avseende vinstsituationen (artikel 3.1 d ii) vill EESK hänvisa till INT/589, som tydligt betonar att socialt företagande "företrädesvis är icke-vinstdrivande och det huvudsakliga överskottet återinvesteras i verksamheten och går inte till privata aktieinnehavare eller ägare". Förordningens skrivning att vinst tilläts och kan delas ut till aktieägare och bolagsägare måste förtydligas så att det framgår att vinsten måste användas till att uppnå verksamhetens primära sociala mål, och, för de ytterst få tillfällen då undantag från detta skulle kunna tillåtas, måste den innehålla tydliga regler som säkerställer att det sociala målet inte äventyras. Detta tanke sätt – och regler för detta – bör förtydligas i förordningen för att särskilt särskilja denna förordning från den parallellt pågående processen med förordningen om riskkapitalfonder som riktas till små och medelstora företag ⁽⁹⁾.

3.1.9 Definitionen av vilka typer av varor eller tjänster, vilka produktionsmetoder för varor och tjänster och målgrupper för verksamheten som inbegriper ett socialt mål (artiklarna 3.1 d i och 3.2) måste fastställas gemensamt med en arbetsgrupp som representerar socialt företagande. Det är viktigt att den mångfald som karaktäriserar de sociala företagen i Europa också reflekteras i denna arbetsgrupp.

3.1.10 Ett fjärde krav bör gälla för "godkända portföljföretag". Vid upplösningen av ett socialt företag kan merparten av nettotillgångarna (t.ex. ett minimum på 60–70 %) inte fördelas på partner, aktieägare, ägare eller anställda, utan måste användas till förmån för sociala ändamål.

3.1.11 Förordningen kommer inledningsvis att riktas till professionella investerare och "förmögna privatpersoner". Här bör också de specialiserade investerarna från den offentliga och *not for profit*-sektorn, t.ex. kooperativa banker och socialt orienterade finansinstitut, ingå. EESK rekommenderar dock att kommissionen snarast tar fram en tidslinje för när fonden ska öppnas för allmänheten då denna typ av innehav är mycket intressant även för allmänheten.

3.2 Kapitel II, Villkor för användning av namnet "Europeisk fond för socialt företagande"

3.2.1 EESK bedömer att andelen godkända portföljföretag i fonden, vilka ska utgöra minst 70 % av fondens tillgångar, är lämplig i ett första skede. Dock bör otillåtna tillgångar i övriga 30 % av fondens tillgångar regleras för att ytterligare betona fondens inriktning på socialt företagande. Bedömning av lämplighet av förvärv av andra tillgångar än godkända investeringar bör alltid krävas (artikel 5.1). Stabila och hållbara investeringar som t.ex. statsobligationer bör uppmuntras i syfte att stabilisera fonden. På grundval av samma argument bör definitionen av likvida tillgångar tydliggöras.

3.2.2 Det finns många likheter mellan förslaget till förordning om europeiska fonder för socialt företagande och fondföretagsdirektivet ⁽¹⁰⁾. Likheter och skillnader mellan dessa bör tydliggöras. Detta gäller främst definitionen av professionella kunder (artikel 6), agerande av förvaltare (artikel 7) samt fondens tillämpning (artikel 8). Då sociala företag i många fall är små och lokala, är det viktigt att underlätta för mindre fonder att också kunna agera inom denna marknad. Därför bör gränsen för en minimiinvestering på 100 000 euro på sikt ses över (artikel 6 a).

3.2.3 Det är viktigt att snabbt identifiera, förhindra, hantera och övervaka eventuella intressekonflikter samt att informera om sådana. Åtgärder för att undvika intressekonflikter måste finnas innan förordningen träder i kraft. Det är viktigt att kommissionen tydliggör redan nu vad den avser med dessa åtgärder (artikel 8.5). Det är också viktigt att klargöra vilka regler som gäller om intressekonflikter uppstår mellan portföljföretag och investerare och/eller fondförvaltare (artikel 8.2).

⁽⁸⁾ www.socialfinance.org.uk/sib.

⁽⁹⁾ COM(2011) 860/2 final.

⁽¹⁰⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009.

3.2.4 Förordningen för fonder för socialt företagande är helt beroende av att man kan mäta sociala effekter och samhällspåverkan, vilket är mycket svårt. I dag finns ingen entydig metod som enkelt kan anpassas till den miljö som europeiska fonder för sociala företag verkar inom. Viktigt är att man mäter den sociala påverkan (både kvalitativt och kvantitativt) av verksamheter snarare än av företagen i portföljerna. I stället för att söka *en* gemensam metod för uppföljning och utvärdering av social påverkan, är det mer fördelaktigt att skapa ett EU-ramverk att utgå ifrån med kriterier och mätbara indikatorer utformade på nationell nivå. Kommissionen bör redan nu tydliggöra vad den avser med att mäta sociala effekter och samhällspåverkan, genom att lansera en studie av olika mätmetoder och erfarenheter i samverkan med sociala företag, forskare och kapitalaktörer.

3.2.5 Ett av de grundläggande fundamenten i de sociala företagen är oberoendet. Därför måste fondförvaltarens förfarande som i förordningen uttrycks som att "mäta och övervaka de sociala effekterna" tydligare uttryckas som fondförvaltarens skyldighet att rapportera de sociala effekterna gentemot investerarna för att garantera att innehaven verkligen är placerade i sociala verksamheter (artiklarna 9.1 och 9.2). Otydligheten gällande detta i förordningen leder till missförstånd avseende fondförvaltarens roll och måste justeras. Det är både olämpligt och oralistiskt att den sociala påverkan ska mätas och övervakas av fondförvaltare, dels för att det minskar de sociala företagens oberoende, dels för att det saknas tillbörliga metoder för att effektivt mäta och övervaka.

3.2.6 Problematiken runt mätproblem avspeglas även i reglerna runt den tekniska rapporten och den metod som använts för att mäta sociala resultat (artikel 12.2 a). Det behöver tydliggöras hur denna rapportering förhåller sig till de mättekniska specifikationerna som kommissionen ämnar ta fram.

3.2.7 Den tekniska rapporten öppnar även upp för möjlighet för fondförvaltare att avyttra portföljföretag (artikel 12.2 b). Det måste tydligt klargöras i förordningen vilka regler som gäller vid avyttring av godkända portföljföretag. Ett socialt företag som arbetar med utsatta målgrupper kan inte avyttras på samma sätt som innehav i vinstdrivande företag p.g.a. känsligheten i verksamheten. Investerarna och fondförvaltarena måste göras uppmärksamma på de speciella särdrag – och därmed den sårbarhet dessa verksamheter har – och anpassa sitt agerande därefter. Kommissionen bör också ange hur man beaktar den andrahandsmarknad sådana avyttringar ger upphov till. Många sociala företag är beroende av långsiktiga och hållbara investeringar för att kunna utveckla sin verksamhet.

3.2.8 Det är viktigt att klargöra hur den sociala mätmetod som kommissionen ämnar ta fram förhåller sig till den metod som fondförvaltare ska tillämpa för att rapportera, samt vad som ska styra informationen från fonden till investerarna (artikel 13.1 c och d). Viktigt är också en beskrivning av andra

tillgångar än godkända portföljföretag samt information om vilka kriterier som använts vid valet av dessa. Förordningen bör innefatta regler för vad som är otillåtliga tillgångar och investeringar även för denna del av fonden (artikel 13.1 e). Avseende värderingsförfarandet och prissättningsmetoden i fonden (artikel 13.1 g) anser EESK att det behöver utarbetas en modell specifikt anpassad till det sociala företagandets former och verksamheter.

3.3 Kapitel III, Övervakning och administrativt samarbete

3.3.1 Regler om administrativa åtgärder och sanktioner som gäller vid överträdelse av bestämmelserna i förordningen måste vara enhetliga i hela EU. Därför bör dessa regler utformas på gemenskapsnivå och inte överlåtas till medlemsstaterna (artikel 20.2). Dessa regler måste vara effektiva, proportionella och avskräckande. Ytterligare åtgärder, mer än endast förbud att använda konceptet "europeisk fond för socialt företagande", måste därför identifieras då initiativet också syftar till att skapa förtroende och därmed minimera missbruk. Skyddsmekanismer för de portföljföretag som finns i fonden måste upprättas, så att verksamheten kan fortskrida i de fall sanktioner genomförs mot fondförvaltare.

3.4 Kapitel IV, Övergångsbestämmelser och slutbestämmelser

3.4.1 Förordningen nämner löpande att kommissionen tilldelas delegering av befogenheter för en period av fyra år efter det att förordningen träder i kraft 2013. Flertalet av dessa är centrala vad gäller utformningen av fonden, t.ex. verksamhetsområden (varor, tjänster och produktionsmetoder), eventuellt vinstutdelande och intressekonflikter. Samtliga berörda aktörer, dvs. fondbolag, investerare och sociala företag, måste ingå i processen när dessa akter definieras. Här kan den s.k. *Stakeholder Group* som utlystes i initiativet för socialt företagande spela en central roll.

4. Övriga kommentarer

4.1 Viktigt är att resultatet av denna förordning löpande följs upp för att säkerställa att huvudmålgruppen av sociala företag (som ofta är den sociala ekonomin) verkligen har fått en ökad tillgång till tillämpligt kapital. EESK kommer årligen att uppmärksamma detta i sitt löpande arbete med socialt företagande och social ekonomi.

4.2 Då sociala fonder i ett vidare begrepp (privata eller offentliga) är ett okänt och relativt begränsat koncept i de flesta medlemsländerna, bör en strategi för hur dessa ska synliggöras tas fram. Många länder i Europa saknar liknande fonder, och de länder som har liknande fonder saknar allmän kunskap om dem. Här spelar kommissionen en central roll när det gäller

att samla och dela dessa innovativa och väl fungerande verktyg för att utveckla och skapa tillväxt i det sociala företaget i Europa.

4.3 Välbehövligt är även att säkerställa stöd och program för investeringsberedskap och kapacitetsbyggande (struktur och förståelse) riktat till samtliga parter – investerare, fondförvaltare och portföljbolag – på både EU- och medlemslandsnivå. Här spelar "intermediaries" som redan finns etablerade i ett flertal medlemsländer en central roll, och förekomsten av dessa bör uppmuntras. Värt att notera är också att investeringar i socialt

företagande i flera sammanhang noterats som lågriskinvesteringar ⁽¹¹⁾, vilket bör uppmärksammas i dessa program.

4.4 I förordningen används ofta det olämpliga ordet "aktieägare" i sociala företag, vilket ger intryck av att det offentliga aktiebolaget är den vanligaste formen av sociala företag. Detta är inte fallet och kan vara vilseledande. Man bör i stället använda ordet "medlem" eller "partner" i sociala företag, som i huvudsak består av kooperativ, sammanslutningar, stiftelser och bolag med begränsat ansvar (som inte har aktier men däremot socialt deltagande och medlemmar).

Bryssel den 23 maj 2012

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ Italiens centralbank noterade 2011 att andelen fallissemang inom icke-vinstdrivande institutioner låg på 4,3 %, långt under den genomsnittliga andelen för samtliga sektorer (5,4 %), för icke-finansiella företag (7,9 %) och för mikroföretag (10,3 %). Dessutom uppgav de kooperativa bankerna en andel kreditförluster för icke-vinstsyftande institutioner som låg på endast 0,6 % (källa: Federcasse, den nationella sammanslutningen för kooperativa banker i Italien).

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets beslut om antagande av ett kompletterande forskningsprogram för Iter-projektet (2014–2018)"

COM(2011) 931 final – 2011/0460 (NLE)

(2012/C 229/11)

Föredragande: **Gerd WOLF**

Den 3 februari 2012 beslutade rådet att i enlighet med artikel 7 i Euratom-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets beslut om antagande av ett kompletterande forskningsprogram för Iter-projektet (2014–2018)"

COM(2011) 931 final – 2011/0460 (NLE).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 183 röster för, 7 röster emot och 9 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 Kommittén upprepar sina starka rekommendationer att med tanke på den nödvändiga och krävande omställning av det nuvarande energisystemet som behövs investera mer i forskning och utveckling av sådan teknik som har potential att tillhandahålla tillräcklig, långsiktig, hållbar och klimatvänlig energi. Till detta hör också utvecklingsarbete för utnyttjande av fusionsenergi. Energi utgör grunden för dagens livsstil och kultur.

1.2 Iter är ett internationellt storprojekt som är förlagt till EU. Det är ett nödvändigt, avgörande och världsunikt utvecklingssteg för ett framtida utnyttjande av fusionsenergi. Iter är också en viktig beståndsdel i energiforskningen och därför också för den strategiska EU-planen för energiteknik (SET). Kommittén vill åter peka på betydelsen av detta projekt, inte bara för den framtida energiförsörjningen, utan också för den europeiska industrins konkurrenskraft på den mest ambitiösa nya teknikens område.

1.3 Kommittén tar därför med eftertryck avstånd från kommissionens förslag, som – till skillnad från vad som varit praxis hittills – lyfter ut de europeiska åtagandena i samband med Iters konstruktion från den fleråriga budgetramen, där endast forskningsarbetena för Iter behålls. Detta skulle skada inte bara projektet, utan också förtroendet för EU som internationell partner. Konstruktionen av Iter bör istället för perioden 2014–2018 utgöra en beståndsdel och ett projekt i EU:s forsknings-, utvecklings- och demonstrationsprogram (dock självständigt och fristående från de övriga programdelarna) inom den fleråriga budgetramen.

1.4 Eftersom kommissionen tyvärr inte har planerat detta från början, rekommenderar EESK kommissionen att tillsammans med rådet, Europaparlamentet och Europeiska investeringsbanken söka lösningar som gör det möjligt att korrigera detta i efterhand utan att i större utsträckning påverka andra programdelar negativt, i synnerhet inom energiforskning.

1.5 Kommittén rekommenderar en lösning som innebär att man använder de outnyttjade medel inom budgetramen som annars brukar gå tillbaka till medlemsstaterna, något som man uppenbarligen redan gjort när det gäller finansieringen av Iter under perioden 2012–2013.

1.6 EESK ställer sig bakom initiativ från Europaparlamentet om att icke-utnyttjade medel i den fleråriga budgetramen generellt inte bör leda till en minskning av den fleråriga budgetramen, utan användas för EU:s gemenskapsprogram, i det här fallet Iter.

1.7 Endast om denna åtgärd inte räcker till eller om den är omöjlig att genomföra, borde de befintliga beloppen i budgetramen reduceras med högst 0,3 %.

1.8 För att i möjligaste mån kunna hålla tids- och kostnadsramarna krävs en stark projektledning med tillräckliga tekniska och administrativa beslutsbefogenheter samt en stram projektstruktur.

1.9 Vad gäller tiden bortom 2018 stöder kommittén kommissionens berättigade önskan att inom en snar framtid fastställa stabila planeringsramar och rättsliga ramar för planeringssäkerheten inom EU, och i synnerhet internationellt.

2. Sammanfattning av kommissionens förslag och argumenten i detta

2.1 Syftet med kommissionsförslaget är att definiera finansieringsarrangemangen för EU:s bidrag till Iter-projektet för perioden 2014–2018 genom ett **kompletterande forskningsprogram** inom ramen för Euratomfördraget. Det kompletterande forskningsprogrammet ska finansieras separat, utanför den fleråriga budgetramen, av medlemsstaterna (och några "associerade tredje stater") Det handlar om ca 2,6 miljarder euro, alltså ca 0,26 % av den fleråriga budgetramen (se dock punkterna 4.7 och 4.7.1).

2.2 Huvudsyftet med Iter-projektet är att bygga och driva en experimentell fusionsreaktor som ett stort och avgörande steg mot att visa att fusion kan användas som en hållbar energikälla. Det uttalade målet för forskningsprogrammet för Iter ska därför vara att "bidra till en långsiktig minskning av koldioxidutsläppen från energisystemet på ett tryggt, effektivt och säkert sätt". Programmet ska också bidra till Europa 2020-strategin och flaggskeppsinitiativet "Innovationsunionen".

2.3 Iter ingår i den strategiska planen för energiteknik och kommer att bidra till Europa 2020-strategin, eftersom deltagandet från den europeiska högteknologisektorn bör ge EU en global konkurrensfördel inom detta ytterst viktiga och lovande område.

2.4 Iter-projektet genomförs enligt bestämmelserna i det internationella avtalet om upprättandet av en internationell fusionsenergiorganisation för gemensamt genomförande av Iter-projektet ("Iter-avtalet")⁽¹⁾ mellan Europeiska atomenergigemenskapen ("Euratom") och sex andra parter: Kina, Indien, Japan, Korea, Ryssland och Förenta staterna.

2.5 EU-bidraget till Iter-projektet förvaltas av det europeiska gemensamma företaget för Iter och utveckling av fusionsenergi ("Fusion for Energy", F4E), som inrättades genom rådets beslut av den 27 mars 2007⁽²⁾.

2.6 Konstruktionskostnaderna för Iter kommer att överskrida de ursprungliga beräkningarna⁽³⁾. Därför krävs ytterligare ekonomiska resurser (se punkt 2.1). Detta leder enligt kommissionen antingen till att medel som redan öronmärkts för andra prioriteringar måste om disponeras eller till att man måste tänja på de gränser som satts av den fleråriga budgetramen.

2.7 En annan strategi krävs som kan göra detta ambitiösa projekt säkert på lång sikt. Därför föreslog kommissionen i sitt meddelande av den 29 juni 2011 "En budget för Europa 2020"⁽⁴⁾ att EU:s bidrag till Iter-projektet efter 2013 finansieras utanför den fleråriga budgetramen.

2.8 Det ska noteras att Euratomfördraget begränsar forskningsprogrammets varaktighet till högst fem år. Enligt Iter-avtalet ska Iter-projektet inledningsvis ha en löptid på 35 år (dvs. till och med 2041). Därmed kommer det att behövas ytterligare rådsbeslut för den fortsatta finansieringen av EU-bidraget till projektet.

3. Kommitténs kommentarer – nuläget

3.1 Med utgångspunkt i tidigare uttalanden⁽⁵⁾ om fusionsenergins betydelse som alternativ i framtidens koldioxidsnåla energiförsörjning ställer sig kommittén bakom kommissionens bedömning att Iter⁽⁶⁾ är ett nödvändigt, avgörande och världsunikt utvecklingssteg för ett framtida utnyttjande av fusions-

energi. Fusionsenergin är det enda kända och hittills inte ens på försök insatta eller tillgängliga alternativet i den uppsättning tänkbara teknikformer som kan användas för att hantera den väldiga uppgiften att på ett hållbart och tillräckligt sätt säkerställa en tryggad och klimatvänlig energiförsörjning. Iter är en viktig beståndsdel i energiforskningen och därför också för den strategiska EU-planen för energiteknik.

3.2 Redan JET-projektet (Joint European Torus)⁽⁷⁾, som genom sin karaktär och sina resultat var ett världsledande fusionsexperiment, översteg p.g.a. kostnaderna en enskild medlemsstats möjligheter och beredskap att förverkliga och finansiera projektet på nationell nivå. Det var ett föredömligt exempel och en försöksverkstad för gemensamt och framgångsrikt europeiskt samarbete inom ramen för Euroatomfördraget. JET har sedan projektet inleddes utgjort en hörnsten i det europeiska fusionsprogrammet.

3.3 Iter-projektet, som bygger på erfarenheter inom fusionsforskning från hela världen, och i synnerhet på resultaten av JET, överstiger JET-projektet avsevärt med sina vetenskapliga och tekniska ambitioner, sin storlek och sina kostnader. Därför var man redan tidigt inställd på att eftersträva ett internationellt samarbete som gick utanför EU:s gränser. Med utgångspunkt i ett initiativ från Reagan, Gorbatsjov och Mitterand växte slutligen det internationella Iter-projektet fram. Iter ska kunna producera 500 megawatt (!) termisk fusionseffekt med positivt energiutbyte.

3.4 Den 26 november 2006 undertecknades avtalet om upprättandet av en internationell fusionsenergiorganisation för gemensamt genomförande av Iter-projektet av företrädare för de sju fördragsparterna, dvs. Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom), Folkrepubliken Kina, Republiken Indien, Japan, Republiken Korea, Ryska federationen och Amerikas förenta stater. Kommissionen var inte bara EU:s företrädare vid undertecknandet av avtalet, utan har också samordnat det bredare programmet inom ramen för det europeiska gemensamma företaget för Iter, liksom det återstående fusionsprogrammet.

3.5 Samtidigt lyckades man genom beslutet att Iter skulle förläggas till EU (Cadache i Sydfrankrike) placera ett av de viktigaste framtidsprojekten i Europa, som därmed kan dra nytta av projektets attraktionskraft för att locka till sig de bästa forskarna och ingenjörerna, och dess positiva inverkan på en av de mest krävande industrigrenarna. Efter inledningsskedet, som var komplext också med avseende på styrning och förvaltning (aldrig tidigare har det förekommit ett sådant vetenskapligt och tekniskt projektsamarbete med så många och olika internationella partner), stod det klart att den ursprungliga kostnadsberäkningen av många olika skäl måste justeras upp, vilket också gällde Euratomprogrammets andel⁽⁸⁾. Denna situation måste kommissionen ha känt till redan innan den fleråriga budgetramen fastställdes.

⁽¹⁾ EUT L 358, 16.12.2006.

⁽²⁾ EUT L 90, 30.3.2007.

⁽³⁾ EUT C 181, 21.6.2012, s. 111, punkt 5.5.3.

⁽⁴⁾ COM(2011) 500 final, 29.6.2011.

⁽⁵⁾ Se t.ex. EUT C 302, 7.12.2004, s. 27, EUT C 21, 21.1.2011, s. 49, EUT C 218, 23.7.2011, s. 87, EUT C 181, 21.6.2012, s. 111.

⁽⁶⁾ Se även <http://www.iter.org/>.

⁽⁷⁾ Se även www.jet.efda.org/.

⁽⁸⁾ EUT C 181, 21.6.2012, s. 111, punkt 5.5.3.

4. Kommitténs kommentarer – synpunkter och rekommendationer

4.1 Principiellt ställer sig EESK bakom kommissionens avsikter att stärka den FoU-budget som står till förfogande för energiforskning, dvs. för Iter inom ramen för Euratom. Redan i sitt yttrande om SET-planen ⁽⁹⁾ påpekade kommittén följande: "Trots att världens befolkning växer och trots dess energihunger, dess jättelika uppdämda behov, den begränsade tillgången till fossila primärenergikällor och Europas stigande importberoende finns det uppenbarligen fortfarande många politiker och aktörer som kraftigt underskattar allvaret i energi- och klimatproblemet och storleken på de investeringar som krävs för att lösa det". EESK upprepade denna varning i yttrandet om Horisont 2020, och rekommenderade därför att en större andel av den fleråriga budgetramen skulle gå till energiforskning ⁽¹⁰⁾.

4.1.1 EESK stöder ⁽¹¹⁾ därför också kommissionens hittills tyvärr resultatlösa försök att utöka den fleråriga budgetramen för att med större kraft kunna ta itu med denna och andra viktiga gemenskapsuppgifter. Enligt kommitténs mening bör man emellertid inte försöka att – så att säga bakvägen, med ett ad hoc-undantag som avviker från hittillsvarande praxis – skapa ytterligare ett forskningsprogram utanför den fleråriga budgetramen för att kunna finansiera den europeiska andelen av konstruktionen av Iter. Konstruktionen av Iter bör tvärtom också under perioden 2014–2018 ingå i EU:s forsknings-, utvecklings- och demonstrationsprogram – dock självständigt! – inom den fleråriga budgetramen.

4.2 Detta är inte det enda argumentet mot att koppla loss de europeiska åtagandena för konstruktionen av Iter ur den fleråriga budgetramen. Kommittén förstår inte kommissionens argumentation i punkt 2.6. När kommissionen, med full kännedom om situationen, föreslår och beslutar om en flerårig budgetram där kostnaderna för konstruktionen av Iter medvetet bryts ut, har den därmed själv skapat en situation där det enligt den själv blir svårt att ta med dessa kostnader i budgetramen.

4.3 Dessutom finns det också starka sakskalet för att Iter inte ska lyftas ut ur den fleråriga budgetramen.

4.3.1 Dessa rör å ena sidan subsidiaritetsprincipen och frågan om det europeiska mervärdet. Det som saken handlar om här är just projekt av en sådan storlek att de överstiger en enskild medlemsstats möjligheter (stora vetenskapliga och tekniska infrastrukturprojekt eller projekt som Galilei och Iter), dvs. urtypen för en gemenskapsuppgift som bör lösas inom den fleråriga budgetramen och som utan tvekan medför ett europeiskt mervärde. Just därför har ramprogrammen för FoU inrättats inom den fleråriga budgetramen.

4.3.2 Å andra sidan handlar det om EU:s image i förhållande till de internationella parterna. Med tanke på den politiska

betydelsen av detta partnerskap anser kommittén att kommissionens förslag ger en vilselärande signal som kommer att påverka tilliten till EU som partner i internationella överenskommer negativt. Detta gäller inte bara fusionsprogrammet, utan också strävan efter andra internationella partnerskap eller bindande avtal, till exempel i fråga om säkerhetspolitik eller energi- och klimatpolitik.

4.3.3 Det handlar emellertid också om en ytterligare, mer allmän dimension som EESK tog upp redan i sitt yttrande ⁽¹²⁾ om Horisont 2020, nämligen trenden att kommissionen lägger ut forsknings- och innovationsfrämjande uppgifter och verksamhet på byråer och själv därigenom nöjer sig mig att hantera de rättsliga frågorna och den finansiella förvaltningen. Kommittén hyser starka betänkligheter mot detta. Därigenom avstår nämligen kommissionen inte bara från egen övervakning på fackområdet och motsvarande bedömningsförmåga (inbegripet de sakkunniga som behövs för detta), utan den avstår också från möjligheterna att i tillräcklig utsträckning ta sig an och identifiera sig med det verkliga sakinnehållet och målen. Detta engagemang är emellertid helt nödvändigt för att kommissionen på politisk nivå ska kunna hävda det viktiga området forskning, utveckling och innovation med sakkunskap, framgång och övertygelse. I annat fall går en avgörande kontrollfaktor förlorad i det känsliga systemet för befogenhetsfördelning, en faktor som har betydande vikt i den politiska vågskålen.

4.4 Som redan framförts stöder kommittén å ena sidan kommissionens önskan att stärka den fleråriga budgetramen, men anser å andra sidan att Iter bör finansieras inom budgetramen och organisatoriskt finnas kvar i denna. Därför rekommenderar EESK kommissionen att tillsammans med rådet, Europaparlamentet och Europeiska investeringsbanken söka lösningar som gör det möjligt att korrigera detta i efterhand utan att i större utsträckning negativt påverka andra programdelar, i synnerhet inom energiforskning.

4.5 Kommittén rekommenderar en lösning som innebär att man utvecklar lämpliga förfaranden för att se till att man faktiskt använder alla beslutade medel inom budgetramen till verkliga gemenskapsuppgifter, och inte som annars låter icke-förbrukade medel gå tillbaka till medlemsstaterna. Denna rekommendation ligger i linje med ett initiativ från Europaparlamentet ⁽¹³⁾ av den 5 juli 2010.

4.6 Vad beträffar den konkreta frågan rekommenderas att det finansieringsunderskott för Iter som diskuteras här täcks genom att man inte låter outnyttjade budgetmedel gå tillbaka till medlemsstaterna (på samma sätt som man uppenbarligen gjorde redan avseende 2012/2013 ⁽¹⁴⁾). Om det krävs ytterligare formella eller rättsliga åtgärder för detta förfarande rekommenderar kommittén att kommissionen diskuterar frågan med Europeiska investeringsbanken och därefter förhandlar med de ansvariga organen.

⁽¹²⁾ EUT C 181, 21.6.2012, s. 111, punkt 3.12.1.

⁽¹³⁾ A7-0254/2011: Europaparlamentets betänkande om rådets ståndpunkt om förslaget till Europeiska unionens ändringsbudget nr 3/2011 för budgetåret 2011, avsnitt III – kommissionen (11630/2011 – C7-0388/2011 – 2011/2075(BUD)).

⁽¹⁴⁾ Europeiska unionens råd (konkurrenskraft), 19 december 2011, dokument nr. 18807/11, pressmeddelande 508 (endast tillgängligt på EN).

⁽⁹⁾ EUT C 21, 21.1.2011, s. 49, punkt 3.1.1.

⁽¹⁰⁾ EUT C 181, 21.6.2012, s. 111, punkt 4.2.1.

⁽¹¹⁾ EUT C 143, 22.5.2012.

4.7 Endast om den lösning som presenteras i punkt 4.6 visar sig vara otillräcklig eller omöjlig att genomföra, rekommenderar EESK att man täcker kostnaderna, inbegripet en lämplig reserv för oförutsedda utgifter (se punkt 4.7.1), genom blygsamma nedskärningar under alla övriga budgetposter i den fleråriga budgetramen (om man räknar med en reserv på cirka 10 % handlar det om högst ca 0,3 %, i stället för 0,26 %).

4.7.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén rekommenderar nämligen starkt att man tar större hänsyn till erfarenheterna av att inrätta sådana här stora projekt i den tekniska frontlinjen, och att man avsätter ytterligare ca 10 % till en "beredskapsreserv". Om det blir nödvändigt måste kommissionens regelverk i detta avseende ändras. Därigenom ökar de 0,26 % som nämndes i punkt 2.1 till ca 0,3 %. Reservbudgeten ska förvaltas separat av projektledningen och inte frigöras förrän strikta kriterier är uppfyllda så att den inte räknas in i totalbudgeten redan på förhand och därmed förfelar sitt syfte.

4.7.2 I punkt 4.1.1 rekommenderar kommittén att konstruktionen av den europeiska delen av Iter omvandlas till en självständig beståndsdel eller projekt inom fusionsprogrammet, avskilt från de övriga programdelarna. För att i möjligaste mån kunna hålla tids- och kostnadsramarna för den europeiska delen krävs en stark projektledning med tillräckliga tekniska och administrativa beslutsbefogenheter samt en stram projektstruktur. Kommittén rekommenderar att man ser närmare på exempel som CERN, ESA eller ESO.

4.8 Vad gäller perioden 2014–2018, som ligger bortom den tidsperiod som diskuteras här, stöder kommittén kommissionens berättigade önskemål att skapa en stabil ram och en långsiktigt säker bas för den sammanlagda löptiden för det internationella Iter-projektet. EESK menar att detta bör ske inom den fleråriga budgetramen. Därigenom skapas planeringssäkerhet för EU och de internationella parterna, och EU:s tillförlitlighet som partner säkerställs.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) och direktiv 2011/61/EU om förvaltare av alternativa investeringsfonder när det gäller alltför stor förlitan på kreditbetyg"

COM(2011) 746 final – 2011/0360 (COD)

(2012/C 229/12)

Föredragande: **Jörg Freiherr FRANK VON FÜRSTENWERTH**

Den 9 februari 2012 beslutade rådet att i enlighet med artikel 53.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) och direktiv 2011/61/EU om förvaltare av alternativa investeringsfonder när det gäller alltför stor förlitan på kreditbetyg"

COM(2011) 746 final – 2011/0360 (COD).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 130 röster för och 4 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Detta yttrande är ett i raden av arbeten från EESK som behandlar regleringen av kreditvärderingsinstitutet som en del av hanteringen av de senaste årens kriser⁽¹⁾. Kommittén har nyligen välkommat att kommissionen i nya rättsakter tagit itu med de allvarliga bristerna i fråga om öppenhet, oberoende, intressekonflikter, kvaliteten i kreditbetygen och värderingsmetoderna⁽²⁾. EESK har i det sammanhanget uttryckt sin besvikelse över att man reagerat så sent och inkonsekvent på bristerna i regleringen av kreditvärderingsinstitutet.

1.2 Genom föreliggande förslag till direktiv ändras formellt fondföretagsdirektivet och direktivet om förvaltare av alternativa investeringsfonder. De viktigaste ändringarna gäller riskhanteringen, i syfte att begränsa eller förhindra ett automatiskt, mekaniskt godtagande utan egen bedömning av externa kreditbetyg. Dessa bestämmelser ska åtföljas av en ändring av förordningen om kreditvärderingsinstitut som kommittén redan yttrat sig om⁽³⁾. De båda lagstiftningsförslagen är innehållsligt nära sammankopplade.

1.3 EESK välkomnar att man i förslaget tar itu med problemet med att marknadsaktörer i alltför stor utsträckning sätter sin tillit till kreditbetyg för fondföretag och alternativa investeringsfonder, och försöker förhindra att bristfälliga kreditbetyg

utlöser ett flockbeteende bland finansaktörerna. Dessa ansträngningar måste omfatta hela unionsrätten, nationell lagstiftning och privaträttsliga avtal.

1.4 Kommittén anser att regleringsansatsen, dvs. specifika föreskrifter för riskhanteringen i fondföretag och alternativa investeringsfonder, är korrekt. Kommittén vill peka på de problem som små finansinstitut kan ha att bygga upp en egen riskanalytisk kapacitet. Vi föreslår därför att bestämmelser om samarbete om extern uppbyggnad av specialkunskaper fastställs i de delegerade akterna för att stärka de små finansinstitutens oberoende från externa kreditvärderingsinstitut. Kommittén avvisar helt kraven på att små och medelstora företag ska kunna utlokalisera beslut om kreditvärdigheten i en placering.

1.5 EESK anser att man måste göra ytterligare ansträngningar för att utveckla förfaranden och kriterier i riskhanteringsprocessen som kan användas som alternativ till kreditbetyg.

1.6 Kommittén understryker behovet av gemensamma förfaranden på G20-nivå. Globala regleringsbrister kan bara lösas om det finns en viss enhetlighet mellan de nationella rättsordningarna.

1.7 Kommittén understryker den skepsis som vi gav uttryck för i yttrandet av den 12 mars 2012⁽⁴⁾ om kreditvärderingsinstitut, nämligen att inte ens om aktörerna på finansmarknaden själva gör en riskvärdering och inte litar lika mycket till externa

⁽¹⁾ Se framför allt EESK:s yttrande i EUT C 277, 17.11.2009 och EUT C 54, 19.2.2011, s. 37.

⁽²⁾ EUT C 181, 21.06.2012, s. 68 - om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut" – COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

⁽³⁾ Se fotnot 2.

⁽⁴⁾ Se fotnot 2.

kreditbetyg kan deras objektivitet garanteras vad gäller deras beslut och integreringen av alla relevanta aspekter, med avseende på konsekvenserna av värderingen. Ett av de grundläggande problemen med riskbedömning är trovärdigheten (och oberoendet) i de kreditbetyg som kreditvärderingsinstituten avger. Dessa har under de senaste åren visat sig vara felaktiga eller alltför präglade av de intressen, tänkesätt och strukturer som funnits på deras hemmamarknader utanför EU eller hos den emittent som finansierar dem. Mot den bakgrunden anser kommittén att man alltid, också i de fortsatta diskussionerna om regleringen av kreditvärderingsinstituten, bör komma ihåg att kreditvärderingsinstituten faktiskt ända fram till helt nyligen upprepade gånger har vållat direkta och indirekta långvariga skador i alla delar av samhället. Kommittén beklagar därför att satsningarna på att inrätta ett oberoende europeiskt kreditvärderingsinstitut ännu inte har burit frukt.

2. Sammanfattning av och bakgrund till förslaget

2.1 Förslaget utgör en del av de åtgärder som ska vidtas i fråga om tillsynen av kreditvärderingsinstituten som en följd av den inledande bankkris som senare utvecklade sig till en finanskris och slutligen en statsskuldskris. Sedan den 7 december 2010, den dag då förordningen om kreditvärderingsinstitut helt trädde i kraft, är kreditvärderingsinstituten skyldiga att följa vissa förhållningsregler som ska minska risken för intressekonflikter och säkerställa att kreditbetygen och värderingsprocessen håller hög kvalitet och präglas av viss insyn. Den 11 maj 2011 ändrades⁽⁵⁾ förordningen om kreditvärderingsinstitut så att Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma) fick exklusivt tillsynsansvar för alla kreditvärderingsinstitut som är registrerade i EU.

2.2 Förordningen om kreditvärderingsinstitut och ändringen av den i maj 2011 löser emellertid inte ett av de problem som orsakade krisen: Risken för att aktörerna på finansmarknaden, särskilt fondföretag och alternativa investeringsfonder, i sina riskhanteringssystem i alltför stor utsträckning och slentrianmässigt bygger på (externa) kreditbetyg och försummar sina egna skyldigheter i fråga om tillbörlig aktsamhet och riskbedömning. Finansaktörerna förleds till detta av kostnads- och enkelhetsskäl. För allmänheten består faran i att detta leder till "flockbeteende"⁽⁶⁾ bland marknadsaktörerna. När responsen är automatiserad och styrs av samma kreditbetyg kan detta vid en förlust av ett kreditbetyg motsvarande "investment grade" leda till samtidig försäljning av skuldinstrument, något som kan skada den finansiella stabiliteten. Konjunkturförstärkande effekter och tröskeleffekter (sänkt kreditvärdighet för ett värdepapper under ett visst tröskelvärde som utlöser en kaskadförsäljning av andra värdepapper) beskriver också risken. Man har upprepade gånger fastslagit behovet av att minimera dessa risker⁽⁷⁾.

2.3 Med föreliggande förslag tar man itu med problemet med att marknadsaktörer i alltför stor utsträckning sätter sin tillit till kreditbetyg för fondföretag och alternativa investeringsfonder. Andra förslag rör samma problem vad avser kreditinstitut, försäkringsföretag och värdepappersföretag i ett finansiellt konglomerat⁽⁸⁾. Bestämmelserna om riskförvaltningen för fondföretag och alternativa investeringsfonder redovisas i artiklarna 1 och 2 och innebär att bolag inte uteslutande och slentrianmässigt får förlita sig på externa kreditbetyg. Därmed kompletteras de redan befintliga tillsynsbestämmelserna, enligt vilka de finansiella aktörerna ska använda en riskhanteringsprocess som gör det möjligt att när som helst kontrollera och bedöma den risk som är kopplad till positionerna och deras bidrag till portföljens allmänna riskprofil. Dessutom utökas kommissionens befogenheter att genom delegerade akter fastställa kriterier för bedömningen av riskhanteringssystemets lämplighet och för att undvika ett överdrivet beroende av externa kreditbetyg.

2.4 Förslaget är kopplat till "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut"⁽⁹⁾, som lades fram samma dag. Där presenteras bl.a. förslag som i syfte att förhindra marknadsaktörerna från att i alltför hög utsträckning förlita sig på kreditbetyg innebär att kreditvärderingsinstituten måste förse de finansiella aktörerna med heltäckande information, bl.a. uppgifter om värderingsmetoderna, de antaganden som ligger till grund för dem, samt typerna av kreditbetyg. Å andra sidan bör emittenter av strukturerade finansiella instrument ställa mer information om sina produkter till förfogande för marknaden (om kreditkvalitet, värdeutveckling för de underliggande tillgångarna, värdepapperiseringens struktur, underliggande kassaflöden osv.). Sammantaget bör ändringarna i förordningen om kreditvärderingsinstitut göra det lättare för fondföretag och alternativa investeringsfonder att göra egna värderingar av instrumentens kreditkvalitet. Inget av förslagen kan därför bedömas isolerat från det andra.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Kommissionens förslag rör en enda aspekt av den bristande regleringen av kreditvärderingsinstituten, nämligen kreditbetygens följder för finansmarknadsaktörernas handlande och detta handlandes konsekvenser för marknaderna. Förslaget bygger på en analys av orsakerna till de senaste årens kris. Kreditvärderingsinstituten hade en bidragande roll. De uttalar sig om borgenärsers, såväl privata borgenärsers som staters, betalningsförmåga och betalningsvilja. De har ett betydande inflytande på de globala finansmarknaderna, eftersom många finansaktörer (fondföretag, alternativa investeringsfonder, kreditinstitut och försäkringsbolag) är beroende av kreditbetyg för sina investeringsbeslut. Kommittén har de senaste åren – senast genom

⁽⁵⁾ EUT L 145, 31.5.2011, s. 30.

⁽⁶⁾ Se t.ex. The Financial Cycle, Factors of Amplification and possible Implications for Financial and Monetary Authorities, Banque de France, Bulletin No 95, november 2001, s. 68.

⁽⁷⁾ COM(2010) 301 final. Samrådsdokument från kommissionen om översynen av förordningen om kreditvärderingsinstitut http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2010/cra_en.htm, rådets slutsatser av den 23 oktober 2011. FSB:s (rådet för finansiell stabilitet) principer från oktober 2010 för att minska kreditvärderingsinstitutens beroende av kreditbetyg.

⁽⁸⁾ COM(2011) 453 final.

⁽⁹⁾ COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

sitt yttrande av den 12 mars 2012⁽¹⁰⁾ – flera gånger tagit upp bristerna i regleringen av kreditvärderingsinstitut till behandling, och kommit fram till ett tydligt ställningstagande, som också ligger till grund för detta yttrande och som kommittén hänvisar till.

3.2 Allra senast har de senaste årens kriser för det första tydligt visat att felaktiga kreditbetyg kan få betydande negativa konsekvenser för stora delar av ekonomin och till och med hela stater och samhället i stort. De har för det andra också visat att marknaderna inte varit kapabla att förhindra överdrifter. Det krävs därför en sträng och konsekvent statlig reglering av kreditvärderingsinstitut. I detta sammanhang måste regleringen på EU-nivå stödjas, mot bakgrund av det globala sammanhanget på G20-nivån, i syfte att säkra en miniminivå av enhetliga regler globalt. Det är ett oeftergivligt krav⁽¹¹⁾ att fastställandet av kreditbetyg sker i enlighet med principerna om integritet, öppenhet, ansvar och god bolagsstyrning, som måste säkras och upprätthållas som minimistandarder.

3.3 Kommittén bekräftar att väsentliga framsteg gjorts beträffande regleringen av kreditvärderingsinstitut de senaste åren, även om detta skett mycket sent. Om förslaget till ändring av förordningen om kreditvärderingsinstitut av den 15 november 2011⁽¹²⁾ leder till att man också tar itu med problemområdena kreditutsikter, kreditvärderingsinstitutens oberoende, offentliggörande av information, kreditbetyg på statspapper, kreditbetygens jämförbarhet, regelbunden rotation av kreditvärderingsinstitut, skadeståndsansvar och användning av externa kreditbetyg i bestämmelserna för kreditvärderingsinstitut, måste detta välkomnas. Kommittén har tagit ställning till detta⁽¹³⁾ och gett konkreta rekommendationer. Det är dock en besvikelse att problemområdena med de stora kreditvärderingsinstitutens marknadsdominans och alternativa betalningsmodeller inte behandlas i tillräcklig utsträckning.

3.4 Genom förslaget åtgärdas nu – genom kompletterande åtgärder – även för fondföretag och alternativa investeringsfonder problemet med automatiskt och okritiskt godtagande av externa kreditbetyg, som kan leda till ett flockbeteende bland finansaktörerna (såsom det uttrycks i kommissionens förslag) eller självuppfyllande profetior (såsom det beskrivs i kommitténs yttrande⁽¹⁴⁾). På denna punkt överlappar förslaget de på samma dag föreslagna ändringarna av förordningen om kreditvärderingsinstitut. Detta "dubbla tillvägagångssätt" är logiskt. Hos finansmarknadsaktörerna, som de (externa) kreditbetygen riktar sig till, måste denna "automatik" förhindras eller åtminstone begränsas. När det gäller regleringen av kreditvärderingsinstitutet måste det säkerställas att de är tillräckligt öppna och ger marknadsaktörerna den nödvändiga informationen.

3.5 Man får inte glömma att fondföretagen och de alternativa investeringsfonderna har ett eget ansvar för att undvika "flockbeteende" och "kaskadeffekter". Om deras riskhanterings-system tillåter sådana effekter är de en del av problemet. EESK håller uttryckligen med kommissionen om denna bedömning. Därför kommer det även vid genomförandet av detta förslag framför allt att komma an på att de delegerade rättsakterna omsätter lagstiftarens avsikt på ett ändamålsenligt sätt. Dessutom är all finansiell reglering bara så bra som det slutliga genomförandet av tillsynen i praktiken.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Det är obestridligt att ett mekaniskt och automatiskt övertagande av externa kreditbetyg utan egen bedömning leder eller kan leda till samtidig försäljning av de berörda instrumenten och därmed utlösa chocker på marknaderna som äventyrar den finansiella stabiliteten. Detta är även slutsatserna från kommissionens omfattande externa samråd⁽¹⁵⁾, Europaparlamentets icke lagstiftande resolution av den 8 juni 2011⁽¹⁶⁾ och principerna från rådet för finansiell stabilitet (Financial Stability Board, FSB)⁽¹⁷⁾.

4.2 För att bryta denna automatik krävs en rad åtgärder. Först och främst måste man se till att utnyttja och vidareutveckla alla möjligheter för att säkerställa att även andra standarder för kreditvärdighet används som ett alternativ till de stora institutens kreditbetyg. Samtidigt måste man se över de gällande tillsynsregler som på grundval av lagstiftning eller administrativa bestämmelser skapar en automatik mellan externa kreditbetyg och värdering, t.ex. hos kreditinstitut och försäkringsbolag. Genom samma åtgärder måste också automatiken i finansaktörernas riskhanteringssystem brytas. På det hela taget är det nödvändigt att säkerställa att inga bestämmelser som främjar denna automatik behålls i EU-lagstiftningen eller den nationella lagstiftningen. Man måste också se till att även privata trättsliga överenskommelser där en sådan automatik föreskrivs ska anses vara ogiltiga. Dessutom behöver finansaktörerna tillräcklig information som gör det lättare för dem att göra egna värderingar.

4.3 Förslaget innehåller som en allmän riktlinje den nödvändiga preciseringen av utformningen av fondföretags och alternativa investeringsfonders riskhanteringssystem. Denna strategi är i princip riktig. Den kommer dock att förverkligas först genom relevanta delegerade rättsakter, vilket betyder att det huvudsakliga arbetet för att motverka felstyrningar genom automatiken i godtagandet av externa kreditbetyg fortfarande måste göras.

⁽¹⁰⁾ Se fotnot 2.

⁽¹¹⁾ Se fotnot 2, punkt 1.2.

⁽¹²⁾ COM(2010) 747 final – 2011/0361 (COD).

⁽¹³⁾ Se fotnot 2.

⁽¹⁴⁾ Se fotnot 2, punkt 1.7.

⁽¹⁵⁾ Se fotnot 6.

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets resolution av den 8 juni 2011 om kreditvärderingsinstitut: framtidsutsikter (2010/2302 (INI)).

⁽¹⁷⁾ Se fotnot 6.

4.4 I praktiken går det inte att genomföra en fullständig avveckling av användningen av externa kreditbetyg. Den kapacitet, sakkunskap och erfarenhet som krävs för att kunna ersätta externa kreditbetyg finns för närvarande bara i begränsad omfattning. Särskilt de små finansinstituten saknar ofta de resurser som krävs för att bygga ut eller bygga upp egna analysenheter. Vid sidan av möjligheten att stärka den interna riskbedömningen och därmed bli oberoende av externa kreditvärderingsinstitut, upprepas ofta kravet på att små och medelstora företag ska kunna lägga ut riskanalysen på entreprenad. Genom att underlätta tillgången till extern information kan man säkert för speciella marknader bygga upp sakkunskap och skapa större kostnadseffektivitet genom samarbete. Detta skulle ge små och medelstora företag möjlighet att uppnå större oberoende i förhållande till kreditvärderingsinstituten. Åtgärder i den riktningen välkomnas. Kommittén är dock helt övertygad om att det faktiska beslutet om kreditvärdigheten i en placering alltid måste fattas inom företaget – det får inte läggas ut på entreprenad.

4.5 EESK inser att genomförandet av förslaget förmodligen kommer att höja kostnaderna för lagstiftningen, i vissa fall avsevärt, genom utvidgningen av riskförvaltningssystemet och utbyggnaden och uppbyggnaden av interna modeller. Mot bakgrund av att hela samhället annars kan lida skada finns emellertid inga alternativ.

Bryssel den 23 maj 2012

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av en tullkodex för unionen (omarbetning)"

COM(2012) 64 final – 2012/0027 (COD)

(2012/C 229/13)

Föredragande: **Antonello PEZZINI**

Den 7 mars 2012 och den 13 mars 2012 beslutade rådet respektive Europaparlamentet att i enlighet med artiklarna 33, 114 och 207 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av en tullkodex för unionen (omarbetning)"

COM(2012) 64 final – 2012/0027 (COD).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 135 röster för, 3 röster emot och 3 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén anser att en effektiv tullunion är en absolut grundläggande förutsättning för den europeiska integrationsprocessen och för att man ska kunna säkerställa att den fria rörligheten för varor är effektiv, säker och öppen för insyn, att konsumenterna och miljön skyddas i största möjliga utsträckning och att bedrägerier och förfalskning bekämpas på ett effektivt och enhetligt sätt inom hela EU.

1.2 Kommittén efterlyser därför en samlad tullpolitik som bygger på enhetliga, uppdaterade, öppna, effektiva och förenklade förfaranden och som kan främja EU:s ekonomiska konkurrenskraft på internationell nivå och skydda den immateriella äganderätten och de europeiska företagens och konsumenternas rättigheter och säkerhet.

1.3 Mot bakgrund av detta välkomnar kommittén kommissionens antagande av förslaget till omarbetning av förordning (EG) nr 450/2008 av den 23 april 2008, och anser att man bör fastställa bindande tidsfrister, göra enhetliga tolkningar, verka för spridning av information och utbildning samt se till att adekvat finansiering ställs till förfogande med hjälp av nationella medel och EU-medel.

1.4 EESK ställer sig givetvis bakom att kodexens bestämmelser **anpassas till Lissabonfördraget** när det gäller delegering av befogenheter och tilldelning av verkställande befogenheter, och med respekt för balansen mellan parlamentet och rådet bör dessa två institutioner jämnställas vad avser delegerade akter.

1.5 Kommittén anser också att det är nödvändigt och viktigt att vidta **moderniseringsåtgärder, t.ex. i fråga om förenkling**

av tullagstiftningen och införande av **kompatibla IT-system** inom tullväsendena, vilket skulle främja en förenkling av handelspraxis och en starkare samordning av såväl förebyggande åtgärder som sanktioner.

1.6 EESK oroas över **möjligheten att man gör olika nationella tolkningar** av EU:s tullagstiftning, vilket skulle kunna leda till en tung administrativ börda för företagen (särskilt de mindre företagen) och följaktligen även påverka EU:s konkurrenskraft negativt.

1.7 I ljuset av detta stöder EESK starkt processen för **centraliserad klarering**, med adekvata elektroniska system, systematisk användning av standardiserade arbetsmetoder, **modellering av förfarandeprocesser**, spridning av alla initiativ med koppling till e-tull samt införandet på försök av en europeisk insatsstyrka som kan göra snabbinsatser till stöd för de innovativa processerna.

1.8 Kommittén inser att **införandet av kodexen bör skjutas upp** för att man ska hinna utveckla harmoniserade elektroniska system och göra tullförfarandena vid EU:s yttre gränser mer välorganiserade, men framför allt för att man ska kunna **ge personalen nödvändig information och utbildning** och därmed främja internationell handel och göra människors och varors rörlighet snabbare.

1.9 Enligt EESK krävs det ett **närmare samarbete** mellan tullförvaltningarna, myndigheterna för marknadsövervakning, kommissionen och de europeiska organen för att kunna förbättra kontrollen av kvaliteten på de varor som korsar gränserna.

1.10 Kommittén betonar vikten av att förbättra tjänsternas kvalitet till förmån för de ekonomiska aktörerna och andra berörda parter, och rekommenderar kommissionen att med hjälp av konkreta stimulansåtgärder och förenklade förfaranden uppmuntra aktörerna att ansöka om att få status som **godkänd ekonomisk aktör**.

1.11 Kommittén påpekar att det är viktigt att ge tulltjänstemännen, de ekonomiska aktörerna och tullspeditörerna nödvändig information och utbildning för att garantera att bestämmelserna tillämpas och tolkas på ett enhetligt sätt samt stärka konsumentskyddet. Man bör också utveckla **Jean Monnet-professurerna i europeisk tullagstiftning** i nära samarbete med universitet och forskningscentrum i hela EU.

1.12 Kommittén är övertygad om att man måste stärka de enskilda medlemsstaternas kapacitet och kompetens i syfte att inrätta en **europeisk skola för högre tullutbildning** för att främja spetskompetens inom tullväsendena och på sikt införa ett **gemensamt europeiskt tullsistem**.

2. Nuläget

2.1 Tullmyndigheterna spelar en grundläggande roll när det gäller att skapa garantier för säkerhet och trygghet, skydda konsumenterna och miljön, garantera att alla intäkter uppbärs, stärka kampen mot bedrägerier och korruption samt säkra respekten för den immateriella äganderätten. EU:s import av förfälskade varor leder till förlorade inkomster, kränkningar av den immateriella äganderätten samt allvarliga risker för de europeiska konsumenternas säkerhet och hälsa.

2.2 EU:s tullkodex från 1992, som fortfarande gäller, ligger till grund för förfaranden som ofta kräver att man använder pappersdokument. Elektronisk tullklarering med hjälp av nationella datorsystem har visserligen redan införts, men det finns inget EU-krav på att sådana system ska användas.

2.3 Samtidigt har tullmyndigheternas uppdrag utvidgats till följd av de ökande handelsflödena och andra faktorer med anknytning till produktsäkerhet och den nya informationstekniken, som tillsammans med ändringarna av Lissabonfördraget har gjort den inre marknaden mer konkurrenskraftig.

2.4 År 2008 antogs en uppdaterad tullkodex⁽¹⁾ för att göra det möjligt att ta itu med de ökande handelsflödena, nya riskhanteringsmetoder, skydd och säkerhet i samband med laglig handel, samt för att införa en gemensam IT-miljö för tullmyndigheterna och handeln.

2.5 Den moderniserade tullkodexens bestämmelser är redan i kraft, men för att de verkligen ska kunna tillämpas krävs det genomförandebestämmelser, som man planerar att införa senast den 24 juni 2013. Av olika tekniska och praktiska anledningar till följd av de rättsliga, IT-relaterade och operativa aspekternas komplexitet kommer man emellertid inte att kunna respektera denna tidsfrist.

⁽¹⁾ Se EUT L 145, 4.6.2008, s. 1.

2.6 EESK har redan i sina tidigare yttranden i detta ärende påpekat att "dessa tidsfrister ... är väl optimistiska"⁽²⁾ samt att "frånvaron av en genomförandeförordning – som kommissionen själv har befogenhet att utarbeta – gör att det för närvarande råder en viss osäkerhet kring vissa regler"⁽³⁾, och kommittén anser fortfarande att "tullunionen, som har varit spjutspetsen i EU:s ekonomiska integration, inte utan men i dag skulle kunna sacka efter gentemot den internationella handeln"⁽⁴⁾.

2.7 Vad gäller de finansiella resurserna vill kommittén erinra om de synpunkter som framfördes i det nyligen publicerade yttrandet om förslaget om ett åtgärdsprogram för tull- och skattefrågor i Europeiska unionen för perioden 2014–2020 (Fiscus)⁽⁵⁾. Såsom EESK redan har påpekat vid flera tillfällen⁽⁶⁾ skulle detta dock bara utgöra början av ett strukturerat samarbete mellan alla nationella och europeiska organ som deltar i kampen mot bedrägerier och ekonomisk brottslighet, penningtvätt, organiserad brottslighet, terrorism, smuggling etc.

2.8 Mot bakgrund av att man på senare år har utvecklat två program, **Tull 2013** och **Fiscalis 2013**, som utarbetades var för sig men nu ingår i det gemensamma Fiscus-programmet, anser kommittén att man **måste upprätthålla** "den viktigaste positiva aspekten av detta program", nämligen "**att det mänskliga perspektivet lyfts fram**".

— "Man måste se till att nationella tull- och skatteförvaltningar är tillräckligt utrustade för att möta utmaningarna under nästa årtionde.

— Ett uppdaterat och effektivt IT-system för tull- och skatteområdena måste finnas. Till exempel skulle ett sådant system innehålla viktiga delar som den moderniserade tullkodexen.

— Kommittén skulle vilja se mer detaljerade bedömningar av konsekvenserna för EU:s budget och för de nationella budgetarna."⁽⁷⁾

2.9 För att man ska kunna genomföra moderniseringen av tullsektorn behövs det tillräckliga finansiella resurser för olika förfaranden och processer i anslutning till tullverksamheten, framför allt för att skapa elektroniska system och för fortbildning av den berörda personalen.

⁽²⁾ Se EUT C 318, 23.12.2006, s. 47.

⁽³⁾ Se EUT C 309, 16.12.2006, s. 22.

⁽⁴⁾ Se EUT C 324, 30.12.2006, s. 78.

⁽⁵⁾ Se EUT C 143, 22.5.2012, s. 48.

⁽⁶⁾ Se EESK:s yttranden om "Kampen mot skatteundandragande i fråga om mervärdesskatt", EUT C 347, 18.12.2010, s. 73; "God förvaltning i skattefrågor", EUT C 255, 22.9.2010, s. 61; "Skatteundandragande vid import", EUT C 277, 17.11.2009, s. 112; "Indrivning av fordringar som avser skatter, tullar och andra åtgärder" och "administrativt samarbete i fråga om beskattning", EUT C 317, 23.12.2009, s. 120.

⁽⁷⁾ Se fotnot 5, ibid.

2.10 De strategiska målen i det nya förslaget till förordning förblir desamma som i förordning (EG) nr 450/2008, som är föremål för omarbetning. Dessa mål är förenliga med den nuvarande politiken för handeln med varor som förs in i eller ut ur Europeiska unionen, och kommittén har redan haft tillfälle att yttra sig om dessa mål ⁽⁸⁾.

2.11 I en resolution av den 1 december 2011 uttalade sig Europaparlamentet om modernisering av tulltjänsterna ⁽⁹⁾ och behandlade problem som rör tullstrategin; instrumenten för att säkerställa konkurrenskraft och riskhantering; en gemensam kontaktpunkt; harmonisering av kontroll- och sanktionssystemen; förenklade förfaranden; finansiella intressen; samt immateriella rättigheter och förstärkt samarbete.

2.12 I sin lägesrapport om strategin för vidareutveckling av tullunionen ⁽¹⁰⁾ underströk kommissionen kravet på

- ”ett bredare strategiskt synsätt när det gäller samarbete med andra organ och internationella partner på säkerhets-, hälso- skydds- och miljöområdet,
- bättre och moderniserade styrelseformer, både när det gäller strukturer och arbetsmetoder, framför allt genom ett mer affärsinriktat synsätt i fråga om tullunionens processer,
- gemensamt utnyttjande och sammanslagning av medlemsstaternas, och medlemsstaternas och kommissionens, kapacitet och resurser, för att öka effektiviteten, ändamålsenligheten och enhetligheten samt för att skapa stordriftsfördelar i det framtida programmet Fiscus,
- fastställande av en grund för att mäta och bedöma resultat (både själva resultatet och dess effekter) för att se till att tullunionen uppfyller sitt mål, och identifiera eftersläpningar eller luckor”.

2.13 Rådet beslutade i sin resolution av den 13 december 2011 ⁽¹¹⁾ att utforma en strategi för det framtida samarbetet i syfte att avgöra vilka åtgärder som måste vidtas för att ytterligare förbättra tullsamarbetet och samarbetet med andra myndigheter, för att stärka tullens roll som ledande myndighet för kontroll av rörligheten för varor inom området med frihet, säkerhet och rättvisa och för att uppnå ett effektivare skydd av unionens medborgare.

3. Kommissionens förslag

3.1 Kommissionen föreslår att förordning (EG) nr 450/2008 (den moderniserade tullkodexen) ska ersättas med omarbetad förordning, som bland annat

- ”är förenlig med Lissabonfördraget,

⁽⁸⁾ Se fotnot 2.

⁽⁹⁾ Se resolution PE 1.12.2011 (2011/2083/INI).

⁽¹⁰⁾ Se COM(2011) 922. 20.12.2011.

⁽¹¹⁾ EUT C 5, 7.1.2012, s. 1.

- är anpassad till de praktiska aspekterna av och utvecklingen av tullagstiftning och på andra politikområden av betydelse för varubefordran mellan EU och tredjeländer,

- och som ger den tid som krävs för utveckling av stödjande IT-system.”

3.2 Omarbetningen av förordning (EG) nr 450/2008 innebär att lagstiftningen blir bättre anpassad till företagens affärsrutiner, med stöd av en optimal arkitektur och planering i fråga om IT-utveckling, samtidigt som alla fördelar med den förordningen som omarbetas bibehålls, dvs. förenkling av administrativa förfaranden för offentliga myndigheter (på EU-nivå eller nationell nivå) och privata aktörer.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Kommittén välkomnar att Europeiska kommissionen har antagit förslaget till omarbetning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 450/2008 av den 23 april 2008 om en moderniserad tullkodex för unionen.

4.2 Även om vi ser positivt på det nya förslaget, anser vi dock att det måste säkerställa följande:

- Bestämda tidsfrister för genomförande av tillämpningsföreskrifterna, för att undvika nya omarbetningar och dröjsmål.
- Enhetliga tolkningar av tullagstiftningen i EU: Unionen bör uppträda som en enhetlig förvaltning för att förverkliga ett **gemensamt europeiskt tullsistem**.
- Samma kontrollnivåer och enhetlig behandling av operatörerna över hela EU:s tullområde, med standardiserade kontrollpaket, vidareutveckling av den gemensamma kontaktpunkten och förenklat förfarande för att få status som godkänd ekonomisk aktör.
- Mer utförlig information till alla berörda operatörer, för att garantera en enhetlig tillämpning av nya bestämmelser och datoriserade förfaranden, på grundval av gemensamma standarder som säkerställer fullständig driftskompatibilitet.
- En utbildning av hög kvalitet för tullpersonalen och operatörerna, på basis av europeiska plattformar och standarder, i syfte att öka professionalismen och ansvars känslan, med lämplig uppföljning och med utgångspunkt i europeiska kvalitetsparametrar.
- Tillräckliga finansiella resurser på nationell nivå och på EU-nivå för att aktivera särskilda program som **Fiscus**, **EU-programmen för fortsatt yrkesutbildning**, som också är inriktade på språkträning och på IKT, samt **Jean Monnet-professorer**.

— gemensamt utnyttjande och sammanslagning av de olika medlemsstaternas – och av medlemsstaternas och EU:s – kapacitet och resurser, för att skapa en **skola för högre tullutbildning** som kan öka effektiviteten inom tullsektorn.

4.3 Kommittén anser att dessa aspekter är särskilt relevanta med avseende på utbildning och gemensamma initiativ på IT-området, för att säkerställa höga standarder i fråga om driftskompatibilitet i tullsystemen och en enhetlig **"europeisk tullkorpus"**, kvalifikationer och homogena operativa nivåer.

4.4 De avsevärda investeringar som redan gjorts för att få till stånd fungerande datoriserade och driftskompatibla tullsystem har ännu inte utjämnat skillnaderna i fråga om lagstiftning och användning av uppgifterna. Man bör utnyttja de tidsramar som anges i kommissionens förslag för mer långtgående harmoniseringsinsatser och för att förverkliga en **"europeisk tullkorpus"** som kan ligga till grund för det mål som kommittén stöder, nämligen att skapa ett **gemensamt europeiskt tullsystem**.

4.4.1 I syfte att uppnå en enhetlig tillämpning av den nya förordningen föreslår EESK att man på prov ska skapa en europeisk insatsgrupp som kan ingripa snabbt, till stöd för det kvalificerade och betungande arbete som utförs av tullen, framför allt vid EU:s yttre gränser.

4.5 Som vi tidigare har framhållit vill vi på nytt påpeka att "gemenskapens förvaltning av tullen borde vara ett av unionens långsiktiga mål. En sådan förvaltning skulle vara enklare, mer tillförlitlig och mindre kostsam och ge möjlighet till sammankoppling med andra system i EU och tredjeländer" ⁽¹²⁾.

4.6 EESK betonar vikten av uppdaterade riktlinjer för importkontroll, för produktsäkerhet och för en offentlig databank om farligt gods som beslagtogs av tullmyndigheterna.

4.7 Kommissionen borde beakta de synpunkter som EESK framförde i sitt yttrande av den 13 december 2007 om den övergripande rättsliga ramen ⁽¹³⁾ när det gäller behovet av bättre samordning och förstärkning av marknadsövervakningen.

4.8 När det gäller rättsligt skydd på EU-marknaden bör lagstiftningen utvecklas i riktning mot nya system som gör det möjligt att fastställa produkternas ursprung och garantera deras spårbarhet, i syfte att förbättra konsumentinformationen och förstärka insatserna för att förebygga oegentligheter och bedrägerier inom tullsektorn.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ EUT C 318, 13.9.2006, s. 47.

⁽¹³⁾ EUT C 120, 16.5.2008, s. 1.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok om rätt till familjeåterförening för tredjelandsmedborgare som är bosatta i Europeiska unionen (direktiv 2003/86/EG)"

COM(2011) 735 final

(2012/C 229/14)

Föredragande: **Cristian PÎRVULESCU**

Den 15 november 2011 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Grönbok om rätt till familjeåterförening för tredjelandsmedborgare som är bosatta i Europeiska unionen (direktiv 2003/86/EG)"

COM(2011) 735 final.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 18 april 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 131 röster för, 5 röster emot och 8 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1 I både Stockholmsprogrammet och den europeiska pakten för invandring och asyl anges familjeåterförening som en fråga där EU-politiken bör vidareutvecklas, särskilt med avseende på integrationsåtgärder. Sedan 2003 gäller gemensamma EU-regler för invandring som reglerar villkoren för utövandet av rätten till familjeåterförening för tredjelandsmedborgare i EU.

1.2 I direktivet anges villkoren för inresa och vistelse för familjemedlemmar från länder utanför EU som återförenas med en medborgare från ett land utanför EU som redan vistas lagligt i en medlemsstat. Direktivet gäller inte EU-medborgare.

1.3 I sin första rapport om tillämpningen av direktivet (COM(2008) 610 final) pekade kommissionen på brister i direktivet och problem vid tillämpningen på nationell nivå.

1.4 Kommissionen ansåg det vara nödvändigt att inleda en offentlig diskussion om familjeåterförening och lyfta fram vissa frågor om tillämpningen. Detta är tanken bakom den aktuella grönboken. Alla intressenter uppmanades att besvara olika frågor om hur bestämmelserna om familjeåterförening på EU-nivå kan göras effektivare.

1.5 På grundval av resultatet av detta samråd kommer kommissionen att avgöra om någon konkret uppföljning är nödvändig (t.ex. ändring av direktivet, riktlinjer för tolkningen eller ingen förändring).

2. Allmänna kommentarer

2.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén ser positivt på Europeiska kommissionens initiativ att inleda ett brett offentligt samråd om direktivet om familjeåterförening. I egenkap av företrädare för det organiserade civila samhället kan EESK erbjuda sin hjälp i samrådsarbetet och yttra sig i frågan utgående från samlade erfarenheter.

2.2 EESK ser med oro på att diskussionen om invandring är ytterst känslig i det nuvarande politiska, ekonomiska och sociala sammanhanget. Den finansiella och ekonomiska krisen tär på solidaritetsbanden mellan individer och har lett till en radikalisering i den politiska retoriken och de politiska åtgärderna. Man måste understryka att de demografiska och ekonomiska framtidsutsikterna i Europa gör det nödvändigt att förhålla sig öppet till medborgare från tredjeländer som önskar leva i EU. Det europeiska samhället måste förbli öppet även om det förekommer fluktuationer på arbetsmarknaden. Diskussionen om familjeåterförening inom ramen för invandringspolitikerna är visserligen nödvändig, men syftar till att ifrågasätta nuvarande regler och förfaranden, varav många är viktiga steg i arbetet med att uppnå målen på politikområdet.

2.3 EESK vill gärna se en debatt och vill dessutom verkar för att ge det organiserade civila samhället en röst som innebära ett konstruktivt steg framåt i frågan. Oavsett vilka politiska eller ekonomiska utmaningar som det europeiska samhället ställs inför måste man hålla fast vid och förstärka basen för det europeiska bygget, i synnerhet respekten för de grundläggande rättigheterna.

2.4 Kommittén uppskattar att kommissionen är öppen för det civila samhället och den akademiska världen, som båda vid flera tillfällen har uttryckt kritik mot direktivets innehåll och

tillämpning. I detta sammanhang bör man nämna den positiva roll som spelats av det europeiska integrationsforumet, vars uppgift är att underlätta den strukturerade dialogen mellan EU-institutionerna och olika intressegrupper i fråga om migration och integration.

2.5 Enligt EESK är det nödvändigt att diskussionen om direktivet och dess återverkningar inriktas på praktiska frågor i genomförandeskedet och på att i ett senare skede i samråd med intressegrupper fastställa ett förfaringssätt och verktyg för detta.

2.6 Debatten om direktivet bör äga rum med hänsyn till ett flertal internationella fördrag och konventioner som skyddar privatlivet, familjen och familjemedlemmarna, i synnerhet barnen. Rätten till respekt för privat- och familjeliv är en grundläggande rättighet och ska även betraktas som en sådan, oavsett den berörda personens nationalitet. Det framgår direkt eller indirekt av en rad handlingar såsom den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna (artiklarna 12, 16 och 25), konventionen om barnets rättigheter, den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (artikel 7), EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (artiklarna 8, 9, 24 och 25) samt europeiska sociala stadgan (artikel 16).

2.7 Det är nödvändigt och lämpligt att diskutera direktivet mot bakgrund av den samlade erfarenheten av familjeåterförening, men även för att direktivet bättre ska svara mot tekniska metoder som kan användas i förfarandena för uppehållstillstånd (t.ex. DNA-test). En annan aspekt som måste beaktas är EU-domstolens rättspraxis.

2.8 Även om det finns en stor mängd data om migration konstaterar kommittén att känsliga frågor som vilseledande och tvångsäktenskap inte har utretts i tillräcklig mån för att kunna vägleda politikutformningen. Kommittén vill alltså se fortsatta ansträngningar för insamling av data, i synnerhet kvalitativa sådana, på dessa känsliga och viktiga områden.

3. Särskilda kommentarer

3.1 Tillämpningsområde. Vem kan komma i fråga som referensperson i direktivets mening?

Fråga 1

— Är dessa kriterier (välgrundade utsikter att få ett varaktigt uppehållstillstånd vid tiden för ansökan enligt artikel 3, och en väntetid innan återförening kan ske enligt artikel 8) rätt metod och det bästa sättet att avgöra om referenspersonerna kan komma i fråga?

3.1.1 EESK anser att villkoret "välgrundade utsikter" är alltför otydligt i rättsligt hänseende, och därför kan leda till en alltför snäv tolkning. Därför rekommenderar kommittén att man håller kvar villkoret om innehav av ett uppehållstillstånd med en giltighetstid på minst ett år, men att övriga villkor med hänvisning till "välgrundade utsikter" stryks.

3.1.2 På motsvarande sätt kan även minimiperioden innan återförening kan ske vara problematisk. Rätten till familjeliv och privatliv är grundläggande rättigheter. EESK anser att denna rättighet innebär att referenspersonen i direktivets mening ska kunna inleda förfarandet för familjeåterförening då uppehållstillståndet utfärdas och att minimiperioden för uppehåll ska avskaffas.

3.1.3 Kommittén förstår distinktionen mellan högkvalificerade och mindre kvalificerade migranter när det gäller status och skydd. Man måste dock beakta att den europeiska ekonomin behöver båda grupperna i lika hög grad och att ingen skillnad i rättigheter får göras utgående från kvalifikationer, oavsett om det är fråga om skydd av privatliv eller skydd av familjeliv.

3.2 Familjemedlemmar som kan komma i fråga. Obligatoriska bestämmelser – kärnfamiljen

Fråga 2

— Är det legitimt att ha en minimiålder för maken/makan som skiljer sig från myndighetsåldern i en medlemsstat?

— Finns det andra sätt att förhindra tvångsäktenskap i samband med familjeåterförening och i så fall vilka?

— Finns det tydliga bevis för problemet med tvångsäktenskap? Om ja, hur stort är det problemet (statistik) och hänger det samman med reglerna om familjeåterförening (fastställande av en annan minimiålder än myndighetsåldern)?

3.2.1 EESK anser att bestämmelserna om minimiålder är ett ineffektivt verktyg i kampen mot tvångsäktenskap och att de samtidigt kan undergräva den grundläggande rättigheten till familjeliv. En möjlighet vore här att efter återförening på en medlemsstats territorium göra en utvärdering av äktenskapets natur med hjälp av undersökningar och/eller samtal. För att öka möjligheterna att avslöja tvångsäktenskap, som nästan uteslutande drabbar kvinnor, rekommenderar kommittén att man utformar ett system med incitament för personer som erkänner att de blivit tvingade till äktenskap. Ett exempel bland många på denna typ av lösningar vore att utfärda ett uppehållstillstånd på minst ett år för drabbade personer. Kommittén har inte tillgång till entydiga data om tvångsäktenskap och rekommenderar att kommissionen tillsammans med specialister på området tar fram relevanta fakta.

Fråga 3

— Anser du att det finns skäl att behålla de frysningssklausuler som inte utnyttjas av medlemsstaterna, t.ex. den som gäller barn som har fyllt 15 år?

3.2.2 EESK anser inte att dessa två klausuler behöver behållas. Den första klausulen om vissa integrationsvillkor för underåriga över 12 år har bara använts av en enda medlemsstat. Dessutom finns det risk för att nödvändiga integrationsvillkor fastställs på olika och slumpartade sätt, vilket kan återverka på rättigheterna för personer i utsatt ställning såsom underåriga. Den andra klausulen om underåriga över 15 år är också problematisk. Denna klausul har inte använts av en enda medlemsstat. Kravet på att underåriga måste framföra andra motiv än familjeåterförening är ett etiskt problem med tanke på att återföreningen stöder sig på samtliga internationella konventioner om barnskydd.

3.3 Frivillig bestämmelse – andra familjemedlemmar

Fråga 4

— Är bestämmelserna om familjemedlemmar som kan komma i fråga för familjeåterförening lämpliga och tillräckligt vittomfattande för att ta hänsyn till de olika definitioner av en familj som finns vid sidan av kärnfamiljen?

3.3.1 Bestämmelserna är otillräckliga eftersom det inte finns någon entydig definition av "familj" som tillämpas både i tredjeländer och i EU:s medlemsstater. EU har visserligen ingen rättslig grund för definition av familjebegreppet, men däremot finns det verktyg för att förebygga diskriminering. Reglerna för familjeåterförening måste vara tillräckligt flexibla för att täcka alla olika typer av familjer som erkänns på nationell nivå (inklusive samkönade par, familjer med bara en förälder, civila partnerskap osv.) och för att inkludera andra släktband.

3.3.2 Med tanke på att mer än hälften av medlemsstaterna har använt den fakultativa klausulen och har inkluderat referenspersonens föräldrar och/eller maka/make bland de personer som kan komma i fråga vid familjeåterförening, anser EESK att det finns skäl att hålla kvar denna fakultativa klausul. På så sätt får de medlemsstater som så önskar möjlighet att låta familjeåterföreningen omfatta en större grupp personer. Man kan exempelvis inkludera svärföräldrar som kan spela en gynnsam roll i barnbarnens känslomässiga och intellektuella utveckling.

3.4 Krav för utövandet av rätten till familjeåterförening – Integrationsåtgärder

Fråga 5

— Bidrar dessa åtgärder effektivt till integration? Hur kan detta bedömas i praktiken?

— Vilka integrationsåtgärder är effektivast i det avseendet?

— Anser du att det vore lämpligt att närmare definiera dessa åtgärder på EU-nivå?

— Skulle du rekommendera åtgärder före inresa?

— Hur kan garantier i så fall införas så att de inte i praktiken leder till otillbörliga hinder för familjeåterförening (t.ex. oproportionerliga avgifter eller krav) och så att hänsyn tas till individuella egenskaper som ålder, analfabetism, funktionshinder och utbildningsnivå?

3.4.1 EESK anser att integrationsåtgärderna är välkomna under förutsättning att de inte utformas eller tillämpas i syfte att hindra familjeåterförening, utan till förmån för referenspersonerna och medlemmarna av den familj de lever i. Integrationsåtgärderna bör vidtas på den mottagande EU-medlemsstatens territorium och inte på tredjelands territorium.

3.4.2 I agendan för integration av tredjelandsmedborgare erbjuds en "verktygslåda" (*Integration Toolbox*) som kan tillgripas. När det gäller denna verktygslåda anser EESK att det är nödvändigt att lägga tonvikten vid språkinläring samt vid formellt och informellt lärande. Kommittén har tidigare vid flera tillfällen framfört att utbildningen är en avgörande dimension av integrationen. Användningen av dessa verktyg måste anpassas till familjemedlemmarnas demografiska och socioekonomiska särdrag. Det är önskvärt att låta underåriga delta i formella och informella utbildningsprogram och att låta de vuxna och äldre delta i program för språkinläring, yrkeskvalifikationer och e-integration (*e-inclusion*). Dessa åtgärder kunde hjälpa familjemedlemmarna att bidra till ekonomin och samhället i mottagarlandet samt i ursprungslandet.

3.4.3 EESK anser att åtgärder före inresa bör undvikas. I idealfallet kan familjer som återförenas på EU:s territorium ineha språkkunskaper och en kultur- eller utbildningsbakgrund som underlättar integrationen. Avsaknaden av dessa aspekter får dock inte användas som ett hinder för återförening. Förutom otillbörliga hinder för familjeåterförening (t.ex. avgifter) är det möjligt att EU:s medlemsstater eller tredjeländerna inte har en tillfredsställande institutionell struktur för att genomföra förhandsåtgärder. Genom att anordna integrationsåtgärder på medlemsstatens territorium kan man säkerställa ett bättre skydd för familjen, ett mer omfattande stöd från referenspersonerna och förbättrade möjligheter till integration. Medborgarorganisationerna kan spela en viktig roll i integrationen, men huvudansvaret måste förbli hos de offentliga myndigheterna, som har ett rättsligt ansvar och nödvändiga resurser för att fullfölja integrationen.

3.5 Väntetid med avseende på mottagningskapacitet

Fråga 6

— Är det, med tanke på hur undantaget tillämpas, nödvändigt och motiverat att behålla det i direktivet för att ge möjlighet till en väntetid på tre år från inlämnandet av ansökan?

3.5.1 Eftersom bara en enda medlemsstat har använt denna möjlighet anser EESK att den inte behöver behållas. Dessutom bör beslutet om uppehållstillstånd ta hänsyn till individuella förhållanden och inte till mottagningskapacitet. Mottagningskapaciteten varierar och är resultatet av en politik som kan läggas om ifall det är nödvändigt.

3.6 Inresa och bosättning för familjemedlemmar

Fråga 7

- Bör det finnas särskilda regler för en situation där den återstående giltighetstiden för referenspersonens uppehållstillstånd är mindre än ett år men tillståndet ska förnyas?

3.6.1 Upphållstillståndet för referenspersonerna och deras familjemedlemmar bör ha samma giltighetstid. Innan samtliga uppehållstillstånd löper ut kan man tänka sig att ge samtliga familjemedlemmar möjlighet att lämna in en ansökan tillsammans för att undvika förskjutningar i giltighetstiden.

3.7 Frågor med anknytning till asyl – Uteslutande av alternativa skyddsformer

Fråga 8

- Bör familjeåterförening för tredjelandsmedborgare som åtnjuter subsidiärt skydd omfattas av bestämmelserna i direktivet om familjeåterförening?
- Bör personer som åtnjuter subsidiärt skydd omfattas av de förmånligare bestämmelser i direktivet om familjeåterförening som innebär att flyktingar inte behöver uppfylla vissa krav (bostad, sjukförsäkring, stabila och regelbundna försörjningsmedel)?

3.7.1 EESK anser att personer som åtnjuter subsidiärt skydd bör omfattas av de förmånligare bestämmelserna i direktivet om familjeåterförening och därmed falla inom direktivets tillämpningsområde. Personer som åtnjuter subsidiärt skydd kommer från länder och regioner i världen som betraktas som farliga för deras säkerhet och välbefinnande. Detta gör det ännu mer angeläget att förenhetliga dessa två förhållanden.

3.8 Andra frågor med anknytning till asyl

Fråga 9

- Bör medlemsstaterna även i fortsättningen ha möjlighet att begränsa tillämpningen av direktivets förmånligare bestämmelser till flyktingar vars familjeband har etablerats före inresan på en medlemsstats territorium?
- Bör familjeåterförening säkras för bredare kategorier av familjemedlemmar som är beroende av flyktingarna för sin försörjning, och i vilken utsträckning i så fall?

- Bör det även i fortsättningen krävas att flyktingar lägger fram bevis för att de uppfyller kraven i fråga om bostad, sjukförsäkring och försörjningsmedel, om ansökan om familjeåterförening inte lämnas in inom tre månader efter det att flyktingstatus har beviljats?

3.8.1 EESK anser att familjedefinitionen inte bör innehålla något tidskriterium. Vissa personer bildar familj i medlemsstaten och inte i ursprungslandet. En familj kan återförenas oavsett tidpunkt eller ort för familjebildningen. Familjeåterföreningen bör utvidgas så att fler kategorier av personer kan ingå, i synnerhet barn över 18 eller syskon, samtidigt som man beaktar bedömningen av riskerna i ursprungslandet och kulturella aspekter. Dessutom bör man avskaffa tidsgränsen för anhållan om familjeåterförening eller förlänga tidsfristen för att ge potentiella referenspersoner möjlighet att kontakta sina familjemedlemmar – som kan befinna sig långt borta – och att förbereda alla de handlingar som behövs för familjeåterförening. Man kunde överväga att införa en tidsgräns utgående från det tillfälliga uppehållstillståndets giltighetstid (t.ex. sex månader).

3.9 Vileledande, missbruk, procedurfrågor – Samtal och utredningar

Fråga 10

- Finns det tydliga bevis för problem med vileledande? Hur stort är problemet (statistik)? Anser du att bestämmelser om samtal och utredningar, däribland DNA-tester, kan bidra till att lösa problemen?
- Anser du att det vore lämpligt att närmare reglera dessa samtal eller utredningar på EU-nivå? Vilka slags regler vore i så fall lämpliga?

3.9.1 EESK har inga tydliga bevis i fråga om problemet med vileledande. Samtalen och utredningarna är motiverade förutsatt att de inte kullkastar rätten till familjeåterförening.

- EESK motsätter sig DNA-test. Även om det är fråga om ett vetenskapligt gångbart sätt att klarlägga biologiska band mellan personer kan testen inte påvisa hela registret av känslomässiga, sociala och kulturella band som kan knytas mellan medlemmarna inom en familj utan att det nödvändigtvis finns någon biologisk koppling mellan dem. I adoptionsfall är DNA-test inte ändamålsenliga. Dessutom kan DNA-test avslöja känsliga familjesituationer, t.ex. hemlighållna adoptioner eller otrohet. Därmed kan DNA-testen uttryckligen stå i strid med rätten till privatliv, och de kan ge upphov till personliga kriser som de offentliga myndigheterna inte kan ta ansvar för. EESK anser därför att det är nödvändigt att införa anvisningar som reglerar utredningarna och samtalen och som innefattar samtliga befintliga rättsliga och tekniska instrument. I detta syfte vore det önskvärt att involvera Europeiska byrån för grundläggande rättigheter. Kommittén

förklarar sig vara redo att i samarbete med övriga EU-institutioner samt med andra institutioner och organ ta fram sådana anvisningar. Kommittén vill dessutom uppmärksamma proportionalitetsprincipen. Familjeåterförening kan inte falla inom straffrätten.

3.10 Skenäktenskap

Fråga 11

- Finns det tydliga bevis för problem med skenäktenskap? Finns det statistik om sådana äktenskap (om de upptäcks)?
- Har de anknytning till direktivets bestämmelser?
- Skulle direktivets bestämmelser om kontroller kunna tillämpas mer effektivt, och i så fall hur?

3.10.1 EESK har inga tydliga bevis i fråga om skenäktenskap. Framtida bestämmelser om kontroll, granskning och samtal kan bidra till att begränsa fenomenet. EESK understryker att dessa bestämmelser måste utformas i samarbete med Europeiska byrån för grundläggande rättigheter i syfte att säkerställa förenligheten med berörda personers grundläggande rättigheter.

3.11 Avgifter

Fråga 12

- Bör administrativa avgifter i samband med förfarandet regleras?
- Bör det i så fall ske i form av garantier eller genom mer exakta angivelser?

3.11.1 EESK anser det vara otillbörligt att avgifterna varierar. Det är därför nödvändigt att fastställa ett tak för dessa avgifter så att de inte står i strid med direktivets syfte. Man kunde

överväga att införa ett gemensamt tak till ett lågt belopp eller att bestämma de totala avgifterna utgående från inkomsten per invånare eller någon annan indikator i tredjelandet. Eftersom ansökan om familjeåterförening är ett individuellt förfarande kunde man kanske hellre överväga att införa ett tak utgående från sökandes inkomster (exempelvis en procentsats av personens genomsnittliga årsinkomst). Underåriga bör betala lägre avgifter eller inga avgifter alls.

3.12 Förfarandets längd – tidsfrist för myndighetsbeslutet

Fråga 13

- Är den administrativa tidsfrist för prövningen av ansökan som anges i direktivet motiverad?

3.12.1 EESK anser att direktivet måste ändras i syfte att förenhetliga metoderna på medlemsstatsnivå. Kommittén rekommenderar alltså en förkortning av tidsfristen från nio månader till sex månader.

3.13 Övergripande bestämmelser

Fråga 14

- Hur skulle tillämpningen av dessa övergripande bestämmelser kunna underlättas och säkras i praktiken?

3.13.1 EESK anser att det mest ändamålsenliga sättet att tillämpa de övergripande bestämmelserna är att fastställa specifika och enhetliga regler som styr alla former av undersökningar, kontroller och utredningar, både när det gäller underårigas överordnade intresse och förpliktelsen att undersöka varje ansökan från fall till fall, vilket även ger möjlighet att lösa andra problematiska aspekter av familjeåterföreningen. Dessa regler måste vara proportionerliga och överensstämja med de grundläggande mänskliga rättigheterna.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – En förnyad EU-strategi 2011–2014 för företagens sociala ansvar"

COM(2011) 681 final

(2012/C 229/15)

Föredragande: **Madi SHARMA**

Medföredragande: **Stuart ETHERINGTON**

Den 25 oktober 2011 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – En förnyad EU-strategi 2011–2014 för företagens sociala ansvar"

COM(2011) 681 final.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 18 april 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 24 maj 2012) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 203 röster för, 12 röster emot och 12 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar kommissionens åtagande att främja ansvarsfullt företagande genom en rad politiska initiativ som beskrivs i paketet "Sociala företag" ⁽¹⁾, som utgör en del av Europa 2020-strategin.

1.2 EESK konstaterar att kommissionen respekterar den frivilliga karaktären hos företagens sociala ansvar (som skiljer sig från "utan förpliktelser"), påpekar att utvecklingen har gått framåt när det gäller medvetenheten på företagsnivå och erkänner behovet av flexibilitet för att företagen ska ha förmåga att vara innovativa.

1.3 EESK konstaterar att det nya förslaget utvidgar definitionen av "företagens sociala ansvar" utöver den existerande ramen. Dock lämnas alltför många frågor obesvarade. Det klargör inte

— definitionen av "företag" – som för att undvika missförstånd borde omfatta **alla privata och offentliga aktörer och aktörer inom det civila samhället**,

— kulturers olika synsätt på ansvarsfullt företagande,

— skillnaden mellan "socialt" ansvar (som endast omfattar arbetsplatsen) och samhällsansvar (verksamhet utanför arbetsplatsen),

— vilka frivilliga aktiviteter som kräver obligatorisk rapportering, med tanke på att alla aktiviteter för ansvarsfullt företagande är frivilliga och står över alla rättsliga krav,

— specifika åtgärder för små och medelstora företag – i meddelandet utgår man ifrån att alla har samma behov,

— distinktionen mellan företagens sociala ansvar och bolagsstyrning – och det är viktigt att dessa två ramar hålls isär.

1.4 Kommissionens handlingsplan återspeglar främst den gamla definitionen (som inte längre används) av företagens sociala ansvar och framstår bara som en fortsättning av de främjande åtgärder som genomförts under de senaste tio åren. Mot bakgrund av den nya definitionen av företagens sociala ansvar hade kommittén snarare förväntat sig planer som hänför sig till vad som borde vara nytt i den "förnyade strategin": planer för att uppmuntra och hjälpa företag att ta ansvar för verksamhetens samhällseffekter och att demonstrera för intressenterna hur de försöker göra detta. Eftersom några sådana planer inte finns kan kommittén inte säga mycket om den "förnyade strategin". Vi kan bara notera kommissionens avsikt att före sommaren 2012 lägga fram ett lagstiftningsförslag om insyn i de sociala och miljömässiga uppgifter som företagen tillhandahåller inom alla sektorer.

1.5 Kommittén stöder initiativet till översyn av direktivet från 2003 ⁽²⁾ och föreslår att företag som gör företagens sociala

⁽¹⁾ COM(2011) 685 final.

⁽²⁾ Fjärde direktivet om årsbokslut 2003/51/EG.

ansvar till en mycket viktig aspekt i sin strategi eller kommunikation varje år ska lägga fram social och miljörelaterad information med hjälp av öppna och faktabaserade metoder. Målet är att genom internationellt erkända mät- och utvärderingsinstrument göra metoder som blivit vanliga till allmän praxis.

1.6 Kommittén erinrar om att metoderna för socialt ansvar under inga omständigheter kan ha som syfte att ersätta den nationella lagstiftningen eller inskränka bestämmelserna i gällande avtal som ingåtts inom ramen för den sociala dialogen. I detta syfte är kommittén mycket positiv till inrättandet av en databas för att analysera och följa upp innehållet i de internationella ramavtal som bidrar till en social och miljömässig reglering av globaliseringen.

2. Inledning

2.1 Den 25 oktober 2011 offentliggjorde Europeiska kommissionen ett nytt meddelande med titeln "En förnyad EU-strategi 2011–2014 för företagens sociala ansvar". I strategin beskrivs en handlingsplan med mål som ska uppnås under perioden 2011–2014.

2.2 För att förnya politiken för ansvarsfullt företagande tänker kommissionen

- ta fram en ny definition av företagens sociala ansvar,
- återskapa förtroendet för Europas företag bland konsumenter och medborgare,
- främja ansvarsfullt företagande genom förmåner och ekonomiska belöningar,
- förbättra regelverket,
- lägga större fokus på ansvarsfullt företagande inom utbildning och forskning,
- skapa bättre överensstämmelse mellan europeiska och globala strategier för ansvarsfullt företagande,
- främja social dialog och ökad insyn samt
- skapa en databas över internationella ramavtal.

2.3 Enligt den nya utvidgade definitionen är företagens sociala ansvar "företagens ansvar för den egna verksamhetens konsekvenser för samhället" och den fastställer många nya aspekter som företagen bör beakta i sin strategi för företagens sociala ansvar. Detta är en uppdatering av den tidigare definitionen som innebär att företagens sociala ansvar var "ett begrepp som innebär att företagen på frivillig grund integrerar sociala och miljömässiga hänsyn i sin verksamhet och i sin samverkan med intressenterna".

2.4 Kommissionen har för avsikt att bygga vidare på internationellt erkända principer och riktlinjer genom att samarbeta med medlemsstaterna, partnerländer och relevanta internationella forum och förmå företag att göra tydligare åtaganden för dessa strategier.

3. Allmänna synpunkter

3.1 Företagens sociala ansvar utvecklas av företagen som ett inslag i deras affärsstrategi och som ett verktyg för att hjälpa företag att hantera yttre och inre sociala, miljömässiga och ekonomiska utmaningar. Företagens sociala ansvar kan endast bidra till genomförandet av EU:s 2020-strategi om man håller fast vid en affärsdriven och självreglerande metod.

3.2 Ansvarsfullt företagande är ett **koncept med anknytning till hållbar utveckling**, och nyttan av denna typ av verksamhet borde främja den positiva roll som företagen spelar i samhället, utöver de rent ekonomiska värdena. Inte under några omständigheter får ansvarsfullt företagande användas för att ersätta sociala rättigheter som är garanterade i rättsliga eller internationella instrument, som i första hand utgör staternas och regeringarnas ansvar.

3.3 I dagens svåra ekonomiska och politiska klimat skapar initiativet för ansvarsfullt företagande en möjlighet till positiv dialog med näringslivet, så länge det står klart att ansvarsfullt företagande handlar om företagens ansträngningar att främja sin positiva och hindra eller minska sin negativa effekt på samhället genom frivilliga åtgärder som går längre än deras rättsliga förpliktelser. Kommittén upprepar sin ståndpunkt i yttrandet från 2006 ⁽³⁾, nämligen att ansvarsfullt företagande måste vara en frivillig aktivitet (vilket inte är detsamma som "utan förpliktelse"). EESK anser att samtalet bör föras i en konstruktiv anda där företagen ses som **samhällsaktörer**.

3.4 Det är viktigt att man i samband med översynen av politiken tar hänsyn till att alla typer av aktörer i det nuvarande ekonomiska klimatet brottas med svårigheter. Kommissionens politiska förslag borde fungera som ett komplement till målen om att främja tillväxt, som en nödvändig förutsättning för arbetstillfällen av god kvalitet och välfärd samtidigt som de är inriktade på att **underlätta** mer ansvarsfulla företagsmetoder.

3.5 Olika **former och incitament** inom de pågående verksamheterna för ansvarsfullt företagande påverkar deras samhällseffekter. Politiska beslutsfattare måste få en bättre förståelse för olika drivkrafter och hur dessa påverkas av företags storlek, kapacitet, intäkter, sektor och verksamhetsområde. Genom att kartlägga de olika verktyg och det stöd som krävs inom olika sektorer kan man skapa ett bättre underlag för översynen av rambestämmelserna för ansvarsfullt företagande. Kommittén håller med kommissionen om att respekt för tillämplig lagstiftning och kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter är

⁽³⁾ EUT C 325/53-60, 30.12.2006.

en förutsättning för att företagen ska kunna leva upp till det ansvar de har för samhällseffekterna av sin verksamhet.

3.6 Aktiviteterna för ansvarsfullt företagande har blivit mer omfattande till följd av den allt större fokuseringen på miljöfrågor. Detta har skapat balans mellan frågor med anknytning till arbetsförhållanden och sociala relationer å ena sidan och miljöfrågor å andra sidan. Mot bakgrund av den pågående krisen måste kommissionen **stärka den sociala aspekten av ansvarsfullt företagande**.

3.7 I agendan för ansvarsfullt företagande förbises **den sociala ekonomins, inklusive de icke-statliga organisationernas**, roll och utbredning. Kommissionen måste erkänna denna sektors värde och betydelse när det gäller engagemanget för agendan för ansvarsfullt företagande, både enskilt och i **partnerskap med andra sektorer**, och bedöma förslagets **indirekta inverkan** på den sociala ekonomin när det handlar om att skapa band till näringslivet.

3.8 Med hänsyn till de åtaganden som EU stöder vid konferensen Rio + 20 framhåller kommittén vikten av en kampanj för att öka kunskapen om icke-finansiella uppgifter genom publicering av en regelbunden rapport om hållbar utveckling, inte bara av alla företag av en viss storlek (omkring 500 anställda) utan också av offentliga myndigheter och stora organisationer i det civila samhället. Ett sådant perspektiv skulle stärka vikten av forskning om indikatorer som går utöver BNP eller om koldioxidavtrycket eller livscykeln. I enlighet med sina åtaganden i Rio har kommittén redan tillämpat detta tillvägagångssätt genom att offentliggöra sina resultat enligt diagnosverket Emas.

3.9 För att gå framåt i etapper uppmanar kommittén kommissionen att förstärka det europeiska regelverk för social och miljörelaterad bedömning och information som fastställs i direktivet från 2003, som för närvarande håller på att revideras. Ett sådant europeiskt regelverk för stora företag som gör socialt ansvar till en huvudlinje i sin strategi eller kommunikation bör bygga på internationellt erkända mätinstrument och inspireras av nationell lagstiftning som redan finns i flera europeiska länder.

3.10 Genom utökat bruk av god praxis, inklusive avtal som förhandlas i samband med den sociala dialogen, är företagens sociala ansvar ett konkret exempel på det kompletterande bidrag som medborgardialogen kan ge till undersökningen och lösningen av samhällsproblem. Medborgardialogen är av avgörande betydelse för utvecklingen av god praxis och för att man ska kunna göra en bedömning som är relevant för intressenter, som är i stort behov av information av hög kvalitet om de åtgärder som ansvarsfulla företag eller investerare frivilligt vidtar.

3.11 I kommissionens meddelande erkänns inte värdet av kvinnor i styrelser och företagens sociala ansvar och dess mervärde för samhället. Kvinnlig representation i styrelser och

ansvarsfullt företagande har visat sig ha ett samband med jämställdhetsintegrerande ledarskap med en positiv inverkan på ansvarsfullt företagande ⁽⁴⁾.

3.12 Mäklartjänster maximerar tillväxtpotentialen och samhällsvärdet i åtgärder för ansvarsfullt företagande genom att strategiskt para ihop företag utifrån deras behov och kompetens för att skapa framgångsrika partnerskap, och dessa bör främjas ytterligare som exempel på god praxis.

3.13 EU bör uppmanas att främja och skydda officiella internationella ramar för företagens sociala ansvar. Företag bör respektera dessa instrument och använda dem som riktlinjer när de utvecklar sin verksamhet inom ansvarsfullt företagande samt demonstrera för sina intressenter hur de använder instrumenten.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Uppdatering av definitionen av företagens sociala ansvar

4.1.1 Det nya förslaget styrka ligger i den uppdaterade definitionen av företagens sociala ansvar. För att undvika feltolkningar anser EESK dock att det är nödvändigt att kommissionen preciserar vad som avses med begreppet "företag" i definitionen. Kommissionen måste också förtydliga vilka nya riktlinjer som kommer att utvecklas utifrån den uppdaterade definitionen, inklusive det lagstiftningsinitiativ som har tillkännagetts. Kommissionen bör också ge närmare upplysningar om sina planer att främja ansvarsfullt företagande i näringslivets olika företags typer, t.ex. stora bolag, små och medelstora företag och företag i den sociala ekonomin.

4.1.2 EESK noterar också att meddelandet är ofullständigt eftersom kommissionen inte försöker utvärdera resultaten av de senaste tio årens strategi för företagens sociala ansvar med avseende på effekterna på företagens metoder, för att på så sätt skapa ett bättre underlag för de föreslagna initiativen och åtgärderna i strategin.

4.1.3 Den föreslagna EU-definitionen inför en ansvarsaspekt i begreppet frivillig åtgärd. Den nya definitionen tar hänsyn till de många olika dimensioner av ansvarsfullt företagande som beskrivs i meddelandet ⁽⁵⁾. EU måste dock vara försiktig i sina försök att införa en ny norm eftersom den kan stå i strid med ISO 26000. Agendan för ansvarsfullt företagande måste utvecklas av företagen i dialog med olika aktörer för att kunna bidra till Europa 2020-strategins mål om smart tillväxt för alla.

4.1.4 Produkter och tjänster levereras i allt större utsträckning av olika organisationer när det gäller såväl offentliga tjänster och näringslivet som i den offentliga sektorn och den sociala ekonomin. Den föreslagna definitionen omfattar denna aspekt av icke-kommersiella organisationer. Man måste dock ytterligare förtydliga definitionen och dess konsekvenser för **alla företag** som borde tillämpa principerna för ansvarsfullt företagande.

⁽⁴⁾ Se: <http://newsforchangingtimes.com/2012/02/17/women-boardroom-csr-un-women-ingrid-kragl/>.

⁽⁵⁾ COM(2011) 681 final, s. 7.

4.1.5 Finanskrisens effekter på samhället har visat att företagens affärsmetoder får vittgående konsekvenser. Kommittén anser att det är rätt att företagen hålls ansvariga för sin verksamhet och de borde ta med ansvarsfullt företagande i sin affärsstrategi för att uppmuntra mer ansvarsfull praxis, i synnerhet mot bakgrund av krisen och den ökade konkurrensen. Ansvarsfullt företagande bör emellertid ges en ny inriktning för att betona **det ömsesidiga beroendet** mellan företagen och samhället.

4.1.6 Social dialog och öppenhet måste ingå i **de inneboende kopplingarna mellan näringslivet och samhället**. Det finns många olika uppgifter med anknytning till ansvarsfullt företagande:

- *Organisatorisk gemenskap (inom företaget)* – samordning av interna strukturer för att fullgöra åtaganden avseende personalens välbefinnande och utveckling.
- *Gemenskap mellan externa intressenter* – samarbete i företagets intresse med aktieägare, kunder och andra partner, däribland offentliga myndigheter och lokalsamhällen.
- *Lokal gemenskap* – bedömning och insatser för att förbättra affärsmetodernas positiva effekter på de omgivande lokalsamhällena och miljön.

Företagen måste bli medvetna om dessa kopplingar och proaktivt göra ansvarsfullt företagande till ett huvudmål i verksamheten för att uppnå största möjliga ekonomiska och samhällsliga värde för alla samhällsaktörer. Genom att blåsa nytt liv i lokala nätverk⁽⁶⁾ kan man ge alla samhällsaktörer, bland annat offentliga myndigheter, ett forum för engagemang och samarbete som gynnar samhället.

4.1.7 Kommissionens strategi för små och medelstora företag är långt från idealisk. Ingen koppling görs mellan näringslivet och de små och medelstora företagens inverkan på agendan för ansvarsfullt företagande i EU. Man har också missat tillfället att skapa en heltäckande politik som återspeglar de nya sätten att göra affärer, t.ex. användning av onlinehandel och som bättre informerar de små och medelstora företagen om ansvarsfullt företagande.

4.1.8 De små och medelstora företagen har inte ägnats tillräckligt stor uppmärksamhet i agendans förslag. I meddelandet förklaras inte vad som avses med "företag" ("business"), men ordvalet tyder på att utgångspunkten är stora företag. Små och medelstora företag är runt om i EU en viktig del av initiativen för att skapa sysselsättning och tillväxt samt konkurrenskraft i enlighet med Lissabonfördraget – en lösning som ska passa alla kan inte gödas.

4.2 Att främja förmåner och incitament för ansvarsfullt företagande

4.2.1 Det är viktigt att erkänna de ekonomiska drivkrafterna bakom ansvarsfullt företagande. I meddelandet beskrivs olika fördelar, som bör lyftas fram på ett bättre sätt tillsammans

med exempel på god praxis i syfte att informera och uppmuntra företagen att engagera sig mer i ansvarsfullt företagande.

4.2.2 De ekonomiska fördelarna av ansvarsfullt företagande får emellertid inte överdrivas. Företag har marknadsförings- och försäljningsavdelningar som har till uppgift att utforma reklam och förstå kundernas behov. **Ansvarsfullt företagande är framför allt ett koncept med koppling till hållbar utveckling** och som omfattar en ekonomisk tillväxt där man tar hänsyn till sociala frågor och miljöfrågor. Att reducera det till rent ekonomiska resultat kan leda till negativa effekter, t.ex. att åtgärderna överges om resultaten inte lever upp till de ekonomiska förväntningarna.

4.2.3 Användningen av offentlig upphandling som ett marknadsincitament kräver noggrann eftertanke och ett lämpligt tillvägagångssätt. De sociala kriterierna, inklusive ILO-klausuler, måste ha en koppling till föremålet för upphandlingen för att företag inte ska vidta rent symboliska åtgärder för ansvarsfullt företagande och för att skapa positiva effekter på samhället. Detta kan även uppmuntra lämpligare och effektivare åtgärder för ansvarsfullt företagande inom industrisektorn.

4.2.4 Det är viktigt att införa sociala klausuler för tilldelning av kontrakt med största möjliga **öppenhet**. Detta är avgörande för att tjänster ska upphandlas på ett lämpligt sätt och principerna för rättvis konkurrens ska respekteras på den inre marknaden. GD Konkurrens måste rådfrågas när det gäller användningen av offentlig upphandling som ett marknadsincitament.

4.2.5 Kommissionen har i initiativet för socialt entreprenörskap, som presenteras som ett separat kompletterande politiskt instrument i kommissionens paket om "Sociala företag"⁽⁷⁾, förbisett ett antal viktiga möjligheter för agendan för företagens sociala ansvar. I ett bistert ekonomiskt klimat är företagen försiktigare med utgifter som de inte får tillbaka. Det är allmänt accepterat att sociala företag är beroende av privat kapital som en del av sina finansieringsplaner⁽⁸⁾. Sociala investeringar och tillhandahållande av icke-finansiella kostnadsfria tjänster till nya sociala företag är därmed ett sätt för företag att göra **ekonomiska och sociala vinster**⁽⁹⁾ på sina investeringar i ansvarsfullt företagande. Målen skulle uppnås inom båda initiativen, samtidigt som tillväxtpotentialen och kapaciteten att skapa sociala värden maximeras.

4.3 Att förstå drivkrafter och stödja ansvarsfullt företagande

4.3.1 Pågående åtgärder för ansvarsfullt företagande **kan se ut på många olika sätt och vara ett resultat av många olika drivkrafter**, vilket påverkar samhällseffekterna. Det kan handla om allt från att defensivt skydda aktieägarnas intressen och ge pengar till välgörenhet och sponsring i vissa medlemsstater till mer meningsfull verksamhet som att strategiskt koppla åtgärderna till huvudverksamheten och omdanande insatser för att kartlägga och bekämpa de underliggande orsakerna till samhällsproblemen⁽¹⁰⁾. Kommittén påpekar att nya bestämmelser kan bli kontraproduktiva om de i vissa länder leder till att företag upphör med verksamhet som kräver rapportering.

⁽⁷⁾ COM(2011) 685 final.

⁽⁸⁾ EUT C 24/1, 28.1.2012.

⁽⁹⁾ COM(2011) 682 final, s. 6.

⁽¹⁰⁾ www.csrinternational.org

⁽⁶⁾ EUT C 175/63-72, 28.7.2009.

4.3.2 Politiska beslutsfattare måste förstå denna omfattning av åtgärderna för att kunna främja positiva förutsättningar för mer strategiska och nyskapande ansvarsfulla företag. Kraven bör inte leda till att ansvarsfullt företagande reduceras till någon **minimistandard**, utan detta område bör även i fortsättningen styras av frivilliga överenskommelser **som står över rättsliga krav**.

4.3.3 Insatserna bör i större utsträckning fokusera på att främja information och ett engagemang för civil dialog inom hela företaget, från direktören till de anställda, för att skapa effektivare program för ansvarsfullt företagande och för att främja en mer etisk företagskultur inom organisationen. Särskilda styrgrupper där delar av ledningen ingår har visat sig kunna ge strategisk ledning och hjälp vid genomförandet av denna typ av verksamhet.

4.3.4 EESK välkomnar i princip självreglering och samreglering, men det måste finnas mekanismer för att kraven inte oavsiktligt ska bli en börda för små och medelstora företag till följd av avtalsmässiga överenskommelser med större företag i egenskap av underleverantörer och aktörer i distributionskedjan. Kommissionens förslag om att utarbeta etiska regler bör ge vägledning till dem som vill engagera sig i ansvarsfullt företagande, med hänsyn till självregleringens och samregleringens karaktär.

4.4 Engagemang för de anställdas roll i agendan för ansvarsfullt företagande

4.4.1 Ansvarsfullt företagande inom ett företag kan bara fungera effektivt om de anställda är engagerade. Strategin för ansvarsfullt företagande bör utarbetas gemensamt av ledningen, de anställda och, när så är lämpligt, arbetsmarknadens parter för att skapa en bild av organisationens etiska grundtankar. Ansvarsfullt företagande är mer än ett sätt att stärka lagandan, och ett engagemang från de anställda är avgörande för att goda resultat ska kunna uppnås.

4.4.2 Arbetsmarknadsparterna har en värdefull roll att spela i varje agenda för ansvarsfullt företagande för att sprida information och stärka den sociala dialogen. Plattformar som ska verka för kollektivavtal, öppenhet, kommunikation och deltagande, som alla ingår i agendan för ansvarsfullt företagande, borde inrättas i de berörda företagen.

4.4.3 Mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och anställningsförhållanden är viktiga faktorer med anknytning till det ansvarsfulla företagandets många olika dimensioner. Företagen bör utveckla åtgärder som går utöver internationella och europeiska förordningar och riktlinjer som bygger på ILO:s åtta grundläggande konventioner om mänskliga rättigheter å ena sidan och som rör de anställdas hälsa och välbefinnande samt fortbildning å andra sidan. Alla företag måste kunna uppvisa etiska och rättvisa interna styrelsestrukturer, och kollektivavtal ska inte kunna åsidosättas.

4.5 Kunskapsutbyte

4.5.1 Ömsesidigt lärande mellan medlemsstaterna om politiken för ansvarsfullt företagande (punkt 9 i handlingsplanen) är en viktig aspekt. Särskild tonvikt bör läggas vid att hjälpa **alla medlemsstater** att utveckla och uppdatera sin nationella politik för ansvarsfullt företagande och dra lärdom av tidigare nationell politik på detta område.

4.5.2 Alla offentliga organ – nationella, regionala och lokala organ samt EU-institutionerna – i EU måste upprätta och följa en strategi för ansvarsfullt företagande för att föregå med gott exempel för andra sektorer. Detta bör omfatta stabila interna strategier för ansvarsfullt företagande, pilotprojekt för nyskapande modeller och åtgärder, främjande av utbyte av god praxis och styrning vid utveckling av lokala nätverk för att skapa ett samhällsengagemang.

4.5.3 Flerpartsforum inom vissa industrisektorer skulle kunna fungera som medlare vid svåra diskussioner om tvistefrågor med anknytning till affärsmetoder mellan företag och berörda parter och främja användbara utbyten av bästa praxis och erfarenheter inom och mellan sektorerna, med vederbörlig hänsyn till aktörernas frihet att utforma forumens omfattning och aktiviteter. Omstridda affärsmetoder bör emellertid även kunna leda till påföljder i domstol.

4.5.4 Det är viktigt att se till att **små och medelstora företag deltar i dessa forum**, eftersom de tidigare har dominerats av stora företag. Alla företag måste ges möjlighet att delta, så att hela sektorer och viktiga intresseoråden företräds på ett bättre sätt.

4.5.5 EESK stöder planerna på att ge ekonomiskt stöd till utbildningsprojekt för ansvarsfullt företagande och inleda en informationsinsats riktad till utbildare och företag om betydelsen av ansvarsfullt företagande (punkt 8 i handlingsplanen). Detta är särskilt viktigt för små och medelstora företag, som ofta saknar kunskaper om möjligheterna och kompetensen för att vidta åtgärder på området.

4.5.6 Användningen av strukturfonder för initiativ inom ramen för ansvarsfullt företagande bör övervägas mycket noga. EESK påminner kommissionen om de nedskärningar som planeras i strukturfondsmedlen för nästa programperiod och att alla medel som anslås till ansvarsfullt företagande därför bör användas för **tydliga mål** för att bekämpa fattigdom och socialt utanförskap och bidra till regional utveckling. Dessa medel bör endast gå till företag med begränsad kapacitet och begränsade finansiella resurser, t.ex. små och medelstora företag och organisationer inom det civila samhället, för att bidra till att utveckla politiken och engagemanget för ansvarsfullt företagande.

4.5.7 **Informationsportaler** bör stödjas och utvecklas för att hjälpa företag, liksom e-handelsföretag, att skapa kontakter, och de bör fungera som lättillgängliga forum för ett effektivt utbyte av god praxis, färdigheter, finansiella och icke-finansiella resurser för samhällets bästa.

4.6 Ansvarsfullt företagande och partner i den sociala ekonomin

4.6.1 Det **civila samhället** har inte ägnats tillräckligt stor uppmärksamhet i initiativet om ansvarsfullt företagande. Organisationerna i det civila samhället är modeller för ansvarsfulla företagsstrategier, ledningsstrukturer och forum och deltar ofta i aktiviteter för ansvarsfullt företagande. I meddelandet granskas inte i någon större utsträckning förhållandet mellan sektorer med och sektorer utan vinstsyfte.

4.6.2 Det finns en lång tradition av sektorer som arbetar i partnerskap, och detta bör uppmuntras ytterligare, eftersom "företagens sociala engagemang är en viktig del i uppbyggandet och bibehållandet av det civila samhällets institutioner"⁽¹¹⁾.

4.6.3 **Ömsesidiga fördelar av partnerskap bör främjas** för att uppmuntra mer meningsfull verksamhet inom ramen för ansvarsfullt företagande. Genom att para ihop företag utifrån deras behov och kompetens kan man stimulera effektivare och gynnsammare sociala och ekonomiska följder för samhällen och företag. Det är viktigt att främja icke-finansiellt stöd när man utvidgar möjligheterna till stöd från andra sektorer. Detta bidrar till ett mer strategiskt tänkande kring kapaciteten i fråga om ansvarsfullt företagande. Detta kan till exempel handla om att stödja anställdas frivilligarbete, tillhandahålla kostnadsfria tjänster och erbjuda bidrag in natura, d.v.s. i form av lokaler eller utrustning.

4.6.4 **Kommunikationen** mellan sektorerna är avgörande för att partnerskapen ska bli framgångsrika. Mäklartjänster⁽¹²⁾ bidrar till att harmonisera och förenkla två olika sektors affärsmetoder och till att överbrygga kulturella skillnader. Dessa tjänster bör stödjas och göras tillgängligare för företag för att hjälpa till att undanröja hinder för gemensamma värderingar mellan sektorerna och ett verkligt engagemang för ansvarsfullt företagande.

4.7 Internationella riktlinjer och överenskommelser

4.7.1 ILO har lagt fram åtta grundläggande konventioner som en bas för rättigheter på global nivå. Medlemsstaterna har redan ratificerat dessa grundkonventioner. EU kan visa sitt stöd genom att se till att också länder utanför EU respekterar dessa överenskommelser.

4.7.2 EESK ger sitt fulla stöd till kommissionens planer på att främja ansvarsfullt företagande på ett sätt som helt ligger i linje med de globala instrument som finns, i synnerhet de reviderade riktlinjerna från OECD, ILO:s förklaring om multinationella företag och socialpolitik, ISO 26000, FN:s vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter och internationella ramavtal. Vi uppmanar kommissionen att förklara hur detta konkret ska genomföras.

4.7.3 OECD:s riktlinjer har antagits av 42 länder, däribland 24 EU-medlemsstater. Riktlinjerna omfattar en unik uppföljningsmekanism, nämligen en nationell kontaktpunkt, som ansvarar för att sprida riktlinjerna och hantera fall där det finns uppgifter om att de inte har följts. EESK anser därför att det bör avsättas resurser inom den förnyade EU-strategin för företagens sociala ansvar för att bygga upp kapacitet att tillämpa OECD:s riktlinjer och att kommissionen och medlemsstaterna bör se till att arbetsmarknadens parter får större inflytande inom dessa nationella kontaktpunkter.

4.7.4 EESK anser att politiken för ansvarsfullt företagande bör vara inriktad på att ge företagen strategisk vägledning, eftersom det i praktiken är svårt att övervaka de åtaganden för ansvarsfullt företagande som görs av företag med över 1 000 anställda (punkt 10 i handlingsplanen). Detta kräver också omfattande ekonomiska resurser från EU.

Bryssel den 24 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ EUT C 125/44, 27.5.2002.

⁽¹²⁾ Mäklartjänster tillhandahålls av medlingsföretag som hjälper till att skapa kontakter mellan organisationer från olika sektorer och upprätta effektivare arbetsrelationer genom att para ihop organisationerna utifrån deras behov, kompetens och resurser. Ett exempel på detta är Pilot Light – <http://www.pilotlight.org.uk>.

BILAGA

till Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Följande ändringsförslag avlogs under debatten, men fick minst en fjärdedel av rösterna (artikel 54.3 i arbetsordningen):

Punkt 2.3

Ändra enligt följande:

"Enligt den nya utvidgade definitionen är företagens sociala ansvar 'företagens ansvar för den egna verksamhetens konsekvenser för samhället' och den ~~fastställer~~föreskriver många nya aspekter som företagen bör beakta i sin strategi för företagens sociala ansvar. ~~Detta är en uppdatering av~~ Den utgår från den tidigare definitionen som innebär att företagens sociala ansvar var "ett begrepp som innebär att företagen på frivillig grund integrerar sociala och miljömässiga hänsyn i sin verksamhet och i sin samverkan med intressenterna".

Omröstningsresultat

Röster för: 88

Röster emot: 91

Nedlagda röster: 23

Punkt 4.1

Ändra enligt följande:

~~Updatering~~ Utvidgning av definitionen av företagens sociala ansvar"

Omröstningsresultat

Röster för: 80

Röster emot: 126

Nedlagda röster: 23

Punkt 4.1.1

Ändra enligt följande:

"Det nya förslaget styrka ligger i den uppdaterade Den nya, utökade och föreskrivandedefinitionen av företagens sociala ansvar skulle kunna underminera de framsteg som gjorts under det senaste decenniet, då definitionen var baserad på den praktiska strategi som infördes i meddelandet om företagens sociala ansvar från 2006, bland annat den europeiska alliansen för företagens sociala ansvar. För att undvika feltolkningar anser EESK dock att det är nödvändigt att kommissionen preciserar vad som avses med begreppet 'företag' i definitionen. Kommissionen måste också förtydliga vilka nya riktlinjer som kommer att utvecklas utifrån den uppdaterade definitionen; och genomföra en noggrann kostnads-nyttoanalys av, ~~inklusive~~ inklusive lagstiftningsinitiativet om offentliggörande av information om annat än ekonomiska frågor. Kommissionen bör också ge närmare upplysningar om sina planer att främja ansvarsfullt företagande i näringslivets olika företagstyper, t.ex. stora bolag, små och medelstora företag och företag i den sociala ekonomin."

Omröstningsresultat

Röster för: 85

Röster emot: 121

Nedlagda röster: 20

Punkt 4.4.2

Ändra enligt följande:

"Arbetsmarknadsparterna Dialogen mellan arbetstagare, intressegrupper och ledning har en värdefull roll att spela i varje agenda för ansvarsfullt företagande, eftersom den bidrar till utformningen av strategier för ansvarsfullt företagande som är skräddarsydda för att passa de enskilda företagens behov, både för att sprida information och stärka den sociala dialogen. Plattformar som ska verka för kollektivt ansvar, öppenhet, kommunikation och deltagande, som alla ingår i agendan för ansvarsfullt företagande, borde inrättas i de berörda företagen."

Omröstningsresultat

Röster för: 86

Röster emot: 125

Nedlagda röster: 14

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Kraftfullare europeiska insatser mot narkotika"

COM(2011) 689 final

(2012/C 229/16)

Föredragande: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Den 25 oktober 2011 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Kraftfullare europeiska insatser mot narkotika"

COM(2011) 689 final.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 18 april 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 24 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 118 röster för, 1 röst emot och 2 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Kommittén välkomnar innehållet i kommissionens meddelande och instämmer i att det krävs kraftfulla insatser för att stärka Europa. Kommittén håller också med om att åtgärderna för att effektivt begränsa tillgång och efterfrågan på narkotika bör vara väl avvägda.

1.2 Kommittén är därför besviken över att meddelandet utgör ett steg tillbaka i jämförelse med den tidigare, välbalanserade strategin baserad på samförstånd, eftersom betoningen till övervägande del ligger på åtgärder för att begränsa tillgången.

1.3 Kommittén anser att reglering och straffrättsliga åtgärder inte är tillräckligt, och vi förespråkar att det utarbetas en ny EU-strategi för insatser mot narkotika på grundval av en ingående utvärdering av den nuvarande strategin som snart löper ut.

1.4 Kommittén är oroad över att finansieringspolitikens prioriteringar har ändrats och förespråkar kraftigt att jämvikten ska återställas även på denna punkt.

1.5 Vi stöder en fortsatt harmonisering av de nationella bestämmelserna när det gäller att bekämpa narkotikahandeln och rekommenderar att harmoniseringen av straffrättspolitiken i EU utvidgas till att även omfatta olika former av drogmissbruk.

1.6 EESK rekommenderar att man inför och använder oberoende, vetenskapligt beprövade åtgärder för att minska tillgången, och att adekvata resurser avsätts för att genomföra åtgärderna.

1.7 Kommittén ställer sig bakom de föreslagna åtgärderna som syftar till att konfiskera och driva in tillgångar från brottslig verksamhet, och vi rekommenderar att åtminstone en del av de konfiskerade tillgångarna används för att finansiera åtgärder för att minska efterfrågan, ett område som i hög grad är underfinansierat.

1.8 Vi vill understryka att lagstiftning inte heller är tillräckligt för att hantera problemen när det gäller nya och farliga droger, och att man i alla händelser bör införa lagstiftningen som en del av en integrerad och helhetsinriktad politisk strategi, vars resultat sedan bör utvärderas och fortlöpande följas upp.

1.9 Kommittén anser att den del av meddelandet som behandlar minskad efterfrågan är oproportionerlig och alltför allmän, och rekommenderar att kommissionen utvecklar en institutionell mekanism i syfte att säkra att man genomför framgångsrika politiska initiativ baserade på vetenskapliga fakta.

1.10 Kommittén är fast övertygad om att det redan på medellång sikt krävs en global, samordnad politik i fråga om missbruk av alla psykoaktiva ämnen (både lagliga och olagliga) för att förhindra att olika politikområden, som hittills varit åtskilda, motverkar varandra.

1.11 Kommittén stöder arbetet inom civilsamhällesforumet om narkotika och rekommenderar att detta organs erfarenheter i högre grad beaktas såväl på EU-nivå som på medlemsstatsnivå.

2. Allmänna synpunkter

2.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) välkomnar kommissionens meddelande om "Kraftfullare europeiska insatser mot narkotika" ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ COM(2011) 689 final.

2.2 Kommittén instämmer i meddelandets slutsats att efter antagandet av Lissabonfördraget "behöver EU också följa upp med en stark och beslutsam politik mot narkotika, där man hanterar både utbuds- och efterfrågeaspekterna". Vi välkomnar att kommissionen har för avsikt att ge nya impulser till EU:s åtgärder mot narkotika och instämmer i att "EU:s arbete på området [...] således [bör] koncentreras på de områden där det tillför störst mervärde".

2.3 Kommittén är emellertid besviken över att meddelandet förefaller vara ett steg tillbaka i jämförelse med den hittills rådande, välbalanserade strategin baserad på samförstånd, där minskad tillgång och minskad efterfrågan har lika stort utrymme. I meddelandet inskränker man sig i stort sett till att behandla de rättsliga instrumenten för att begränsa utbudet, medan man nöjer sig med att formulera en rad mycket generella mål i syfte att begränsa efterfrågan.

2.4 Det är beklagligt att kommissionen i samband med drogmissbruk tycks bortse från vissa övergripande socialpolitiska synpunkter med avseende på de mänskliga rättigheterna. I meddelandet framhålls däremot de rättsliga instrumenten och den straffrättsliga lagstiftningen som endast i ringa grad utvärderats vetenskapligt, men som med utgångspunkt i befintliga data är föga effektiva och dessutom dyrare ⁽²⁾.

2.5 Kommittén är övertygad om att åtgärder för att minska utbudet endast är meningsfulla om de utgör en del av en strategisk mekanism. Man bör undvika att den straffrättsliga politiken betonas alltför mycket, och i stället se den som en sista utväg. EU:s politik får inte kännetecknas av att de förebyggande åtgärderna kommer i andra hand, eftersom man hittills gett sitt stöd till en pluralistisk, övergripande strategi i motsats till de onyanserade, repressiva åtgärder som är regel i många delar av världen, och som inte tar hänsyn till de mänskliga rättigheterna.

2.6 När det gäller EU:s narkotikapolitik anser kommittén att man bör utarbeta en ny strategi som innan den antas ingående bör diskuteras med utgångspunkt i utvärderingen av den nuvarande strategin. Den nya strategin bör grundas på samförstånd och ge uttryck för medlemsstaternas gemensamma åtagande att främja de strategiska överväganden som betonar jämvikt och Lissabonfördragets grundläggande värderingar, tillsammans med handlingsprogram och finansieringspolitik (den bästa politikombinationen).

2.7 I enlighet med den grundläggande principen om att staten inte får orsaka större skador och risker än den ska skydda mot bör det införas en beslutsmekanism som gör det möjligt att omgående ändra en viss politik, om en oberoende utvärdering visar att den ger negativa resultat.

3. Finansiering

3.1 Kommittén är bekymrad över att kommissionens finansieringsprioriteringar ändrats och minskats. I programmet för hälsa och tillväxt, som aviserats inom ramen för det tredje

fleråriga finansieringsprogrammet 2014–2020, behandlas varken narkotikaproblemet eller på vilka sätt efterfrågan ska begränsas. Inte heller behandlas frågan om de finansiella resurser som är nödvändiga för att minska efterfrågan i enlighet med målen för EU:s narkotikastrategi och handlingsprogram mot narkotika.

3.2 De finansiella prioriteringarna beträffande kommissionens förslag för programmen "Rättvisa" och "Grundläggande rättigheter och medborgarskap" har drabbats av samma förändring, eftersom de beviljade anslagen för att ta itu med drogproblematiken främst kommer att användas till brottsförebyggande åtgärder. EESK uppmanar med kraft kommissionen att ändra sin finansieringspolitik och anpassa den till kraven för en balanserad strategi.

4. Grundläggande konkreta synpunkter

4.1 Narkotikamissbruk och narkotikahandel

4.1.1 Beträffande bekämpningen av handeln med narkotika insisterar man i meddelandet på den ständiga utvecklingen av marknaden för olagliga droger och av nya metoder och ny teknik för smuggling av preparaten. Meddelandet betonar att man måste förbättra samordningen av initiativen mot narkotikahandel för att effektivt kunna bekämpa alla dessa negativa företeelser.

4.1.2 I meddelandet poängteras att Lissabonfördragets ikraftträdande ⁽³⁾ gör det möjligt att stärka de rättsliga och politiska instrumenten för att bekämpa narkotikahandeln, men trots dessa rättsliga instrument ⁽⁴⁾ "har det endast skett små framsteg i tillnärmningen av de nationella insatserna mot olaglig narkotikahandel. Inte heller har direktivet haft tillräckliga effekter på det rättsliga samarbetet i kampen mot narkotikahandeln" ⁽⁵⁾.

4.1.3 I detta avseende rekommenderar kommissionen i sitt meddelande nya rättsliga instrument som man till att börja med vill använda för att införa gemensamma miniminormer, när det gäller försvårande eller förmildrande omständigheter, i kampen mot de stora gränsoverskridande nätverken för narkotikahandel och därefter till att förbättra definitionerna av överträdelse och straff. Slutligen vill man införa hårdare rapporteringskrav för medlemsstaterna.

4.1.4 Kommittén ställer sig i huvudsak bakom slutsatserna i dokumentet, men vi vill dock framhålla att dessa åtgärder endast kan bli framgångsrika om det införs ett system för att mäta verkkningsfullheten av åtgärderna i syfte att minska utbudet av narkotika, samt väl utprovade indikatorer. Vi förespråkar därför

⁽²⁾ I de flesta länder slår lagstiftningen hårdast mot missbrukarna, medan narkotikahandlarna endast drabbas i ringa utsträckning.

⁽³⁾ Artikel 83.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

⁽⁴⁾ Till exempel rådets rambeslut 2004/757/RIF av den 25 oktober 2004 om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel.

⁽⁵⁾ COM(2011) 689 final.

att det utarbetas utvärderings- och uppföljningsmekanismer för att kunna mäta om åtgärderna är verkningsfulla och kostnads-effektiva, och vi stöder det arbete som redan inletts i syfte att utarbeta lämpliga indikatorer ⁽⁶⁾.

4.1.5 EESK vill understryka att de resurser som finns tillgängliga för utvärdering av instrument för att minska utbudet är mycket små i förhållande till storleken på den kränkning av de grundläggande rättigheterna som tillfogas de narkotikamissbrukare som inte rättsligt skadar andra och inte handlar för egen vinnings skull.

4.1.6 EESK rekommenderar att man i linje med vad som sägs i kommissionens meddelande i denna fråga ⁽⁷⁾ harmoniserar EU-politiken på det straffrättsliga området också i fråga om brott som straffrättsligt behandlas så olika (vad gäller regler, påföljder, förfaranden eller undantag) i olika medlemsstater att de mänskliga rättigheterna och rättssäkerheten kan äventyras. Enligt kommitténs åsikt är detta för närvarande fallet när det gäller narkotikamissbruk ⁽⁸⁾.

4.1.7 EESK påminner om att den harmonisering av minimipåföljder som EU planerar inte bör leda till strängare maximistraff i en medlemsstat. Kommittén vill samtidigt påpeka att en politik som inriktar sig på att minska utbudet också kan tolkas som politisk oförmåga, och av det skälet är det absolut nödvändigt att finna en jämvikt mellan hot om rättsliga påföljder å ena sidan och viktiga behandlings- och stödåtgärder å andra sidan.

4.1.8 EESK anser att man i stället för att helt inrikta sig på att bekämpa narkotikahandeln också bör ompröva strategierna i fråga om straffrätt, samtidigt som man strävar efter att minska de samhälleliga och hälsorelaterade skador som är kopplade till narkotikahandel, och främja den personliga och samhälleliga säkerheten.

4.2 Narkotikaprekursorer

4.2.1 EESK instämmer i den bedömning av situationen som återfinns i detta avsnitt och ställer sig bakom ståndpunkten att de befintliga och planerade åtgärderna bör säkerställa effektiv kontroll av olaglig användning av dessa kemikalier utan att samtidigt störa den lagliga handeln med dem.

4.2.2 Kommittén anser i likhet med kommissionen att det internationella samarbetet bör stärkas på detta område, trots de

stora skillnader som finns när det gäller uppgifternas kvalitet och tillgänglighet samt samarbetsviljan, framför allt i fråga om tredjeländer.

4.3 Förverkande och återvinning av tillgångar som härrör från brott

4.3.1 EESK stöder kommissionens insatser på området och anser att de lagstiftningsinstrument som nämns är proportionella och lämpade för de problem som avses. Vi beklagar dock att dessa instrument av olika skäl inte har varit så effektiva som man kunde hoppas.

4.3.2 Därför stöder kommittén utarbetandet av nya, striktare EU-lagstiftningsakter, och anser att en harmonisering av lagstiftningen på detta område bör ske på EU-nivå.

4.3.3 Kommittén föreslår att åtminstone en del av de resurser som förverkas används för att stödja åtgärder som syftar till att minska efterfrågan, ett arbetssätt som vanligtvis får för lite resurser men som förblir det mest effektiva sättet att bekämpa narkotikaanvändning och lindra de sociala följderna.

4.4 Nya psykoaktiva ämnen

4.4.1 EESK delar i huvudsak den ståndpunkt som kommissionen för fram i meddelandet om de nya psykoaktiva ämnena. Kommissionen anser att de allmänna bestämmelserna uppfyller allmänhetens och myndigheternas förväntningar när det gäller att snabbt få kontroll över dessa nya ämnen. Utan effektiv utvärdering av den risk som dessa olika ämnen innebär skulle dock behandlings- och näringslivsintressen kunna skadas. Vi vill också understryka att den nuvarande metoden för riskvärdering inte är tvärvetenskaplig, utan i första hand grundar sig på kemisk och rättsmedicinsk analys.

4.4.2 Kommittén vill understryka att en lagstiftningsakt inte heller kommer att räcka när det gäller nya, farliga droger. Man bör i alla händelser genomföra lagstiftningen inom ramen för en integrerad och helhetsinriktad åtgärds politik, vars resultat sedan bör utvärderas och följas upp fortlöpande. Risker för negativa effekter är nämligen inte försumbar: frestelse för missbrukarna att använda nya ämnen, kriminalisering, högre priser på den olagliga marknaden, förbud eller automatisk kontroll av ämnen som kan användas för andra syften, olagligt bruk, andra risker som en olaglig handel medför osv. Kommittén beklagar att de lagstiftningsinstrument som föreslås inte återspeglar dessa synpunkter.

4.4.3 EESK anser att det är viktigt att de politiskt ansvariga, parallellt med upprättandet av en förteckning, också föreslår åtgärder som syftar till att hantera de hälsovårdsrelaterade och samhälleliga konsekvenserna av bruket av psykoaktiva ämnen, och att man vid behov granskar vilka rättsliga alternativ som finns utöver att direkt kriminalisera konsumenten. Vi anser därför att man måste komma tillrätta med bristerna när det gäller insamling av uppgifter, förbättra samarbetet i informationsflödet, organisera fortbildning av de yrkesverksamma inom sektorn, säkerställa tillförlitlig information genom användning av

⁽⁶⁾ Den första EU-konferensen om indikatorer beträffande utbudet av narkotika. Ett gemensamt initiativ som syftar till att utarbeta hållbara alternativ när det gäller övervakning av narkotikamarknaden, kriminalitet och utbudsbegränsande åtgärder, Europeiska kommissionen, 20–22 oktober 2010.

⁽⁷⁾ COM(2011) 573 final.

⁽⁸⁾ Samma beteende (t.ex. försäljning av små mängder mellan privatpersoner) kan i vissa länder medföra fängelsestraff på mellan två och fem år, medan det i andra länder kan ge upphov till insatser inom ramen för den nationella eller kommunala stödpolitiken (jobbskapande åtgärder, bostadsstöd, socialstöd osv.).

de senaste metoderna och den modernaste tekniken, utveckla lagstiftning och kontroller i fråga om konsumentskydd samt erbjuda behandling och lämpligt stöd.

4.4.4 Kommittén vill för övrigt påpeka följande problem: Ny lagstiftning om nya substanser fortsätter att skymma de ibland viktigare problem som de "gamla" icke-kontrollerade psykoaktiva ämnena – alkohol, nikotin, vissa hallucinogena industriprodukter – kan skapa.

4.5 Att minska efterfrågan

4.5.1 EESK ser med besvikelse på kommissionens förslag för att minska efterfrågan, som i huvudsak bara är allmänna uttalanden. Vi uppmanar kommissionen att vidareutveckla en strategi som skulle kunna utgöra ett både kvantitativt och kvalitativt framsteg när det gäller att säkerställa grundläggande rättigheter i fråga om behandling.

4.5.2 Följaktligen är det viktigt att kommissionen inte bara strävar efter att utarbeta kvalitativa normer, utan också bidrar till att medlemsstaterna utvecklar en finansieringspolitik som återspeglar ett balanserat tillvägagångssätt.

4.5.3 Man bör garantera att personer med narkotikarelaterade problem i hela EU omfattas av, får tillgång till och kan utnyttja ett brett spektrum av evidensbaserade tjänster till en rimlig kostnad, med inriktning på att minska hälsorelaterade skador (såsom hiv/aids, hepatit och överdoser). Tjänsterna inbegriper avgiftning, slutenvård, öppenvård, lokalt förankrade behandlingsmetoder, rehabilitering, återanpassning, substitutionsbehandling och tjänster för sprutbyte. Alla dessa program bör finnas tillgängliga på samma villkor även i fängelser och för minoritetsgrupper samt för grupper som riskerar att utsättas för diskriminering.

4.5.4 Kommittén anser att narkotikapolitiken på EU-nivå och i medlemsstaterna bör prioritera tillhandahållandet av sjukvård och behandlingshjälp till behövande personer hellre än att kriminalisera och straffa personer med narkotikarelaterade problem.

4.5.5 EESK skulle vilja rikta uppmärksamheten på att EU i nuläget inte har något sätt att varna eller straffa medlemsstater som inte säkerställer behandlingar med vetenskapligt visad effektivitet – inte ens när de är av livsavgörande betydelse för de berörda – och som därför kränker de mänskliga rättigheterna.

4.5.6 Kommittén uppmanar därför kommissionen att främja dels inrättandet av institutionella mekanismer som säkerställer att man faktiskt i medlemsstaterna genomför initiativ med vetenskapligt bevisad effektivitet, dels finansieringsmekanismer som fungerar balanserat och kontrollerat och som gynnar genomförandet.

4.6 Internationellt samarbete

4.6.1 EESK stöder dialog med produktions- och transitländer och en politik för stöd och tekniskt bistånd. Vi rekommenderar att sådan verksamhet utökas.

4.6.2 Kommittén anser också att EU bör stärka sitt samarbete med grannländerna, sina strategiska partner och länderna längs smugglingsvägarna till Europa. Detta måste ske utifrån en balanserad helhetssyn och med full respekt för de mänskliga rättigheterna.

4.6.3 Kommittén välkomnar de resultat som uppnåtts av Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk sedan det inrättades när det gäller uppföljning av situationen i fråga om narkotika, ökad kvalitet i informationsöverföringen och utarbetandet av gemensamma strategier.

4.6.4 Kommittén uppmanar kommissionen att göra en utvärdering av situationen vad gäller de sociala förändringar som orsakas av den ihållande ekonomiska krisen, och i högre grad uppmärksamma de mönster som är relaterade till narkotikamissbruk och narkotikahandel.

4.6.5 Kommittén erkänner visserligen betydelsen av FN:s tre narkotikakonventioner⁽⁹⁾ och de resultat som de lett till, men anser att man måste understryka att de, trots de mål som fastställts genom dem, inte har lyckats skapa laglig, tillräcklig och rättvis tillgång till vissa läkemedel i de flesta av världens länder och i en del av Europa. Dessutom har den olagliga produktionen och konsumtionen inte minskat, utan tvärtom ökat avsevärt. Samtidigt har det system som inrättats inte alltid gjort det möjligt att säkerställa vetenskapligt bevisade åtgärder till förmån för hälsa och välbefinnande.

4.6.6 Av detta skäl rekommenderar EESK att EU fungerar som kritisk väktare av FN-konventionerna om narkotika och deras genomförande på grundval av samförstånd mellan medlemsstaterna och med särskild hänsyn till mänskliga rättigheter och vetenskapliga bevis. Om EU anser det nödvändigt skulle unionen kunna uttala sig för en anpassning av konventionerna.

4.6.7 EESK ser positivt på arbetet i civilsamhällesforumet om narkotika, och stöder detta. Vi uppmanar de styrande i unionen att i större utsträckning beakta dess rön. EESK skulle gärna vilja få möjlighet att delta som observatör vid detta forum.

⁽⁹⁾ FN:s allmänna narkotikakonvention från 1961, ändrad genom protokollet från 1972, konventionen om psykotropa ämnen från 1971 och konventionen mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen från 1988.

5. Framtidsutsikter

5.1 Med tanke på artikel 11.3 och 11.4 i Lissabonfördraget rekommenderar kommittén både kommissionen och medlemsstaterna att befästa en aktiv social dialog och att involvera branschorganisationerna och, om möjligt, konsumentorganisationerna i den strategiska planeringen i syfte att främja deltagardemokratien och att direkt möjliggöra en yrkesmässig, medborgarrelaterad utvärdering av de offentliga myndigheternas samordningsverksamhet.

5.2 Kommittén anser att det behövs en tvåvägsplanering. På övergripande nivå är det viktigt att ta fram samverkans effekter mellan harmoniserade strategier på europeisk nivå inom ramen för ett förstärkt samarbete. Därefter krävs en lokal strategi för att ta fram en europeisk politik som inte är abstrakt, utan baserad på de faktiska behoven i lokalsamhällena och på samarbete med dessa.

5.3 Kommittén är fast övertygad om att det redan på medellång sikt krävs en global, samordnad politik i fråga om

missbruk av alla psykoaktiva ämnen (både lagliga och olagliga). I nuläget finns det av politiska och rättsliga skäl en konstgjord uppdelning mellan olika politikområden, som använder mycket skilda medel och skapar effekter som tenderar att upphäva snarare än stärka varandra. Med tanke på rättsäkerheten och de mänskliga rättigheterna kan man för övrigt diskutera det mycket varierande förhållande som dessa olika politikområden har med statens rätt att stifta bindande lagar.

5.4 Kommittén rekommenderar att kommissionen banar väg för möjligheten till en kontrollerad medicinsk användning av medicinsk cannabis och till alla slags metoder för substitutionsbehandling.

5.5 EESK ser kritiskt på hur alkoholism, ett allmänt problem som orsakar mycket större skador i samhället, behandlas på EU-nivå. Mot den bakgrunden vill kommittén hänvisa till sina tidigare yttranden⁽¹⁰⁾, och uppmanar kommissionen att vidta strikta åtgärder på området.

Bryssel den 24 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ EUT C 175, 27.7.2007, s. 78–84 och EUT C 318, 23.12.2009, s. 10–14.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän uppgiftsskyddsförordning)"

COM(2012) 11 final – 2012/011 (COD)

(2012/C 229/17)

Huvudföredragande: **Jorge PEGADO LIZ**

Den 16 februari 2012 och den 1 mars 2012 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän uppgiftsskyddsförordning)"

COM(2012) 11 final – 2012/011 (COD).

Den 21 februari 2012 gav kommitténs presidium facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna i uppdrag att utarbeta ett yttrande i ärendet.

Med hänsyn till ärendets brådskande karaktär utsåg Europeiska ekonomiska och sociala kommittén Jorge PEGADO LIZ till huvudföredragande vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj), och antog följande yttrande med 165 röster för, 34 röster emot och 12 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar den allmänna inriktningen för kommissionens arbete, ställer sig bakom valet av behörighetsgrundande bestämmelse och instämmer i princip med förslagens mål, som ligger nära ett yttrande från kommittén. När det gäller uppgiftsskyddets rättsliga ställning anser EESK att behandling och överföring av uppgifter inom den inre marknaden måste begränsas i enlighet med den rätt till skydd av personuppgifter som fastställs i artikel 8 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och artikel 16.2 i EUF-fördraget.

1.2 När det gäller valet av en förordning som det lämpligaste rättsinstrumentet med hänsyn till de eftersträlvade målen är kommittén splittrad och uppmanar kommissionen att tydligare ange och motivera varför detta instrument är att föredra framför ett direktiv eller till och med är oundgängligt.

1.3 Kommittén beklagar emellertid att ett alltför stort antal undantag och begränsningar införts, vilket urholkar principerna om rätt till skydd av personuppgifter.

1.4 I den nya digitala ekonomin anser EESK liksom kommissionen att "den enskilde [har] rätt att åtnjuta verksam kontroll över sina personuppgifter". Denna rätt bör även utvidgas till olika användningsområden där individuella profiler skapas utifrån sammanställda uppgifter med hjälp av ett stort antal (lagliga och ibland olagliga) metoder och behandling av de insamlade uppgifterna.

1.5 Eftersom det handlar om grundläggande rättigheter bör medlemsstaterna emellertid i samband med att lagstiftningen på särskilda områden harmoniseras genom en förordning kunna

anta särskilda bestämmelser i sin nationella lagstiftning som saknas i förordningen i fråga eller som är mer fördelaktiga än bestämmelserna i förordningen.

1.6 Kommittén kan inte heller ställa sig bakom det stora antalet nästan systematiska hänvisningar till delegerade akter som inte uttryckligen grundas på artikel 290 i EUF-fördraget.

1.7 Kommittén välkomnar emellertid strävan efter att skapa en effektiv institutionell ram för att säkerställa att de rättsliga bestämmelserna fungerar effektivt, både när det gäller företag (uppgiftsskyddsombud) och offentliga myndigheter i medlemsstaterna (oberoende tillsynsmyndigheter). EESK skulle emellertid ha föredragit att kommissionen valt ett tillvägagångssätt som ligger närmare medborgarnas verkliga behov och förväntningar och som är mer konsekvent utformat utifrån vissa områden av den ekonomiska och sociala verksamheten.

1.8 EESK anser att en lång rad förbättringar och förtydliganden skulle kunna göras i den föreslagna texten och ger konkreta exempel avseende flera artiklar när det gäller fastställande av en bättre definition av rättigheterna, förstärkning av skyddet för medborgarna i allmänhet och för arbetstagarna i synnerhet, typen av samtycke, kriterierna för när personuppgifter får behandlas och i synnerhet uppgiftsskyddsombudens roll och behandlingen av personuppgifter i anställningsförhållanden.

1.9 EESK anser också att vissa aspekter som inte beaktats borde tas upp, t.ex. vad gäller utvidgningen av tillämpningsområdet, behandlingen av känsliga uppgifter och gruppitalan.

1.10 Eftersom sökmotorerna tjänar det mesta av sina pengar på riktad reklam tack vare insamling av personuppgifter om besökarna eller till och med profilering anser EESK att de uttryckligen bör ingå i förordningens tillämpningsområde. Samma sak bör gälla serverplatser som erbjuder lagringsutrymme och, när det gäller vissa, programvara (datormoln eller *cloud computing*) och som i kommersiellt syfte samlar in uppgifter om sina användare.

1.11 Samma sak bör även gälla de personuppgifter som publiceras på sociala nätverkssidor, där den berörda personen i enlighet med rätten att bli bortglömd bör tillåtas att ändra eller ta bort information eller kunna begära att nätverket raderar den personliga sidan och länkar till andra mycket välbesökta webbplatser där denna information återges eller kommenteras. Artikel 9 bör ändras i enlighet med detta.

1.12 EESK uppmanar slutligen kommissionen att se över vissa aspekter av förslaget som är oacceptabla för känsliga frågor som skydd av barn, rätt att göra invändningar, profilering, vissa begränsningar av rättigheterna, gränsen på 250 anställda för att utse ett uppgiftsskyddsombud och det sätt på vilket enhetligheten regleras.

2. Inledning

2.1 EESK har uppmanats att utarbeta ett yttrande om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän uppgiftsskyddsförordning)" ⁽¹⁾.

2.2 Det bör emellertid noteras att detta förslag ingår i ett "paket" som även omfattar ett introduktionsmeddelande ⁽²⁾, ett förslag till direktiv ⁽³⁾ och en "Rapport från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén på grundval av artikel 29.2 i rådets rambeslut av den 27 november 2008" ⁽⁴⁾. EESK har inte mottagit någon remiss för hela paketet, utan endast för förslaget till förordning, trots att kommittén även borde ha fått yttra sig om förslaget till direktiv.

2.3 Det förslag som EESK uppmanats att utarbeta ett yttrande om befinner sig, enligt kommissionen, i skärningspunkten mellan EU:s två viktigaste juridisk-politiska och politisk-ekonomiska huvudlinjer.

2.3.1 Å ena sidan fastställs i artikel 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i artikel 16.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) skyddet av personuppgifter som en grundläggande rättighet, som ska skyddas som en sådan. Europeiska kommissionens

meddelanden om Stockholmsprogrammet och om handlingsplanen för genomförandet av programmet grundas på dessa artiklar ⁽⁵⁾.

2.3.2 Å andra sidan förespråkar EU i den digitala agenda för Europa och, mer generellt, i Europa 2020-strategin en förstärkning av inre marknadsdimensionen när det gäller skydd av personuppgifter och en minskning av företagens administrativa bördor.

2.4 Kommission har för avsikt att uppdatera och modernisera principerna i det konsoliderade direktivet 95/46/EG om skydd av personuppgifter så att rätten till integritet tryggas även i framtiden i det digitala samhället och dess nätverk. Målet är att stärka medborgarnas rättigheter, stärka EU:s inre marknad, skapa en hög uppgiftsskyddsnivå på alla områden (även inom det straffrättsliga samarbetet), se till att bestämmelserna tillämpas som de ska, underlätta gränsöverskridande behandling av personuppgifter och skapa universella normer för uppgiftsskyddet.

3. Allmänna kommentarer

3.1 I den nya digitala ekonomin anser EESK liksom kommissionen att "den enskilde [har] rätt att åtnjuta verksam kontroll över sina personuppgifter". Denna rätt bör även utvidgas till olika användningsområden där individuella profiler skapas utifrån sammanställda uppgifter med hjälp av ett stort antal (lagliga och ibland olagliga) metoder och behandling av de insamlade uppgifterna. Kommittén anser även att behandlingen och överföringen av personuppgifter på den inre marknaden bör begränsas av rätten till uppgiftsskydd i artikel 8 i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Detta är en grundläggande rättighet, som är inskriven i EU:s institutionella rätt och i de flesta medlemsstaters nationella lagstiftning.

3.2 Alla EU-medborgare och personer som är bosatta i unionen omfattas därmed av de grundläggande rättigheter som fastställs i stadgan och i fördragen. Dessa rättigheter erkänns också i medlemsstaternas lagstiftning, ibland även på konstitutionell nivå. Andra rättigheter, t.ex. rätten till egen bild eller rätten till integritet, kompletterar och stärker rätten till skydd av personuppgifter. Det måste vara möjligt att utöva dessa rättigheter genom att begära att en webbplats ändrar eller tar bort en personlig profilsida eller fil på servern och att, om så inte sker, få en domstol att utfärda ett föreläggande.

3.3 Filer med personuppgifter är oundgängliga inom offentlig administration ⁽⁶⁾, företagens personaladministration, kommersiella tjänster, föreningar, organisationer och politiska partier samt för sociala webbplatser och sökmotorer på internet. För att skydda integriteten för de personer vars uppgifter på ett lagligt sätt registrerats i dessa filer är det dock viktigt att se till att filerna endast omfattar de uppgifter som är absolut nödvändiga i sammanhanget och att de inte i onödan och utan rättsligt

⁽¹⁾ COM(2012) 11 final.

⁽²⁾ COM(2012) 9 final.

⁽³⁾ COM(2012) 10 final.

⁽⁴⁾ COM(2012) 12 final.

⁽⁵⁾ I meddelandena betonas att "EU bör utveckla ett enhetligt system för skydd av personuppgifter som täcker alla unionens behörighetsområden" och "se till att den grundläggande rätten till skydd för personuppgifter tillämpas på ett konsekvent sätt", så att den enskilde har rätt att utöva effektiv kontroll över sina personuppgifter.

⁽⁶⁾ Se EESK:s yttrande CESE om "Vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn" EUT C 191, 29.6.2012, s. 129.

skydd kopplas samman med hjälp av informations- och kommunikationsteknik. En myndighet som har obegränsad tillgång till alla uppgifter skulle utgöra ett hot mot de medborgerliga friheterna och integriteten.

3.4 De berörda personerna bör, när det gäller filer som innehåller av privaträttsliga aktörer, ha rätt att få tillgång till, korrigera eller ta bort filerna, om det handlar om filer som ska utnyttjas i kommersiellt syfte eller på sociala webbplatser.

3.5 När det gäller filer som innehåller av offentliga eller privata förvaltningar och som omfattas av rättsliga krav bör den enskilde ha rätt att få tillgång till uppgifterna, korrigera eventuella fel eller ta bort filerna om de inte längre behövs, t.ex. från ett brottsregister vid amnesti eller när ett anställningskontrakt löpt ut, efter utgången av den tidsperiod som uppgifterna ska bevaras enligt lag.

3.6 EESK välkomnar kommissionens generella inställning där man erkänner att målen i det konsoliderade direktivet 95/46/EG fortfarande är aktuella, även om det 17 år senare och mot bakgrund av alla tekniska och sociala förändringar som skett på det digitala området krävs en grundlig översyn av bestämmelserna. Direktiv 95/46/EG tar exempelvis inte upp vissa aspekter av det gränsöverskridande utbytet av information och personuppgifter mellan myndigheter som sysslar med brottsbekämpning och verkställande av domar inom ramen för polis-samarbetet och det rättsliga samarbetet. Denna fråga tas upp i förslaget till direktiv som ingår i det uppgiftsskyddspaket som kommittén inte uppmannats att utarbeta något yttrande om.

3.7 EESK är i princip positiv till förslaget mål, som syftar till att skydda de grundläggande rättigheterna och som ligger i linje med EESK:s yttrande ⁽⁷⁾, särskilt vad gäller

- inrättandet av ett enda gemensamt regelverk om uppgiftsskydd, som ska gälla i hela EU och som erbjuder en så hög skyddsnivå som möjligt,
- en uttrycklig bekräftelse av den fria rörligheten för personuppgifter i EU,
- upphävande av flera onödiga administrativa krav, som enligt kommissionen kommer att innebära en besparing för företagen på 2,3 miljarder euro årligen,
- skyldigheten för företag och organisationer att så snabbt som möjligt (helst inom 24 timmar) anmäla allvarliga personuppgiftsbrott till tillsynsmyndigheten,

- möjligheten för medborgarna att vända sig till den myndighet som ansvarar för personuppgiftsskydd i det egna landet, även när uppgifterna behandlas av ett företag som är etablerat utanför EU,
- åtgärderna för att underlätta privatpersoners tillgång till sina egna personuppgifter och överföringen av personuppgifter från en tjänsteleverantör till en annan (rätten till uppgifts-portabilitet),
- rätten att bli bortglömd, som garanterar privatpersoner en bättre hantering av riskerna som rör personuppgiftsskydd på internet, genom att erbjuda en möjlighet att få uppgifter raderade när det inte finns några rättsliga skäl att bevara dem,
- en förstärkning av de oberoende nationella uppgiftsskyddsmyndigheternas nuvarande roll, i syfte att öka deras möjligheter att kontrollera att EU:s bestämmelser följs i deras respektive medlemsstater, bland annat genom att ge dem befogenhet att bötfälla företag som bryter mot reglerna med upp till 1 miljon euro eller 2 % av företagets samlade årsomsättning,
- teknisk neutralitet och tillämpning av förordningen på all behandling av personuppgifter, oavsett om den sker automatiskt eller manuellt,
- skyldigheten att genomföra konsekvensbedömningar avseende uppgiftsskydd.

3.8 EESK välkomnar den tonvikt som läggs på skyddet av de grundläggande rättigheterna och ställer sig fullständigt bakom valet av rättslig grund, som för första gången används i lagstiftningen. Förslaget har även stor betydelse för genomförandet av den inre marknaden och kommer att få positiva effekter för Europa 2020-strategin. När det gäller valet av en förordning håller en del av EESK:s ledamöter, oberoende av gruppstillhörighet, med kommissionen och anser att det är det lämpligaste rättsinstrumentet för att garantera en enhetlig tillämpning och samma höga uppgiftsskyddsnivå i alla medlemsstater. Andra ledamöter anser att ett direktiv bättre skulle säkerställa subsidiaritetsprincipen och skydda uppgifterna, särskilt i de medlemsstater som redan tillhandahåller ett bättre skydd än det som fastställs i kommissionens förslag. Kommittén är också medveten om att även medlemsstaterna är splittrade i denna fråga. Vi uppmanar därför kommissionen att bättre underbygga sitt förslag genom att mer explicit ange dess förenlighet med subsidiaritetsprincipen och skälen till att en förordning är oundgänglig för att uppnå de eftersträfvade målen.

3.8.1 Eftersom det handlar om en förordning som genast kommer att bli tillämplig i sin helhet i samtliga medlemsstater, utan att den behöver införlivas i nationell lagstiftning, vill EESK fästa kommissionens uppmärksamhet på vikten av att se till att alla språkversioner överensstämmer med varandra, vilket inte är fallet med förslaget.

3.9 EESK anser att kommissionen dels hade kunnat gå längre för att skydda vissa rättigheter, som nu blir praktiskt taget innehållslösa på grund av oräkneliga undantag och begränsningar, dels borde ha säkerställt en bättre jämvikt mellan de olika

⁽⁷⁾ EESK:s yttrande, EUT C 248, 25.8.2011, s. 123.

rättigheterna. Det finns nu en risk för att målen avseende den inre marknaden inverkar negativt på målen som rör den grundläggande rätten till uppgiftsskydd. EESK delar i huvudsak de synpunkter som framförts av Europeiska datatillsynsmannen ⁽⁸⁾.

3.10 EESK skulle ha föredragit att kommissionen valt ett tillvägagångssätt som ligger närmare medborgarnas verkliga behov och förväntningar och som är mer konsekvent utformat utifrån vissa områden av den ekonomiska och sociala verksamheten, t.ex. e-handel, direktmarknadsföring, anställningsförhållanden, offentliga myndigheter, övervakning och säkerhet, dna-frågor etc., genom att göra åtskillnad i de rättsliga bestämmelserna utifrån dessa mycket olika aspekter av behandlingen av personuppgifter.

3.11 Vad gäller de olika bestämmelserna i förslaget (som alla tas upp i artikel 86) beror många mycket viktiga aspekter av det rättsliga instrumentet och systemets funktion på framtida delegerade akter (26 befogenheter delegeras på obestämd tid). EESK anser att detta klart överskrider de gränser som fastställs i artikel 290 i fördraget och som definieras i meddelandet från Europeiska kommissionen om genomförandet av artikel 290 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ⁽⁹⁾, vilket får konsekvenser för förordningens rättsäkerhet. EESK anser att ett visst antal befogenhetsdelegeringar skulle kunna regleras direkt av den europeiska lagstiftaren. Andra skulle kunna falla inom behörigheten för de nationella tillsynsmyndigheterna eller deras sammanslutning på europeisk nivå ⁽¹⁰⁾. Detta skulle stärka tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och bidra till större rättssäkerhet.

3.12 EESK förstår kommissionens skäl att, i detta förslag, endast ta upp fysiska personers rättigheter med tanke på dess särskilda juridiska karaktär, men uppmanar kommissionen att även granska behandlingen av juridiska personers uppgifter, i synnerhet de som har en egen rättskapacitet.

4. Särskilda kommentarer

Aspekter som välkomnas

4.1 Förslaget ligger i linje med syftet och målen för direktiv 95/46/EG, särskilt vad gäller vissa definitioner, huvuddragen i principerna om uppgifternas kvalitet och tillåtelse av uppgiftsbehandling, behandling av särskilda kategorier av personuppgifter samt vissa rättigheter till information och tillgång till uppgifterna.

4.2 Förslaget är nyskapande på ett positivt sätt när det gäller grundläggande aspekter som rör de nya definitionerna, ett förtydligande av villkoren för samtycke, särskilt när det gäller barn, och kategoriindelningen av nya rättigheter, t.ex. rätten till korrigerering eller radering, i synnerhet "rätten att bli bortglömd", innebörden i rätten att göra invändningar och profilering

samt det mycket detaljerade skyldigheterna för registeransvariga och registerförare, datasäkerhet och de allmänna rambestämmelserna för sanktioner, framför allt administrativa.

4.3 Kommittén välkomnar även strävan efter att skapa en effektiv institutionell ram för att säkerställa att de rättsliga bestämmelserna fungerar effektivt, både när det gäller företag (uppgiftsskyddsombud) och offentliga myndigheter i medlemsstaterna (oberoende tillsynsmyndigheter), samt det förstärkta samarbetet mellan dessa myndigheter och med kommissionen (genom inrättandet av Europeiska dataskyddsstyrelsen). Kommittén vill dock framhålla att de nationella, och i viss mån de regionala, uppgiftsskyddsombudens befogenheter måste bibehållas.

4.4 Slutligen ser kommittén positivt på att man uppmuntrar utarbetandet av uppförandekodexar och på den roll som certifiering och förseglingar eller märkningar för uppgiftsskydd ges.

Vad som kan förbättras

4.5 Artikel 3 – Territoriellt tillämpningsområde

4.5.1 Tillämpningsvillkoren i punkt 2 är alltför restriktiva, t.ex. med tanke på de läkemedelsföretag som är etablerade utanför Europa och som, för kliniska prövningar, vill få tillgång till kliniska uppgifter för berörda personer som är bosatta i EU.

4.6 Artikel 4 – Definitioner

4.6.1 Definitionen av "samtycke", som är hörnstenen i hela uppgiftsskyddssystemet, måste klargöras tydligare, framför allt vad som avses med "*en entydig affirmativ handling*" (särskilt i den franska versionen).

4.6.2 Begreppet "*överföring av uppgifter*", som inte definieras någonstans, bör ingå med en definition i artikel 4.

4.6.3 Begreppet "*loyale*" (på svenska "*korrekt*") i artikel 5 a i den franska versionen bör definieras.

4.6.4 Formuleringen "*som på ett tydligt sätt har offentliggjorts*" (artikel 9.2 e) bör också definieras närmare.

4.6.5 Begreppet "*profilering*", som används genomgående i förslaget, bör även det definieras.

4.7 Artikel 6 – När personuppgifter får behandlas

4.7.1 Formuleringen "*för ändamål som rör den registeransvariges berättigade intressen*" i strecksats f, som inte redan tagits upp i

⁽⁸⁾ Yttrande från Europeiska datatillsynsmannen om "Uppgiftsskyddspaket", 7 mars 2012.

⁽⁹⁾ COM(2009) 673 final, 9.12.2009.

⁽¹⁰⁾ Se subsidiaritetsstan från franska senaten.

någon av de föregående punkterna, tycks vag och subjektiv. Formuleringen bör preciseras på ett bättre sätt i själva texten och inte lämnas till en delegerad akt (punkt 5), särskilt som strecksats f inte nämns i punkt 4 (detta är viktigt för exempelvis posttjänster och direktmarknadsföring⁽¹¹⁾).

4.8 Artikel 7 – Samtycke

I punkt 3 bör det anges att ett återkallande av samtycket ska förhindra all framtida behandling samt att återkallandet inte påverkar lagligheten hos den behandling som skett innan samtycket drogs tillbaka.

4.9 Artikel 14 – Information

4.9.1 I punkt 4 b bör en maximal tidsgräns anges.

4.10 Artikel 31 – Anmälan av ett personuppgiftsbrott till tillsynsmyndigheten

4.10.1 Anmälan av samtliga personuppgiftsbrott kan även tyra systemets funktion och i slutändan innebära ett hinder för att de skyldiga ställs till ansvar.

4.11 Artikel 35 – Uppgiftsskyddsombud

4.11.1 Förutsättningarna för uppgiftsskyddsombudets arbete bör förtydligas på ett bättre sätt, särskilt vad gäller skyddet mot uppsägning, som bör vara tydligt definierat och sträcka sig längre än den period under vilken personen i fråga innehar denna befattning. Grundläggande villkor med tydliga krav bör fastställas för denna verksamhet. Uppgiftsskyddsombudet ska fritt från allt ansvar när denne har rapporterat oegentligheter till sin arbetsgivare eller till de nationella myndigheter som ansvarar för skydd av personuppgifter. Personalföreträdare bör ha rätt att delta direkt vid utnämningen av uppgiftsskyddsombudet och att regelbundet få information⁽¹²⁾ om de problem som upptäckts och hur de lösts. Frågan om vilka resurser som ska avsättas för befattningen bör också klargöras.

4.12 Artikel 39 – Certifiering

4.12.1 Certifieringen bör tillhöra kommissionens uppgifter.

4.13 Artiklarna 82 och 33 – Behandling av personuppgifter i anställningsförhållanden

4.13.1 Det saknas en uttrycklig hänvisning till utvärderingen av resultaten (som inte heller nämns i artikel 20 om "profilering") i artikel 82. Det klargörs inte heller om detta bemyndigande också gäller utformningen av bestämmelser som rör uppgiftsskyddsombudet. Förbudet mot "profilering" i anställningsförhållanden bör även anges när det gäller konsekvensbedömningen avseende uppgiftsskydd (artikel 33).

⁽¹¹⁾ Det krävs förtydliganden om marknadsföring via personligt adresserade brev, eftersom tillämpningen av förordningen i dess nuvarande utformning skulle innebära att denna förbjuds, trots att det handlar om en riktad metod för att nå nya kunder som innebär ett relativt litet intrång.

⁽¹²⁾ Till exempel genom att regelbundna rapporter om uppgiftsskyddsombudets verksamhet skickas till personalföreträdarna eller till de valda arbetstagarrepresentanterna i styrelsen eller tillsynsmyndigheten, på nationell och/eller europeisk nivå, i de fall där sådana finns.

4.14 Artiklarna 81, 82, 83 och 84

4.14.1 I stället för "Inom ramen för bestämmelserna i denna förordning" respektive "Inom ramen för denna förordning" borde det stå "I enlighet med denna förordning".

Vad som saknas och som bör ingå

4.15 Tillämpningsområde

4.15.1 Eftersom det handlar om grundläggande rättigheter bör medlemsstaterna i samband med att lagstiftningen på särskilda områden harmoniseras i sin nationella lagstiftning kunna anta särskilda bestämmelser som saknas i förordningen i fråga eller som är mer fördelaktiga än bestämmelserna i förordningen, på samma sätt som redan är fallet för de områden som nämns i artiklarna 80–85.

4.15.2 Ip-adresser bör uttryckligen tas upp bland de personuppgifter som ska skyddas och inte bara nämnas i skälen.

4.15.3 Sökmotorerna, som tjänar det mesta av sina pengar på reklam, samlar in personuppgifter om sina användare och utnyttjar dessa uppgifter för kommersiella ändamål, och de bör därför ingå i förordningens tillämpningsområde och inte bara tas upp i skälen.

4.15.4 Det bör förtydligas att de sociala nätverken ingår i förordningens tillämpningsområde, inte bara när de sysslar med profilering för kommersiella ändamål.

4.15.5 Vissa kontroll- och filtreringsmetoder på internet, vars påstådda syfte är att bekämpa förfälskningar leder till att vissa internetanvändare profileras, registreras och får alla sina förehavanden övervakade, utan att ett särskilt rättsligt godkännande utfärdats, och dessa metoder bör därför också falla inom förordningens tillämpningsområde.

4.15.6 Det vore också önskvärt att EU:s institutioner och organ underställs kraven i förordningen.

4.16 Artikel 9 – Särskilda kategorier av personuppgifter

4.16.1 Det bästa tillvägagångssättet skulle vara att fastställa särskilda bestämmelser utifrån omständigheterna, situationerna och syftet med behandlingen av uppgifterna. Man bör tillägga att "profilering" är förbjudet på dessa områden.

4.16.2 Principen om icke-diskriminering bör införas när det gäller behandling av känsliga personuppgifter för statistiska ändamål.

4.17 Andra (outnyttjade) möjligheter bör införas på följande områden:

— Deltagande av personalföreträdare på alla nationella och europeiska nivåer vid utarbetandet av "bindande företagsbestämmelser", som härnäst ska vara en förutsättning för internationella uppgiftsöverföringar (artikel 43).

— Information till och samråd med det europeiska företagsrådet vid internationella överföringar av uppgifter om de anställda, i synnerhet till tredjeländer.

— Rättighet för arbetsmarknadens parter och icke-statliga konsument- och människorättsorganisationer i EU att bli informerade och delta i utnämningen av medlemmar i Europeiska dataskyddsstyrelsen, som ska ersätta artikel 29-gruppen.

— Rättighet för ovannämnda parter och organisationer på nationellt plan att bli informerade och delta i utnämningen av medlemmar i de nationella myndigheterna för dataskydd, vilket inte heller ingår i förslaget.

4.18 Artiklarna 74–77 – Grupptalan vid olagliga filer och skadestånd

4.18.1 De flesta brott mot uppgiftsskyddsbestämmelserna är av kollektiv natur, vilket innebär att sådana brott inte riktas mot en enda person utan mot en grupp eller mot samtliga registrerade personer. De konventionella möjligheterna till enskild domstolsprövning är inte lämpliga för att hantera denna typ av överträdelser. Även om artikel 76 tillåter varje organisation eller sammanslutning som har till uppgift att skydda registrerades rättigheter att, för en eller flera registrerades räkning, inleda de förfaranden som anges i artiklarna 74 och 75, gäller dock inte samma sak när det handlar om att begära ersättning eller skadestånd, eftersom artikel 77 i detta fall endast erbjuder enskilda personer denna möjlighet och inte tillåter ett förfarande med kollektiv representation eller grupptalan.

4.18.2 EESK vill därför påminna om att kommittén i flera yttranden under de senaste åren har påpekat att det finns ett behov av att omgående införa ett harmoniserat rättsligt instrument för grupptalan på EU-nivå, vilket är något som är nödvändigt inom många områden av EU-rätten och som redan existerar i flera medlemsstater.

Vad som inte kan godkännas

4.19 Artikel 8 – Barn

4.19.1 Eftersom ett "barn" definieras som alla personer som är yngre än arton år (artikel 4.18) i enlighet med New Yorkkonventionen är det oacceptabelt att man i artikel 8.1 ger barn över 13 år möjlighet att "samtycka" till behandling av deras personuppgifter.

4.19.2 Även om EESK förstår att det finns ett behov av att fastställa särskilda regler för små och medelstora företag är det inte acceptabelt att kommissionen genom en delegerad akt helt enkelt kan befria dessa företag från skyldigheten att respektera barns rättigheter.

4.20 Artikel 9 – Särskilda kategorier

4.20.1 På samma sätt finns det i artikel 9.2 a ingen anledning till att barn ska ha möjlighet att ge sitt "samtycke" till

behandling av uppgifter om deras nationella ursprung, politiska åsikter, religion, hälsa, sexualliv eller fällande domar i brottmål.

4.20.2 De uppgifter som personerna själva frivilligt har tillhandahållit, t.ex. på Facebook, bör inte vara undantagna från skydd, vilket skulle kunna vara en tolkning av artikel 9 e, utan bör åtminstone omfattas av rätten att bli bortglömd.

4.21 Artikel 13 – Rättigheter i fråga om mottagare

4.21.1 Undantaget på slutet – "om inte detta visar sig vara omöjligt eller inbegripa en oproportionell ansträngning" – är varken motiverat eller godtagbart.

4.22 Artikel 14 – Information

4.22.1 Samma undantag förekommer i punkt 5 b och är även här oacceptabelt.

4.23 Artikel 19.1 – Rätt att göra invändningar

4.23.1 Undantagets vaga formulering, "avgörande och berättigade skäl", är oacceptabel och urholkar rätten att göra invändningar.

4.24 Artikel 20 – Profilerings

4.24.1 Förbudet mot profilering bör inte begränsas till "automatisk" behandling⁽¹³⁾.

4.24.2 I punkt 2 a bör (i den franska versionen) formuleringen "qui ont été invoquées" ersättas med "qui ont été mises en place" (svenska: "har vidtagits").

4.25 Artikel 21 – Begränsningar

4.25.1 Formuleringen av punkt 1 c är fullständigt oacceptabel på grund av att den innehåller vaga och otydliga uttryck som "ekonomiska eller finansiella intressen", "penning-, budget- eller skattefrågor" och "skydd av marknadens stabilitet och integritet", varav den sista formuleringen har lagts till i direktiv 95/46.

4.26 Artiklarna 25, 28 och 35 – Gränsen på 250 anställda

4.26.1 Gränsen på 250 anställda, som är avgörande för om vissa skyddsbestämmelser är tillämpliga, t.ex. utnämningen av ett uppgiftsskyddsombud, skulle leda till att knappt 40 % av arbetstagarna omfattas av denna bestämmelse. Samma begränsning vad gäller skyldigheten att bevara dokumentation skulle leda till att det stora flertalet anställda inte har någon möjlighet att övervaka användningen av deras personuppgifter och att det alltså inte längre skulle finnas någon kontroll. Kommittén

⁽¹³⁾ Se rekommendation CM/Rec(2010)13 från Europarådets ministerkommitté av den 23 november 2010.

föreslår att man ser över möjligheten att fastställa en lägre gräns, t.ex. det antal arbetstagare som i allmänhet krävs i medlemsstaterna för att upprätta ett organ som tillvaratar arbetstagarnas intressen inom företagen. Man skulle också kunna tänka sig ett annat tillvägagångssätt som, exempelvis, baseras på antalet filer med skyddade personuppgifter som behandlas under en viss tidsperiod, oavsett företagets eller avdelningens storlek.

4.27 Artikel 51 – Gemensam kontaktpunkt

4.27.1 Även om principen om en gemensam kontaktpunkt har införts för att förenkla för företagen och göra mekanismerna för skydd av personuppgifter effektivare kan den dock komma att leda till en klar försämring av uppgiftsskyddet för

medborgarna i allmänhet och för arbetstagares uppgifter i synnerhet genom att den upphäver den nuvarande skyldigheten att se till att överföringen av personuppgifter omfattas av ett företagsavtal och godkännas av nationella kommittén för dataskydd⁽¹⁴⁾.

4.27.2 Detta system tycks även gå emot strävan efter en lokal förvaltning och riskerar att frånta den enskilde möjligheten att få sitt ärende behandlat av den tillsynsmyndighet som är närmast och mest lättillgänglig.

4.27.3 Det finns därför skäl att även i fortsättningen låta myndigheten i den klagandes medlemsstat ha behörighet att behandla ärendet.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ I synnerhet de oberoende administrativa myndigheter som ansvarar för att kontrollera upprättandet av personregister. Deras befogenheter borde tvärtom utvidgas i det digitala samhället och inom de sociala nätverken, särskilt med tanke på det värde som utbytet av individuella profiler har i marknadsföringssammanhang.

BILAGA

till yttrandet från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Följande ändringsförslag avslogs men fick minst en fjärdedel av de avgivna rösterna (artikel 54.3 i arbetsordningen):

Punkterna 4.25 och 4.25.1

Stryk punkterna:

~~"4.25 Artiklarna 25, 28 och 35 — Gränsen på 250 anställda~~

~~4.25.1 Gränsen på 250 anställda, som är avgörande för om vissa skyddsbestämmelser är tillämpliga, t.ex. utnämningen av ett uppgiftsskyddsombud, skulle leda till att knappt 40 % av arbetstagarna omfattas av denna bestämmelse. Samma begränsning vad gäller skyldigheten att bevara dokumentation skulle leda till att det stora flertalet anställda inte har någon möjlighet att övervaka användningen av deras personuppgifter och att det alltså inte längre skulle finnas någon kontroll. Kommittén föreslår att man ser över möjligheten att fastställa en lägre gräns, t.ex. det antal arbetstagare som i allmänhet krävs i medlemsstaterna för att upprätta ett företagsråd, en företagsnämnd eller en tillsynsnämnd. Man skulle också kunna tänka sig ett annat tillvägagångssätt som, exempelvis, baseras på antalet filer med skyddade personuppgifter som behandlas under en viss tidsperiod, oavsett företagets eller avdelningens storlek."~~

Resultat av omröstningen

Röster för: 87

Röster emot: 89

Nedlagda röster: 26

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: En kvalitetsram för tjänster av allmänt intresse i Europa"

COM(2011) 900 final

(2012/C 229/18)

Föredragande: **Jan SIMONS**

Den 20 december 2011 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: En kvalitetsram för tjänster av allmänt intresse i Europa"

COM(2011) 900 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 10 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 145 röster för, 2 röster emot och 7 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Kommittén beklagar djupt meddelandets titel som skapar förvirring och förväntningar som meddelandet inte lever upp till. Titeln är förvirrande eftersom ordet "kvalitetsram" skenbart ges en annan innebörd än den allmänt erkända värdeaspekten "kvalitet" i artikel 14 i FEUF och protokoll 26 – en värdeaspekt som inte behandlas vare sig generellt i meddelandet eller sektorsvis.

1.2 Kommittén anser att det finns behov av en sådan förklarande anmärkning beträffande tjänster av allmänt intresse. När det gäller den förklaring som kommissionen framför i meddelandet ställer sig kommittén positiv till den, med hänsyn tagen till de kommentarer som framförs. Vidare har kommittén under senare år vid upprepade tillfällen pekat på behovet av välfungerande, effektiva och moderna allmännyttiga tjänster av hög kvalitet.

1.3 Vi anser att de nya bestämmelserna i primärrätten om tjänster av allmänt intresse måste införlivas i den sektorsrelaterade och övergripande sekundärrätten.

1.4 Den rådande finansiella och ekonomiska krisen har än en gång tydliggjort den centrala roll som tjänster av allmänt intresse spelar för möjligheterna att säkerställa social och territoriell sammanhållning. I sammanhanget är det viktigt att komma i håg att den offentliga sektorns spelrum begränsas av politiska beslut. Kommittén anser att det krävs brådskande åtgärder så att tillhandahållandet av tjänster upprätthålls och kvaliteten förbättras.

1.5 Enligt kommittén uppfattning är den institutionella ramen (artikel 14 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, protokoll 26 och artikel 36 i stadgan om grundläggande rättigheter) en god grund för den konkreta utformningen, men kommittén anser att föreliggande meddelande inte innehåller den sammanhängande och specifika strategi för allmännyttiga tjänster som krävs.

1.6 Kommittén anser att medlemsstaterna, genom sektorslagstiftning som möjliggör skräddarsydda lösningar, bör svara för att tillhandahålla, beställa och finansiera allmännyttiga tjänster, medan EU:s lagstiftande befogenheter i första hand består i att fastställa de ekonomiska och finansiella ramvillkoren och kontrollera uppenbara fel.

1.7 Översynen av sektorsspecifik lagstiftning som rör skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, på grundval av nya bestämmelser i primärrätten, utvecklingen av användarnas behov och tekniska och ekonomiska förändringar, måste enligt kommitténs uppfattning ske med utgångspunkt i fortlöpande kontroller så att ett samarbete sker mellan intressenter och det civila samhället. I samband med översynen anser kommittén att hänsyn måste tas till både sysselsättningen och den sociala och territoriella sammanhållningen med tanke på att dessa aspekter hittills har utelämnats.

1.8 I protokoll 26 betonas att det är medlemsstaternas behörighet att tillhandahålla, beställa och organisera icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse. Eftersom det är medlemsstaterna som i första hand ansvarar för utvärderingen på nationell, regional och lokal nivå, anser kommittén att det bör åligga kommissionen att sprida välfungerande metoder och pröva tjänsterna mot de allmänna principerna i EU-fördragen.

1.9 Kommittén värdesätter att kommissionen i meddelandet gör ett försök att redogöra för de grundläggande begrepp som används när man diskuterar tjänster i allmänhetens intresse och som direkt berör kunder och användare och därmed mer generellt medborgarna. Tyvärr har kommissionen utelämnat en del aspekter. Enligt kommitténs uppfattning bör definitionen av tjänster av allmänt intresse sträcka sig längre än hänvisningen till förekomsten av en marknad. Exempelvis kunde man nämna den demokratiskt legitima politiska beslutsprocessen i medlemsstaterna. Kommittén rekommenderar att ett brett samråd förs och att en förklarande begreppsförteckning utarbetas som inte lämnar utrymme för skilda tolkningar mellan de olika språkversionerna för att undvika missförstånd.

1.10 Kommittén stöder åtgärdsområdet utökad klarhet och rättslig säkerhet vad gäller EU:s regler för dessa tjänster. Det gäller även publiceringen av kommissionens riktlinjer, i synnerhet om de är utarbetade med hjälp av sakkunniga, som syftar till att öka förståelsen för och förbättra tillämpningen av EU:s bestämmelser för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

1.11 När det gäller säkerställd tillgång till viktiga tjänster som posttjänster, grundläggande banktjänster, kollektivtrafik, energi och elektronisk kommunikation anser kommittén att tillgången bör garanteras, i synnerhet för sårbara grupper som personer med funktionshinder eller personer som lever under fattigdomsgränsen. Medlemsstaterna bör kontinuerligt och med utgångspunkt i ett fungerande rättssystem göra en grundlig avvägning – som kontrolleras av kommissionen – av huruvida tjänsterna bör förbli myndigheternas ansvar eller om de under mycket stränga villkor bör överlämnas åt marknaden.

1.12 Kommittén anser att kommissionen i sitt meddelande borde ha fäst större vikt vid sociala tjänster och vårdtjänster av allmänt intresse samt vid tjänster med anknytning till arbetsmarknaden. Kommittén uppmanar därför kommissionen att utöka sina insatser för att precisera sociala tjänster av allmänt intresse. I likhet med kommissionen anser kommittén att den roll som sociala tjänster av allmänt intresse i EU spelar är av avgörande betydelse exempelvis inom sektorer som hälso- och sjukvård, barn- och äldreomsorg, stöd till funktionshindrade personer, offentligt subventionerade bostäder och tjänster med anknytning till arbetsmarknaden.

1.13 Kommittén uppmanar kommissionen att inom kort lägga fram förslag som syftar till att främja initiativ av hög kvalitet, i synnerhet avseende sociala tjänster av allmänt intresse med tanke på att frågan i stort sett inte behandlas i föreliggande yttrande, efterfrågan ökar och finansieringsfrågan blir allt svårare. Vidare bör kommissionen fortsätta genomförandet av den frivilliga europeiska kvalitetsramen för sociala tjänster på medlemsstatsnivå.

2. Inledning

2.1 I och med Lissabonfördraget har nya bestämmelser för tjänster av allmänt intresse införts, nämligen artikel 14 i för-

draget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) samt protokoll nr 26 om tolkningen av begreppet "unionens gemensamma värderingar" i artikel 14 i EUF-fördraget och icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse. Artikel 36 i stadgan om grundläggande rättigheter har också fått samma rättsliga värde som fördragen.

2.2 Den rådande finansiella och ekonomiska krisen visar vilken central roll som tjänster av allmänt intresse spelar när det gäller att säkerställa social och territoriell sammanhållning och den effekt som krisen har på den offentliga sektorn. Studier visar att offentliga tjänster, som är en bredare beteckning än tjänster av allmänt intresse, står för över 26 % av BNP i EU:s 27 medlemsstater och ger sysselsättning åt 30 % av arbetskraften i Europa.

2.3 Det är också de främsta anledningarna till att kommissionen har beslutat att lägga fram föreliggande meddelande.

3. Innehållet i kommissionens dokument

3.1 Kommittén anser att kvalitetsramen bör sörja för att EU:s lagstiftning fortsätter att förstärka den inre marknadens sociala dimension och ta bättre hänsyn till dessa tjänsters särskilda karaktär samt att ta sig an utmaningen att klara av detta på ett sätt som respekterar de värderingar som gäller kvalitet, säkerhet och överkomlighet, likabehandling, allmän tillgång för alla samt användarnas rättigheter som nämns i protokollet.

3.2 Under årens lopp har efterfrågan på tjänster av allmänt intresse och det sätt som de tillhandahålls på väsentligen förändrats. Tjänster som traditionellt tillhandahölls av de centrala myndigheterna läggs nu i allt högre grad ut på offentliga organ på lägre nivå eller tillhandahålls av den privata sektorn i enlighet med bindande lagstiftning.

3.3 Avregleringsprocessen, ny inriktning inom den offentliga politiken och ändrade behov och förväntningar hos användarna bidrar till att stärka den tendens som nämns i punkt 3.2. Efter som många av dessa tjänster är av ekonomisk natur lyder de både under regelverket för den inre marknaden och under konkurrensreglerna, "i den mån tillämpningen av dessa regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs".

3.4 Trots att en del orosmoment kvarstår beträffande effekterna av dessa regler, särskilt när det gäller sociala tjänster, är kommissionen övertygad om att de kan tillämpas på ett sätt som tar hänsyn till specifika behov och som förbättrar tillhandahållandet av tjänsterna. I sammanhanget måste naturligtvis utrymme för flexibilitet eftersträvas.

3.5 Den kvalitetsram som kommissionen föreslår består av tre åtgärds punkter, som kommissionen emellertid inte vidareutvecklar i konkreta förslag.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Kommittén beklagar starkt meddelandets titel som skapar förvirring och förväntningar som meddelandet sedan inte lever upp till. Titeln är förvirrande, eftersom ordet "kvalitetsram" förefaller ha en annan innebörd än den som vanligtvis tillskrivs värdeaspekten "kvalitet" i artikel 14 i FEUF och protokoll 26. Denna värdeaspekt diskuteras inte alls vare sig i meddelandet generellt eller i samband med den sektorsvisa genomgången. Detsamma gäller andra värdeaspekter som säkerhet och överkomlighet, likabehandling, allmän tillgång för alla samt användarnas rättigheter.

4.2 Kommittén beklagar djupt att meddelandet inte innehåller någon konsekvensbedömning, eftersom vi anser att många av kommissionens påståenden och konstateranden bland annat i punkt 3.2 kan diskuteras. Enligt kommitténs och sakkunnigas uppfattning har det till exempel alltid funnits ett utbud av dessa tjänster på lokal och regional nivå.

4.3 Kommittén instämmer i att det är nödvändigt att utarbeta en sådan förklaring beträffande tjänster av allmänt intresse. Kommittén har i tidigare yttranden⁽¹⁾ pekat på behovet av effektiva, moderna tillgängliga allmännyttiga tjänster till rimliga priser, som utgör en av pelarna i den europeiska sociala modellen och den sociala marknadsekonomi och som ständigt bör uppmärksammas, i synnerhet med tanke på den ekonomiska och finansiella kris som nu råder i Europa.

4.4 I det avseendet stöder kommittén kommissionens tillvägagångssätt. Kommittén uppmuntrar kommissionen att arbeta vidare med kartläggningen av de specifika kännetecken som präglar sociala tjänster av allmänt intresse i samband med stödordningarna och tjänster med anknytning till arbetsmarknaden.

4.5 Vi anser att de nya bestämmelserna i primärrätten om tjänster av allmänt intresse måste införlivas i den sektorsrelaterade och övergripande sekundärrätten.

4.6 Kommittén anser att kommissionen i sitt meddelande bör fästa större vikt vid sociala tjänster och vårdtjänster av allmänt intresse. Kommittén uppmanar därför kommissionen att utöka sina insatser för att tydligare definiera sociala tjänster av allmänt intresse. Kommittén vill även påpeka att det finns andra tjänster av allmänt intresse som kommissionen inte tar upp i dokumentet, till exempel på områdena kultur, utbildning, TV och radio i allmänhetens tjänst. I likhet med kommissionen anser kommittén att den roll som sociala tjänster av allmänt intresse i EU spelar är av avgörande betydelse, exempelvis inom sektorer som hälso- och sjukvård, barn- och äldreomsorg, stöd till funktionshindrade personer, offentligt subventionerade bostäder och tjänster med anknytning till arbetsmarknaden.

4.7 I och med Lissabonfördraget har nya bestämmelser för tjänster av allmänt intresse införts, nämligen artikel 14 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), protokoll nr 26 om tjänster av allmänt intresse och artikel 36 i stadgan om grundläggande rättigheter, som har fått samma rättsliga värde som fördragen. Det har skapat utrymme för kommissionen att sammanföra alla initiativ på området. Kommittén välkomnar detta initiativ, men vill samtidigt påpeka att meddelandet inte innehåller den sammanhängande och specifika strategi för allmännyttiga tjänster och tillgången till tjänsterna som krävs. Kommittén uppmanar därför kommissionen att utarbeta konkreta förslag.

4.8 Artikel 14 i EUF-fördraget ger EU möjlighet att lagstifta på området för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och genom förordningar fastställa principer och villkor, särskilt ekonomiska och finansiella sådana, som gör det möjligt för dem att fullgöra sina uppgifter. Av artikelns sammanhang framgår det enligt kommitténs uppfattning tydligt att det inte är villkoren för själva tjänsten, som nationellt fastställs av myndigheterna, utan ramvillkoren och de sektorsrelaterade villkor som faller inom EU:s befogenheter som avses (här avses med nationella myndigheter de centrala, regionala och lokala myndigheterna).

4.9 Artikel 14 klargör att en sådan förordning inte får påverka "medlemsstaternas befogenheter att i överensstämmelse med fördragen tillhandahålla, beställa och finansiera sådana tjänster". Det har kommittén länge förespråkat. Kommissionen måste också kontinuerligt samla in information om tjänster på nationell nivå för att kunna utvärdera tillämpningen av EU-bestämmelserna.

4.10 Kommissionen avser att kontinuerligt utvärdera behovet av en översyn av befintlig sektorsspecifik lagstiftning som rör skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster. I det sammanhanget vill kommittén understryka att denna fortlöpande utvärdering på grundval av nya bestämmelser i primärrätten, utvecklingen av användarnas behov och tekniska och ekonomiska förändringar bör ske i samarbete med intressenter och det civila samhället. Det gäller i synnerhet då det handlar om att undersöka behovet av nya skyldigheter att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster. Kommittén har redan i ett tidigare yttrande framfört sina synpunkter i frågan⁽²⁾.

4.11 I artikel 1 i protokoll 26 fastställs de grundprinciper som är tillämpliga på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och i artikel 2 medlemsstaternas behörighet att tillhandahålla, beställa och organisera icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse. Eftersom det är medlemsstaterna som i första hand ansvarar för utvärderingen på nationell, regional och lokal nivå av de tjänster som omnämns i artikel 2, anser kommittén att det bör åligga kommissionen att med avseende på registrerade fel kontrollera dessa tjänster mot bakgrund av de allmänna principerna i EU-fördragen.

⁽¹⁾ EUT C 48, 15.2.2011, s. 77–80; EUT C 128, 18.5.2010, s. 65–68; EUT C 162, 25.6.2008, s. 42–45; EUT C 309, 16.12.2006, s. 135–141.

⁽²⁾ EUT C 48, 15.2.2011, s. 77–80.

4.12 Kommittén värdesätter att kommissionen i meddelandet gör ett försök att redogöra för de olika begrepp som används när man diskuterar tjänster i allmänhetens intresse. Tyvärr har kommissionen utelämnat en del aspekter, och redogörelsen är delvis felaktig. Exempelvis ges ingen närmare förklaring till begreppet "viktiga tjänster" och begreppet sätts inte in i ett helhetsperspektiv. I den nederländska versionen är det oklart om begreppet "onmisbaar" (sid. 3, andra strecksatsen) är detsamma som "essentieel". I den svenska versionen har formuleringen "viktiga tjänster" använts på båda ställena. Ö.a ... Förteckningen över specifika skyldigheter att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster är inte heltäckande. I kommissionsmeddelandet ges exempel på denna begreppsförvirring: I titeln och i första meningen i stycket om insatsområde 2 hänvisas till "viktiga tjänster", men i den text som följer handlar det snarare om "skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster". Kommissionen bör söka stöd från kända sakkunniga på området för att fastställa enhetliga definitioner av grundläggande begrepp som används i samband med tjänster av allmänt intresse.

4.13 Som tidigare konstaterats föreligger tolkningsskillnader mellan de olika språkversionerna, och då inte enbart i förteckningen över grundläggande begrepp. Man kan till exempel fråga sig om begreppen "allmän tillgång" och "samhällsomfattande tjänster", "allmännyttiga skyldigheter" och "skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster" och "allmännyttigt uppdrag" hänvisar till olika saker. Ett mycket talande exempel på den förvirring som råder är att kommissionen i den nederländska versionen av dokumentet, i rutan över grundläggande begrepp, konstaterar att man i meddelandet inte kommer att hänvisa till termen "openbare dienst", ändå återkommer just den termen fyra stycken längre fram. Det gäller inte den svenska versionen där kommissionen skriver följande: "För att undvika oklarhet används termerna 'allmän trafikplikt', 'tjänster i allmänhetens intresse' och 'tjänster av allmänt ekonomiskt intresse' på ett konsekvent sätt i det här meddelandet och har alltid de betydelser som anges här." Ö.a ...

4.14 För att undvika missförstånd anser kommittén att det vore lämpligt att organisera ett brett samråd och utarbeta en reviderad, förklarande ordlista. I det sammanhanget måste hänsyn tas till skillnader i de sociala systemen i medlemsstaterna.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Det upplägg som kommissionen har valt i form av tre insatsområden såsom beskrivits i punkt 3.5 är enligt kommitténs uppfattning en lämplig ram för den konkreta utformningen.

5.2 Kommittén stöder det första åtgärdsområdet som syftar till utökad klarhet och rättslig säkerhet vad gäller de EU-regler som reglerar tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Naturligtvis ställer sig kommittén positiv till det, eftersom vi har förespråkat det under flera års tid. Dessvärre måste kommittén konstatera att strategier för utformning av nya konkreta förslag saknas.

5.3 När det gäller översynen av reglerna för statligt stöd till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har kommissionen redan godkänt eller föreslagit följande anpassningar:

5.3.1 Ett nytt meddelande som mer ingående behandlar de tolkningsproblem som föreligger på nationell, regional och lokal nivå.

5.3.2 Ett större antal sociala tjänster kommer att undantas förhandsanmälan för bedömning av kommissionen om de uppfyller vissa grundläggande krav. Förutom sjukhus och offentligt subventionerade bostäder omfattar förteckningen nu även tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som tillgodoser sociala behov i fråga om hälso- och sjukvård och långtidsvård, barnomsorg, tillträde till och återintegrering på arbetsmarknaden samt vård och social integrering av utsatta grupper.

5.3.3 Det krävs en fördjupad och mer fokuserad kontroll av mer omfattande stödåtgärder som kan ha betydande inverkan på hur den inre marknaden fungerar.

5.3.4 Förslag om en ny särskild de minimis-regel för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse med en stödtröskel som gör att kommissionen inte behöver kontrollera stödbelopp som under en treårsperiod uppgår till högst 500 000 euro. För vissa sektorer, bl.a. transport och allmänna radio- och TV-sändningar, fortsätter de särskilda sektoriella föreskrifterna att gälla.

5.4 När det gäller genomförandet av kommissionens förslag beträffande reformen av reglerna för offentlig upphandling och koncessioner för att höja kvaliteten på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är följande aspekter av betydelse:

5.4.1 Sociala och hälsovårdsrelaterade tjänster kommer att omfattas av ett separat, enklare system som tar hänsyn till sektorernas särskilda roll och särdrag. För dem gäller högre tröskelvärden och de behöver bara iaktta de skyldigheter som gäller öppenhet och likabehandling. Tillämpning av kriteriet "ekonomiskt mest fördelaktiga anbud" uppmuntras (begreppet "ekonomiskt mest fördelaktiga anbud" täcker enligt kommissionen såväl sociala aspekter som miljöaspekter).

5.4.2 Ökad klarhet om rättsläget i fråga om hur EU:s regler för offentlig upphandling är tillämpliga på relationer mellan myndigheter. I sammanhanget hänvisas till kommitténs nyligen utarbetade yttrande om offentlig upphandling och tilldelning av koncessioner.

5.5 Kommittén ställer sig mycket positiv till publiceringen av kommissionens riktlinjer, i synnerhet om de är utarbetade med hjälp av sakkunniga, som syftar till att öka förståelsen för och förbättra tillämpningen av EU:s bestämmelser för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

5.6 Det andra åtgärdsområdet avser garantier för fortsatt tillgång till grundläggande tjänster och kommissionen försöker här upprätthålla en jämvikt mellan åtgärder för att tillgodose behovet av ökad konkurrens å ena sidan och alla medborgares tillgång till grundläggande tjänster av hög kvalitet till rimliga priser å andra, i linje med vitboken från 2004.

5.7 I det här sammanhanget ger kommissionen följande exempel på grundläggande tjänster: posttjänster, grundläggande banktjänster, offentlig (kollektiv) transport, energi och elektronisk kommunikation. Med hänvisning till punkt 4.6 utgår kommittén från att den här förteckningen inte är uttömmande. Även kommittén anser att dessa tjänster utgör exempel på grundläggande tjänster som måste tillhandahållas till rimliga priser och som alla medborgare måste ha tillgång till. Det gäller i synnerhet människor som är i behov av särskilt skydd och stöd, exempelvis personer med funktionshinder, som lever i fattigdom och eller är marginaliserade. Då det föreligger en konflikt mellan konkurrensreglerna ska företräde ges åt allmänhetens bästa.

5.8 Det tredje åtgärdsområdet omfattar främjandet av initiativ av hög kvalitet, i synnerhet avseende sociala tjänster av allmänt intresse, för vilka efterfrågan i samhället ökar och finansieringsfrågan blir allt svårare på grund av den ekonomiska och finansiella krisen å ena sidan och den demografiska utvecklingen å den andra.

5.9 Kommittén ser fram emot att ta del av det meddelande från kommissionen om vårdtjänster som aviserades i samband med sociala tjänster av allmänt intresse.

5.10 Kommissionen anger fyra exempel inom ramen för detta åtgärdsområde. I samband med dessa initiativ vill kommittén påpeka att tre av de fyra initiativen rör projekt som redan har påbörjats. Det stöd till nya transnationella projekt som ges inom ramen för Progress-programmet bör därför inte enbart avse genomförandet av frivilliga europeiska kvalitetsramar, utan även dess projektresultat.

5.11 I fråga om offentliga upphandlingar ställer sig kommittén positiv till att kommissionen framhåller att kontrakt tilldelas till "lägsta kostnad för det allmänna" och inte nödvändigtvis till lägsta möjliga pris. Detta är framför allt viktigt när man försöker skapa bästa möjliga blandning av socialpolitik och tjänster med anknytning till arbetsmarknaden, två faktorer som samverkar. Det finns dock också ett allmänt behov i samhället av att stärka den sociala aspekten i samband med offentliga upphandlingar.

Bryssel den 23 maj 2012

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om inrättande av ett instrument för kärnsäkerhetssamarbete"

COM(2011) 841 final

(2012/C 229/19)

Föredragande: **Richard ADAMS**

Den 7 december 2011 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 203 i Euratom-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets förordning om inrättande av ett instrument för kärnsäkerhetssamarbete"

COM(2011) 841 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 10 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 146 röster för, 5 röster emot och 6 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Kommittén välkomnar den föreslagna förordningen och stöder på vissa villkor att EU:s sakkunskap om kärnsäkerhet utnyttjas i större grad i tredjeländer.

1.2 EESK noterar att det betydande finansiella referensbeloppet på 631 miljoner euro för perioden 2014–2020 förvaltas av GD Utveckling och samarbete – EuropeAid och omfattas av regler och förfaranden som är gemensamma för all bistånds- och utvecklingspolitik. Vi förväntar oss att detta kommer att öka ansvarsskyldigheten, öppenheten och samstämmigheten med övriga biståndsprogram.

1.3 Kommittén noterar att den från och med 2016 vartannat år kommer att få en rapport från kommissionen om genomförandet, resultaten, de viktigaste effekterna och verkningarna av detta program inom EU:s externa finansiella bistånd och ser fram emot fullständig delaktighet i denna gransknings- och översynsprocess. Genom planering av halvtidsöversynen av programmen i god tid bör man kunna maximera förmågan att visa resultat. Planeringen kommer utan tvivel att ske i samarbete med de geografiska programmen/EU-delegationerna i partnerländerna.

1.4 Det europeiska civila samhällets åsikter om utvecklingen av kärnenergi i allmänhet varierar kraftigt mellan medlemsstaterna, vilket bör komma till tydligare uttryck i vissa delar av förordningen.

1.5 I synnerhet bör det klargöras för EU-medborgarna som skattebetalare att huvuddelen av programutgifterna kommer att gå till sanering och att endast en liten del av utgifterna kommer att gå till rådgivningsprogram för kärnsäkerhet i tillväxtekonomier där den politiska och samhälleliga stabiliteten kan garanteras.

1.6 När det gäller stöd till tillväxtekonomier bör kommissionen föreslå en internationell konvention med kriterier och villkor för rådgivning om kärnsäkerhet som ska utarbetas mellan det begränsade antal stater som kan tillhandahålla sådan rådgivning. Oberoende av en sådan konvention bör det finnas tydliga kriterier i instrumentet för kärnsäkerhetssamarbete (INSC) som gör det möjligt att avgöra om en tillväxtekonomi

— uppfyller minimikriterierna för nationell och internationell stabilitet,

— kan och är villig att garantera införande av den administrativa, vetenskapliga och tekniska struktur som krävs för att utnyttja kärnkraft,

— varaktigt kan uppbåda de finansiella, tekniska och industriella resurser som krävs för att säkerställa en hög tillsynskompetens, så att alla förutsättningar för säker drift uppfylls och det finns ett långsiktigt program för säker avfallshantering.

1.7 Dessa kriterier bör inte ingå i bilagan utan i själva förordningen, eftersom de omfattar allmänna principer beträffande internationell kärnsäkerhet, de internationella förbindelsernas säkerhet och internationell säkerhet av stor betydelse.

1.8 Stödprojekt bör endast genomföras i tillväxtekonomier som är parter i icke-spridningsfördraget och dess protokoll, konventionen om kärnsäkerhet och konventionen om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall.

1.9 Endast i undantagsfall som avser trygghet av säkerheten bör medel tillhandahållas för köp av teknisk utrustning. Kommissionen bör utarbeta kriterier, och det bör rapporteras om dessa. Driftsansvariga bör inte ges stöd.

1.10 Som ett bidrag till ökad öppenhet rekommenderar EESK att man offentliggör fallstudier från det nuvarande programmet och förbättrar presentationen och korshänvisningarna på EuropeAids webbplats.

1.11 I INSC-programmet bör man främja och utvärdera möjligheten att införliva obligatoriska instrument i lagstiftningen i varje verksamhetsland i de fall då de skulle bidra till att genomföra eller stärka Internationella atomenergiorganets (IAEA) fördrag, konventioner och överenskommelser.

1.12 Vi rekommenderar särskilt införande av stöd till oberoende organisationer i det civila samhället i de stödmottagande länderna eller deras omgivning som vill förbättra ansvarsskyldigheten och öppenheten i kärnsäkerhetskulturen genom specifika åtgärder.

2. Inledning

2.1 Då och då blir frågan om kärnsäkerheten och det fysiska skyddet utanför EU förstasidesstoff. Detta skedde särskilt i samband med olyckorna i Three Mile Island 1979, Tjernobyl 1986 och Fukushima 2011. Sådana olyckor får globala verkningar och visar på de katastrofala konsekvenserna av bristfällig utformning, bristande säkerhetskultur, otillräcklig driftssäkerhet och ett bristfälligt regelverk.

2.2 År 2010 var 441 kommersiella kärnreaktorer i drift i 30 av världens länder. Många byggdes på 1970- och 1980-talen med en planerad genomsnittlig livslängd på ca 35 år. I 56 länder finns också omkring 250 civila forskningsreaktorer. Mer än 60 kärnreaktorer till håller på att byggas, och över 150 planeras. Nya reaktorer kommer främst att byggas i Kina, Indien och Ryssland, men kanske också i Sydostasien, Sydamerika och Mellanöstern. Efterfrågan på el ökar obönhörligen, och vissa länder kan också försöka öka sin export av kärnkraftsel.

2.3 Oberoende av om kärnkraften får en "renässans" kommer det alltid att finnas betydande kärnsäkerhetsfrågor med potentiellt globala följder så länge det finns kärnkraftsverk. EU anser därför att aspekter av internationell kärnsäkerhet är ett område där unionen har ett berättigat intresse och bör engagera sig, i synnerhet som EU sedan Euratom-fördraget från 1957 har utvecklat sakkunskap inom forskning, teknik, drift och tillsyn på detta område. Med omkring en tredjedel av den globala kärnkraftskapaciteten och den bredaste erfarenheten av olika och dynamiska tillsyns- och säkerhetsordningar förfogar EU över betydande kunskaper på detta område. Katastrofen i Tjernobyl

visade på ett tragiskt sätt de potentiella bristerna i tredjeländers säkerhetsordningar och gav därmed upphov till ett dynamiskt och proaktivt förhållningssätt till samarbete om och spridning av kärnsäkerhet.

2.4 Sedan 1991 har EU gett betydande stöd på kärnsäkerhetsområdet till tredjeländer som ett led i Tacisprogrammet (tekniskt stöd till Oberoende staters samväld). Stödet har koncentrerats till säkerhetsanalys, stöd på plats till kärnkraftverk och i vissa fall leverans av utrustning för att förbättra kontrollen av driften av kärnkraftverken, tillsyns- och tillståndsverksamhet och avfallshantering. EU har också bidragit till bredare internationella initiativ, särskilt insatser vid Tjernobyl. Cirka 1,3 miljarder euro har avsatts för stöd på kärnsäkerhetsområdet, särskilt i Ryssland och Ukraina, och i betydligt mindre omfattning, i Armenien och Kazakstan.

2.5 År 2007 ersattes Tacis av instrumentet för kärnsäkerhetssamarbete ⁽¹⁾, som specifikt syftar till att främja och utveckla kärnsäkerheten och inte är begränsat till de länder som uppstod till följd av Sovjetunionens upplösning. Instrumentet har en budget på 524 miljoner euro för perioden 2007–2013 och genom det finansieras åtgärder för förbättrad kärnsäkerhet, säker transport, bearbetning och slutförvaring av radioaktivt avfall, sanering av tidigare kärntekniska förlägningsplatser och skydd mot joniserande strålning från radioaktivt material, krisberedskap och främjande av internationellt samarbete på kärnsäkerhetsområdet.

2.6 EU har ett nära samarbete med IAEA och tillhandahåller ofta medel för genomförandet av rekommenderade program som annars inte skulle få finansiering.

2.7 En ny utmaning uppstår genom tredjeländers avsikt att bygga upp kärnkraftskapacitet. Vissa av dessa tillväxtekonomier har inte stabila politiska strukturer och kan sakna maktindelning, demokratisk kontroll, erfarna förvaltningsstrukturer och sakkunskap om hantering av högriskteknik. Att indirekt uppmuntra sådana länder att utveckla kärnteknik genom att ge deras kärnkraftsprogram ett sken av trovärdighet i form av EU-stöd skulle kunna medföra nya risker för kärnsäkerheten.

2.8 Utöver det och oberoende av tredjeländers eventuella avsikt att bygga upp kärnkraftskapacitet är kommittén medveten om att den civila användningen av kärnkraft är förenad med produktion av plutonium och andra radioaktiva material samt med utveckling av tekniskt kunnande som kan skapa internationella nukleära hot och öka de internationella spänningarna. Dessa risker kan bli ännu större i instabila tredjeländer.

⁽¹⁾ EUT L 81, 22.3.2007, s. 1.

3. Sammanfattning av den föreslagna förordningen

3.1 I den föreslagna förordningen, en omarbeting av förordningen om instrumentet för kärnsäkerhetssamarbete från 2007, föreskrivs bl.a. en utvidgning av den geografiska räckvidden till alla tredjeländer i världen och fastställs prioriteringarna och kriterierna för samarbete. Ansvaret för genomförandet av åtgärderna ligger hos GD Utveckling och samarbete – EuropeAid, i samarbete med Europeiska utrikestjänsten, GD Energi och gemensamma forskningscentrumet. I synnerhet kommer förordningen att omfattas av *de gemensamma bestämmelserna och förfarandena för genomförandet av Europeiska unionens instrument för yttre åtgärder* (COM(2011) 842 final). Där föreskrivs också en förenklad metod för genomförande av instrumentet för utvecklingssamarbete, det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, det europeiska grannskapsinstrumentet, stabilitetsinstrumentet, instrumentet för stöd inför anslutningen och partnerskapsinstrumentet.

3.2 Genom förordningen understöds främjandet av en hög kärnsäkerhets- och strålskyddsnivå och tillämpningen av en effektiv och ändamålsenlig säkerhetskontroll av kärnmaterial i tredjeländer. Detta omfattar brytning av kärnbränsle, nybyggnad, drift, avveckling och avfallshantering – en heltäckande strategi. Kommissionen föreslår att framstegen ska bedömas genom IAEA-expertutvärderingar, läget i utformningen av strategier för hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall och för avvecklingar, i utformningen av lagar och andra författningar för detta och i genomförandet av projekt samt antalet problem som fastställs i de relevanta IAEA-rapporterna om kärnneskontroll och hur betydelsefulla dessa problem är.

3.3 Förordningen syftar till att säkra överensstämmelse med EU:s politiska mål och andra åtgärder för utveckling i tredjeländer genom utarbetande av strategidokument följda av fleråriga vägledande program på till en början fyra år och sedan tre år.

3.4 I bilagan till förordningen fastställs de specifika åtgärder som kan få stöd och kriterierna för samarbete, inklusive prioriteringarna för hur budgeten på 631 miljoner euro ska spenderas under de sju åren.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Kommittén noterar den process enligt vilken programmen för stöd och samarbete på kärnsäkerhetsområdet har utvecklats under de senaste 20 åren. Genom den föreslagna förordningen fortsätter denna utveckling, och man försöker klargöra att det övergripande målet är säkerhet och inte främjande av kärnenergi (COM(2011) 841 final, bilagan – Allmänna kriterier – sista strecksatsen). Kommittén förstår att syftet med programmet inte är att uppmuntra tillväxtekonomier att använda kärnteknik. Därför borde en mer detaljerad redogörelse för fördelningen av utgifterna under tidigare och föreslagna INSC-program ges större synlighet. I synnerhet skulle det bidra

till att minska vissa betänkligheter om det klargjordes att huvuddelen av programutgifterna kommer att gå till sanering och att endast en liten del av utgifterna kommer att gå till rådgivningsprogram för kärnsäkerhet i tillväxtekonomier.

4.2 Därigenom skulle man även erkänna möjligheten att de dominerande säkerhetsövervägandena bakom stödet till vissa driftsåtgärder som ofrånkomligen bidrar till förlängd, utöver säker, drift av kärnkraftverk under tidigare programfaser inte har varit tillräckligt tydliga eller inte förklarats fullt ut. Utnyttjandet av kärnkraft är fortfarande en fråga som splittrar den allmänna opinionen i Europa, men främjandet av högsta möjliga säkerhetsnormer stöds av alla.

4.3 Kommittén anser att frågan om huruvida EU genom instrumentet för kärnsäkerhetssamarbete underförstått stöder och uppmuntrar begynnande kärnkraftsprogram, särskilt i instabila tillväxtekonomier, inte har behandlats tillräckligt. EESK förstår att specifika projekt endast kommer att finansieras genom instrumentet på stränga villkor, men vi skulle stödja en villkorslös inledande dialog och diskussion om kärnkraftsfrågor med alla tredjeländer.

4.4 EU måste ha som mål att inte bidra till utvecklingen av kärnkraftskapacitet i ett tredjeland som skulle kunna skapa nya risker för kärnsäkerheten eller nukleära hot som skulle kunna påverka den internationella säkerheten. I punkt 1.6 föreslås kriterier för detta. Genom tillämpning av högsta möjliga normer för kärnsäkerhet inom unionen skulle EU kunna bli världsledande när det gäller den säkraste civila användningen av kärnkraft.

4.5 INSC-programmets bidrag till länder med en mer begränsad industriell, vetenskaplig och forskningsmässig bas som antingen har eller har för avsikt att inleda kommersiella kärnkraftsprogram och som uppfyller minimikriterierna för stabilitet anses också vara av värde och ligga i EU:s allmänna intresse. Det är mycket möjligt att stödet med bästa praxis i samarbete med IAEA har förbättrat ordningarna i fråga om teknik och tillsyn i tredjeländer med mer begränsade resurser. Det kan dock svårt att få en tydlig bild av hur dessa fördelar uppnås genom de nuvarande och framtida INSC-programmen.

4.6 EESK föreslår därför att kommissionen vidtar ytterligare åtgärder för att tydliggöra den avgörande betydelsen av säkerhet i det kommande INSC-programmet. Detta skulle kunna omfatta att offentliggöra tillgängliga fallstudier från det nuvarande programmet, förbättra presentationen och korshänvisningarna på EuropeAids webbplats och mer allmänt öka synligheten för detta omfattande program. Ett sådant tillvägagångssätt skulle även bidra till öppenhet och främja ansvarsskyldighet. Eftersom syftet med förordningen är att understödja främjandet av en hög

kärnsäkerhetsnivå, föreslår EESK att det ska hänvisas till föredömliga exempel på sådana höga standarder, såsom Wenras (den västeuropeiska sammanslutningen av tillsynsmyndigheter på kärnsäkerhetens område) förklaring om säkerhetsmålen för nya kärnkraftverk (*Statement on Safety Objectives for New Nuclear Power Plants*).

5. Särskilda kommentarer

5.1 Det bör noteras att EU-direktiven om kärnsäkerhet, i motsats till det intryck som man kan få i den föreslagna förordningen, inte innehåller tekniska säkerhetsnormer och att skyldigheterna enligt regelverket endast omfattar några allmänna krav i enlighet med konventionen om kärnsäkerhet.

5.2 Enligt förslaget görs det också en genomgripande säkerhetsbedömning i EU. De pågående s.k. stresstesterna är dock bara en kompletterande säkerhetsbedömning utan bakomliggande säkerhetskriterier som syftar till att besvara frågan om vad som händer om säkerhetssystemen slutar fungera. Det erkänns också att processen är begränsad på grund av den mycket korta tid som står till förfogande. Trots dessa begränsningar bygger styrkan i EU:s strategi för kärnsäkerhet på avsikten att stresstesterna ska vara ett första steg för att vidareutveckla och förbättra säkerhetskulturen och förverkliga högsta möjliga kärnsäkerhetsnormer. De preliminära slutsatserna från de pågående stresstesterna av europeiska kärnkraftverk visar att det behövs ytterligare förändringar, förbättringar och regleringsåtgärder. Dessa bör snarast möjligt införlivas i genomförande- och rådgivningsarbetet inom INSC-programmet.

5.3 Man bör beakta att EU som institution har mycket begränsad sakkunskap i kärnkraftsfrågor och att projekten inom instrumentet för kärnsäkerhetssamarbete huvudsakligen genomförs av organ från medlemsstaterna. Kommissionen kan visserligen erbjuda viktiga kritiska analyser av och överväganden om mångfalden av standarder och praxis i Europa, men bör också sträva efter att bygga upp sin egen interna kapacitet och oberoende sakkunskap.

5.4 Enligt förslaget om instrumentet för kärnsäkerhetssamarbete är målet med instrumentet att undanröja den nukleära risken, men det bör noteras att det tekniskt sett – liksom vid undanröjande av risker inom alla komplexa industriella processer – inte går att garantera att detta mål uppnås, särskilt inte att det går att förhindra en kärnkraftskatastrof. Det bör förtydligas att målet är att förebygga incidenter och olyckor i enlighet med bästa tillgängliga standarder. Det bör också noteras att tron på att risken i en process har undanröjts inte främjar en hög säkerhetskultur.

5.5 Kommissionen föreslår att IRRS- (*Integrated Regulatory Review Service*) och OSART-missioner (*Operational Safety Review Team*) används som indikatorer, men deras värde är begränsat

eftersom de inte är avsedda för tillsynsändamål. De gav t.ex. inget skydd mot olyckan i Fukushima. De båda typerna av missioner inriktas inte heller på kärnkraftverkens kärnsäkerhetsstatus. Den internationella tillsynen av kärnkraftverk är och förblir en komplicerad och omtvistad fråga.

5.6 Inom INSC-programmen bör man också vid behov överväga att främja införlivande av obligatoriska instrument i lagsiftningen i varje verksamhetsland i de fall då de skulle stärka IAEA:s fördrag, konventioner och överenskommelser.

5.7 I motiveringen till förordningen noteras det att den övervägande majoriteten av svarande i det offentliga samrådet om EU:s yttre åtgärder stödde ett tydligare fokus på övervaknings- och utvärderingssystem inom ramen för de framtida instrumenten och i genomförandet av projekt och program. Kommittén är medveten om att även om GD Utveckling och samarbete – EuropeAid är nyinrättat förfogar det över omfattande erfarenhet och sakkunskap inom detta område som utan tvivel kommer att utnyttjas till fullo.

5.8 Kommittén noterar dock att förteckningen över specifika åtgärder som kan få stöd inte omfattar stöd till oberoende organisationer i det civila samhället inom eller utanför de stödmottagande länderna som vill förbättra ansvarsskyldigheten och öppenheten i kärnsäkerhetskulturen genom specifika åtgärder. Sådant stöd är tillåtet inom stabilitetsinstrumentet och det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, och vi rekommenderar mycket starkt att det tillåts även inom INSC-programmet.

5.9 EESK noterar den flexibilitet som skapas genom att de åtgärder som kan få stöd och samarbetskriterierna samlas i bilagan, som kan ändras i enlighet med granskningsförfarandet i den gemensamma genomförandeförordningen. Man bör dock överväga om centrala principfrågor beträffande internationell kärnsäkerhet och fysiskt skydd inte borde ingå i själva förordningen.

5.10 Samarbetskriterierna har utformats med visst spelrum. Kommittén välkomnar detta för alla länder som har kärnkraftverk. Det kan även vara lämpligt att på ett förberedande och preliminärt stadium knyta kontakter med en lång rad olika tredjeländer. Ytterligare begränsande kriterier för vilka länder som kan få stöd genom instrumentet för kärnsäkerhetssamarbete ligger inte i den europeiska allmänhetens säkerhetsintresse. När det gäller länder som är beslutna att ta de första stegen mot att producera kärnkraft, anser vi att EU:s tillräde, sakkunskap, analyser och råd kan och bör utnyttjas där det finns den styrka som ett aktivt, oberoende och organiserat civilt samhälle ger. Man bör dock ägna mycket stor uppmärksamhet åt frågan om långsiktig politisk stabilitet och förmågan att trygga den civila säkerheten i partnerländerna.

5.11 Kommittén föreslår därför att det fastställs minimivillkor för stöd inom ramen för instrumentet för kärnsäkerhetssamarbete och att det utarbetas en internationell konvention med villkor för rådgivning om kärnsäkerhet mellan EU och det begränsade antal stater som kan tillhandahålla sådan rådgivning. (Diskussionerna i G8:s arbetsgrupp för kärnsäkerhet och motsvarande diskussioner inom IAEA och EU skulle kunna utgöra en utgångspunkt för detta).

Bryssel den 23 maj 2012

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om EU:s strategi för djurskydd och djurs välbefinnande 2012–2015"

COM(2012) 6 final

(2012/C 229/20)

Föredragande: **José María ESPUNY MOYANO**

Den 19 januari 2012 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om EU:s strategi för djurskydd och djurs välbefinnande 2012–2015"

COM(2012) 6 final.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj 2012) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 146 röster för, 3 röster emot och 9 nedlagda röster.

1. Slutsatser

1.1 Kommittén är generellt sett positiv till kommissionens djurskyddsstrategi och stöder konsumenternas berättigade önskemål om livsmedelssäkerhet. Vi stöder dessutom en europeisk produktionsstrategi med inriktning på kvalitet.

1.2 EESK anser att det finns problem vid genomförandet av gällande bestämmelser, beroende på bristande stöd i samband med tillämpningen och på EU-produkternas försämrade konkurrenskraft.

1.2.1 Det saknas instrument som kan kompensera den försämrade konkurrenskraften inom EU:s animalieproduktion, eftersom de extra kostnader som EU:s djurskyddspolitik medför inte absorberas av marknaden. Det finns en risk för ytterligare förluster av marknadsandelar såväl på den inre marknaden som på exportmarknaderna. Ingen diskussion har förts om vare sig arbetsmarknaden eller arbetsvillkoren.

1.2.2 EESK framhåller ännu en gång att alla importerade produkter ska uppfylla samma produktionsnormer som EU-produkterna, och särskilt fokus bör sättas på att ömsesidighetsprincipen tillämpas i handelsavtalen.

1.3 Fortbildning om djurskydd för aktörer, anställda och myndigheter är en mycket viktig del av strategin. EESK framhåller vikten av att en del av medlen till samarbete avsätts till utbildning av myndigheter, företagare och anställda i tredjeländer i frågor som rör djurskydd i samband med animalieproduktion.

1.4 Införandet av EU-bestämmelser gör det nödvändigt att anpassa budgetmedlen, så att producenterna kan göra

nödvändiga investeringar och kompenseras för merkostnaderna. Den gemensamma jordbrukspolitiken bör vara ett nödvändigt komplement till denna strategi och ges den betydelse den förtjänar.

1.5 Det bör utarbetas en kommunikationsstrategi som fokuserar på samhällets problem och som tar hänsyn till vetenskapliga studier och framsteg på området samt till producenternas, arbetstagarnas och konsumenternas olika synpunkter. Kommunikationen kan inte enbart bygga på den obligatoriska märkningen. Det måste finnas enhetliga konsumentupplysningsprogram som hjälper konsumenterna att fatta så välgrundade beslut som möjligt. Fonderna för marknadsföring av livsmedelsprodukter spelar en central roll för att få produktionssektorerna att delta aktivt i detta arbete.

1.6 EESK anser att alla samhällsaktörer och konsumenter bör delta i det europeiska nätverket av referenscentrum, som spelar en avgörande roll för utvecklingen av djurskyddsstrategin genom att

- a. samordna de olika forskningscentrumen inom EU,
- b. underlätta genomförandet av regler (utformning av praktiska indikatorer, utbildning av aktörer, arbetstagare och myndigheter),
- c. bidra till att utvärdera reglernas samhällsekonomiska konsekvenser och deras inverkan på konkurrenskraften,
- d. stödja informations- och kommunikationsinsatser.

1.7 Att stärka de svagaste länkarna i livsmedelskedjan kan bidra till en rättvisare fördelning av merkostnaderna till följd av tillämpningen av djurskyddsreglerna, och på så vis kan man upprätthålla produktionsapparaten och utvecklingen i landsbygdsområdena.

1.8 Kommissionens lovvärda förenklingsinsatser hänger dåligt samman med dess avsikt att utvidga tillämpningsområdet till fler arter och bygga ut de befintliga reglerna.

2. Sammanfattning av meddelandet

2.1 Kommissionens meddelande syftar till att skissera riktlinjerna för vidareutvecklingen av EU:s djurskyddspolitik som en uppföljning av handlingsplanen 2006–2010.

2.2 I dokumentet bekräftas att EU har gjort stora insatser för att stödja djurens välbefinnande. Det konstateras att EU:s djurskyddspolitik inte tillämpas enhetligt i samtliga medlemsstater och att obligatoriska regler inte har införts inom utsatta tidsgränser. Man bör överväga om en metod med samma regler för alla kan ge bättre djurskydd i hela EU.

2.3 Vid utvärderingen av EU:s djurskyddspolitik konstaterades det att djurskyddskraven har medfört merkostnader för djuruppfödning- och djurförsökssektorerna.

2.4 Vidare fastslås det att konsumenterna huvudsakligen fattar sina beslut på grundval av priset, och att djurens välbefinnande bara är en av de faktorer som avgör vilka produkter de väljer.

2.5 I dokumentet bekräftas att lagstiftningen måste förenklas, och det anges även att det är nödvändigt att ta upp frågor som kompetenskraven för dem som hanterar djur av vissa arter, produktionssystemens utformning och utbildningen av medlemsstaternas inspektörer och tekniker, och det konstateras att djurskyddet omfattar vissa arter men inte andra.

2.6 Mot denna bakgrund presenteras strategiska åtgärder med två inriktningar:

— Förenkla lagstiftningen och underlätta tillämpningen av den.

— Förstärka de åtgärder som kommissionen redan genomför.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK välkomnar det strategiska dokument som kommissionen presenterar, liksom kommissionens avsikt att förbättra de aspekter som kan bidra till att uppfylla EU:s mål på detta område.

3.2 Kommittén stöder konsumenternas berättigade önskemål om livsmedelssäkerhet och stöder dessutom en europeisk produktionsstrategi med inriktning på kvalitet. EESK vill emellertid fästa kommissionens uppmärksamhet på att de ökade kostnader som djurskyddsstrategin innebär för producenterna sällan kompenseras av ökade försäljningspriser. Dessutom undergrävs den europeiska djuruppfödningen av bristen på ömsesidighet i handelsavtalen med tredjeländer.

3.3 EESK beklagar att kommissionen i sitt meddelande inte uttryckligen nämner arbetstagarnas arbetsvillkor, eftersom det i slutändan är de som hanterar djuren. Det är dessutom nödvändigt att insistera på behovet av vidareutbildning och ny kompetens, till följd av de ändringar som förslaget innebär.

3.4 EESK välkomnar strävan att förenkla EU-lagstiftningen på djurskyddsområdet och att förbättra konkurrenskraften för EU:s jordbruk. Strategin behandlar emellertid inte tillräckligt ingående vissa av de relevanta punkter som lyfts fram i rapporten om EU:s djurskyddspolitik och som bör prioriteras under perioden 2012–2015.

3.5 Kommissionen tillstår att det finns vissa brister med avseende på handlingsplanens resultat och EU:s djurskyddspolitik, och framhåller vad man betecknar som "de viktigaste gemensamma faktorer som påverkar djurskyddet i EU". Man gör emellertid ingen ingående analys och ger därför inte heller några passande lösningar på de problem som konstateras.

3.5.1 Kommittén konstaterar att medlemsstaterna inte tillämpar bestämmelserna fullt ut, trots övergångsperioder på flera år och trots stöden. Det saknas emellertid en kritisk analys av de socioekonomiska och produktionsmässiga förhållandena i de olika medlemsländerna, och kommissionen nämner bara den "kulturella synen på djurskydd" som orsak till skillnaderna mellan medlemsstaterna. Man underlåter att i texten nämna de många olika systemen för djuruppfödning, allmänhetens efterfrågan, de kommersiella fördelarna med att tillämpa miniminormerna för djurens välbefinnande och anpassningsåtgärderna, som varierar i EU:s olika områden.

3.5.2 Djurskyddspolitikerna i EU måste bli mycket mer inriktad på såväl marknaden som konsumenternas säkerhet. Det är viktigt att producenterna kompenseras för sina extra produktionskostnader och att konsumenterna är medvetna om producenternas förbättringar och ansträngningar samt om det större mervärde som livsmedel producerade inom den europeiska modellen tillför, samtidigt som de kan räkna med en balans i livsmedelskedjan, vilket saknas i dag.

3.5.3 Den uttalade avsikten med kommissionens meddelande att förenkla djurskyddskraven strider mot att man samtidigt menar att det är nödvändigt att utvidga tillämpningsområdet till fler arter och att göra de befintliga reglerna mer detaljerade. I strategin saknas rekommendationen i utvärderingsrapporten om EU:s djurskyddspolitik om att man ska undersöka andra sätt än lagstiftning för att komplettera gällande lagstiftning, till exempel avtal mellan parterna inom sektorn eller mellan leden i värdekedjan, de sociala aktörerna och konsumentorganisationer och förvaltningar som kan leda till de önskade resultaten utan att öka lagstiftningsbördan.

4. Särskilda kommentarer

4.1 EU:s budget för djurens välbefinnande (70 miljoner euro/år) står i klar kontrast till de investeringsbelopp som krävs för att genomföra den och i än högre grad till lagstiftningskostnaderna för djuruppfödningsektorn (2,8 miljarder euro enligt

utvärderingen av EU:s djurskyddspolitik). Strategin innehåller inga förslag till konkreta och realistiska åtgärder som kan lösa problemen med de ökande kostnaderna och bristen på stöd för att genomföra den.

4.2 För att stärka producenternas konkurrenskraft bör man optimera synergieffekterna mellan EU:s djurskyddspolitik och den gemensamma jordbrukspolitiken. För den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2013 bör EU anta en balanserad ståndpunkt om djurens välbefinnande. Man måste garantera att djuruppfödare och andra aktörer kan beviljas stödinsatser med en tillräckligt stor budget för att genomföra EU:s djurskyddspolitik. Man måste ta hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna i form av merkostnader för producenterna, och ett tillräckligt inkomststöd måste tillhandahållas genom pris- och marknadspolitiken och/eller direktstöd.

4.3 EESK håller med om att det är nödvändigt att förenkla lagstiftningen. Om det görs på ett adekvat sätt kommer det att främja genomförandet av EU:s djurskyddspolitik. I samband med framtida åtgärder inom ramen för EU:s djurskyddspolitik är det därför nödvändigt att undersöka de föreslagna åtgärdernas effekt och den risk för förlust av produktionsstruktur som de enskilda åtgärderna kan medföra samt de nödvändiga kompensationer om de skulle genomföras. Man måste också understryka det värde som konsumenternas hälsa och säkerhet har i EU.

4.4 Införandet av vetenskapliga indikatorer baserade på resultat och inte på produktionsfaktorer kommer att möjliggöra förenkling och flexibilitet för att förbättra djuruppfödarnas konkurrenskraft i EU, under förutsättning att man tar hänsyn till de sociala och ekonomiska konsekvenserna och att indikatorerna avspeglar den allmänna situationen inom uppfödningsektorn och inte enskilda fall. De bör utformas i samarbete med aktörerna och vara enkla, konkreta och lätta att använda, och de får inte medföra merkostnader för producenterna. De ska kunna användas på olika arter och produktionssystem samt vara enkla att tolka och reproducera (dvs. inte bygga på människors subjektiva uppfattning om djurs välbefinnande).

4.5 Arbetet i samband med projektet *Welfare Quality* är intressant som referens, men indikatorerna för djurens välbefinnande bör förbättras och förenklas för att kunna användas inom produktionssektorn. Tolkningen och användningen av kriterierna bör harmoniseras i medlemsstaterna för att garantera deras giltighet och användbarhet i alla situationer.

4.6 En utmaning för denna strategi är att förbättra samordning, spårbarhet, öppenhet och kommunikation på djurskyddsområdet i EU, med deltagande av förvaltningar, socioekonomiska aktörer och konsumenter, vilket skulle resultera i ökade kunskaper, tillförlitlig information och korrekt tillämpning av reglerna. Referenscentrumen kan och bör spela en avgörande roll i samband med detta mål. Deras verksamhet, utöver den som nämns i dokumentet (stöd till myndigheterna, utbildning

och spridning), bör omfatta samordning, övervakning och informationsutbyte. De bör använda sig av befintliga strukturer för att inte ge upphov till merkostnader.

4.7 Referenscentrumen kan också ge råd och utvärdera den praktiska tillämpningen av reglerna för djurens välbefinnande. Den vetenskapliga forskningen bör stödja den tillämpade forskningen för att ta fram rekommendationer. Mot bakgrund av det arbete som redan utförts av expertpanelen inom GD Hälsa och konsumentskydd och av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet när det gäller djurhälsa och djurskydd bör detta nätverk samordna provning av ny teknik och bedöma effekterna av normerna för djurens välbefinnande. Sektorns aktörer bidrar i hög grad till den tillämpade forskningen. De bör spela en framträdande roll i samband med EU-finansierade lagstiftnings- och forskningsprioriteringar på djurskyddsområdet.

4.8 I utvärderingen av EU:s djurskyddspolitik rekommenderas att man för varje aspekt av denna politik ska utarbeta en åtagandeplan tillsammans med berörda parter och i samförstånd med relevanta grupper bedöma behovet av att utveckla nya former av engagemang på längre sikt. Behöriga myndigheter och berörda operatörer måste tillsammans upprätta färdplaner för att möjliggöra en gradvis tillämpning av bestämmelserna före den obligatoriska tidsgränsen och för att underlätta tidig samordning och även göra det lättare att finna en lösning på problemen. Detta bör också innefatta inspektions- och kontrollinsatser i efterhand samt utbildning och information för operatörer och ansvariga i medlemsstaterna när det gäller att införa normerna på ett ändamålsenligt sätt.

4.9 För att konkurrenskraften i EU:s produktion ska kunna förbättras, är det ytterst viktigt att understödja det internationella samarbetet. Därför bör man utforma konkreta åtgärder inom strategin för åren 2012–2015 i syfte att se till att djurens välbefinnande skrivs in i bilaterala handelsavtal som EU och WTO förhandlar fram. Samtidigt bör man också ta hänsyn till följande aspekter:

4.9.1 Utvärderingen visar att man bör inrätta stödmekanismer för de sektorer inom EU som är mest importkänsliga eller mest sårbara för förluster av marknadsandelar. Det gäller framför allt sektorn för ägg och äggprodukter. Strategin innehåller inga förslag till lösningar på problemet med förlorad konkurrenskraft i förhållande till import från tredjeländer som inte uppfyller samma produktionsnormer som inom EU.

4.9.2 EU bör avsätta en del av medlen i samarbetsfonderna till utbildning av myndigheter, företagare och anställda i tredjeländer i frågor som rör djurens välbefinnande i samband med animalieproduktion.

4.10 Man bör också utarbeta en kommunikationsstrategi som beaktar de punkter som har tagits upp i utvärderingen av EU:s djurskyddspolitik. Denna strategi ska omfatta en plan för seriös och objektiv utbildning, information och kommunikation som ska påbörjas redan i skolan, så att både dagens och

morgondagens konsumenter blir medvetna om de stränga normer för djurens välbefinnande som EU:s djurskyddspolitik föreskriver. I det sammanhanget bör man börja med den befintliga lagstiftningen. Detta möjliggör medvetna inköpsval från konsumenternas sida som bygger på tillförlitlig information om djurens välbefinnande.

4.10.1 I dessa frågor är det mycket viktigt att samarbeta med rigorösa och erkända källor (t.ex. nätverket av referenscentrum), så att konsumenterna blir medvetna om och kan bedöma fördelarna med EU:s djurskyddspolitik och även kostnaderna för en produktion av europeisk modell.

4.10.2 Konsumentinformationen om djurens välbefinnande får inte inskränka sig till märkning eller produktreklam. Den bör utökas till att omfatta kampanjer från branschorganisationer och institutioner i syfte att informera om de ansträngningar som har gjorts och om effekten på produktionskostnaderna. De mekanismer och fonder som ska stödja livsmedelsprodukter på den inre marknaden är lämpliga instrument för att informera om EU:s djurskyddspolitik.

4.11 Utöver de åtgärder som nämns i kommissionens förslag bör man också överväga andra lika viktiga åtgärder som tas upp i utvärderingen av EU:s djurskyddspolitik: att säkerställa en tillräckligt ökad finansiering av EU:s djurskyddspolitik under nästa period i enlighet med de ökande behoven inom ramen för denna politik, samt att tillgodose de angelägna behov som identifieras i utvärderingen. Dessa inbegriper stöd till att införa och tillämpa den nya lagstiftningen i praktiken.

4.11.1 Politikens negativa effekter på djurens välbefinnande och konkurrenskraften är ett av de största hindren när det gäller att tillämpa bestämmelserna och att upprätthålla tillväxten och sysselsättningen i landsbygdsområdena, särskilt på grund av producenternas svårigheter att överföra de viktigaste produktionskostnaderna (och mervärdet) på efterföljande länkar i livsmedelskedjan. Frågan om hur man ska kunna komma till rätta med funktionsstörningarna i livsmedelskedjan tas inte upp i strategin – och inte heller bestämmelsernas negativa effekter på konkurrenskraften i andra distributionskanaler eller marknader än detaljhandeln (t.ex. restaurangbranschen, industrin och exporten).

4.11.2 När det gäller fonderna för landsbygdsutveckling kan följande nyckelfrågor nämnas:

— Ökad finansiering av landsbygdsutvecklingsprogrammen till stöd för djurens välbefinnande (både för investeringar och för ökade löpande kostnader).

— Att underlätta stödet för att införa tvingande bestämmelser om välbefinnande – med EU-stöd inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Dessa bestämmelser bör vara tvingande även för medlemsstaterna.

4.11.3 Man bör också se till att djurskyddspolitikerna är förenliga med miljöpolitiken, djurhälsopolitiken och hållbarhetspolitiken, inklusive konkurrenskraftsaspekter. Dessa politikområden bör vara nära sammanlänkade, utan att man för den skull glömmer bort fördelarna för konsumenter, arbetstagare och företagare. Dessa punkter bör ingå i dokumentet om strategin.

4.12 Mot bakgrund av den vilja att förenkla som präglar strategin för 2012–2015 och avsikten att utarbeta en lagstiftning som samlar de rättsliga grunderna för välbefinnande med avseende på olika djurarter och produktionssystem, är det för närvarande inte lämpligt att satsa på nya lagstiftningsalternativ. Man bör heller inte fördjupa sig i de befintliga bestämmelserna, så länge man inte bestämmer vilken väg man ska följa och huruvida vattenlevande djur eller andra arter ska omfattas.

4.13 När det gäller den känsliga frågan om rituell slakt vill kommittén ta tillfället i akt att upprepa sin ståndpunkt från ett tidigare yttrande⁽¹⁾, där vi framhöll att ett undantag för rituell slakt är oförenligt med det övergripande syftet, dvs. att förbättra djurskyddet vid slakt. Innovativ teknik, t.ex. utrustning för att säkerställa bedövningens verkan, gör det möjligt för dem som önskar genomföra en slakt med elektrisk bedövning i enlighet med reglerna för skäktning att exakt kontrollera vilken elchock djuret ges. Därigenom säkerställer man att djuret är ordentligt bedövat men fortfarande lever vid tidpunkten för slakten. Utrustningen registrerar samtliga genomförda bedövningar samt vilken spänning som använts och kan på så sätt verkligen bidra till djurskyddet. Införandet av ett märkningssystem där slaktmetoden anges torde dessutom främja användningen av sådana övervakningsmonitorer för att säkerställa bedövningens verkan. Det är viktigt att kommissionen aktivt stöder forskning om system med vars hjälp religiösa grupper kan övertygas om att använda bedövning.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽¹⁾ EUT C 218, 11.09.2009., 65.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om vissa åtgärder i fråga om länder som tillåter ohållbart fiske i syfte att bevara fiskbestånd"

COM(2011) 888 final – 2011/0434 (COD)

(2012/C 229/21)

Föredragande: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Europaparlamentet och rådet beslutade den 17 januari 2012 respektive den 19 januari 2012 att i enlighet med artikel 43 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om vissa åtgärder i fråga om länder som tillåter ohållbart fiske i syfte att bevara fiskbestånd"

COM(2011) 888 final – 2011/0434 (COD).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj 2012) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 149 röster för, inga röster emot och 11 nedlagda röster.

1. Slutsatser

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén ställer sig helt och hållet bakom förslaget till förordning och vill både välkomna kommissionens beslut att lägga fram det och framhålla att det bör få en strikt tillämpning.

1.2 EESK anser att man ger en tydlig definition av länder som tillåter ohållbart fiske. När det gäller det villkor som definieras i artikel 3.1 b andra stycket anser dock kommittén att meningen borde omformuleras enligt följande: "har medfört fiskeverksamheter som skulle leda till att beståndet hamnar under de nivåer som **garanterar eller medför att man** kan producera maximalt hållbart uttag".

2. Bakgrund

2.1 Förenta nationernas havsrättskonvention av den 10 december 1982 och avtalet om genomförandet av havsrättskonventionens bestämmelser vad avser bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd av den 4 augusti 1995, känt som "FN:s avtal om fiskbestånd", kräver att alla länder med fiskeflottor som utnyttjar dessa bestånd ska samarbeta.

2.2 Detta samarbete bör upprättas inom ramen för de regionala fiskeriförvaltningsorganisationerna.

2.3 Om fiskeriförvaltningsorganisationerna inte har behörighet för de berörda bestånden bör samarbetet upprättas genom ad hoc-överenskommelser mellan de länder som har en intresseandel i fisket.

3. Inledning

3.1 Förslaget till förordning inriktar sig på de tredjeländer som har ett intresse i fiske som omfattar bestånd av gemensamt intresse för de aktuella länderna och för unionen, och som

bedriver fiskeverksamhet som hotar beståndens hållbarhet och underlåter att samarbeta med unionen i förvaltningen av bestånden och gör detta utan att ta hänsyn till befintliga fiskemönster och/eller rättigheter, skyldigheter och intressen för andra stater och för unionen.

3.2 För att uppmuntra dessa länder att bidra till att bevara bestånden fastställer man i förordningen ett antal specifika åtgärder som kommer att antas av EU.

3.3 Ramen för antagandet av dessa åtgärder fastställs i syfte att garantera att fiskbestånd som är av gemensamt intresse för EU och de berörda tredjeländerna utnyttjas på ett sätt som är hållbart i ett långsiktigt perspektiv.

3.4 Med hänsyn till genomförandet av dessa åtgärder fastställs i förslaget de omständigheter som innebär att ett land tillåter ohållbart fiske, ländernas rätt att yttra sig, möjligheten att vidta korrigerande åtgärder, den utvärdering av åtgärdernas miljömässiga, handelsrelaterade, ekonomiska och sociala effekter som ska göras innan de antas samt att dessa snabbt ska upphävas när landet i fråga har vidtagit de åtgärder som krävs för att bidra till bevarandet av fiskbeståndet av gemensamt intresse.

3.5 EU är en lönsam destinationsmarknad för fiskeriprodukter och har därför ett särskilt ansvar för att se till att förpliktelserna om samarbete mellan dessa länder verkligen uppfylls. Mot bakgrund av detta fastställer man i förslaget till förordning snabba och effektiva handelsåtgärder mot de länder som ansvarar för åtgärder och metoder som leder till överutnyttjande av fiskbestånd.

3.6 Därför föreslås att man inför importrestriktioner för fiskeriprodukter från fartyg som bedriver fiske efter bestånd av gemensamt intresse under överinseende av ett land som tillåter

ohållbart fiske, samt att man begränsar tillhandahållandet av hamntjänster till sådana fartyg så länge det inte handlar om en ren nödsituation. På samma sätt föreslås att man undviker att fiskefartyg eller fiskeredskap från unionen används för att bedriva fiske efter bestånd av gemensamt intresse under överinseende av det land som tillåter ohållbart fiske.

3.7 I förslaget definieras vilken typ av åtgärder som får vidtas samt de allmänna villkoren för antagandet av sådana åtgärder, så att de baseras på objektiva kriterier som är kostnadseffektiva och förenliga med internationell rätt, särskilt avtalet om upprättandet av Världshandelsorganisationen.

3.8 För att se till att unionens åtgärder för att bevara fiskbestånd är effektiva och samstämmiga beaktas också bestämmelserna i förordning (EG) nr 1005/2008 av den 29 september 2008 om upprättande av ett gemenskapssystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske.

3.9 För att garantera enhetliga villkor för tillämpningen av förordningen anser kommissionen avslutningsvis att den bör tilldelas genomförandebefogenheter och att dessa bör utövas i form av genomförandeakter med bestämmelser om ett granskningsförfarande i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter.

3.10 På grund av ärendets brådskande karaktär bör beslut om huruvida åtgärder bör upphöra att gälla antas som genomförandeakter med omedelbar verkan i enlighet med artikel 8 i den ovannämnda kontrollförordningen.

3.11 EESK ställer sig helt och hållet bakom de åtgärder som föreslås i förslaget till förordning.

4. Analys av förslaget och kommitténs synpunkter

4.1 Syfte och tillämpningsområde

4.1.1 I förslaget till förordning fastställs ramen för antagandet av vissa åtgärder i fråga om tredjeländers fiskerelaterade verksamhet och politik i syfte att säkerställa långsiktig hållbarhet hos fiskbestånd av gemensamt intresse för Europeiska unionen och dessa tredjeländer.

4.1.2 Följaktligen, och i enlighet med Förenta nationernas havsrättskonvention, gäller detta alla fiskbestånd vars långsiktiga hållbarhet är av gemensamt intresse för Europeiska unionen och dessa tredjeländer, och vars förvaltning är garanterad tack vare deras gemensamma agerande.

4.1.3 De åtgärder som antas i enlighet med detta förslag kan tillämpas i samtliga fall där det krävs samarbete med unionen för den gemensamma förvaltningen av bestånden av gemensamt intresse, också när samarbetet bedrivs inom ramen för en regional fiskeriförvaltningsorganisation eller ett liknande organ.

4.2 Länder som tillåter ohållbart fiske

4.2.1 Ett tredjeland kan identifieras som ett land som tillåter ohållbart fiske om

4.2.1.1 det underlåter att samarbeta med unionen i förvaltningen av ett bestånd av gemensamt intresse på ett sätt som är helt och hållet förenligt med de bestämmelser i Förenta nationernas havsrättskonvention som vi hänvisar till i punkt 2.1 i föreliggande utkast till yttrande,

4.2.1.2 det har underlåtit att vidta fiskeriförvaltningsåtgärder, eller

4.2.1.3 det har vidtagit sådana åtgärder utan att beakta andras, däribland Europeiska unionens, rättigheter, intressen och skyldigheter, och dessa fiskeriförvaltningsåtgärder har gett upphov till fiskeverksamheter som skulle kunna leda till att beståndet hamnar under de nivåer som kan producera maximalt hållbart uttag när de beaktas tillsammans med de åtgärder som har vidtagits av unionen ensam eller i samarbete med andra länder.

4.2.1.4 De beståndsnivåer som kan producera ett maximalt hållbart uttag bör fastställas på grundval av bästa tillgängliga information.

4.2.2 EESK anser att man ger en tydlig definition av de länder som tillåter ohållbart fiske. När det gäller det villkor som definieras i artikel 3.1 b andra stycket anser dock kommittén att meningen borde omformuleras enligt följande: "har medfört fiskeverksamheter som skulle leda till att beståndet hamnar under de nivåer som **garanterar eller medför att man** kan producera maximalt hållbart uttag".

4.3 Åtgärder som får vidtas gentemot länder som tillåter ohållbart fiske

4.3.1 Kommissionen får genom genomförandeakter vidta följande åtgärder med avseende på dessa länder:

4.3.1.1 Identifiera länder som tillåter ohållbart fiske.

4.3.1.2 Vid behov identifiera de specifika fartyg eller flottor som vissa åtgärder ska tillämpas på.

4.3.1.3 Införa kvantitativa restriktioner för import till unionen av fisk eller fiskeriprodukter som är framställda av eller innehåller fisk som härrör från bestånd av gemensamt intresse

och som har fångats under överinseende av det land som tillåter ohållbart fiske; detta förbud omfattar även import från alla andra länder till unionen av fisk eller fiskeriprodukter som är framställda av eller innehåller fisk som härrör från bestånd av gemensamt intresse.

4.3.1.4 Införa kvantitativa restriktioner för import till unionen av fisk av alla associerade arter samt fiskeriprodukter som är framställda av eller innehåller sådan fisk när den har fångats under samma villkor som i föregående punkt; förbudet mot import av fisk av associerade arter som fångats under fiske av gemensamt intresse under överinseende av det land som tillåter ohållbart fiske utvidgas dessutom till att även gälla alla andra länder.

4.3.1.5 Införa restriktioner för användningen av unionens hamnar av fartyg som för flagg från det land som tillåter ohållbart fiske och som bedriver fiske efter bestånd av gemensamt intresse och av fartyg som transporterar fisk och fiskeriprodukter från bestånd av gemensamt intresse och som har fångats antingen av fartyg som för flagg från det land som tillåter ohållbart fiske eller fartyg under annan flagg som har fått tillstånd av det landet att bedriva sådant fiske; dessa restriktioner ska inte tillämpas i fall av force majeure eller i nödsituationer i enlighet med bestämmelserna i FN:s havsrättskonvention om sådana fall, och endast när det gäller tillhandahållandet av tjänster som är strikt nödvändiga för att hantera sådana situationer.

4.3.1.6 Förbjuda ekonomiska aktörer i unionen att köpa ett fiskefartyg som för flagg från dessa länder.

4.3.1.7 Förbjuda fiskefartyg från EU att flagga ut till något av dessa länder.

4.3.1.8 Förbjuda medlemsstater att tillåta att charteravtal sluts med ekonomiska aktörer från dessa länder.

4.3.1.9 Förbjuda export till dessa länder av fiskefartyg som för en medlemsstats flagg eller av fiskeredskap och förnödenheter som behövs för att bedriva fiske efter bestånd av gemensamt intresse.

4.3.1.10 Förbjuda att privata handelsöverenskommelser sluts mellan medborgare i en medlemsstat och länder som tillåter detta fiske i syfte att låta ett fiskefartyg som för en medlemsstats flagg utnyttja dessa länders fiskemöjligheter.

4.3.1.11 Förbjuda gemensamma fiskeinsatser som omfattar fiskefartyg som för en medlemsstats flagg och fiskefartyg som för flagg från ett av dessa länder.

4.3.2 Kommittén anser att dessa åtgärder tillsammans kommer att leda till att de länder som tillåter ohållbart fiske upphör med detta. Vi är också övertygade om att detta är de mest effektiva åtgärder EU kan vidta, och välkomnar därför kommissionens beslut att lägga fram detta förslag till förordning, som utvidgar och utvecklar de åtgärder mot olagligt fiske som anges

i förordningen. Samtidigt vill kommittén framhålla att kommissionen bör ge detta förslag en strikt tillämpning under noggrann övervakning, och oavsett om det inkommer klagomål till Världshandelsorganisationen anser kommittén att kommissionen måste gå vidare med genomförandet utan att tveka, eftersom denna förordning är nödvändig för att garantera att fiskbestånd av gemensamt intresse för EU och tredjeländerna utnyttjas på ett sätt som är hållbart i ett långsiktigt perspektiv.

4.4 Allmänna krav på de åtgärder som vidtas enligt förslaget till förordning

4.4.1 Allmänna krav

4.4.1.1 De åtgärder som vidtas måste alltid vara förknippade med bevarandet av ett bestånd av gemensamt intresse, och de måste tillämpas i kombination med restriktioner för fiske som bedrivs av unionens fartyg eller för produktion eller konsumtion inom unionen som är tillämpliga på fisk och fiskeriprodukter som är framställda av eller innehåller fisk av de arter för vilka åtgärderna har vidtagits i enlighet med förslaget till förordning; dessa restriktioner får i fråga om associerade arter endast tillämpas när dessa arter fångas under fiske av bestånd av gemensamt intresse.

4.4.1.2 De åtgärder som vidtas måste vara förenliga med de förpliktelser som följer av internationella överenskommelser som unionen är part i och alla andra gällande normer enligt internationell rätt.

4.4.1.3 De åtgärder som vidtas måste beakta de åtgärder som redan har vidtagits enligt förordning (EG) nr 1005/2008 om olagligt fiske.

4.4.1.4 De åtgärder som vidtas får inte leda till diskriminering mellan länder där det råder likartade förhållanden, och de får inte heller utgöra en dold begränsning för den internationella handeln.

4.4.1.5 När kommissionen vidtar åtgärder måste den utvärdera deras miljömässiga, handelsmässiga, ekonomiska och sociala effekter.

4.4.1.6 För de åtgärder som vidtas ska det finnas ett lämpligt system för hur behöriga myndigheter ska verkställa dem.

4.4.2 EESK anser att dessa krav är rimliga och ställer sig därför bakom dem.

4.5 Krav innan åtgärderna vidtas

4.5.1 När det är nödvändigt att vidta åtgärder enligt förslaget måste kommissionen först meddela det berörda landet, informera det om anledningen till detta och beskriva de åtgärder

som kan komma att vidtas mot bakgrund av den aktuella förordningen. Innan åtgärderna vidtas måste dock kommissionen upplysa landet om att det har en rimlig möjlighet att skriftligen besvara underrättelsen och att åtgärda situationen.

4.6 Tidsplan för genomförandet av åtgärderna

4.6.1 Tillämpningen av de åtgärder som vidtas ska upphöra när det berörda landet har vidtagit lämpliga korrigerande åtgärder som man har kommit överens om med EU och i förekommande fall andra berörda länder, eller om de inte undergräver effekten av de åtgärder som vidtagits av EU ensamt eller i samarbete med andra länder i fråga om bevarande av de berörda fiskbestånden.

4.6.2 Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa huruvida de villkor som man på förhand kommit överens om med det berörda landet har uppfyllts och besluta att de åtgärder som vidtagits ska upphöra att gälla.

4.6.3 Vid vederbörligen motiverade och tvingande skäl till skyndsamhet med avseende på oförutsedda ekonomiska eller sociala störningar, ska kommissionen anta genomförandeakter med omedelbar verkan för att besluta att de åtgärder som har vidtagits ska upphöra att gälla.

4.6.4 För att säkerställa en korrekt tillämpning av denna förordning ska kommissionen biträdas av en kommitté i enlighet med förordning (EU) nr 182/2011 om regler för medlemsstaternas kontroll.

4.6.5 EESK ställer sig bakom den planerade metoden för upphävande av de åtgärder som vidtas, och anser att en omedelbar tillämpning är logisk i brådskande fall, i synnerhet när det gäller utvecklingsländer.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven 2000/60/EG och 2008/105/EG vad gäller prioriterade ämnen på vattenpolitikens område"

COM(2011) 876 final – 2011/0429 (COD)

(2012/C 229/22)

Föredragande: **An LE NOUAIL-MARLIÈRE**

Den 14 februari och den 22 februari 2012 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artikel 192.1 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven 2000/60/EG och 2008/105/EG vad gäller prioriterade ämnen på vattenpolitikens område"

COM(2011) 876 final – 2011/0429 (COD).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 135 röster för, 15 emot och 14 nedlagda röster:

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 EESK uttrycker sitt stöd för föreliggande direktivförslag som innebär en utvidgning av förteckningen över prioriterade ämnen och prioriterade farliga ämnen genom att tillämpa det mest omfattande alternativet i konsekvensanalysen ⁽¹⁾.

1.2 EESK ställer sig bakom den nya mekanism som kommissionen föreslår för att få riktad högkvalitativ övervakningsinformation om koncentrationen av ämnen i vattenmiljön, med fokus på nya föroreningar och ämnen för vilka tillgängliga övervakningsdata inte är av tillräckligt hög kvalitet för riskbedömning. Kommittén anser att den nya mekanismen bör underlätta insamling av sådana uppgifter i unionens avrinningsområden och göra det möjligt att hålla övervakningskostnaderna på en rimlig nivå.

1.3 EESK rekommenderar dock att man till direktivförslaget också lägger särskilda analyser (eventuellt bara på försök) av följande områden, som ännu inte är tillräckligt utforskade:

- i. Nanopartiklar, och i synnerhet deras samverkan med de prioriterade ämnena, eftersom detta tema ger upphov till allt fler frågor, bl.a. från Europeiska miljöbyrån ⁽²⁾.
- ii. Kombinationseffekter av olika kemikalier som finns i inlands-vatten, eftersom dessa kombinationer kan få stora effekter på vattenmiljön redan vid små koncentrationer.

1.4 Ett effektivt genomförande av vattenramdirektivet kräver enligt EESK att detta förslag till direktiv kompletteras med hänvisningar till bästa praxis för förvaltning av avrinningsdistrikt.

1.5 Enligt kommittén bör bly och nickel, som är långlivade och bioackumulerbara ämnen, klassas som prioriterade farliga ämnen i syfte att eliminera utsläpp inom 20 år, även om kostnaderna i samband med detta bedöms som mycket höga.

1.6 Allmänhetens stöd och deltagande är en nödvändig förutsättning för att skydda vattenresurserna och kartlägga problemen, de bäst lämpade åtgärderna för att lösa problemen och för att beräkna kostnaderna. Utan allmänhetens stöd kommer lags-tiftningsåtgärderna att misslyckas. Det civila samhället har en nyckelroll i genomförandet av ett lämpligt vattenramdirektiv och för att hjälpa regeringarna att finna en balans mellan de sociala, miljömässiga och ekonomiska aspekter som måste beaktas ⁽³⁾.

1.7 Kommittén anser att vårt vatten måste vara i gott kemiskt och ekologiskt skick så att man skyddar människors hälsa, vattenförsörjningen, de naturliga ekosystemen och den biologiska mångfalden ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ SEC(2011) 1547 final.

⁽²⁾ Europeiska miljöbyrån, EEA Technical Report, nr 8/2011 – *Hazardous substances in Europe's fresh and marine waters, an overview*.

⁽³⁾ EUT C 224, 30.8.2008, s. 67 och EUT C 97, 28.4.2007, s. 3.

⁽⁴⁾ EUT C 248, 25.8.2011, s. 1.

1.8 Vi konstaterar att det nya direktivet bör leda till en förenkling och rationalisering av medlemsstaternas rapporteringskrav.

2. Inledning

2.1 Förslaget till direktiv syftar till att ändra direktiven 2000/60/EG och 2008/105/EG vad gäller prioriterade ämnen på vattenpolitikens område (dock ej havsmiljön) i enlighet med bestämmelserna i vattenramdirektivet om följande:

- i. Att se över förteckningen över prioriterade ämnen minst vart fjärde år, vid behov identifiera nya prioriterade ämnen och prioriterade farliga ämnen.
- ii. Att fastställa nya miljö kvalitetsnormer för ytvatten, grundvatten, sediment och biota mot bakgrund av de senaste rönen.

2.2 Denna översyn har genomförts med bistånd från en arbetsgrupp och efter ett brett samråd med kommissionens och medlemsstaternas sakkunniga, berörda parter (fackföreningar och icke-statliga organisationer) och vetenskapliga kommittén för hälso- och miljörisker.

2.3 Efter detta arbete och efter den konsekvensanalys [SEC(2011) 1547 final] som genomförts i anslutning till detta, utökades förteckningen över prioriterade ämnen från 33 till 48 i det nuvarande utkastet till direktiv, genom att man tillämpar det mest omfattande alternativet i konsekvensanalysen.

2.4 Direktivförslagets mål är att uppnå en god kemisk ytvattenstatus i inlandsvatten, dvs. i enlighet med de miljö kvalitetsnormer som fastställs i bilagan till förslaget genom att

- i. minska prioriterade ämnen, och
- ii. eliminera utsläpp av prioriterade farliga ämnen inom 20 år från antagandet av särdirektivet.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Det är kommitténs fasta övertygelse att vatten inte bara är en konsumtionsvara utan också en värdefull naturresurs som är livsavgörande för kommande och nuvarande generationer. På grund av detta, och eftersom många förorenande ämnen används i hela EU, bör harmoniserade miljö kvalitetsnormer fastställas för dessa ämnen på EU-nivå.

3.2 Långlivade, bioackumulerbara och toxiska ämnen (PBT-ämnen) utgör ett särskilt problem eftersom de är vanliga, kan spridas över stora avstånd, är till stor del allmänt förekommande i miljön och är långlivade. Dessa ämnen klassas i allmänhet som prioriterade farliga ämnen. Eftersom förekomsten av dem riskerar att dölja den förbättring av vattenkvaliteten som har uppnåtts för andra ämnen, har medlemsstaterna möjlighet att separat presentera deras inverkan på vattnets kemiska status.

3.3 Genomförandet av direktivet vilar på förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt och i slutändan på medlemsstaterna. Kommissionen lyfter fram goda exempel och pekar på en allmän förbättring av övervakning och rapportering, men det står också klart att inte alla medlemsstater befinner sig på samma nivå⁽⁵⁾. Direktivet kunde således vara mer effektivt i detta avseende.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Europeiska kommissionen baserar lagstiftningsramen mer på kriterier för farlighet än för risk. Därför omfattar förslaget till direktiv ämnen med fasta koncentrationsgränser, inte risker som uppstår vid samverkan mellan ämnen som förekommer i vattenmiljöer, även i mycket låga koncentrationer.

- i. Dessa samverkansrisker kan gälla kemiska blandningar och nanopartiklar.
- ii. Det har bedrivits lite forskning om dessa företeelser, men misstankarna om toxicitet är tillräckligt starka för att Europeiska miljöbyrå ska behandla dem i en färsk rapport⁽⁶⁾.
- iii. Det är svårt att lagstifta om faktorer som ännu inte är tillräckligt kända, men det är viktigt för vatten ekosystemens framtid att medlemsstaterna genom ett EU-direktiv om prioriterade ämnen på vattenpolitikens område förbereds på att ta itu med dessa företeelser.

4.2 Bly och nickel ingår i förteckningen över prioriterade ämnen, men inte som prioriterade farliga ämnen.

- i. Dessa ämnen är emellertid långlivade (särskilt nickel är både mycket vanligt förekommande och långlivat) och bioackumulerbara, vilket innebär att de borde föras upp på förteckningen enligt kommissionens definition av prioriterade farliga ämnen.
- ii. I Reach-förordningen anges att dessa ämnen är mycket problematiska och att de kräver tillstånd eftersom de kan vara cancerframkallande, toxiska, reproduktionsstörande (kategori 1 och 2) eller långlivade och bioackumulerbara.

⁽⁵⁾ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Mot en hållbar vattenförvaltning inom Europeiska unionen (COM(2007) 128 final). Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om program för övervakning av vattenstatusen i enlighet med artikel 18.3 i ramdirektivet för vatten 2000/60/EG (COM(2009) 156 final).

⁽⁶⁾ EEA Technical report, nr 8/2011.

- iii. För samstämmighet med definitionen av prioriterade farliga ämnen och Reach-förordningen bör dessa ämnen klassas som prioriterade farliga ämnen, och därmed omfattas av målet om eliminering av utsläpp inom 20 år.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förflyttning av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte"

COM(2012) 89 final – 2012/0039 (COD)

och "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 92/65/EEG vad gäller djurhälsokraven för handel med hundar, katter och illrar inom unionen och vid import av dessa djur till unionen"

COM(2012) 90 final – 2012/0040 (COD)

(2012/C 229/23)

Föredragande: **Nikolaos LIOLIOS**

Den 16 mars 2012 respektive den 13 mars 2012 beslutade rådet och Europaparlamentet att i enlighet med artiklarna 43.2, 168.4 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förflyttning av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte"

COM(2012) 89 final – 2012/0039 (COD)

och

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 92/65/EEG vad gäller djurhälsokraven för handel med hundar, katter och illrar inom unionen och vid import av dessa djur till unionen"

COM(2012) 90 final – 2012/0040 (COD).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 155 röster för, 2 röster emot och 9 nedlagda röster:

1. Slutsatser

EESK inser att förordning (EG) nr 998/2003, som reglerar frågor beträffande förflyttning av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte, måste upphävas och ersättas av följande skäl:

1.1 Skyddet av folkhälsan är ett prioriterat mål, och fastställandet av bestämmelser om t.ex. förflyttning av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte bidrar till att uppnå det målet. I kommissionens förslag om att upphäva och ersätta förordning (EG) nr 998/2003 föreskrivs djurhälsovillkor för och bestämmelser om märkning och kontroll av sällskapsdjur samt försiktighetsåtgärder som ska vidtas vid förflyttning av dessa. Förordningen anpassas också till artiklarna 290 och 291 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt i och med att undantag möjliggörs genom att kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter som undanröjer omotiverade hinder för sådan förflyttning.

1.2 De ändringar av djurhälsovillkoren i förordning (EG) nr 998/2003 som var nödvändiga och behovet av att göra förordningen om förflyttning av sällskapsdjur tillräckligt tydlig och

tillgänglig för allmänheten bekräftar att förordningen måste upphävas och ersättas.

1.3 En annan viktig punkt är att övergångsperioden på åtta år i artikel 4.1 för metoden för identifiering av sällskapsdjur har löpt ut. Det är nu nödvändigt att tydligt förklara för allmänheten vilken ordning som ska gälla framöver, vilket är ytterligare ett skäl till att ersätta förordning (EG) nr 998/2003.

1.4 EESK anser att kommissionen i sitt förslag om att upphäva och ersätta förordning (EG) nr 998/2003 fastställer en heltäckande ram för förflyttning av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte. Tydligare villkor måste fastställas när personer reser med sällskapsdjur, och om villkoren följs kommer skyddet av folkhälsan att säkerställas.

1.5 För konsekvensens skull stöder EESK att rådets direktiv 92/65/EEG ändras genom att man ersätter hänvisningarna till förordning (EG) nr 998/2003 med hänvisningar till den föreslagna akten.

2. Bakgrund

2.1 I förordning (EG) nr 998/2003 fastställdes en tidsgräns för övergångsperioden för ett system för identifiering av hundar, katter och illrar som hålls som sällskapsdjur. Utgången av denna övergångsperiod, behovet av att anpassa förordning (EG) nr 998/2003 till fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt, bland annat på grund av utvecklingen när det gäller hälso-uppgifter och nya krav beträffande förflyttning utan kommersi-ellt syfte, som har en direkt koppling till behovet av att även underlätta rörligheten för personer som reser med djur, och strävan efter att utarbeta lagstiftning som är tillräckligt tydlig och tillgänglig för allmänheten gjorde att kommissionen besluta- de att lägga fram ett förslag om att upphäva och ersätta för- ordning (EG) nr 998/2003.

2.2 Kommissionen har också lagt fram ett förslag om att rådets direktiv 92/65/EEG bör ändras i syfte att ersätta hänvis- ningarna till förordning (EG) nr 998/2003 med hänvisningar till den föreslagna akten.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Sjukdomar hos sällskapsdjur som kan överföras till män- niskor har gjort det nödvändigt att fastställa villkor för kontroll och förflyttning av djur för att säkerställa det nödvändiga skyd- det av folkhälsan. Eftersom hälsosituationen i EU beträffande rabies har förbättrats har ordningen för förflyttning av sällskaps- djur utan kommersiellt syfte ändrats. I förslaget till förordning redogör man tydligt för ordningen och de förfaranden som ska tillämpas.

3.2 Genom vaccinationer mot rabies har den epidemiolo- giska situationen beträffande denna sjukdom förändrats betyd- ligt. På grundval av vetenskapliga yttranden om immunisering av sällskapsdjur fastställs i förordningen förebyggande åtgärder för att möjliggöra förflyttning av dessa djur, inklusive genom undantag som syftar till att underlätta förflyttning, genom att man först fastställer villkoren för tillämpning av undantagen och de försiktighetsåtgärder som måste vidtas.

3.3 De fastställda förteckningarna över djur omfattar alla djur som kan förflyttas, utom dem vars förflyttning omfattas av bestämmelserna i EU-direktiv. De nationella bestämmelserna måste göra det lättare att förflytta djur som anses vara sällskaps- djur än djur som förflyttas i kommersiellt syfte.

3.4 Det finns förutom rabies även andra sjukdomar som utgör hot mot folkhälsan. Risken för överföring begränsas dock genom kravet på identitetshandlingar och av att förfaran- det innebär att specialister kommer i kontakt med djuren. På så sätt kan djurens hälsotillstånd styrkas, och det finns dokumen- tation som visar att de kan förflyttas säkert inom eller till EU.

3.5 Ett viktigt inslag i kommissionens förslag är att implan- tation av en transponder bibehålls och görs till den enda me- toden för identifiering av hundar, katter och illrar, och att märkning genom tatuering avskaffas och endast anses vara en godtagbar identifieringsmetod för djur som redan har märkts på detta sätt.

3.6 Det är lättare att kontrollera om märkta djur uppfyller de förebyggande hälsoåtgärderna för att förhindra smitta. Dessa åtgärder genomförs i medlemsstaterna i enlighet med subsidia- ritets- och proportionalitetsprinciperna, eller i en grupp av med- lemsstater utifrån en kategorisering när det finns särskilda skäl, på grundval av validerade vetenskapliga uppgifter. På detta sätt skapas en gemensam åtgärd för att möta hoten mot folkhälsan.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Även om nivån på den vetenskapliga utbildningen hos de personer som hanterar sällskapsdjur för närvarande är till- räckligt hög och de tjänster som tillhandahålls kan trygga säll- skapsdjurens hälsa och därigenom folkhälsan, måste man hela tiden vara på vakt för att förhindra att sjukdomar sprids. Ge- nom att fastställa villkoren för förflyttning utan kommersiellt syfte säkerställer förordningen skyddet mot risken för olika sjukdomar.

4.2 I förordningen ges dock möjlighet till undantag för att underlätta förflyttning av sällskapsdjur, och det föreslås en änd- ring av förordning (EG) nr 998/2003, särskilt när det gäller befogenheterna att anta delegerade akter och genomförandeak- ter. EESK stöder undanröjandet av omotiverade hinder för sådan förflyttning, förutsatt att validerade vetenskapliga uppgifter be- aktas och att kommissionen genomför lämpliga samråd med experter om införandet av undantag, för att fastställa att undan- tagen avser särskilda fall av förflyttning av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte och att djurhälsovillkoren och djurhälso- bestämmelserna samt formatet på åtföljande handlingar beaktas.

4.3 Man bör dock undersöka om de fastställda giltighets- gränserna respekteras. Enligt förslaget kan delegerade akter åter- kallas om Europaparlamentet eller rådet invänder mot dem inom två månader efter delgivningen eller, om fristen förlängs, inom ytterligare två månader. Eftersom folkhälsofrågor är täm- ligen viktiga, bör man dock tydligt avgränsa delegeringens var- aktighet, såsom föreskrivs i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. På så sätt blir kontrollen av kommissionen effek- tivare, och rätten till återkallande blir en kompletterande säker- hetsgaranti.

4.4 När kommissionen fastställer förteckningen över tredje- länder och territorier som får medges undantag eftersom de till- lämpar bestämmelser som är likvärdiga med dem som med- lemsstaterna tillämpar, bör den grunda sitt beslut på garantier

från dessa länders hälsomyndigheter. Sällskapsdjur måste visserligen kunna förflyttas enkelt och utan hinder och komplicerade förfaranden, men det viktigaste är att skydda folkhälsan.

4.5 Om förfarandena för att medge tredjeländer eller delar av tredjeländer undantag från standardvillkoren, efter det att de lämnat lämpliga garantier, visar sig vara administrativt komplicerade, tidskrävande eller kostsamma, skulle det vara bättre att behålla de fastställda riktlinjerna och undvika att använda undantag, eftersom de inte skulle uppväga den risk som skulle uppstå vid förflyttning.

4.6 På samma sätt medför förflyttning av ovaccinerade djur mellan EU:s medlemsstater också risker. I förordningen fastställs förfaranden för detta, och EESK anser att det är mycket viktigt att de följs för att undvika varje risk för att sjukdomar sprids. När kommissionen i enlighet med villkoren i förordningen utövar sin befogenhet att anta delegerade akter måste den se till att den administrativa bördan och effekterna uppväger den risk som förflyttningen medför.

4.7 Utfärdandet av identitetshandlingar för förflyttning av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte är av avgörande betydelse. Införandet av systemet med märkning genom implantation av en transponder är också viktigt för att förstärka systemet för registrering och övervakning av djur.

4.8 Transpondern måste implanteras av en veterinär, så att den som utför implantationen genom sin vetenskapliga utbildning kan upptäcka och identifiera sjukdomar hos det djur som

genomgår implantationen och fylla i identitetshandlingen. De uppgifter som ska anges i identitetsdokumenten kräver det vetenskapliga kunnandet hos en veterinär som förordnats av den behöriga myndigheten.

4.9 Medlemsstaternas konsekventa genomförande av förfarandet för märkning och registrering kommer att göra det möjligt att uppdatera databaser som ger viktig information om den epidemiologiska situationen i ett land, framstegen i vaccinationsprogrammen, tätheten och fördelningen av djur samt förflyttningarna av dem.

4.10 Dokumentkontroller, identitetskontroller och fysiska kontroller i samband med att sällskapsdjur förflyttas utan kommersiellt syfte till en medlemsstat från en annan medlemsstat eller från ett tredjeland eller territorium är ytterst viktiga och måste utföras utan avbrott och av personal som fått lämplig information om förfarandet och kontrollernas betydelse.

4.11 Om förfarandena för iakttagande av djurhållsvillkoren och bestämmelserna om förflyttning av sällskapsdjur inte följs, bör man utöver bestämmelserna i förordningen se till att underätta hälsomyndigheterna i avsändningslandet, så att de kan undersöka om det finns andra fall där förordningen inte följs.

4.12 Beslut om att avliva ett djur på grundval av ett utförligt utlåtande som visar att djuret inte kan skickas tillbaka eller isoleras skulle också kunna fattas av experter som bedömer att det inte bara skulle vara svårt att skicka tillbaka eller isolera djuret utan även skulle innebära ytterligare risker.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – En europeisk vision för passagerare: Meddelande om passagerares rättigheter inom alla transportsätt"

COM(2011) 898 final

(2012/C 229/24)

Föredragande: **Raymond HENCKS**

Den 19 januari 2012 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – En europeisk vision för passagerare: meddelande om passagerares rättigheter inom alla transportsätt"

COM(2011) 898 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 10 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 135 röster för, 1 röst emot och 2 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK ställer sig till fullo bakom EU:s politik som syftar till att garantera alla passagerare som färdas kollektivt med järnväg, flyg, sjö- och vattenvägstransporter, buss och långfärdsbuss gemensamma och likvärdiga rättigheter, och vi stöder alla de åtgärder som föreslås för att avlägsna de hinder som ligger i vägen för att medborgarna verkligen ska kunna utöva sina rättigheter inom ramen för en intermodal strategi.

1.2 Kommittén anser att de tio specifika rättigheter som anges i meddelandet bör kompletteras med ytterligare tre rättigheter, nämligen rätten till skydd och säkerhet, som bör omfatta såväl transportmedlens tekniska säkerhet som passagerarnas säkerhet, och rätten till minimistandarder med avseende på tjänsternas kvalitet, komfort, miljöskydd och tillgänglighet.

1.3 Med utgångspunkt i dessa 13 rättigheter bör motsvarande nu gällande lagar ses över i syfte att vid behov förbättra och stärka dem.

1.4 I sammanhanget bör man fästa särskild vikt vid förbättring av den information som ges till passagerarna, villkor och rättigheter för personer med funktionshinder och nedsatt rörlighet, ersättning till passagerare vid trafikstörningar, inställda avgångar eller förlust av bagage, noggranna angivelser av vad som ingår i slutpriset, överlåtelse av ett transportavtal samt reklamationsvillkor och möjligheter att överklaga samt definitionen av rättigheter för passagerarorganisationerna, som är de som är bäst placerade för att informera medborgarna om deras rättigheter och stödja dem i utövandet av dem.

1.5 I syfte att underlätta kontrollen av transporttjänsternas effektivitet och ändamålsenlighet, deras anpassning till nya behov och respekten av passagerarnas rättigheter, föreslår EESK att man med respekt för subsidiaritetsprincipen ska inrätta ett oberoende utvärderingsförfarande genom att i dialog med företrädare för de berörda aktörerna, framför allt de organisationer som företräder passagerarna (inklusive passagerare med funktionshinder och nedsatt rörlighet), utarbeta en harmoniserad utvärderingsmetod på EU-nivå som grundas på gemensamma indikatorer.

1.6 I fråga om reklamationer föreslår EESK att samtliga transportföretag ska använda sig av en standardiserad e-postadress för samtliga reklamationer (reklamationer@...) som komplement till andra sätt att framföra klagomål, och en maximal svarstid bör fastställas.

1.7 Slutligen vill EESK föreslå en mer generaliserad användning av förfaranden för tvistlösning utanför domstol, utan att man för den skulle fråntar passagerarnas deras rätt att väcka talan inför domstol. Dessutom rekommenderar EESK att möjligheten att inrätta en rättslig mekanism för kollektiv prövning inom EU tydligt fastställs i en rättsakt och att man på ett lämpligt sätt redogör för mekanismens struktur.

2. Inledning

2.1 Det finns anledning att först av allt precisera att det meddelande som är föremål för detta yttrande behandlar passagerares rättigheter inom alla allmänna och privata **kollektiva** transporter, och att **individuella** resor med företag som yrkesmässigt bedriver transportverksamhet (taxi, minibuss med mindre än tolv passagerare osv.) inte faller inom tillämpningsområdet för de bestämmelser som granskas här. Detta är särskilt beklagansvärt med tanke på att man i handlingsplanen för rörlighet i städer (COM(2009) 490 final), som tar upp både kollektiva och individuella yrkesmässiga transporter, framhåller att man bör fästa särskild uppmärksamhet vid avgifter, kvalitet, tillgänglighet för personer med nedsatt rörlighet, information och passagerarnas rättigheter.

2.2 EU:s mål för en hållbar utveckling innebär att man ska främja och utveckla kollektiva transporter i syfte att i största möjliga utsträckning reducera antalet individuella resor.

2.3 Att erkänna och säkerställa passagerarnas rättigheter, och på så vis återställa styrkebalansen mellan användare och transportörer, är följaktligen en förutsättning för att utveckla och främja kollektivtrafiken.

2.4 Sedan 2001 arbetar EU intensivt med passagerarskydd och med att stärka passagerarnas rättigheter vid användningen av olika transportmedel. I detta syfte har det successivt växt fram en lagstiftning med målsättningen att säkerställa en hög skyddsnivå för att användarna av färdmedel som järnväg, flyg, sjö- och vattenvägstransporter, buss och långfärdsbuss ska ha jämförbara rättigheter och villkor i hela EU. Dessa rättigheter och villkor ska även omfatta personer med funktionshinder och med nedsatt rörlighet. Bestämmelserna avseende vattenvägstransporter och transporter med buss och långfärdsbuss gäller emellertid först fr.o.m. december 2012 respektive mars 2013.

2.5 Kommissionen lanserade 2010 en omfattande tvåårig kampanj med titeln *Dina passagerarrättigheter nära till hands*. Bland annat skapades en webbplats <http://ec.europa.eu/passenger-rights> som innehöll en beskrivning av användarnas rättigheter med avseende på varje transportsätt på samtliga officiella EU-språk. Gratisbroschyrer som upplyste de resande om deras rättigheter delades också ut, och affischer på samma tema sattes upp på alla järnvägsstationer och flygplatser i medlemsstaterna. Kommissionen har beslutat att förlänga denna kampanj fram till 2014.

2.6 Kollektiva transporter präglas emellertid fortfarande av skillnader mellan passagerare och transportörer med avseende på informationstillgång, kompetens och situation. Man kan inte undgå att få intrycket av att många resenärer fortfarande inte är helt medvetna om sina rättigheter eller vid behov inte vet hur de ska göra dem gällande eller utnyttja dem på ett ändamålsenligt sätt. Kommissionens studier och enkäter visar att när det gäller tvister avseende ett belopp på under 1 000 euro kräver endast en EU-konsument av fem skadestånd vid domstol på grund av de höga kostnaderna och de komplexa och långa förfarandena.

2.7 Enligt kommissionen tillämpar de nationella myndigheterna dessutom fortfarande sin lagstiftning på olika sätt, vilket skapar förvirring hos såväl passagerarna som transportföretagen samt snedvridningar på marknaden.

2.8 Kommissionen har följaktligen för avsikt att stärka genomförandet av de nuvarande bestämmelserna och vid behov förbättra dem. I detta syfte har kommissionen just inlett ett offentligt samråd om en eventuell översyn om förordningen om flygpassagerares rättigheter.

3. Innehållet i meddelandet

3.1 I meddelandet sammanfattas de rättigheter och principer som gäller för samtliga kollektiva transportsätt. Man pekar på de luckor som skulle kunna fyllas, och man har för avsikt att undanröja de hinder som ligger i vägen för att medborgarna på ett effektivt sätt ska kunna utöva sina rättigheter i enlighet med EU-lagstiftningen.

3.2 I meddelandet lyfter man fram tre centrala principer: icke-diskriminering, korrekt, tillgänglig information i god tid samt omedelbar och proportionerlig assistans. Detta leder fram till följande tio specifika rättigheter som, ur en mer intermodal synvinkel, gäller för samtliga transportsätt:

- 1) Rätt till icke-diskriminering i fråga om tillgång till transport.
- 2) Rätt till rörlighet: tillgänglighet och assistans utan extra kostnad för passagerare med funktionshinder och passagerare med nedsatt rörlighet.
- 3) Rätt till information före köp och under de olika delarna av en resa, framför allt vid störningar.
- 4) Rätt att avstå från att resa (ersättning för hela biljettpriset) när resan inte genomförs som planerat.
- 5) Rätt att begära att transportavtalet fullgörs vid störningar (ombokning via annan resväg och annan ombokning).
- 6) Rätt till assistans vid kraftiga förseningar vid avresa eller vid knutpunkter.
- 7) Rätt till kompensation under vissa omständigheter.
- 8) Rätt till transportföretags skadeståndsansvar med avseende på passagerare och deras bagage.
- 9) Rätt till ett snabbt och tillgängligt system för hantering av klagomål.
- 10) Rätt till fullständig tillämpning och effektivt genomförande av EU-lagstiftningen.

3.3 Även om villkoren och reglerna för tillämpning varierar och utvecklas i enlighet med de olika transportsättens särdrag, är huvudsyftet härnäst att se till att reglerna är lätta att förstå och att konsolidera tillämpningen och kontrollen med avseende på alla transportsätt i syfte att säkerställa en enhetlig strategi på detta område.

3.4 För att förbättra skyddet av passagerare utanför EU:s gränser kommer frågor som rör passagerares rättigheter att tas upp i bilaterala och internationella avtal.

4. Allmänna kommentarer

4.1 EESK ser positivt på att kommissionen har inlett en politik för att införa en uppsättning rättigheter och villkor för passagerare som är gemensamma eller jämförbara för alla kollektiva transportmedel och som motsvarar såväl fördragets mål i fråga om konsumentskydd (avdelning XV artikel 169 i EUF-fördraget) som riktlinjerna i stadgan om de grundläggande rättigheterna och EU-domstolens rättspraxis.

4.2 I kommissionens dokument samlas och sammanfattas alla bestämmelser och föreskrifter som redan finns i fråga om passagerares rättigheter vad avser kollektiva transporter, vilket kommittén stöder, men vi beklagar bristen på sifferuppgifter som rör de hinder som konstaterats.

4.3 EESK stöder alla åtgärder som kan undanröja de problem som hindrar medborgarna från att utöva sina rättigheter effektivt, och vi välkomnar kommissionens planerade åtgärder för att alla passagerare som färdas med järnväg, flyg, sjö- och vattenvägstransporter, buss och långfärdsbuss ska ha jämförbara rättigheter och villkor, oavsett vilka transportsätt som används.

4.4 Ett vanligt problem är att information om passagerares rättigheter och skyldigheter saknas eller är bristfällig eller obegriplig, såväl vid biljettinköpet som före resan och, i händelse av störningar, under resan.

4.5 För att alla passagerare ska få tydlig information om sina rättigheter föreslår EESK att alla passagerare, i samband med att resan bokas eller biljetten köps, via en internetsida och genom tryckt information på resehandlingen, på ett tydligt, kortfattat, begripligt och lättillgängligt sätt, tillgängligt också för funktionshindrade, informeras om var de kan få relevant information, antingen i form av broschyrer som ska lämnas ut på försäljningsstället eller via internet. Den informationskampanj för passagerare som kommissionen lanserade 2010 bör fortsätta i nära samarbete med konsumentorganisationer.

4.6 För övrigt kvarstår avsevärda skillnader mellan de olika transportsätten, till nackdel för användaren, i huvudsak vad avser flygtransport. EESK konstaterade i sitt förberedande yttrande i frågan⁽¹⁾ att flygpassagerarnas rättigheter på vissa områden släpar efter bestämmelserna för andra transportsätt, och ansåg att man borde

- klargöra hur omfattande rätten till assistans är,
- förbättra informationen till passagerarna, också under resans gång,
- utvidga rätten till information så att den gäller även vid gaten,
- definiera omfattningen av vad som avses med "extraordinära omständigheter",

- tillsammans med företrädare för funktionshindrade utarbeta riktlinjer för att klargöra definitionerna i förordning 1107/2006 om rättigheter för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet och förbättra genomförandet,
- definiera de aspekter som ligger till grund för det slutgiltiga priset,
- införa en skyldighet att ge drabbade passagerare ersättning om ett flygbolag försätter sig i konkurs i enlighet med principen om "solidariskt ansvar", så att passagerarna kan åka hem med andra flygbolag, samt upprätta en fond som kan användas för att ge ersättning till passagerare,
- skapa en möjlighet att utan kostnad överlåta resekontraktet på någon annan.

Alla dessa bestämmelser bör också tillämpas på andra transportsätt om de inte redan finns.

4.7 De tio specifika rättigheter som nämns i meddelandet utgör en relevant grund för hjälp till passagerare att se vad de kan betrakta som minimikvalitet i fråga om transporter, och att hjälpa transportföretagen att tillämpa EU-lagstiftningen på ett konsekventare och effektivare sätt.

4.8 EESK anser dock att de nämnda tio rättigheterna bör kompletteras med ytterligare tre rättigheter:

- 1) Rätten till skydd och säkerhet, som bör omfatta såväl transportmedlens tekniska säkerhet som passagerarnas säkerhet.
- 2) Rätten till en kvalitet, komfort och tillgänglighet som uppfyller vissa miniminormer samt till förhandsinformation från transportföretaget vid överbokning. EESK påminner om att kommissionen i sitt meddelande COM(2009) 490 final "Handlingsplan för rörlighet i städer" sade sig vilja komplettera lagstiftningen med gemensamma kvalitetsindikatorer i syfte att skydda rörelsehindrades och andra resenärers rättigheter.
- 3) Rätten till att transportföretagen iakttar principen om bevarande, skydd och förbättring av miljön i enlighet med fördraget.

4.9 På grundval av dessa 13 rättigheter bör motsvarande nu gällande lagar ses över. I samband med detta bör kända problem, t.ex. hinder för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet, bristen på insyn i kostnadsstrukturen, bristande eller obegriplig information, oklara och komplicerade överklagandeförfaranden, otillräcklig ekonomisk ersättning, alltför långa handläggningstider för reklamationer osv. analyseras och undanröjas.

⁽¹⁾ EUT C 24, 28.1.2012, s. 125–130.

4.10 I meddelandet konstaterar kommissionen själv att ofentliggörandet av granskningar av operatörernas prestationsförmåga och undersökningar av kundnöjdheten bland passagerarna skulle underlätta en enhetlig övervakning och ett enhetligt genomförande från de nationella tillsynsorganens sida. EESK förespråkar en sådan utvärdering och anser att företrädare för alla berörda parter bör involveras i en analys av behoven och i en utvärdering av prestationsförmågan och respekten för passagerarnas rättigheter.

4.11 EESK föreslår därför att man inrättar ett system för regelbunden utvärdering i syfte att öka effektiviteten och ändamålsenligheten i transporttjänsterna och deras anpassning till skiftande passagerarbehov och kontrollera respekten för passagerarnas rättigheter. Man måste på EU-nivå fastställa förfarandena för utbyte, jämförelse och samordning och inrätta ett oberoende utvärderingsförfarande, med respekt för subsidiaritetsprincipen, genom att i dialog med företrädare för de berörda aktörerna, framför allt organisationer som företräder passagerarna (inklusive passagerare med funktionshinder och nedsatt rörelseförmåga) utarbeta en harmoniserad utvärderingsmetod på EU-nivå grundad på gemensamma indikatorer.

4.12 EESK stöder kommissionens avsikt att inte som hittills begränsa sig till sektorsvisa åtgärder, utan att eftersträva en intermodal strategi, med beaktande av användarnas behov av rörlighet och förflyttning, oavsett vilka transportsätt de använder eller kombinerar, i syfte att säkerställa en intermodal kontinuitet. Bara genom ökad harmonisering av passagerarnas rättigheter kan man undvika konkurrenssnedvridning mellan de olika transportsätten.

4.13 För merparten av de luckor och brister som påpekas i meddelandet hänvisas till antingen konsekvensanalysen i samband med översynen av förordningen om lufttrafiktjänster, där eventuella tvingande åtgärder rekommenderas, eller till frivilliga avtal med transportföretagen. EESK efterlyser en mer beslutsam attityd till förmån för tvingande åtgärder.

4.14 Kommittén beklagar att det inte i meddelandet sägs något om de rättigheter och befogenheter som de organisationer som företräder passagerarna har. Dessa organisationer har de största möjligheterna att informera och stödja medborgarna i utövandet av deras rättigheter, inbegripet organisationer som företräder personer med funktionshinder och med nedsatt rörelseförmåga.

4.15 I fråga om reklamationer bör passagerarna få tydlig information om hur och var de ska lämna in reklamationer, och hur man överklagar. Kommittén föreslår att alla transportföretag använder en standardiserad e-postadress för alla reklamationer (reklamationer@...) som komplement till andra sätt att framföra klagomål (brev, inlämning via återförsäljare osv.). Dessutom bör en obligatorisk maximal svarstid fastställas.

4.16 EESK anser att meddelandet bör kompletteras med detaljer rörande passagerares möjligheter att överklaga till nationella och europeiska organ med beslutträtt och tvångsmedel om inte en reklamation eller ett klagomål beaktas. Rätten till överklagan får inte i något fall kopplas till det pris som betalats för transporten.

4.17 EESK erinrar om att rätten att kräva skadestånd ofta är teoretisk, särskilt när det gäller småmål, på grund av de praktiska svårigheterna att utöva denna rättighet. Eftersom det är viktigt att överklagandeförfarandena inte är så komplicerade eller kostsamma att människor blir avskräckta, förespråkar EESK en mer generaliserad användning av förfaranden för tvistlösning utanför domstol, utan att man för den skulle frångå passagerarnas deras rätt att väcka talan inför domstol.

4.18 EESK har noterat (i yttrande CESE 803/2012) att det nu finns en möjlighet att använda systemen för alternativ tvistlösning vid kollektiva tvister, som ett första steg i riktning mot inrättandet av en rättslig mekanism för kollektiv prövning inom EU. Kommittén rekommenderar dock att denna möjlighet tydligt fastställs i en rättsakt, och att man på ett lämpligt sätt redogör för mekanismens struktur.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Energifärdplan för 2050” –

COM(2011) 885 final

(2012/C 229/25)

Föredragande: **Pierre-Jean COULON**

Medföredragande: **Richard ADAMS**

Den 15 december 2011 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Energifärdplan för 2050”

COM(2011) 885 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 10 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 137 röster för, 6 röster emot och 9 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén tar med stort intresse del av energifärdplanen för 2050 och dess mål att inrätta en ram för den omfattande utfasning av fossila bränslen inom energisektorn i Europa som man har kommit överens om fram till 2050 (Europeiska rådet oktober 2009). Utmaningen ligger inte enbart i att uppnå en hållbar och tillförlitlig energimix med låg andel fossila bränslen på en konkurrensutsatt marknad utan även att övertyga det civila samhället om att detta är ett mål som kan förverkligas.

1.2 Energiresurserna och energiinfrastrukturerna varierar i EU:s medlemsstater, och målet om minskade koldioxidutsläpp är en mycket större utmaning för vissa länder än för andra. Färdplanens ansats har en ansevärd flexibilitet som ger länderna utrymme att utarbeta adekvata handlingsplaner. Detta innebär att man i hög grad måste vara beredd att dela varandras bördor för att målet om minskade koldioxidutsläpp ska kunna nås.

1.3 Målet är ambitiöst, men av avgörande betydelse om Europa ska ta sin del av ansvaret när det gäller att bekämpa klimatförändringen och uppnå större energitrygghet. Det är viktigt att en så bred diskussion som möjligt förs bland Europas medborgare och kommittén anser att färdplanen kan vara ett effektivt verktyg för att inleda en sådan dialog. Dialogen måste dock leda till deltagande på alla nivåer – på personnivå, närsamhällsnivå, regional och nationell nivå samt EU-nivå, och i synnerhet åtföljas av kompletterande globala åtgärder.

1.4 Färdplanen avslutas med tio villkor eller prioriteringar för omedelbara åtgärder. EESK ställer sig bakom alla dessa villkor, särskilt det sista som innehåller en rekommendation om konkreta och specifika milstolpar som ska ange riktningen för ut-

vecklingen under de kommande åren. Kommittén håller också med om att det är viktigt att inrätta en politisk ram för 2030 som kan ge tillförlitlig vägledning för de investerare som måste fatta beslut baserade på beräkningar av vinst och avkastning som sträcker sig mycket längre fram i tiden än år 2020.

1.5 Kommittén anser att det är angeläget att först se över Europa 2020-strategin. Detta är nödvändigt för att välja vilken väg man ska följa fram till 2030 eller 2050. Kommittén skulle vilja se landsspecifika och sektorsspecifika rapporter om de tre huvudmål som fastställts för det innevarande årtiondet.

1.6 Det är viktigt att få tidiga indikationer på om de ambitiösa målen i färdplanen kan uppnås och att se över målens inverkan på EU:s ekonomi, bland annat i fråga om global konkurrenskraft, sysselsättning och social trygghet.

1.7 Det är ytterst viktigt att allmänheten engageras i frågor som rör energiovergången. Både ett europeiskt civilsamhällesforum och aktiva insatser för att införa en europeisk energigemenskap kommer att utgöra konstruktiva steg i riktning mot att det eftersträfvade målet om en hållbar energiframtid ska uppnås.

2. Inledning

2.1 Energifärdplanen för 2050 är det sista i en rad politiska ramförslag som Europeiska kommissionen har lagt fram för att förstärka EU:s energi- och klimatförändringsspolitik (se särskilt Färdplan för ett konkurrenskraftigt utsläppsnått samhälle 2050, COM(2011) 112 final). Färdplanen utgör en ram där de

tre målen för utfasning av fossila bränslen, försörjningstrygghet och konkurrenskraft inom EU:s energipolitik kan förverkligas. Färdplanen i sig innehåller inga specifika rekommendationer om politiska åtgärder eller mål på medellång sikt, och de scenarier som presenteras bör inte ses som politiska förslag.

2.1.1 Generellt sett, och mot bakgrund av nuvarande trender och politiska strategier, förväntas efterfrågan på primärenergi öka med en tredjedel mellan 2010 och 2035, en ökning som bara kommer att påverkas marginellt av en lägre ekonomisk tillväxt. Andelen fossila bränslen av den globala primärenergikonsumtionen kommer bara att minska svagt (från 81 % år 2010 till 75 % år 2035) så de energirelaterade koldioxidutsläppen kommer att öka med ytterligare 20 % under denna period, vilket tyder på att den globala medeltemperaturen på lång sikt kommer att stiga med mer än 3,5 °C (*World Energy Outlook*, november 2011, Internationella energigorganet (IEA)).

2.1.2 Även om färdplanens fokus ligger på utfasning av fossila bränslen i energisystemet konstateras det att det finns två stora svagheter med denna strategi. EU:s energimix består till ungefär 55 % av importerad energi, och den internationella energimarknaden är mycket konkurrensutsatt och flyktig. Till syvende och sist är det bara samordnade globala åtgärder som kan lösa detta globala problem. Europa kan inta en ledande roll genom att visa hur energiomvandling kan hanteras i en stor region i världen. Möjligtvis kan man också vinna fördelar genom att vara först ute med tekniken och genom att minska sitt importberoende.

2.2 Frågan är brådskande. Vanligtvis görs energiinvesteringar med ett perspektiv på 40 år eller mer. För att uppnå den typ av energiomställning som bedöms vara nödvändig i en situation där tillgång och efterfrågan kommer att förändras betydligt måste vi börja nu och undvika att låsa fast oss i investeringar med en hög andel fossila bränslen. Politisk, teknisk och ekonomisk ovisshet innebär att färdplanen inte kan fokusera på endast en möjlig väg till utveckling fram till 2050. I färdplanen utforskas olika möjliga omställningsalternativ, och där konstateras också att det krävs flexibilitet i en föränderlig och osäker värld. Genom Lissabonfördraget utökades visserligen kommissionens befogenheter när det gäller energipolitiken, men fördraget anger specifikt att energimixen är en fråga för de nationella regeringarna och att alla åtgärder på EU-nivå måste respektera denna ansvarsfördelning. Färdplanen pekar dock på behovet av att en ny anda av praktiskt samarbete växer fram så att man kan uppnå bästa möjliga resultat, och kommittén stöder kraftfullt denna pragmatiska hållning, som kommer till uttryck till exempel genom utformningen av en europeisk energigemenskap.

3. Sammanfattning av energifärdplanen för 2050

3.1 Fram till 2020 är vägen framåt i fråga om energi till stor del redan utstakad, på grund av befintliga planer och de politiska strategier som har införts för att förverkliga Europa 2020-strategin. Färdplanen lyfter fram det akuta behovet av att utveckla energistrategier för åren efter 2020. Regeringarna måste agera nu för att tillhandahålla kontinuitet i försörjningen och trygghet för investerarna samt för att minimera fastläsnings-effekterna. Att vänta leder dels till att kostnaderna ökar, dels till att man måste vidta kraftigare åtgärder för att minimera användningen av fossila bränslen.

3.2 Eftersom det är svårt att förutsäga framtiden för energin med någon säkerhet har sju alternativa scenarier utarbetats. De två första scenarierna visar hur utfallet troligtvis skulle se ut om man bara fortsätter med befintliga politiska strategier och initiativ – båda skulle misslyckas med att förverkliga målen för minskning av fossila bränslen fram till 2050. De övriga fem erbjuder alternativa vägar fram till målen för 2050 och grundar sig på olika tekniska och politiska val:

— Mycket kraftfulla energieffektivitetsåtgärder.

— Omfattande användande av prissättning på kol i syfte att göra ett antal koldioxidsnåla lösningar konkurrenskraftiga på marknaden.

— Omfattande stödåtgärder för utveckling av förnybara energikällor.

— Mer kärnkraft och mindre avskiljning och lagring av koldioxid.

— Mer avskiljning av koldioxid och mindre kärnkraft.

3.3 Kommissionen har med utgångspunkt i scenarierna utarbetat tio slutsatser om strukturförändring av energisystemet. Den bild som träder fram är den att en utfasning av fossila bränslen är möjlig och torde vara billigare än de nuvarande strategierna på lång sikt. Detta bygger på att man använder en energimix där elektricitet spelar en allt större roll, med priser som ökar i reella termer och som en andel av hushållens utgifter fram till 2030. Kapitalkostnaderna kommer att vara högre men bränslekostnaderna lägre, och stora energibesparingar i hela systemet kommer att vara av avgörande betydelse. Andelen förnybar energi ökar kraftigt i alla scenarier, och man antar att avskiljning och lagring av koldioxid kommer att ha en framträdande roll i omställningen av systemet, medan kärnkraften kommer att fortsätta att ge ett betydande bidrag med decentraliserade och centraliserade system som samspelar alltmer allt eftersom valmöjligheterna blir fler.

3.4 I färdplanen konstaterar man att energitryggheten kräver en specifik **europeisk** politik när det gäller tryggad energiförsörjning samt utveckling av infrastruktur och förbindelser med transit- och produktionsländer utanför EU. Om strategier för utveckling av ny teknik, introduktion av förnybar energi på marknaden, energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av infrastruktur samordnas på EU-nivå kommer de att bli mer ändamålsenliga.

3.5 Alla scenarier innebär förändring och anpassning från energibrukarnas sida, och kommissionen konstaterar att allmänheten måste engageras och delta och att den sociala effekten måste beaktas. Det måste till större investeringar i FoU och teknisk innovation, och man måste ta itu med olösta frågor när det gäller den inre marknaden och regelverket. Energiinfrastrukturen behöver moderniseras avsevärt och dess kapacitet

byggas ut, medan medlemsstaterna och investerarna måste få konkreta milstolpar att hålla sig till. Kommissionen avser att offentliggöra fler meddelanden i denna fråga med fokus på förnybar energi, den inre marknaden, avskiljning och lagring av koldioxid, kärnsäkerhet och energiteknik. Dessa meddelanden kommer att forma den politiska ramen för åren fram till 2030.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Med tanke på all den tekniska och politiska osäkerhet som råder om framtiden håller kommittén med om att färdplanens modell med olika alternativa scenarier för tiden fram till 2050 är en lämplig metod som gör det möjligt att jämföra och bedöma vilken effekt olika tekniska framsteg, energimixer och externa händelser kan få.

4.2 Det råder viss brist på insyn i modellmetoden och de antaganden som har byggts in i den. Mer information om detta måste göras tillgänglig så att andra sakkunniga kan testa metoden och utveckla andra scenarier med andra inbyggda antaganden. Kommittén anser icke desto mindre att informationen i färdplanens bilagor är ett steg i rätt riktning, och ställer sig bakom färdplanens huvudslutsats att en betydande utfasning av fossila bränslen fram till 2050 är möjlig och att resultatet på lång sikt blir att Europa får en tryggare och hållbarare energibasis om man stöder utveckling på området snarare än att fortsätta med befintliga strategier, samt att detta skulle innebära jämförbara kostnader under de 40 åren fram till 2050. Detta är visserligen genomförbart, men färdplanens utmaningar i fråga om minskade koldioxidutsläpp är mycket omfattande och står för närvarande inför många hinder.

4.3 Färdplanen visar att det finns olika sätt att uppnå utfasning av fossila bränslen. Alla har de vissa nyckelelement gemensamt – en stor satsning på energieffektivitet, en stor ökning av förnybar energi, en större andel elektricitet i bränslemixen, ett mer omfattande och smartare nät samt nya arrangemang för att förvara elektricitet eller stödkapacitet. Andra element är mer beroende av teknisk utveckling som ännu inte är helt beprövad eller av resursbasen och resursvalen i enskilda länder (rent kol, kärnkraft etc.). Allmänhetens acceptans och variationer i kostnaderna är två viktiga underliggande faktorer i alla scenarier, och inget alternativ är utan risk.

4.4 Kommittén håller med om denna analys och den underförstådda slutsatsen att EU bör rikta in sina största gemensamma ansträngningar på att driva fram de gemensamma element som kommer att behövas i hela Europa så snabbt, enhetligt och ändamålsenligt som möjligt.

4.5 Kommittén håller också med om analysen i färdplanen av de främsta utmaningar och möjligheter som måste behandlas på EU-nivå för att ställa om energisystemet, tänka om när det gäller energimarknaderna, mobilisera investeringarna, engagera allmänheten och driva på förändring på nationell nivå. Under förutsättning att hänsyn tas till de invändningar och kommentarer som framförs nedan är kommittén beredd att erkänna värdet av de föreslagna prioriteringarna, särskilt det sista avsnittet där tio nyckelvillkor eller nyckelfrågor räknas upp som måste tas upp snarast för att driva processen framåt.

4.6 Kommittén är dock bestört över i vilken grad framstegen i EU och vissa medlemsstater redan sacker efter de uppsatta målen. Vi vill se ett erkännande av att detta grova misslyckande döljs bakom minskningen av produktionsprocesser med höga koldioxidutsläpp i EU samtidigt som dessa ökar i andra delar av världen, från vilka EU sedan importerar varor.

4.7 Det tar tid att göra teknisk utveckling fullt tillgänglig till konkurrenskraftiga priser. Energiinvesteringar har särskilt långa cykler, vanligen 40 år, vilket föranleder EU och medlemsstaterna att snarast fastställa riktgivande målsättningar för 2030 med åtföljande stödpolitik i syfte att undvika fastlåsningsanläggningar med en hög andel fossila bränslen. Själva tidsramen för dessa investeringscykler kan avgöra hur snabbt man kan närma sig det slutliga målet 2050 – såvida det är realistiskt att över huvudtaget uppnå det. Politiker och näringsliv måste sträva åt samma håll och omsätta sina goda avsikter i praktisk handling genom stödprogram och lagstiftning.

4.8 För närvarande drivs frågan om energieffektivitet och energisparande inte tillräckligt snabbt, i synnerhet mot bakgrund av de mellaninstitutionella förhandlingarna om det nuvarande förslaget till energieffektivitetsdirektiv. Europeiska kommissionens kommande översyn av de nationella energieffektivitetsprogrammen bör stimulera till ytterligare åtgärder, men samtidigt beakta att minskad efterfrågan även kan slå tillbaka på energiinvesteringarna. Framsteg när det gäller förnybara energikällor hämmas av växlande regeringsskift och i vissa fall av lokalt motstånd. Moderniseringen av näten och energiförvaringen framskrider alltför långsamt. Ett nät som i praktiken är smart förutsätter extra investeringskostnader, men kommittén anser att detta kompenseras av fördelarna av det som kommer att bli grunden för en europeisk energigemenskap av ömsesidig nytta. Kommittén har gett utförligare synpunkter om detta i yttrandet om infrastrukturförordningen⁽¹⁾.

4.9 Priset för koldioxidutsläpp avsågs bli fastställt av EU:s system för handel med utsläppsrätter, men det har visat sig vara alltför lågt och fluktuerande för att signalerna till investerare ska kunna bli trovärdiga. Prognoserna om framtida höga enhetspriser inom handeln (200–300 euro per ton 2040–2050) kan ge resultat som ytterligare behöver analyseras. Dessa och andra olösta frågor hindrar att de tio krav på framsteg som anges i färdplanen uppfylls. Den främsta prioriteringen måste vara att granska dessa problem öppet och fördomsfritt och att snabbt finna lämpliga lösningar så att utvecklingen kan gå vidare.

4.10 På längre sikt kommer detta att göra den europeiska ekonomin mer flexibel och konkurrenskraftig på global nivå, i motsats till om man nöjer sig med att bara fortsätta för närvarande politik. På kortare sikt kommer behövliga investeringar dock oundvikligen att leda till höjda energipriser och extra kostnader för konsumenterna, företagen och regeringarna (och förmodligen en kombination av alla tre). Man förväntar sig även

⁽¹⁾ EESK:s yttrande om "Riktlinjer för transeuropeiska energinfrastrukturer", EUT C 143, 22.5.2012, s. 125.

olika återverkningar på medlemsstaterna, som för närvarande uppvisar stora skillnader sinsemellan när det gäller beroendet av fossila bränslen, nuvarande energieffektivitetsnivå och potentialen att utveckla förnybara energikällor.

4.11 I detta sammanhang förväntas många delar av Europa fortsätta vara beroende av kol inom kraftproduktionen samtidigt som ett större intresse för skiffergasens möjligheter kräver gemensamma insatser i forskning och finansiering i syfte att genomföra kompletterande program för avskiljning och lagring av koldioxid. Skiffergas är visserligen användbar när det gäller att minska beroendet av energi från tredjeländer, men medför avsevärda miljörisiker som måste utvärderas noga. Det är nödvändigt att införa principer om fördelning av bördor och kostnader för större infrastrukturprogram mellan olika länder. Länder vars energiproduktion är beroende av kol måste uppmuntras och ges incitament så att de anstränger sig maximalt för att minska sina koldioxidutsläpp.

4.12 Enligt EESK är det ytterst viktigt att alla dessa konsekvenser blir bekostade, diskuterade och accepterade fullt ut av samtliga berörda parter och att åtgärder vidtas för att dela på justeringsbördan med utgångspunkt i kapaciteten och solidariteten både på EU-nivå och i medlemsstaterna. Tidigare erfarenheter pekar på att samhällen kan fås att acceptera behovet av förändring och de kostnader som sådan omvandling kräver, men endast under förutsättning att de är involverade fullt ut, att de inte upplever sig vara förfördelade och att de själva inser och accepterar bakomliggande behov. De nationella myndigheterna måste ge medborgarna verktyg att delta i dessa förväntade förändringar, och de måste sätta tydliga mål och förklara varför åtgärderna behövs.

4.13 Det är likaså viktigt att utsatta konsumenter skyddas från effekterna av höjda energipriser och att utsatta företag skyddas från orättvis konkurrens från regioner utanför EU som inte är underkastade liknande restriktioner. Medlemsstater eller regioner med särskilda svårigheter att genomföra energiomvandlingen kan även behöva extra stöd via strukturfonderna eller andra mekanismer, men de olika stödformerna får inte skapa orättvis konkurrens mellan länder och regioner. Man bör snarare harmonisera behövliga stödformer och principer för kostnadsfördelning vid större infrastrukturprojekt mellan länder. Den innebyggda risken i den centrala planeringsprocessen med alla sina krav måste uppmärksammas.

4.14 Europeiska kommissionen bör effektivt övervaka strategierna i EU:s medlemsstater för att säkerställa att konsumenternas intressen tillgodoses och att kostnadseffektivitet står som grund för genomförandet av smart teknik för sänkta koldioxidutsläpp. I synnerhet en välfungerande inre marknad, utvidgad kompetens och oavhängighet bland lagstiftningsorganen på energiområdet samt ett brett, allmänt åtagande att tillhandahålla tjänster i allmänhetens intresse bör uppnås i en anda av insyn, ansvar och information till allmänheten om hållbar konsumtion.

4.15 Ytterligare utbyggnad av förnybara energikällor stöter redan i dag på en rad problem. När det gäller tekniska aspekter har planer och investeringar inte ännu anpassats till kommande öknings av varierande och vitt spridda försörjningskällor i näten och i lagringssystemen. När det gäller ekonomiska aspekter är genomsnittskostnaden för förnybar energi visserligen fortfarande på nedåtgående, men den är än så länge ett dyrare alternativ vid kraftframställning i jämförelse med konventionella metoder (i synnerhet gaseldade kraftstationer). När det gäller konsumenterna har det förekommit lokalt motstånd mot vissa typer av anläggningar (i synnerhet vindkraft). Detta innebär att det intressantaste scenariot sett till 2050 är en hög andel förnybar energi med hög försörjningssäkerhet och närmast inga kostnader för bränsleanvändning (sol, vind osv.), men problemet att nå fram till detta ter sig som störst i dagsläget och förutsätter ett mycket beslutsamt och målmedvetet politiskt ledarskap. Och även i detta fall kan ovanstående argument endast gälla om lagringssystem och reservkraftstationer för koldioxidfri energi klarar av att kompensera den fluktuerande tillgången till de flesta former av förnybara energikällor.

4.16 Omvandlingen kan hanteras endast via beslutsamma och samordnade ansträngningar på alla nivåer. Kraftiga EU-insatser behövs för att ta fram gemensamma energieffektivitetsstandarder i alla sektorer, att driva på innovationen inom tekniska nyckelområden, att integrera marknaden och att harmonisera skatteåtgärder och incitament, att se över systemet för handel med utsläppsrätter, att samordna planerna för ett integrerat alleuropeiskt smart system för nätverk och energilagring osv. En tidig översikt av strategin Energi 2020 ter sig väsentlig innan Europa sätts på slutlig kurs mot 2030 eller 2050. Kommittén skulle vilja se landsspecifika och sektorsspecifika rapporter om de tre huvudmål som fastställts för innevarande årtionde.

4.17 För kommittén är det grundläggande att Europeiska kommissionen och medlemsstaterna inrättar en effektiv mekanism för att driva omvandlingen mot olika samarbetsformer. EESK ser helst att en integrerad europeisk energigemenskap inrättas i ett tidigt skede. Under tiden bör Europeiska kommissionen och medlemsstaterna tillsammans med lagstiftare och energioveroperatörer inrätta en samarbetsmekanism som gör det möjligt för dem att arbeta tillsammans på ett sätt som påminner om en kommande energigemenskap.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Energimix

5.1.1 Minskad koldioxid i Europas energisystem skulle kunna utgöra ett sannskyldigt trumfkort för europeisk konkurrenskraft på medellång sikt. Det kunde medföra genomgripande förändringar i medlemsstaternas energiproduktionsmix och innebära att man gradvis frångår fossila bränslen (olja, gas, kol) som fortfarande utgör 80 % av energimixen i EU. Dessa fossila bränslen är till stor del importerade, vilket gör Europeiska unionen beroende i finansiellt och ekonomiskt hänseende (nästan 55 % av vår energi kommer från källor utanför Europa). EU:s årliga uppköp av olja och gas uppgår till 270 respektive 40 miljarder euro, och kostnaderna för import av dessa bränslen hotar öka ytterligare inom de närmaste åren till följd av fluktuationerna i priserna på olja och gas.

5.1.2 Det blir mindre kostsamt för EU att övergå till lokala energikällor med låga koldioxidutsläpp än att hålla kvar ett energisystem som är beroende av importerad primärenergi, i synnerhet med hänsyn till den konstant ökande globala efterfrågan. Ett system med många olika energikällor stimulerar den lokala ekonomin och nya arbetstillfällen samt ökar energimedvetenheten i samhället. Utvecklingen av systemet skulle kunna bidra till att EU:s energi- och klimatmål uppnås. Framstegen i genomförandet av ett system med lokala energikällor med låga koldioxidutsläpp beror på medlemsstaternas energi- och finanspolitik. Vi förväntar oss mer beslutsamma åtgärder från kommissionens sida till stöd för en nationell politik för utveckling av lokala energikällor.

5.1.3 Därför bör förnybar energi uppmuntras vid sidan av tekniker som kan bidra till målet att fasa ut de fossila bränslena till lägre kostnad. Biomassa kan även spela en roll även om det då är viktigt att se till att de valda metoderna bidrar till minskade koldioxidmängder sett mot en komplett livscykel, och att de inte leder till osäkerhet i livsmedelsförsörjningen. Kärnenergin och utvecklingen av den väcker oro och motstånd i hela Europa. Kärnenergin kan dock bidra till övergången i energisystemet och minska koldioxidutsläppen i länder som väljer kärnkraftalternativet genom att göra det möjligt att minska kostnaderna för elsystemet och sänka elpriserna. Det kvarstår dock vissa öppna frågor om huruvida vissa kostnader, t.ex. de med koppling till säkerhet, avfallsdeponering, avveckling av anläggningar och ansvarsskyldighet, förblir externaliserade eller samhällsfinansierade.

5.1.4 El måste ges en mer framträdande roll än i dag eftersom det i hög grad kan bidra till utfasningen av fossila bränslen inom transport och uppvärmning/nedkylning. Den planerade fördubblingen av elens andel av den slutliga energikonsumtionen måste åtföljas av genomgripande förändringar i elproduktionsmetoderna samt i förfarandena inom handeln mellan europeiska länder. Dessutom behövs ökad och reell konkurrens mellan kraftframställare och försäljare.

5.1.5 Olja bör även framöver primärt användas för frakt och långdistansstrafik för passagerare. Gas kunde i sin tur användas som en tillfällig ersättare för mer nedsmutsande energikällor såsom kol eller olja, men dess primära roll under perioden fram till 2050 bör vara att utgöra ett övergångsbränsle på vägen mot energikällor med låga koldioxidutsläpp. Mot bakgrund av detta bör man i detalj inventera EU:s interna gastillgångar eftersom dessa kunde bidra till en ökad energisjälvförsörjning i EU.

5.1.6 Med tanke på fossila bränslen i stort bör EU snarast genomföra ytterligare undersökningar vad avser lokalisering och ekonomiska förutsättningar för avskiljning och lagring av koldioxid i kombination med en realistisk syn på koldioxid och ökad medvetenhet bland allmänheten.

5.1.7 I synnerhet inom tre verksamhetssektorer krävs det genomgripande förändringar i organisationen. Elproduktionen måste minska utsläppen med minst 95 %. Varje medlemsstat ska få möjlighet att skapa en egen balans mellan förnybar energi, kärnenergi och avskiljning och lagring av koldioxid. Bostad-

shus och affärsbyggnader måste även anpassas enligt minskningsmålet på 90 % med utgångspunkt i de strängare bestämmelserna för nybyggnation, energiförbrukning i nya anordningar och renovering av befintliga byggnader. Industrin måste minska utsläppen med 85 % och övervaka risken för koldioxidläckage genom utlokalisering av produktion till länder som har mindre begränsande utsläppsgränser.

5.2 Åtaganden inom näringslivet och finanssektorn

5.2.1 Energiomvandlingen erbjuder en möjlighet att gjuta nytt liv i EU:s näringsliv, skapa nya verksamheter och genomgripande förändra våra produktions- och konsumtionsmönster. Konkurrenskraften i EU måste underbyggas genom forskning, innovation och kapacitet att föra ut ren teknik på marknaden. Mot denna bakgrund måste EU och medlemsstaterna prioritera storskaliga projekt som involverar operatörerna i Europa och som gynnar näringslivet i stort, men i synnerhet de små och medelstora företagen, och man måste också beakta och utvärdera den lokala energiproduktionens betydelse.

5.2.2 Övergången till en ekonomi med låga koldioxidutsläpp måste främja sysselsättningen på den inre marknaden. I anslutning till omvandlingen av energinäringslivet måste lämpliga förutsättningar för nya arbetstillfällen skapas. Byggnadsbranschen och sektorn för förnybar energi bör kunna skapa ungefär 1,5 miljoner nya jobb fram till 2020.

5.2.3 EESK ställer sig bakom Europeiska kommissionens bedömning att de nya investeringarna på 270 miljarder per år under perioden fram till 2050, dvs. 1,5 % av EU:s BNP, kommer att bidra till tillväxten i Europa. Så mycket som 175–320 miljarder euro per år kunde sparas bara i utebliven import av kolväte. Investeringsamfundet kräver dock en samstämmig och ändamålsenlig marknadsram i hela EU och bättre samarbete mellan medlemsstaterna. Innovativa finansiella investeringsinstrument bör utvecklas, i synnerhet för att stödja små och medelstora företag på energiområdet.

5.2.4 Det finns behov av att slå samman de nödvändiga finansiella resurserna och att gå längre än stödsystem på nationell nivå, vilka är ineffektiva och hämmar konkurrensen. Den planerade översynen av ramen för statsstöd på miljöområdet 2013 bör bereda väg för stöd till tekniker som bidrar till minskade koldioxidutsläpp.

5.3 Att förbättra och minska konsumtionen: mer energieffektivitet och energihandel bland medlemsstaterna

5.3.1 Omfattande europeiska insatser behövs för att minska energikonsumtionen och förbättra förbrukningsmönstren genom att främja tekniker som kräver mindre energi och effektivisera energihandeln. Det behövs en gemensam ram av bindande bestämmelser för byggnader (39 % av all slutanvändning av energi i EU), transporter (30 %) och industrin (25 %). Det finns stora möjligheter till energiinbesparingar. Industrisektorn skulle kunna minska energikonsumtionen med 19 % och transportsektorn med 20 %.

5.3.2 EESK rekommenderar att åtagandena för insatser i klimat- och energipaketet fortgår på ett förnuftigt sätt samtidigt som man beaktar behovet att stödja länderna i centrala och östra Europa.

5.3.3 Den betydande tillväxten av förnybara energikällor i Nordsjön och möjligen, men i mindre utsträckning, i Östersjöregionen, samt sol- och vindenergi i södra Europa, kommer att kräva en "smartare" infrastruktur för att förbättra handeln mellan europeiska regioner och länder. Utbyggnaden av sådana "smarta nät" kunde göra det möjligt att skära ned konsumtionen med 9 % och koldioxidutsläppen med mellan 9 och 15 %. Detta föranleder prioriterad investering i sådan strategisk infrastruktur till ett värde mellan 1,5 och 2,2 miljarder euro under perioden fram till 2050 i syfte att modernisera och utveckla europeiska el- och gasnätverk.

5.3.4 Det kunde vara värdefullt för grupper av medlemsstater från vissa geografiska regioner att samordna sina energimixer, infrastrukturer och marknadsregler med målet att dela på fördelarna av de olika energikällor som står till buds. Genom ökad sammankoppling och harmonisering kunde deras marknader bli mer tåliga mot fluktuationer i produktion och konsumtion, och tillsammans kan de bättre säkerställa att EU:s energibehov tillgodoses.

5.4 Att involvera allmänheten i energiomvandlingen

5.4.1 Det är i dag en utmaning för demokratierna i EU att vinna allmänhetens godkännande av energivalen (kärnenergi, avskiljning och lagring av koldioxid, vindkraft, högspänningsledning osv.). EESK och de nationella ekonomiska och sociala råden samt konsumentorganisationer och andra medborgarorganisationer har en viktig roll att spela i spridningen av tydlig och öppen information om denna politik och när det gäller att mer

effektivt involvera allmänheten. Färdplanen utgör en möjlighet att utveckla deltagardemokrati i anslutning till en fråga som berör alla medborgare.

5.4.2 EESK föreslår att man lanserar en kampanj för information och medvetandegörande på bred bas i syfte att upplysa allmänheten i EU om de olika alternativen inom energiomvandling och om vilken framträdande roll som spelas av infrastrukturen och av det konsumtionsbeteende som förväntas av europeerna.

5.4.3 EESK anser att inrättandet av ett europeiskt civilsamhällesforum kunde gynna informationsspridningen inom EU genom att regelbundet samla lokala, regionala, nationella och europeiska intressegrupper för att tillsammans diskutera de viktigaste frågorna kring energiomvandlingen under perioden fram till 2050.

5.4.4 Inrättandet av en *europeisk energigemenskap* kunde även fästa uppmärksamhet vid energins avgörande och strategiska dimension (tillgänglighet, rimliga tariffer och priser, regelbundenhet, tillförlitlighet osv.) samt vid de förändringar som krävs under de närmaste 40 åren. Detta kunde vara ett uttryck för tanken på ett Europa som lyssnar på europeerna och som tar itu med frågor som direkt berör dem. Projektet kunde inbegripa ökad social harmonisering, vilket behövs för att förstärka och omdefiniera det europeiska projektet.

5.4.5 EESK rekommenderar att starkare stöd ges till lokala och regionala initiativ som är framträdande i frågor kring smart mobilitet, infrastruktur, transport, nybyggnation och renovering, uppvärmnings- och nedkylningsnätverk samt stadsplanering. EESK anser att initiativen bör uppmuntras eftersom de ofta gynnar energipolitik som är innovativ, decentraliserad och demokratisk.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

BILAGA

till Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Följande avsnitt i sektionens yttrande avlogs under debatten till förmån för ändringsförslag eller kompromissändringsförslag, men fick minst en fjärdedel av rösterna:

Punkt 1.1

"Europeiska ekonomiska och sociala kommittén välkomnar energifärdplanen för 2050 och dess mål att inrätta en ram för den omfattande utfasning av fossila bränslen inom energisektorn som man har kommit överens om fram till 2050 (Europeiska rådet oktober 2009). Utmaningen ligger inte enbart i att uppnå en hållbar och tillförlitlig energimix med låg andel fossila bränslen på en konkurrenssatt marknad utan även att övertyga det civila samhället om att detta är ett mål som kan förverkligas."

Omröstningsresultat

Röster för: 88

Röster emot: 41

Nedlagda röster: 13

Punkt 4.5

"Kommittén håller också med om analysen i färdplanen av de främsta utmaningar och möjligheter som måste behandlas på EU-nivå för att ställa om energisystemet, tänka om när det gäller energimarknaderna, mobilisera investerarna, engagera allmänheten och driva på förändring på nationell nivå. Med förbehåll för de mer detaljerade kommentarerna nedan stöder kommittén de föreslagna prioriteringarna, särskilt det sista avsnittet där tio nyckelvillkor eller nyckelfrågor räknas upp som måste tas upp snarast för att driva processen framåt."

Omröstningsresultat

Röster för: 75

Röster emot: 51

Nedlagda röster: 24

Punkt 5.1.3

"Därför bör förnybar energi uppmuntras vid sidan av tekniker som kan bidra till målet att fasa ut de fossila bränslena till lägre kostnad. Biomassa kan även spela en roll även om det då är viktigt att se till att de valda metoderna bidrar till minskade koldioxidmängder sett mot en komplett livscykel, och att de inte leder till osäkerhet i livsmedelsförsörjningen. Kärnenergin kan bidra till övergången i energisystemet och minska koldioxidutsläppen i länder som väljer kärnkraftalternativet genom att göra det möjligt att minska kostnaderna för elsystemet och sänka elpriserna. Det kvarstår dock vissa öppna frågor om huruvida vissa kostnader, t.ex. de med koppling till säkerhet, avfallsdeponering, avveckling av anläggningar och ansvarsskyldighet, förblir externaliserade eller samhällsfinansierade."

Omröstningsresultat

Röster för: 89

Röster emot: 53

Nedlagda röster: 8

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Att göra EU:s utvecklingspolitik mer effektiv: En agenda för förändring / Det framtida upplägget för budgetstödet från EU till tredjeländer"

COM(2011) 637 final och COM(2011) 638 final

(2012/C 229/26)

Föredragande: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

Den 30 oktober 2011 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Att göra EU:s utvecklingspolitik mer effektiv: en agenda för förändring / Det framtida upplägget för budgetstödet från EU till tredjeländer"

COM(2011) 637 final och COM(2011) 638 final.

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 30 april 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 24 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 146 röster för, 60 röster emot och 30 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén välkomnar och stödjer de båda förslagen men insisterar på att de uppställda målen måste anpassas till den verklighet som de befolkningar, som stöden riktar sig till, lever i.

Vi föreslår därför följande:

1.1 Att man involverar det civila samhällets organisationer (bl.a. fackföreningar, kooperativ, icke-statliga organisationer och arbetsgivarorganisationer) inte bara i de allmänna riktlinjerna utan genom hela processen med urval och genomförande av projekt samt utvärdering av resultaten för att stödja och komplettera de administrativa, diplomatiska och rättsliga förfarandena för kontroll och utvärdering av EU:s finansiering.

1.2 Att man involverar och inte bara rådfrågar arbetsmarknadens parter och organisationerna i civilsamhället, vilket skulle göra det möjligt att dra fördel av sakkunskap som bygger på sociala, ekonomiska och miljömässiga erfarenheter och av engagerade medborgares frivilliga insatser, i arbetet med att förbättra representativiteten och demokratin – öppenhet, utvidgning, insyn och oberoende (målet om egenansvar).

1.3 I detta sammanhang utgör de ekonomiska och sociala råden en värdefull resurs. EESK har tillsammans med sina olika parter, dvs. den tredje sektorns organisationer, fackföreningar och arbetsgivarorganisationer, alltid engagerat sig oavsett hindren. Kommittén har varit samtalspart för de europeiska offentliga myndigheterna i de delegationer som den har haft förbindelse med, och har byggt broar mellan institutionerna och civilsamhällets, arbetsmarknadens och näringslivets organisationer och vid många tillfällen rekommenderat att EU:s myndigheter ska ägna de mänskliga rättigheterna större uppmärksamhet.

1.4 **Man måste också säkerställa en bättre balans i samråden med organisationerna i det civila samhället** i EU och i mottagarländerna. Det är ytterst viktigt att undvika att den europeiska utvecklingspolitiken instrumentaliseras, och man måste därför särskilt garantera ett korssamråd med icke-statliga aktörer ⁽¹⁾.

1.5 Agendan för anständigt arbete, som bidrar till en inkluderande och hållbar utveckling, måste beaktas när det gäller koncentration av sektorer på landsnivå. Arbetsmarknadens parter måste involveras från början i den politiska dialogen för att säkerställa ett demokratiskt egenansvar i utvecklingsinsatserna, som inte bara berör regeringarna.

1.6 En differentiering mellan länder eller grupper av länder måste bygga på relevanta indikatorer som FN:s index för mänsklig utveckling och vara i linje med fattigdomsbekämpningen. Under alla omständigheter bör det införas en strategi för gradvis utfasning av de så kallade tillväxtekonomierna.

1.7 EU:s stöd till god förvaltningssed och mänskliga rättigheter (en grundpelare i agendan för förändring) bör syfta till att främja ett människorättsbaserat perspektiv på utveckling som omfattar följande principer: deltagande i politiska processer, demokratiskt egenansvar och rättighetsinnehavarnas egenmakt, system för efterlevnad av mänskliga rättigheter i internationella avtalade åtaganden och samstämmighet mellan politiken för mänskliga rättigheter, bistånd och ekonomisk politik.

⁽¹⁾ EUT C 211, 19.8.2008, s. 77–81: "Föreningsfriheten i partnerländerna i Medelhavsområdet", föredragande: Juan Moreno Preciados.

1.8 Kommittén föreslår att man ska lägga särskild vikt vid följande förbättringar i syfte att göra det möjligt att **på ett mer effektivt sätt fördela det offentliga och privata biståndet**:

- Eftersom de länder som har störst behov av bistånd ofta också är de som är drabbade av de värsta formerna av korruption, bör man lägga särskild vikt vid antikorrupsionsåtgärder. Vid utbetalningar av budgetstöd bör icke-statliga aktörer, arbetsmarknadens parter och människorättsorganisationer samt europeiska nätverk konsulteras och involveras i fastställandet av prioriteringar, övervakning etc.
- Sektorsspecifika frågor bör stå i centrum vid den strategiska omdefinieringen av stödmålen. Kommittén vill i detta sammanhang särskilt framhålla millennieutvecklingsmålen. Särskild vikt bör läggas vid det sociala området, utbildningsområdet, även yrkesinriktad utbildning, hälso- och sjukvårdsområdet, utveckling av och tillgång till IKT, funktionshindrades rättigheter, mänskliga rättigheter och arbetstagares rättigheter, kvinnors rättigheter i arbetslivet och privatlivet och deras deltagande i det offentliga livet.
- Offentligt bistånd är fortfarande avgörande och nödvändigt för utvecklingen av partnerländerna. För att uppnå en bättre samordning av medlemsstaternas och EU:s direktstöd bör emellertid stödet från icke-statliga organisationer och den privata sektorn beaktas i samordningsprocessen och omfattas av samma principer om samstämmiga mål och om redovisning.
- Kommittén är bekymrad över de flesta medlemsstaternas tendens att minska utvecklingsbiståndet och understryker att det civila samhället måste involveras mer i besluten om budgetstöd.

1.9 Kommittén anser att **kommissionen i största möjliga utsträckning bör stärka det europeiska civila samhällets och mottagarländernas direkta engagemang** i en strävan efter ett partnerskap. Detta ska syfta till en positiv inverkan på de mänskliga rättigheterna och kampen mot korruptionen samt minska risken för ineffektivt stöd och sociala problem.

1.10 Medlemsstaterna bör förbinda sig att samordna sitt bistånd på EU-nivå. I en situation där EU befinner sig mitt i en allvarlig kris bör de europeiska skattebetalarna ha större möjlighet att få information om biståndsmålen och uttrycka sina synpunkter om dessa mål och, för att öka stödet för målen, få tillgång till relevant information genom utbildningsinsatser som riktar sig till allmänheten och till frivilliga och anställda inom icke-statliga organisationer.

1.11 EU bör på samma sätt väsentligt förbättra biståndets effektivitet genom man i samband med ekonomiska partnerskapsavtal och associerings- eller frihandelsavtal inom ekonomi, industri och jordbruk bedömer deras konsekvenser dels innan man sluter avtalen, dels i samband med uppföljningen av dem.

2. Inledning

2.1 I förlängningen av grönboken "EU:s utvecklingspolitik till stöd för en socialt integrerande tillväxt och en hållbar utveckling – att göra EU:s utvecklingspolitik effektivare" av den 10 november 2010 (COM(2010) 629 final) har kommissionens förelagt EESK två förslag för yttrande.

2.2 Vid en tidpunkt när EU står inför nya globala utmaningar samtidigt som vi närmar oss 2015 som utgör tidsgränsen för att uppnå millennieutvecklingsmålen och de aktiva förberedelserna av nästa fleråriga budgetram, söker EU efter rätt kombination av åtgärder, verktyg och resurser så att kampen mot fattigdomen kan bedrivas på ett effektivt sätt mot bakgrund av målen för en hållbar utveckling. Europeiska kommissionen föreslår nu ett program för förändring som ska bidra till att stärka Europas solidaritet med utvecklingsländerna i denna kamp.

2.3 EU har redan gjort betydande insatser för att minska fattigdomen och i synnerhet för att bidra till millennieutvecklingsmålen. Detta hindrar dock inte att djup fattigdom består i många delar av världen. De folkliga rörelserna i Nordafrika och Mellanöstern har emellertid visat att det är viktigt att göra betydande framsteg för att uppnå millennieutvecklingsmålen. Enligt kommissionen måste EU:s utvecklingspolitik utformas med hänsyn till de växande olikheterna mellan mottagarländerna. EU bör också kunna vidareutveckla sitt samarbete med den privata sektorn, stiftelser, organisationer inom det civila samhället och lokala och regionala myndigheter, allteftersom dessa aktörers betydelse för utvecklingspolitiken växer. För att nå bättre resultat och öka sin synlighet bör EU och dess medlemsstater tala med en röst och agera tillsammans.

2.4 Svåra ekonomiska tider och ansträngda budgetar gör det viktigare än någonsin att se till att biståndet förvaltas effektivt, ger bästa möjliga resultat och fungerar som hävstång för ytterligare utvecklingsfinansiering.

2.5 Europeiska unionens utvecklingssamarbete kommer att fortsätta bygga på de utvecklingsstrategier som utformas av varje partnerland, i linje med principerna om egenansvar och partnerskap. EU eftersträvar i praktiken en större ömsesidighet i åtagandena i förhållande till partnerländerna, inklusive en ökad ansvarsskyldighet för båda parter i fråga om resultaten. Exakt var och på vilket sätt EU bör agera bör beslutas genom en dialog med varje berört land inom ramen för ett samordnat givarnätverk. Samtidigt bör man eftersträva ett effektivare samarbete inom den multilaterala strukturen.

2.6 Kommissionen antog dessutom den 7 december 2011 "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett finansieringsinstrument för utvecklingsarbete" ⁽²⁾, som konkretiserar de riktlinjer som föreslogs i grönboken och i de båda meddelanden som behandlas nedan.

⁽²⁾ KOM(2011) 840 final, 7.12.2011, SEC(2011) 1469 och 1470.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Kommittén påminner om att den i tidigare yttranden har framfört många synpunkter som fortfarande är giltiga. Det handlar framför allt om följande:

— "EU:s instrument för utvecklingssamarbete" ⁽³⁾

— "Det europeiska instrumentet för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter" ⁽⁴⁾, där EESK efterlyste "en debatt inom institutionerna om det civila samhällets roll i EU:s utrikespolitik med avseende på mänskliga rättigheter och om möjligheten att mer direkt engagera det civila samhället i utformningen och genomförandet av denna politik. Det bör ske ett systematiskt samråd med det organiserade civila samhället innan något som helst strategidokument utarbetas, och det gäller även specifika strategidokument som rör enskilda tredjeländer (...)"

3.2 EESK stödjer särskilt målen om mänskliga rättigheter framför allt inom områden som mänskliga rättigheter på arbetsplatsen, jämställdhet, skydd och främjande av barns rättigheter, även med målet att utrota barnarbete, och informellt arbete utan socialt skydd (anständigt arbete och ILO:s konventioner).

3.3 Även om kommissionen stödjer genomförandet av millenniemål 1 (utrotning av svår fattigdom) konstaterar kommittén att man fortfarande ägnar de andra målen alltför lite uppmärksamhet, trots att ökad inriktning på dessa mål skulle leda till att arbetet för att uppnå alla målen skulle påverkas positivt. Till exempel skulle genomförandet av mål 7 om att uppnå miljömässig hållbarhet bidra till att minska fattigdomen.

3.4 Kommittén understryker behovet av att särskilt avsätta ekonomiska resurser till könsrelaterade frågor (mål 3) som ett led i utvecklingssamarbetet. Framför allt beklagar kommittén avsaknaden av information och data samt systematisk övervakning, vilket gör det mycket svårt att konstatera någon som helst positiv eller negativ effekt beträffande jämställdhet. Detta gör det betydligt svårare att vidta åtgärder baserade på sakkunskap och att utforma strategier och insatser som kan minska ojämlikheten. Av effektivitetsskäl bör könsrelaterade frågor integreras i all politik och stöddas av finansiering och bistånd som är förutsebara. Annars kommer vi inte att uppnå något resultat och andra mål som förefaller vara mer akuta att prioriteras högre ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ EESK:s yttrande om "EU:s instrument för utvecklingssamarbete: det organiserade civila samhällets och arbetsmarknadsparternas roll" EUT C 44, 11.2.2011 (föredragande: Giuseppe Antonio Maria Iuliano).

⁽⁴⁾ EESK:s yttrande "Det europeiska instrumentet för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter". EUT C 182, 4.8.2009 (föredragande: Iuliano).

⁽⁵⁾ Report of the Parliamentary Committee on Women's Rights on the Multiannual Framework 2014-2020 - Assessing Gender relevance of EU External Actions.

3.5 EESK har (via sina kontaktgrupper, uppföljningskommittéer, deltagandet i rundabordsamtal mellan EU och Indien, Brasilien, AVS-länderna osv., samt i Euromedpartnerskapet och det östliga partnerskapet) i samband med sina studieresor träffat EU-delegationerna för att diskutera decentralisering och de uppgifter som delegerats till EU:s representationer. Kommittén konstaterar att EU-delegationernas stöd bör utvidgas till att omfatta europeiska icke-statliga organisationer på fältet, vilket skulle öka öppenheten i det europeiska stödet.

3.6 EESK ställer sig bakom målen i förslagen, men vill framföra vissa förslag när det gäller budgetstödinstrumentet, eftersom det inte stöds av den breda allmänheten. Rekommendationerna från det civila samhällets organisationer och arbetsmarknadsparterna m.fl. bör i större utsträckning beaktas när programmen utformas och övervakas: demokrati, öppenhet, spårbarhet för att kunna bekämpa slöseri, korruption, skattesmitning, maktmissbruk och missbruk av politiska, polisiära eller militära befogenheter ⁽⁶⁾ osv.

3.7 För det första bör utvärderingen vara heltäckande om man vill undvika att om åtta år (budgetplanen 2014–2020) på nytt konstatera att kommissionen har kommit till samma slutsatser, nämligen att resultaten är nedslående och att kommissionen har försökt korrigera situationen genom att också beakta de uppdrag som infogats i det nya fördraget, men i princip fortsatt som tidigare: samråd i efterhand, ökade kontroller genom överdrivna rapporteringskrav utan motsvarande personalökning eller kontroll av inriktningen, oavsett om det rör sig om organiserade nätverk eller individer. Man bör prioritera bistånd till de mest sårbara samhällsgrupperna, de som saknar tillgång, inbegripet i landsbygdsområden och perifera regioner.

3.8 För det andra: Genom att gynna de stora ekonomiska aktörerna på båda sidor om stödet (givare/mottagare) lägger man tonvikten vid den synbara effektiviteten till nackdel för långsiktiga investeringar i människor.

3.9 Slutligen bör kommissionen vid bedömningen av biståndsmålen vara tydlig i fråga om – och tydligt ange – hur dess biståndsprogram hänger samman med och kan skiljas från dess förhandlingsmål för såväl de ekonomiska partnerskapsavtalen som frihandelsavtalen. Brist på tydlighet i denna fråga skapar inte bara förvirring och missförstånd utan kan också leda till att man inte erkänner att det offentliga utvecklingsbiståndet hittills inte i tillräcklig utsträckning har stimulerat till genomförande av millenniemålen, eftersom målen för biståndet och målen för resten av EU:s yttre politik (särskilt handelspolitiken) inte har legat i linje med varandra.

⁽⁶⁾ EESK:s yttrande: "Regional integrering för utveckling i AVS-länderna". EUT C 317, 23.12.2009, s. 126–131, föredragande: Dantin, medföredragande: Jahier.

3.10 EU skulle därför kunna stimulera utvecklingen av inkluderande tillväxt mer, med inriktning på övergången till en "grön" ekonomi med fokus på mänsklig utveckling, spridning och överföring av kunskaper och nödvändig teknik, bättre resultat av biståndet genom en utvärdering av konsekvenserna av de avtal som EU har slutit på olika ekonomiska områden, ökad effektivitet i det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (7).

3.11 Man bör påminna om att målet om 0,7 % av medlemsstaternas BNI (Parisdeklarationen) fortfarande gäller i fråga om volym, men att många medlemsstater redan före den finansiella krisen 2008 gömde sig bakom slagordet "mindre bistånd, men med bättre kvalitet" (Monterrey 2002, Johannesburg 2002). EU:s medlemsstater bidrar alla till de europeiska eller internationella biståndsprogrammen, men med tiden har stora delar av samhället gått miste om de fördelar – både ekonomiska och miljömässiga – som förespeglades. Det är alltså nödvändigt att återupprätta förtroendet såväl på biståndsområdet som inom den ekonomiska sfären, mellan det civila samhället och de politiska och ekonomiska ledarna, både i nord och i syd.

3.12 För att skapa ett samordnat och effektivt bistånd bör medlemsstaterna och kommissionen tillsammans satsa på en sammanjämkning av målen. EU-institutionerna är alltför svaga i förhållande till de olika bidragsgivande medlemsstaternas sårbarheten. Regeringarna i mottagarländerna har därför kunnat utnyttja EU-medlemsstaternas skilda ekonomiska intressen, och kunnat spela på rivalitet eller konkurrens mellan olika typer av biståndsfinansiering och mellan kontinenter (EU, G-20, OECD osv.).

3.13 Det är viktigt att vidta åtgärder för att stödja den demokratiska processen. Man bör alltid eftersträva en balans mellan samråd med arbetsmarknadsparterna och med andra organisationer i det civila samhället för att få ett positivt gensvar och uppnå temamålen.

3.14 Man kan inte resonera som om inte EU självt har drabbats av sociala följder av finanskrisen, som har fått ekonomiska följder, och därefter budgetmässiga, sociala och politiska konsekvenser. EU måste med sitt bistånd och sitt utvecklings-samarbete uppmuntra en minskning av förbrukningen av råvaror, underlätta tekniköverföring, främja bearbetningsindustrin i de länder som är nettoexportörer av råvaror för att minska det ekologiska fotavtrycket och samtidigt minska effekterna av klimatförändringarna.

Företagsklimat, regional integration och världsmarknader

3.15 Resultaten av Busankonferensen visade inte att EU har någon särskild övertygelse eller någon fast övertygelse när det gäller stöd till tekniköverföring, förbättring av bostäder inför klimatförändringarna eller bättre offentliga tjänster. EU:s insatser drunknade i ett överflöd av privat sponsring och finansiering från multinationella eller transnationella ekonomiska intressen (vilket är ett välkommet tecken på den privata sektorns starka

engagemang för utveckling), trots att unionens andel och offentliga bidrag fortfarande utgör hälften av det officiella utvecklingsbiståndet.

3.16 På det internationella planet tillhandahåller vissa mycket stora företag, särskilt inom infrastruktursektorer som byggnation, vattenförvaltning, jordbruk och livsmedel, energi osv., preliminära genomförbarhetsstudier till de regeringar som får bistånd, vilka används för att övertyga möjliga långivare och dra nytta av mottagarländernas åtagande att respektera grundläggande rättigheter och verka för att dessa genomförs genom att föreslå större arbeten. Det har emellertid hänt att de stödmedel som har erhållits placeras på finansmarknaden av medlemmar i den lokala förvaltningen eller av den nationella mottagaren utan att användas för genomförandet av de projekt som de ursprungligen varit avsedda för. De har kunnat gå till finansiella placeringar i Europa där de satts "i säkerhet" på privata konton.

3.17 Kommittén har därför ställt sig bakom målen om att bekämpa skatteflykt och korruption, som bör inbegripa kampen mot tvätt av pengar från kriminell verksamhet eller skatteflykt, utnyttjande av informellt arbete, tvångsarbete eller barnarbete. EU skulle på så sätt bättre kunna uppnå målet om samordning med andra givare.

3.18 EU bör alltså absolut uppmana sina medlemsstater att öka sina bidrag, men på ett samordnat och integrerat sätt. EU bör samråda med det civila samhället om målens relevans för att övertyga medlemsstaterna om att utvecklingsbistånd inte bara handlar om image och marknadsandelar, och EU bör främja och gynna dialogen mellan de olika organisationerna i det civila samhället, arbetsmarknadsparterna, medlemsstaterna samt involvera de lokala och regionala myndigheterna både i och utanför EU.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Efter det stöd som de fick av Accraforumet i september 2010 antog organisationerna i det civila samhället "Istanbulprinciperna" om effektivitet i utvecklingen, som var resultatet av en lång samrådsprocess i mer än 70 länder och sektorer. Dessa principer utgör grundvalen för en internationell ram för utvecklingens effektivitet som antogs i juni 2011. Där fastställs kriterier för att tolka och samordna de icke-statliga organisationernas praxis i fråga om i Istanbulprinciperna genom anpassning till lokala och sektorsmässiga förhållanden. I detta sammanhang bad kommissionen kommittén att utarbeta ett förberedande

(7) Se fotnot 4.

yttrande om hur det civila samhället skulle kunna delta i utvecklingspolitiken och utvecklingssamarbetet inom ramen för en strukturerad dialog ⁽⁸⁾.

4.2 Kommittén fäster stor vikt vid förberedelserna inför FN:s konferens om hållbar utveckling i Rio de Janeiro 2012 (Rio+20) i juni 2012.

4.3 EESK vill därför erinra om de slutsatser och rekommendationer som formulerats i kommitténs yttrande "Rio+20: Mot en grön ekonomi och bättre styresformer – Det europeiska organiserade civila samhällets bidrag" ⁽⁹⁾ och budskapet i det tilläggsyttrande om "EESK:s ståndpunkt vad gäller förberedelserna inför Förenta nationernas konferens om hållbar utveckling (Rio+20)" ⁽¹⁰⁾ som nyligen offentliggjordes.

4.4 Vid FN:s konferens Rio+20 bör världens ledare åta sig att följa en konkret handlingsplan för att med tanke på vår planetens begränsningar främja millenniemålen om hållbar utveckling och utrotning av fattigdom (mål 1).

4.5 EESK vill särskilt understryka att utrotning av fattigdom och säkerställande av tillräcklig kost, säkert dricksvatten och hållbar energi för alla bör vara centrala prioriteringar på dagordningen för Rio+20. Främjandet av ett lokalt jordbruk som respekterar miljön i utvecklingsländerna spelar en väsentlig roll i kampen mot fattigdomen och förbättringen av livsmedelssäkerheten, och utgör en drivkraft för utvecklingen av ekonomiskt välmående landsbygdsregioner.

4.6 I fråga om den privata sektorn bör man stödja erkännandet av arbetsmarknadsparterna (arbetsgivarorganisationer och fackföreningar) och vikten av den sociala dialogen i många partnerländer. Den sociala dialogen är väsentlig för att skapa ett starkt demokratiskt egenansvar för målen för den ekonomiska, sociala och miljömässiga utvecklingen, vilket också förordas av FN:s utvecklingsprogram respektive miljöprogram (övergång till en grön ekonomi), samt respekt för de grundläggande arbetsnormerna och främjandet av social rättvisa. Genom dialog och social rättvisa bidrar företrädare för arbetsgivare och arbetstagare till utformningen av effektiva strategier för social, ekonomisk och miljörelaterad utveckling, förebygger konflikter och stärker den sociala stabiliteten.

4.7 Det är viktigt att alla berörda aktörer i den privata sektorn – genom att man uppmuntrar till en utbredd användning av principerna om företagets sociala ansvar och liknande initiativ – tillämpar de arbetsnormer och principer som fastställs i

ILO:s konventioner och omfattas av det kontrollsystem som inrättats av ILO. Särskilt multinationella företag, och i synnerhet de som på ett eller annat sätt även drar nytta av offentligt stöd, måste vidta aktiva åtgärder för att visa att de respekterar de vägledande principerna vad gäller företag och de mänskliga rättigheterna inom FN:s ram för att "skydda, respektera och åtgärda", ILO:s trepartsdeklaration om principer för multinationella företag och socialpolitik, OECD:s riktlinjer för multinationella företag och FN:s näringslivsinitiativ Global Compact. De kan också rätta sig efter den praxis som utarbetats av IFC (Världsbanken) och ILO om främjande av grundläggande arbetsnormer i hela produktionskedjan.

4.8 Stöd från den privata sektorn kan främja utvecklingen, men det officiella utvecklingsstödet får inte utnyttjas som en garant för den privata sektorns risker eller ersätta offentliga tjänster. Vad gäller offentlig-privata partnerskap bör man med utgångspunkt i en ingående analys av de verkliga behoven på lång sikt möjliggöra och säkerställa en rättvis fördelning av riskerna för lokalsamhället, och tillgång till de varor och tjänster som produceras på rimliga ekonomiska villkor som är miljömässigt hållbara. De bör präglas av en genuin användning av en flerpartsstrategi och bör inte fungera som verktyg för en privatisering av offentliga tjänster där sådana finns, fungerar effektivt eller kan förbättras.

4.9 Den sociala ekonomins företag och organisationer (inklusive kooperativ) är väsentliga aktörer för den hållbara utvecklingen i mottagarländerna, och de bör höras och involveras i arbetet med att fastställa mål, och få stöd att genomföra målen så att de kan utveckla sin potential som biståndsaktörer med egenansvar för biståndet.

4.10 I många av vad man nu räknar till medelinkomstländerna i Afrika, Asien eller Latinamerika har fattigdomen långtifrån försvunnit, och klyftan mellan rika och fattiga fortsätter att växa. Faktum är att 75 % av världens fattiga bor i medelinkomstländerna. Detta innebär att målet om att bygga demokratiska och rättvisa samhällen med starka arbetsmarknadsparter fortfarande är relevant för de geografiska programmen.

4.11 I alla händelser bör utvecklingsländerna fortfarande vara berättigade att få stöd genom de tematiska programmen, som följaktligen bör förstärkas. Här bör man lägga på bestämmelserna om att arbeta med högst tre temaområden per land, i samråd med både regeringarna i mottagarländerna och de privata ekonomiska och sociala aktörerna samt andra organisationer i det civila samhället.

4.12 Det politiska valet att successivt upphöra att stödja de rikaste utvecklingsländerna bör grundas på relevanta FN-indikatorer om mänsklig och social utveckling och genomföras inom OECD:s internationella samförståndsram i syfte att minska de interna skillnaderna.

⁽⁸⁾ EESK:s yttrande om "Det civila samhällets medverkan i EU:s utvecklingspolitik", EUT C 181, 21.6.2012, 28.

⁽⁹⁾ EUT C 376, 22.12.2011, s. 102.

⁽¹⁰⁾ EUT C 143, 22.05.2012, s. 39.

4.13 Kommittén stöder syftet att stärka de nationella aktörernas betydelse och legitimitet i partnerländernas budgetprocess, och anser att offentliggörandet av konkreta och kontrollerbara uppgifter om budgetstöd kan möjliggöra stora framsteg med avseende på biståndsmålen och millenniemålen. EESK stöder sålunda Europeiska kommissionens strävan att uppnå detta.

Bryssel den 24 maj 2012

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

BILAGA

till Yttrandet från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Följande ändringsförslag som fått minst en fjärdedel av de avgivna rösterna avlogs:

Ändringsförslag 14: punkt 3.16

~~"På det internationella planet är likviditeten i de mycket stora företagen (särskilt närvarande inom sektorer som infrastruktur, byggnation, vattenförvaltning, jordbruk och livsmedel, energi osv.) (1) ibland alltför beroende av offentligt utvecklingsbistånd. De genomförbarhetsstudier som tillhandahålls i förhand till de regeringar som får bistånd används för att övertyga andra möjliga långivare, och drar nytta av mottagarländernas åtagande att respektera grundläggande rättigheter och verka för att dessa genomförs genom att föreslå större arbeten. Det har emellertid hämt de stödmedel som har erhållits placeras på finansmarknaden av medlemmar i den lokala förvaltningen eller av den nationella mottagaren utan att användas för genomförandet av projekt de ursprungligen varit avsedda för. De har kunnat gå till finansiella placeringar i Europa där de satts i säkerhet på privata konton."~~

Motivering

Punkten verkar varken vara tydlig eller tillföra yttrandet något. Den sista meningen verkar inte visa på ett övergripande problem, utan på en enskild brottslig handling som begåtts av en eller flera personer. Mervärdet är mer än oklart.

Resultat av omröstningen

Röster för: 57

Röster emot: 137

Nedlagda röster: 29

Ändringsförslag 10: punkt 4.8

~~"Stöd från den privata sektorn är en avgörande faktor för att kan främja utvecklingen, men det officiella utvecklingsstödet får inte utnyttjas som en garant för den privata sektorns risker eller ersätta offentliga tjänster. Vad gäller offentlig-privata partnerskap bör man med utgångspunkt i en ingående analys av de verkliga behoven på lång sikt möjliggöra och säkerställa en rättvis fördelning av riskerna för lokalsamhället, och tillgång till de varor och tjänster som produceras på rimliga ekonomiska villkor som är miljömässigt hållbara. De bör präglas av en genuin användning av en flerpartsstrategi och bör inte fungera som verktyg för en privatisering av offentliga tjänster där sådana finns, fungerar effektivt eller kan förbättras."~~

Motivering

För att trygga en balanserad hållning.

Resultat av omröstningen

Röster för: 96

Röster emot: 126

Nedlagda röster: 11

(1) Fram till reformen av Världsbankens och EIB:s kriterier för stödberättigande, och även nu, trots de reformer som inletts.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/66/EG om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer vad gäller utsläppande på marknaden av bärbara batterier och ackumulatorer som innehåller kadmium och som är avsedda att användas i sladdlösa elektriska handverktyg"

COM(2012) 136 final – 2012/0066 (COD)

(2012/C 229/27)

Huvudföredragande: **Josef ZBOŘIL**

Den 16 april 2012 beslutade rådet att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/66/EG om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer vad gäller utsläppande på marknaden av bärbara batterier och ackumulatorer som innehåller kadmium och som är avsedda att användas i sladdlösa elektriska handverktyg"

COM(2012)136 final – 2012/0066(COD).

Den 24 april 2012 gav kommitténs presidium facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö i uppdrag att utarbeta ett yttrande i ärendet.

Med tanke på ärendets brådskande karaktär utnämnde kommittén vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 24 maj) Josef ZBOŘIL till huvudföredragande och antog följande yttrande med 121 röster för, 6 röster emot och 5 nedlagda röster:

1. Rekommendationer och slutsatser

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén välkomnar förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/66/EG om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer vad gäller utsläppande på marknaden av bärbara batterier och ackumulatorer som innehåller kadmium och som är avsedda att användas i sladdlösa elektriska handverktyg (COM(2012) 136 final av den 26 mars 2012) samt den tillhörande konsekvensanalysen (SWD(2012) 66 final).

1.2 Kommittén anser inte att konsekvensbedömningen innehåller tillräckligt pålitlig information för att kunna ligga till grund för kommissionens förslag om NiCd-batterier. Kommittén noterar att nickelmetallhydridbatterier inte kommer att användas i elektriska handverktyg från och med 2015 och därför inte är en kommersiell livskraftig alternativ batteriteknik. Därför kommer enbart en batteriteknik, litiumjon, att finnas kvar när undantaget för NiCd-batterier har avskaffats och detta är en potentiell kommersiell risk för sektorn för elektriska handverktyg.

1.3 Kommittén rekommenderar att det aktuella förslaget till direktiv antas, att tidsgränsen för utsläppande på marknaden av batterier som innehåller mer än 0,002 % kadmium per viktenhet fastställs till den 31 december 2018 och att man fastställer att reservatsatser av NiCd-batterier ska vara tillåtna på marknaden i fem år efter detta. Efter detta datum är det endast tillåtet att saluföra nöd- och alarmsystem samt medicinsk specialutrustning med batterier som innehåller kadmium.

1.4 EESK välkomnar tillämpningen av proportionalitetsprincipen i denna mycket specifika beslutsprocess och stöder kommissionens förslag. Kommittén rekommenderar därför att Europaparlamentet och rådet antar förslaget till direktiv (COM(2012) 136 final) med de ändringar som föreslås i punkt 1.3.

1.5 Kommittén rekommenderar också att kommissionen tilldelas de genomförandebefogenheter som anges i förslaget till direktiv med den innebörd och räckvidd som föreslås. Vid tilldelningen av dessa befogenheter i enlighet med Europaparlamentets och rådets förslag till direktiv (COM(2012) 136 final) måste man kunna säkerställa att förfarandena är öppna och att de berörda aktörerna tar sitt fulla ansvar när det gäller tillämpningen av kommissionens genomförandebefogenheter. Kommittén framhåller att de berörda organen bör arbeta på ett öppet sätt och ta ansvar för sina beslut.

2. Sammanfattning av kommissionens dokument

2.1 Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/66/EG av den 6 september 2006 om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer och om upphävande av direktiv 91/157/EEG förbjuds utsläppande på marknaden av bärbara batterier och ackumulatorer, inklusive sådana som ingår i apparater, som innehåller mer än 0,002 % kadmium per viktenhet. Bärbara batterier och ackumulatorer som är avsedda att användas i sladdlösa elektriska handverktyg har emellertid varit undantagna från det förbudet.

2.2 Kommissionen har lagt fram ett förslag för granskning eftersom det i artikel 4.4 i batteridirektivet krävs att kommissionen ska se över undantaget av förbudet mot kadmium i

bärbara batterier och ackumulatorer som är avsedda att användas i sladdlösa elektriska handverktyg (artikel 4.3 c) och lämna in en rapport om så är lämpligt tillsammans med relevanta förslag, som syftar till att införa ett förbud mot kadmium i batterier och ackumulatorer.

2.3 En rapport från kommissionen lades fram för Europaparlamentet och rådet i december 2010. I rapporten drogs slutsatsen att det då inte var lämpligt att lägga fram förslag avseende undantaget för bärbara batterier som innehåller kadmium och som var avsedda att användas i sladdlösa elektriska handverktyg eftersom det inte fanns tillgång till all den tekniska information som krävs (särskilt kostnaderna för och fördelarna med kadmium och dess ersättningar) som stöd för ett sådant beslut.

2.4 Vissa parter var positiva till ett upphävande av undantaget för användning av NiCd-batterier i sladdlösa elektriska handverktyg, eftersom de ansåg att de ekonomiska kostnaderna var minimala och fördelarna för miljön avsevärda på lång sikt. Andra var negativa till ett upphävande av undantaget och underströk att uppgifterna om den ekonomiska, miljömässiga och sociala påverkan inte motiverar ett upphävande.

2.5 Sammantaget bekräftade samrådet med parterna att det behövs en jämförande livscykelanalys som en solid grund för lönsamhetsanalysen. Livscykelanalysen gav inga slutgiltiga resultat i fråga om de komparativa fördelarna och nackdelarna med de batterikemimetoder som finns att tillgå i dag. I kommissionens konsekvensbedömning dras slutsatsen att jämfört med grundscenariot skulle de andra strategialternativ som avser ett upphävande av undantaget (omedelbart upphävande eller upphävande 2016) leda till lägre miljöpåverkan, både när det gäller att undvika utsläpp av kadmium i miljön och vad gäller de sammanlagda miljöeffekterna, uträknade på basis av sex indikatorer.

2.6 Kommissionen anser att miljöfördelarna, i fallet försenat upphävande (under 2016), skulle vara aningen lägre än med alternativet omedelbart upphävande, men att kostnaderna skulle vara mycket lägre jämfört med detta alternativ. En del aktörer som arbetar med återvinning och tillverkare av sladdlösa elektriska handverktyg har gett kostnadsuppskattningar för båda strategialternativen som avser upphävandet av undantaget (40–60 miljoner euro vad gäller omedelbart upphävande och 33 miljoner euro vad gäller upphävande år 2016). Det är emellertid tveksamt om alla dessa kostnader kan kopplas till upphävande av undantaget, med tanke på att de kadmiumbatterier som används i sladdlösa elektriska handverktyg kommer att minska med 50 % mellan 2013 och 2025 i enlighet med grundscenariot.

2.7 Kommissionen hävdar att sladdlösa elektriska handverktyg med alternativ batterikemi under perioden 2013–2025, beroende på vilken alternativ batterikemi som väljs (nickelmetallhydrid eller litiumjon), kommer att kosta 0,80 euro respektive 2,10 euro mer om undantaget omedelbart upphävs och 0,40 euro respektive 0,90 euro mer vid upphävande år 2016. Dessa uppgifter stämmer inte. Kostnadsskillnaderna är betydligt större.

2.8 De sociala konsekvenserna och den administrativa bördan är begränsade för alla strategialternativ och de bör inte leda till några problem avseende efterlevnad.

2.9 I konsekvensbedömningen dras slutsatsen att om undantaget upphävs år 2016 skulle miljöfördelarna vara aningen lägre än med alternativet omedelbart upphävande men kostnaderna skulle vara mycket lägre jämfört med omedelbart upphävande. Eftersom upphävande av undantaget år 2016 skulle ha nästan samma nivå vad gäller verkningsgrad vid högre effektivitet jämfört med omedelbart upphävande är detta alternativ att föredra. Det existerande undantaget för användning i sladdlösa elektriska handverktyg bör fortsätta att tillämpas till och med den 31 december 2015 för att göra det möjligt för industrin att ytterligare anpassa den relevanta tekniken.

3. Allmänna och särskilda kommentarer

3.1 På basis av en analys, som omfattar olika aspekter, sektorer och uppgifter, har kommissionen kommit fram till att batterier som innehåller mer än 0,002 % kadmium per viktenhet och som är avsedda för sladdlösa elektriska handverktyg ska vara tillåtna fram till slutet av 2015.

3.2 Analysen visar att detta är en lösning som inte får några allvarigare miljökonsekvenser och som inte äventyrar människornas hälsa. Det är tråkigt att kommissionen i sitt förslag inte nämner den riktade riskbedömning som EU har gjort i fråga om kadmium eller den påföljande strategin för riskminskning, där man drog slutsatsen att det inte behövdes några ytterligare åtgärder för NiCd-batterier i elektriska handverktyg.

3.3 Vad gäller konsumentskyddet kvarstår naturligtvis förfarandet med märkning av produkter med batterier som innehåller en mängd kadmium som till fullo följer gällande lagstiftning. Även skyddet av arbetarstagare som tillverkar batterier och arbetslagstiftningen fortsätter att gälla. Dessutom är det alltför tillåtet att tillverka batterier som innehåller kadmium för medicinsk specialutrustning och elektriska nödsystem. Enligt konsekvensanalysen kan man på detta sätt beakta de risker som utan tvekan är knutna till uppskjutandet av förbudet mot användning av ackumulatorer som innehåller mer än 0,002 % kadmium per viktenhet.

3.4 Kommittén rekommenderar därför att detta förbud träder i kraft den 31 december 2018.

3.5 Kommittén rekommenderar också att kommissionen tilldelas de genomförandebefogenheter som anges i förslaget till direktiv med den innebörd och räckvidd som föreslås. Vid tilldelningen av dessa befogenheter i enlighet med Europaparlamentets och rådets förslag till direktiv (COM(2012) 136 final) måste man kunna säkerställa att förfarandena är öppna och att de berörda aktörerna tar sitt fulla ansvar när det gäller tillämpningen av kommissionens genomförandebefogenheter.

3.6 Kommittén konstaterar att batterisatser i elektriska handverktyg för närvarande huvudsakligen härrör från tredjeländer men att många märkesverktyg tillverkas i EU. Kommittén är emellertid införstådd med att det inte är önskvärt att på ett oskäligt sätt höja de priser som konsumenterna får betala för denna utrustning, inklusive sladdlösa elektriska verktyg med inbyggda eller anslutna batterier som innehåller mer än 0,002 % kadmium.

Bryssel den 24 maj 2012

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av direktiven 1999/4/EG, 2000/36/EG, 2001/111/EG, 2001/113/EG och 2001/114/EG vad gäller de befogenheter som ska tilldelas kommissionen"

COM(2012) 150 final – 2012/0075 (COD)

(2012/C 229/28)

Europaparlamentet och rådet beslutade den 18 april 2012 respektive den 30 april 2012 att i enlighet med artikel 43 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av direktiven 1999/4/EG, 2000/36/EG, 2001/111/EG, 2001/113/EG och 2001/114/EG vad gäller de befogenheter som ska tilldelas kommissionen"

COM(2012) 150 final – 2012/0075 (COD).

Eftersom kommittén stöder förslaget beslutade man vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) med 149 röster för, 5 röster emot och 11 nedlagda röster att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1760/2000 vad gäller elektronisk identifiering av nötkreatur och avskaffande av bestämmelserna om frivillig märkning av nötkött"

COM(2012) 162 final – 2012/0229 (COD)

(2012/C 229/29)

Europaparlamentet och rådet beslutade den 10 maj 2012 respektive den 26 april 2012 att i enlighet med artikel 43 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1760/2000 vad gäller elektronisk identifiering av nötkreatur och avskaffande av bestämmelserna om frivillig märkning av nötkött"

COM(2012) 162 final – 2011/0229 (COD).

Eftersom kommittén stöder förslaget beslutade man vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) med 154 röster för, 1 röst emot och 7 nedlagda röster att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets direktiv om fastställande av krav avseende skydd av allmänhetens hälsa mot radioaktiva ämnen i dricksvatten"

COM(2012) 147 *final* – 2012/0074 (NLE)

(2012/C 229/30)

Den 17 april 2012 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 31 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets direktiv om fastställande av krav avseende skydd av allmänhetens hälsa mot radioaktiva ämnen i dricksvatten"

COM(2012) 147 *final* – 2012/0074 (NLE).

Eftersom kommittén stöder förslaget beslutade man vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) med 159 röster för, inga röster emot och 7 nedlagda röster att avge ett positivt yttrande om förslaget.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning (forts.)	Sida
2012/C 229/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av en tullkodex för unionen (omarbetning)" – COM(2012) 64 <i>final</i> – 2012/0027 (COD)	68
2012/C 229/14	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok om rätt till familjeåterförening för tredjelandsmedborgare som är bosatta i Europeiska unionen (direktiv 2003/86/EG)" – COM(2011) 735 <i>final</i>	72
2012/C 229/15	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – En förnyad EU-strategi 2011–2014 för företagens sociala ansvar" – COM(2011) 681 <i>final</i>	77
2012/C 229/16	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Kraftfullare europeiska insatser mot narkotika" – COM(2011) 689 <i>final</i>	85
2012/C 229/17	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän uppgiftsskyddsförordning)" – COM(2012) 11 <i>final</i> – 2012/011 (COD)	90
2012/C 229/18	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: En kvalitetsram för tjänster av allmänt intresse i Europa" – COM(2011) 900 <i>final</i>	98
2012/C 229/19	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om inrättande av ett instrument för kärnsäkerhetssamarbete" – COM(2011) 841 <i>final</i>	103
2012/C 229/20	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om EU:s strategi för djurskydd och djurs välbefinnande 2012–2015" – COM(2012) 6 <i>final</i>	108
2012/C 229/21	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om vissa åtgärder i fråga om länder som tillåter ohållbart fiske i syfte att bevara fiskbestånd" – COM(2011) 888 <i>final</i> – 2011/0434 (COD)	112
2012/C 229/22	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven 2000/60/EG och 2008/105/EG vad gäller prioriterade ämnen på vattenpolitikens område" – COM(2011) 876 <i>final</i> – 2011/0429 (COD)	116
2012/C 229/23	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förflyttning av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte" – COM(2012) 89 <i>final</i> – 2012/0039 (COD) och "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 92/65/EEG vad gäller djurhälsokraven för handel med hundar, katter och illrar inom unionen och vid import av dessa djur till unionen" – COM(2012) 90 <i>final</i> – 2012/0040 (COD)	119

2012/C 229/24	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – En europeisk vision för passagerare: Meddelande om passagerares rättigheter inom alla transportsätt" – COM(2011) 898 <i>final</i>	122
2012/C 229/25	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Energifärdplan för 2050" – COM(2011) 885 <i>final</i>	126
2012/C 229/26	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Att göra EU:s utvecklingspolitik mer effektiv: En agenda för förändring / Det framtida upplägget för budgetstödet från EU till tredjeländer" – COM(2011) 637 <i>final</i> och COM(2011) 638 <i>final</i>	133
2012/C 229/27	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/66/EG om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer vad gäller utsläppande på marknaden av bärbara batterier och ackumulatorer som innehåller kadmium och som är avsedda att användas i sladdlösa elektriska handverktyg" – COM(2012) 136 <i>final</i> – 2012/0066 (COD)	140
2012/C 229/28	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av direktiven 1999/4/EG, 2000/36/EG, 2001/111/EG, 2001/113/EG och 2001/114/EG vad gäller de befogenheter som ska tilldelas kommissionen" – COM(2012) 150 <i>final</i> – 2012/0075 (COD)	143
2012/C 229/29	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1760/2000 vad gäller elektronisk identifiering av nötkreatur och avskaffande av bestämmelserna om frivillig märkning av nötkött" – COM(2012) 162 <i>final</i> – 2012/0229 (COD)	144
2012/C 229/30	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets direktiv om fastställande av krav avseende skydd av allmänhetens hälsa mot radioaktiva ämnen i dricksvatten" – COM(2012) 147 <i>final</i> – 2012/0074 (NLE)	145

PRENUMERATIONSPRISER 2012 (exkl. moms, inkl. frakt och porto)

<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	1 200 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, pappersversion + årsutgåva på dvd	22 officiella EU-språk	1 310 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L-serien, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	840 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, månatlig (kumulativ) utgåva på dvd	22 officiella EU-språk	100 euro per år
Tillägg till <i>Europeiska unionens officiella tidning</i> (S-serien), meddelanden och offentliga kontrakt, dvd, 1 nummer per vecka	flerspråkig: 23 officiella EU-språk	200 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , C-serien – allmänna uttagningsprov	Antal språk beroende på uttagningsprov	50 euro per år

Europeiska unionens officiella tidning (EUT) ges ut på EU:s officiella språk, och det går att prenumerera på den i 22 olika språkversioner. Den består av två serier: L (lagstiftning) och C (meddelanden och upplysningar).

Varje språkversion kräver en separat prenumeration.

Enligt rådets förordning (EG) nr 920/2005 som offentliggjordes i EUT L 156 av den 18 juni 2005 är Europeiska unionens institutioner under en övergångsperiod inte skyldiga att avfatta och offentliggöra alla rättsakter på iriska. Den iriska utgåvan av EUT säljs därför separat.

En prenumeration på tillägget till EUT (S-serien: meddelanden och offentliga kontrakt) omfattar en flerspråkig dvd med alla de 23 officiella språkversionerna.

Prenumeranter på EUT kan på begäran få de olika bilagorna till tidningen. När en bilaga ges ut meddelas prenumeranterna detta genom ett "meddelande till läsarna" i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Försäljning och prenumeration

Prenumerationer på olika tidskrifter, såsom *Europeiska unionens officiella tidning*, kan beställas från någon av våra kommersiella distributörer. En lista över dessa finns på följande Internetadress:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sv.htm

Via EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) har du kostnadsfritt direkt tillgång till Europeiska unionens lagstiftning. På webbplatsen kan du söka i *Europeiska unionens officiella tidning* samt i fördrag, lagstiftning, rättspraxis och förberedande rättsakter.

Mer information om Europeiska unionen finns på <http://europa.eu>

Europeiska unionens publikationsbyrå
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV